

CVRIA

EUROOPA LIIDU KOHUS

Aastaaruanne
2014

EUROOPA LIIDU KOHUS

AASTAARUANNE 2014

Ülevaade Euroopa Kohtu,
Üldkohtu ja Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtu tööst

Luxembourg, 2015

www.curia.europa.eu

Euroopa Kohus
2925 Luxembourg
LUXEMBOURG
Tel +352 4303 1

Üldkohus
2925 Luxembourg
LUXEMBOURG
Tel +352 4303 1

Avaliku Teenistuse Kohus
2925 Luxembourg
LUXEMBOURG
Tel +352 4303 1

Euroopa Liidu Kohus internetis: <http://www.curia.europa.eu>

Koostamise lõpp: 1. jaanuar 2015

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud. Fotosid võib reprodutseerida ainult seoses käesoleva trükisega. Kõikidel muudel juhtudel tuleb küsida luba Euroopa Liidu Väljaannete Talitusest.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab internetist Euroopa serverist (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2015

Trükis	ISBN 978-92-829-1979-8	ISSN 831-8428	doi:10.2862/36312	QD-AG-15-001-ET-C
PDF	ISBN 978-92-829-1956-9	ISSN 2315-229X	doi:10.2862/32687	QD-AG-15-001-ET-N

© Euroopa Liit, 2015

Printed in Belgium

TRÜKITUD KLOORIVABALE PABERILE

Sisukord

Lk

Eessõna. Vassilios Skouris, Euroopa Kohtu president	5
---	---

I peatükk

Euroopa Kohus

A. Euroopa Kohtu areng ja tegevus 2014. aastal	9
B. Euroopa Kohtu praktika 2014. aastal	11
C. Euroopa Kohtu koosseis	61
1. Euroopa Kohtu liikmed	63
2. Muudatused Euroopa Kohtu koosseisus 2014. aastal	79
3. Protokolliline järjestus	81
4. Euroopa Kohtu endised liikmed	83
D. Euroopa Kohtu statistika	87

II peatükk

Üldkohus

A. Üldkohtu tegevus 2014. aastal	119
B. Üldkohtu koosseis	153
1. Üldkohtu liikmed	155
2. Muudatused Üldkohtu koosseisus 2014. aastal	165
3. Protokolliline järjestus	167
4. Üldkohtu endised liikmed	169
C. Üldkohtu statistika	171

III peatükk*Avaliku Teenistuse Kohus*

A. Avaliku Teenistuse Kohtu tegevus 2014. aastal	193
B. Avaliku Teenistuse Kohtu koosseis	201
1. Avaliku Teenistuse Kohtu liikmed	203
2. Muudatused Avaliku Teenistuse Kohtu koosseisus 2014. aastal	207
3. Protokolliline järjestus	209
4. Avaliku Teenistuse Kohtu endised liikmed	211
C. Avaliku Teenistuse Kohtu statistika	213

Eessõna

Aruande eesmärk on anda lugejatele üksikasjalik ja täpne ülevaade institutsiooni tööst 2014. aastal. Nagu tavaliselt, on valdav osa aastaaruandest pühendatud Euroopa Kohtu, Üldkohtu ja Avaliku Teenistuse Kohtu rangelt võttes õigustmõistvale tegevusele, tehes kokkuvõtte kohtupraktika peamistest suundadest.

Statistika ülevaadetes on lisaks iga kohtuinstantsi puhul esitatud üksikasjalik kokkuvõte neile esitatud vaidluste sisu ja arvuliste näitajate kohta. 2014. aastal saavutati uus rekord: kolmele kohtuinstantsile esitati kokku 1691 kohtuasja, mis on kõige suurem arv alates liidu kohtusüsteemi loomisest. Teisest küljest lõpetati 1685 kohtuasja, mis on produktiivsuse poolest samuti seni kõige suurem arv, mille institutsioon on oma ajaloo jooksul registreerinud. See tõhususe saavutus mõjutas samuti menetlusaega, mis on lühenenud.

Sama heade tulemuste saavutamine ei ole siiski kaitstud riskide eest tulevikus. Nimelt kuigi kohtute jätkuv töökoormus ja eriti Üldkohtule esitatud kohtuasjade arvu mitmekordistumine on selge tõend sellest, et süsteem on olnud edukas, võivad need tegurid samas ohustada selle tõhusust.

Peale selle on Euroopa Kohtul alates 1. detsembrist 2014, kui lõppes Lissaboni lepinguga kehtestatud üleminekuperiood selles osas, mis puudutab liidu õigusaktide kohtulikku kontrolli kriminaalõigusega seotud politsei- ja õigusalase koostöö valdkonnas, ELTL artikli 258 alusel täielik pädevus kontrollida rikkumismenetlusi iga liikmesriigi vastu – ühe erandiga –, kes rikub liidu õiguse sätteid selles valdkonnas.

Eespool esitatud kaalutlustel otsitakse pidevalt ja jätkuvalt vahendeid nii seadusandlikul tasandil kui ka töömeetodite osas, et tõsta liidu kohtusüsteemi tõhusust.

Oluline samm selles suunas tehti 2014. aastal Üldkohtu uue kodukorra eelnõuga, mille nõukogu on vastu võtnud. Uus kodukord sisaldab meetmeid, mille eesmärk on muuta kohtu töö tõhusamaks, ja see võimaldab tagada selle kohtu menetluses selliste andmete või dokumentide kaitse, mis puudutavad liidu või selle liikmesriikide julgeolekut või nende rahvusvahelisi suhteid.

Veelgi olulisem samm tuleb teha tulevikus. Nimelt esitas Euroopa Kohus vastuseks 2014. aasta teisel poolaastal Itaalia eesistumise ajal esitatud üleskutsele nõukogule ettepaneku kahekordistada kolmes järjestikuses etapis kuni 2019. aastani Üldkohtu kohtunike arvu. Ettepanek sai nõukogu põhimõttelise heakskiidu ja seda peaks edasi arendatama 2015. aasta esimestel kuudel.

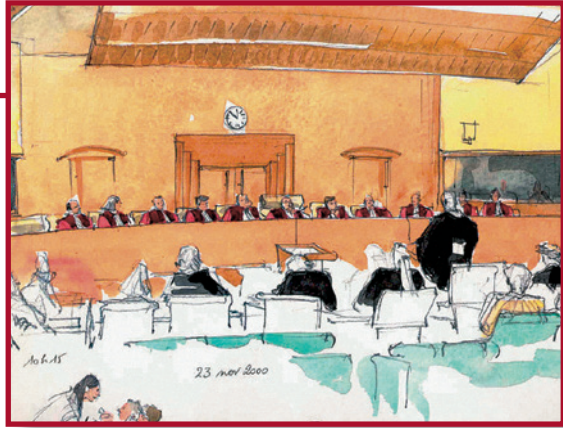
Institutsioon tähistas 20. ja 21. novembril 2014 Üldkohtu 25. tegevusaastat. Selle puhul korraldatud sündmused andsid võimaluse teha kokkuvõtte sellest perioodist, mis andis liidu kohtusüsteemile palju juurde, ning samas pöörata tähelepanu tuleviku arengusuundadele.

2014. aasta andis samuti võimaluse tähistada Euroopa Liidu 1. mail 2004 kümnesse uude liikmesriiki laienemise 10. aastapäeva konverentsi „Euroopa Kohus 2004–2014: ajalooline tagasivaade“ korraldamisega 5. juunil 2014.

See aastaaruanne on viimane, millele mul on au institutsiooni presidendina alla kirjutada. Sooviksin seega kasutada võimalust, et tänada oma kolleege Euroopa Kohtus minu suhtes korduvalt üles näidatud usalduse eest ning Üldkohtu ja Avaliku Teenistuse Kohtu liikmeid oma panuse eest sellesse töösse, mis meie institutsioonile on usaldatud. Tänan ka kõiki neid, kes toetavad kohtunike kabinettides või kohtu teenistustes nähtamatult, kuid otsustavalt institutsiooni ja teevad kõik selleks, et Euroopa Liidu Kohus saaks õigusemõistmisega tegelda.

V. Skouris
Euroopa Kohtu president

I peatükk

Euroopa Kohus

A. Euroopa Kohtu areng ja tegevus 2014. aastal

President Vassilios Skouris

Esimeses peatükis on tehtud kokkuvõte Euroopa Kohtu tegevuse arengust 2014. aastal. Käesolevas osas on esiteks antud ülevaade kohtu tegevuse arengust eelmisel aastal, teiseks sisaldab see statistika analüüsi, mis näitab Euroopa Kohtu töökoormust ja keskmist menetlusaega. Seejärel leiab lugeja teise osa (B), milles on nagu igal aastal esitatud kohtupraktika peamised arengusuunad valdkondade kaupa; kolmanda osa (C), milles on esitatud üksikasjalik ülevaade Euroopa Kohtu koosseisust vaadeldaval ajavahemikul; ning neljanda osa (D), milles on esitatud 2014. aasta kohtustatistika.

1. Üldist arengut silmas pidades ei ole väga olulisi sündmusi aset leidnud, välja arvatud Küprose kohtuniku G. Arestise lahkumine ja tema asendamine kohtunik C. Lycourgosega, kes astus ametisse 8. oktoobril 2014.

Menetlusnormide seisukohast tuleb ainult meelde tuletada, et pärast Euroopa Kohtu uue kodukorra jõustumist 2012. aastal jõustusid 1. veebruaril 2014 uued lisasätted, millega ajakohastati sätteid, mis puudutavad õigusabitaotlusi, tasuta õigusabi ning tunnistaja või eksperdi vandemurdmisest teavitamist (ELT 2014, L 32, lk 37), ning praktilised juhised pooltele seoses Euroopa Kohtule esitatavate kohtuasjadega (ELT 2014, L 31, lk 1).

2. Euroopa Kohtu statistikat iseloomustavad üldised numbrid on 2014. aastal enneolematud. Möödunud aasta oli Euroopa Kohtu ajaloos kõige produktiivsem.

Nii menetles Euroopa Kohus 2014. aastal lõpuni 719 kohtuasja (brutoarv, milles ei ole arvesse võetud liidetud kohtuasju; neto 632 kohtuasja), mille näol on tegemist selle arvu tõusuga võrreldes eelmise aastaga (701 lõpetatud kohtuasja 2013. aastal). Nende kohtuasjade kohta tehti 416 kohtuotsust ja 214 kohtumäärust.

Euroopa Kohtule esitati 622 uut kohtuasja (mille hulka ei ole eraldi arvatud kohtuasju, mis liideti seotuse tõttu) võrreldes 699 kohtuasjaga 2013. aastal, mis kujutab endast 11% vähenemist. Esitatud kohtuasjade koguarvu suhteline vähenemine puudutab peamiselt apellatsioonkaebusi ja eelotsusetaotlusi. Viimaste arv ulatus 2014. aastal 428-ni.

Mis puudutab menetlusaega, siis statistilised andmed on väga positiivsed. Eelotsusetaotluste puhul ulatub see 15,0 kuuni. Selle lühenemine võrreldes 2013. aastaga (16,3 kuud) kinnitab sellist suunda alates 2005. aastast. Hagide ja apellatsioonkaebuste puhul oli nende lahendamise keskmine menetlusaeg vastavalt 20,0 kuud ja 14,5 kuud ja see on võrreldes 2013. aastaga lühenenud.

Need andmed on selle tulemus, et Euroopa Kohus jälgib pidevalt oma töökoormust. Lisaks oma töömeetodite ajakohastamisele viimastel aastatel on Euroopa Kohtu tõhusus kohtuasjade menetlemisel samuti tõusnud tänu erinevate menetluslike vahendite tõhustatud kasutamisele, mis tal on selleks, et kiirendada teatavate kohtuasjade lahendamist (eelotsuse kiirmenetlus, eelisjärjekorras menetlemine, kiirendatud menetlus, lihtsustatud menetlus ja võimalus teha otsus ilma kohtujuristi ettepanekuta).

Eelotsuse kiirmenetluse kasutamist taotleti kuues kohtuasjas ning määratud kohtukoda asus seisukohale, et kodukorra artiklis 107 ja sellele järgnevates artiklites ette nähtud tingimused olid täidetud neljas kohtuasjas. Need kohtuasjad menetleti lõpuni keskmiselt 2,2 kuu jooksul, nagu 2013. aastalgi.

Kiirendatud menetluse läbiviimist taotleti 12 korral, kuid kahes kohtuasjas ei olnud kodukorras selle jaoks ette nähtud tingimused täidetud. Vastavalt 2004. aastal kehtestatud praktikale kiirendatud menetluse taotlused rahuldab või jätab rahuldamata Euroopa Kohtu president põhjendatud määrusega. Peale selle rahuldati eelisjärjekorras menetlemise taotlus kolmes kohtuasjas.

Lisaks kasutas Euroopa Kohus kodukorra artiklis 99 ette nähtud lihtsustatud menetlust, et vastata teatavatele küsimustele, mis olid esitatud eelotsusetaotlustes. Kokku lõpetati selle sätte alusel tehtud kohtumäärusega 31 kohtuasja.

Lõpetuseks kasutas Euroopa Kohus üsna tihti põhikirja artiklis 20 talle antud võimalust teha kohtulahend ilma kohtujuristi ettepanekuta, kui asjas ei teki ühtegi uut õigusküsimust. Nii kuulutati 2014. aastal 208 kohtuotsust (228 kohtuasjas koos liidetud kohtuasjadega) ilma kohtujuristi ettepanekuta.

Kohtuasjade jaotuse kohta Euroopa Kohtu erinevate kohtukoosseisude vahel tuleb märkida, et kõikidest õigustmõistva sisuga kohtuotsuse või -määrusega lõpetatud kohtuasjadest menetles 2014. aastal suurt korda ligi 8,7%, viiest kohtunikust koosnevad kojad 55% ja kolmest kohtunikust koosnevad kojad ligi 37%. Võrreldes eelmise aastaga on suurkoja lahendatud kohtuasjade protsent stabiilne (2013. aastal 8,4%) ning viiest kohtunikust koosnevate kodade poolt lahendatud kohtuasjades on see suhe vähenenud (2013. aastal 59%).

Muude möödunud aasta kohtustatistika andmetega võib lugeja tutvuda täpsemalt I peatüki D osas, mis on 2014. aasta aruandes sellele konkreetselt pühendatud.

B. Euroopa Kohtu praktika 2014. aastal

I. Põhiõigused

1. Euroopa Liidu ühinemine Euroopa inimõiguste konventsiooniga

Euroopa Liidu ühinemise üle Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga (edaspidi „EIÕK”)¹ peetud läbirääkimiste tulemusel jõuti 5. aprillil 2013 ühinemisdokumentide projektides kokkuleppele. Euroopa Kohus, kellele oli esitatud taotlus ELTL artikli 218 lõike 11 alusel, andis täiskogu koosseisus 18. detsembril 2014 arvamuse 2/13 (EU:C:2014:2454) kavandatava lepingu kooskõla kohta aluslepingutega.

Arvamuse taotluse vastuvõetavuse² kohta selgitas Euroopa Kohus kõigepealt, et selleks, et ta saaks otsustada kavandatava lepingu sätete kooskõla üle aluslepingute normidega, on vaja, et tema käsutuses oleks piisavalt teavet kõnealuse lepingu sisu kohta. Sellega seoses annavad käesoleval juhul komisjoni esitatud ühinemisdokumentide projektid kokku piisavalt täieliku ja täpse ülevaate tingimustest, mille kohaselt kavandatav ühinemine peaks toimuma. Mis puudutab lisaks liidu õiguse sisereegleid, mis on vaja ühinemislepingu jõustumiseks vastu võtta, leidis Euroopa Kohus, et nende reeglite laad välistab selle, et neid võiks arvamuse menetluses analüüsida, kuivõrd selles menetluses saab käsitleda ainult rahvusvahelisi lepinguid, mille sõlmimist liit kavandab. Et mitte sekkuda teiste institutsioonide pädevusse, kelle ülesanne on need reeglid kehtestada, peab Euroopa Kohus piirduma ühinemislepingu aluslepingutele vastavuse analüüsimisega.

Arvamuse taotluse sisu osas meenutas Euroopa Kohus esmalt liidu konstitutsioonilise raamistiku põhielemente ning kontrollis seejärel, kas on järgitud liidu õiguse eripärasid ja autonoomsust, sealhulgas ühise välis- ja julgeolekupoliitika (edaspidi „ÜVJP”) valdkonnas, ning liidu õigussüsteemi autonoomsuse põhimõtet, mis on sätestatud ELTL artiklis 344. Euroopa Kohus kontrollis ka seda, kas on säilitatud liidu eripärad, mis puudutavad kaasvastutaja mehhanismi ja Euroopa Kohtu eelneva kaasamise menetlust. Selle analüüsi põhjal tegi Euroopa Kohus järelduse, et lepingu eelnõu ei ole kooskõlas ELL artikli 6 lõikega 2 ega EL lepingule lisatud protokolliga nr 8, mis seda sätet käsitleb³.

Euroopa Kohus märkis esiteks, et liidu EIÕK-ga ühinemise tulemusel alluks liit – nagu kõik teised konventsiooniosalised – väliskontrollile selle üle, kas ta järgib konventsioonis ette nähtud õigusi ja vabadusi. Väliskontrolli raames on ühelt poolt tõlgendus, mille Euroopa Inimõiguste Kohus on andnud EIÕK-le, liidule ja tema institutsioonidele – sealhulgas Euroopa Kohtule –, siduv ning teiselt poolt ei ole tõlgendus, mille Euroopa Kohus on andnud konventsioonis tunnustatud õigusele, siduv Euroopa Inimõiguste Kohtule. Euroopa Kohus siiski täpsustas, et sama ei saa kehtida tõlgenduse kohta, mille Euroopa Kohus annab liidu õigusele, sealhulgas Euroopa Liidu põhiõiguste hartale (edaspidi „põhiõiguste harta”). Kuivõrd EIÕK artiklis 53 on antud konventsiooniosalistele õigus näha ette kõrgemad kaitsestandardid, kui on sätestatud konventsioonis, tuleb tagada koordineerimine selle sätte ja põhiõiguste harta artikli 53 vahel, selleks et konventsiooniga antud õigus oleks seoses nii hartas kui ka konventsioonis tunnustatud õigustega piiratud sellega, mis on vajalik, et vältida

¹ Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon, alla kirjutatud 4. novembril 1950 Roomas.

² Arvamuse taotluse vastuvõetavust käsitlevate küsimuste kohta vt samuti arvamus 1/13 (EU:C:2014:2303) IX jao-tises „Õiguslane koostöö tsiviilasjades”.

³ Protokoll nr 8 Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõike 2 kohta, mis käsitleb liidu ühinemist Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga.

hartas ette nähtud kaitse taseme ning liidu õiguse ülimuslikkuse, ühtsuse ja tõhususe ohtuseadmist. Niisuguse koordineerimise tagamiseks ei ole aga lepingu eelnõus ette nähtud ühtegi sätet. Teiseks, kuna EIÕK nõuab liikmesriigilt, et ta kontrolliks, kas teine liikmesriik järgib põhiõigusi, kuigi liidu õiguses on iseäranis teatavates valdkondades ette nähtud liikmesriikidevaheline vastastikune usaldus, võib ühinemine seetõttu liidu aluseks oleva tasakaalu ja liidu õiguse autonoomsuse ohtu seada. Kolmandaks, kuna kavandatavas lepingus ei ole protokolliga nr 16, mis annab liikmesriikide kõrgeimatele kohtutele õiguse esitada Euroopa Inimõiguste Kohtule nõuandva arvamuse taotlusi, midagi ette nähtud suhte kohta EIÕK-s kehtestatud mehhanismi ja ELTL artiklis 267 sätestatud eelotsusemenetluse vahel, mis on aluslepingutega kehtestatud kohtusüsteemi alustala, võib leping kahjustada selle menetluse autonoomsust ja tõhusust.

Seoses kavandatud lepingu kooskõlaga ELTL artikliga 344 sedastas Euroopa Kohus, et lepingu eelnõuga on alles jätud võimalus, et liit või liikmesriigid esitavad Euroopa Inimõiguste Kohtule kaebuse, mis puudutab EIÕK väidetavat rikkumist, mille on toime pannud kas liikmesriik või liit ja mis on seotud liidu õigusega. Samas on ELTL artikli 344 eesmärk just säilitada aluslepingute tõlgendamise või kohaldamisega seotud vaidluste lahendamise viiside ainuvõimalikkus ja eelkõige Euroopa Kohtu ainupädevus nende vaidluste lahendamisel ning seega on selle artikliga vastuolus igasugune eelnev või järgnev väliskontroll. Neil asjaoludel oleks lepingu eelnõu EL toimimise lepinguga kooskõlas ainult siis, kui oleks sõnaselgelt ette nähtud, et Euroopa Inimõiguste Kohtu pädevus ei hõlma liikmesriikidevahelisi või liikmesriikide ja liidu vahelisi vaidlusi, mis käsitlevad EIÕK kohaldamist liidu õiguse raames.

Lisaks märkis Euroopa Kohus, et kavandatud leping ei näe ette kaasvastustaja mehhanismi ja Euroopa Kohtu eelneva kaasamise menetluse toimimise korda, mis võimaldaks säilitada liidu ja liidu õiguse eripärad. Konkreetsemalt kaasvastustaja mehhanismi kohta rõhutas Euroopa Kohus, et kavandatud lepingu kohaselt võib Euroopa Inimõiguste Kohtul olla liidu ja liikmesriigi kaasvastustajatenäe menetlusse astumise tingimuste kontrollimisel vajalik hinnata liidu õigusnorme, mis reguleerivad pädevuse jagamist liidu ja liikmesriikide vahel, ning sellise tegevuse või tegevusetuse eest vastutuse omistamise kriteeriume. Selline kontroll võib häirida liidu ja liikmesriikide vahelist pädevuse jaotust.

Lepingu eelnõus ette nähtud Euroopa Kohtu eelneva kaasamise menetlusega seoses leidis Euroopa Kohus esiteks, et liidu eripärade säilitamiseks on vaja, et küsimuse, kas Euroopa Kohus on juba teinud otsuse sama õigusküsimuse kohta kui see, mida käsitletakse Euroopa Inimõiguste Kohtu menetluses, lahendaks ainult liidu pädev institutsioon, kelle otsus peaks olema Euroopa Inimõiguste Kohtule siduv; lepingu eelnõu sellist võimalust ette ei näe. Kui sellega seoses lubada Euroopa Inimõiguste Kohtul selline küsimus lahendada, tähendaks see, et talle antaks pädevus tõlgendada Euroopa Kohtu praktikat. Teiseks märkis Euroopa Kohus, et Euroopa Kohtu eelneva kaasamise menetluse ulatuse piiramine teisele õigusele osas ainult kehtivuse küsimusega, jättes välja tõlgendamise küsimused, kahjustaks liidu pädevust ja Euroopa Kohtu volitusi, kuna see ei võimalda Euroopa Kohtul anda teiselele õigusele lõplikku tõlgendust EIÕK-ga tagatud õiguste seisukohast.

Lõpetuseks sedastas Euroopa Kohus, et kavandatav leping eirab liidu õiguse eripärasid, mis puudutavad ÜVJP valdkonnas liidu õigusaktide, tegevuse ja tegevusetuse üle teostatavat kohtulikku kontrolli. Nimelt, ehkki liidu kehtiva õiguse kohaselt jäävad mõned nimetatud liidu õigusaktid, tegevus ja tegevusetus Euroopa Kohtu teostatava kohtuliku kontrolli alt välja, on Euroopa Inimõiguste Kohtul vastavalt lepingu eelnõule siiski pädevus otsustada selle üle, kas need õigusaktid on EIÕK-ga kooskõlas. Seega ei saa niisugust kohtulikku kontrolli teostamise ainupädevust – ka mitte põhiõiguste seisukohast – anda rahvusvahelisele kohtule, mis asub väljaspool liidu institutsioonide ja kohtute raamistikku.

2. Euroopa Liidu põhiõiguste harta

2014. aastal tõlgendas ja kohaldas Euroopa Kohus põhiõiguste hartat mitmes lahendis, millest kõige tähtsamad on esitatud aruande erinevates jaotistes⁴. Käesolevas jaotises käsitletakse kahte kohutulahendit, millest esimene puudutab hartale tuginemist eraõiguslike isikute vahelises vaidluses ja teine harta kohaldamisala.

15. jaanuaril 2014 kuulutatud kohtuotsuses *Association de médiation sociale* (C-176/12, EU:C:2014:2) otsustas Euroopa Kohtu suurkoda võimaluse üle tugineda *eraõiguslike isikute vahelises vaidluses põhiõiguste harta artiklile 27 ja direktiivile 2002/14, mis käsitleb töötajate teavitamist ja nõustamist*⁵. Tegemist oli Prantsuse Cour de cassation'i menetluses oleva vaidlusega, mille üheks pooleks oli tööandja – Association de médiation sociale (AMS) – ja teiseks pooleks Union locale des syndicats CGT ning isik, kes oli määratud AMS-is loodud ametiühingu sektsiooni esindajaks. Nimetatud mittetulundusühing otsustas töötajate usaldusisiku valimisi mitte korraldada, kuna ta leidis, et Prantsuse tööseadustiku kohaselt ei võeta töötajate arvu arvutamisel, mille eesmärk on määrata kindlaks töötajate esindusorganite loomiseks seaduses ette nähtud künniste täidetud, arvesse neid töötajaid, kellega on sõlmitud kutseala omandamise leping (edaspidi „töötajad, kellega on sõlmitud tööhõive edendamise leping“), ning AMS-i puhul ei olnud seega need künnised täidetud.

Euroopa Kohus otsustas, et direktiivi 2002/14 artikli 3 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mille kohaselt ei võeta eelnimetatud künniste arvutamisel arvesse neid töötajaid, kellega on sõlmitud tööhõive edendamise leping. Kohus täpsustas siiski, et kuigi see säte täidab nõutud tingimused, et omada vahetut õigusmõju, ei saa seda sätet kohaldada menetluses, mille pooled on üksnes eraõiguslikud isikud.

Seejärel otsustas Euroopa Kohus, et eraõiguslike isikute vahelises vaidluses ei saa harta artiklile 27 eraldi või koosmõjus direktiivi 2002/14/EÜ sätetega tugineda, et jätta liidu õigusega vastuolus olev siseriiklik õigusnorm kohaldamata, kui ilmneb, et direktiivi ülevõttev siseriiklik säte on liidu õigusega vastuolus. Euroopa Kohus leidis nimelt, et selleks, et harta artikli 27 mõju oleks täielik, tuleb seda sisustada liidu õiguse või siseriikliku õiguse sätetega. Seega ei saa direktiivis 2002/14 ette nähtud keeldu jätta ettevõtte töötajate arvu arvutamisel välja teatavate töötajate kategooria tuletada vahetult kohaldatava õigusnormina harta artikli 27 sõnastusest ega seda artiklit puudutavatest selgitustest. Euroopa Kohus märkis, et isik, kelle huve on kahjustatud sellega, et siseriiklik õigus ei ole liidu õigusega kooskõlas, võib siiski tugineda kohtupraktikale, mis lähtub kohtuotsusest *Franco-vich jt*⁶, et võimaluse korral saada tekitatud kahju eest hüvitist.

⁴ Vt IV jaotise punktis 3 „Tühistamishagi“ esitatud 17. septembri 2014. aasta kohtuotsus *Liivimaa Lihaveis* (C-562/12, EU:C:2014:2229), VI jaotise punktis 2 „Asutamisvabadus ja teenuste osutamise vabadus“ esitatud 30. aprilli 2014. aasta kohtuotsus *Pfleger jt* (C-390/12, EU:C:2014:281), VII jaotise punktis 2 „Varjupaigapoliitika“ esitatud 30. jaanuari 2014. aasta kohtuotsus *Diakite* (C-285/12, EU:C:2014:39), IX jaotises „Õiguslane koostöö tsiviilasjades“ esitatud 14. oktoobri 2014. aasta arvamus (1/13, EU:C:2014:2303), X jaotises „Transport“ esitatud 18. märtsi 2014. aasta kohtuotsus *International Jet Management* (C-628/11, EU:C:2014:171), XIII jaotise punktis 2 „Isikuandmete kaitse“ esitatud 8. aprilli 2014. aasta kohtuotsus *Digital Rights Ireland jt* (C-293/12 ja C-594/12, EU:C:2014:238) ja 13. mai 2014. aasta kohtuotsus *Google Spain ja Google* (C-131/12, EU:C:2014:317).

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/14/EÜ, millega kehtestatakse töötajate teavitamise ja nõustamise üldraamistik Euroopa Ühenduses (EÜT L 80, lk 29; ELT eriväljaanne 05/04, lk 219).

⁶ Euroopa Kohtu 19. novembri 1991. aasta otsus *Franco-vich ja Bonifaci vs. Itaalia* (C-6/90 ja C-9/90, EU:C:1991:428).

10. juuli 2014. aasta kohtuotsuses *Julian Hernández jt* (C-198/13, EU:C:2014:2055) avanes Euroopa Kohtul võimalus täpsustada põhiõiguste harta kohaldamisala⁷ seoses eelotsusetaotlusega, mis käsitles harta artiklit 20 ja direktiivi 2008/94 töötajate kaitse kohta tööandja maksejõuetuse korral⁸. Eelotsusetaotluses olid kõne all siseriiklik õigusnorm, mille kohaselt võib töötaja subrogatsiooni alusel nõuda teatud tingimustel otse riigilt vallandamise vaidlustamise menetluse aja eest töötasu, kui tööandja ei ole töötasu maksnud ning on ajutiselt maksevõimetu. Euroopa Kohus kontrollis, kas siseriiklik õigusnorm kuulub direktiivi 2008/94 kohaldamisalasse ja kas seda saab seega seoses põhiõiguste hartas ette nähtud põhiõigustega kontrollida.

Euroopa Kohus rõhutas sellega seoses, et selleks, et võiks asuda seisukohale, et siseriikliku õigusnormiga kohaldatakse liidu õigust põhiõiguste harta artikli 51 tähenduses, peab liidu õigusakti ja asjaomase siseriikliku meetme vahel olema seos, mis ulatub kaugemale sellest, et asjaomaste valdkondade puhul on tegemist naabervaldkondadega või et üks neist valdkondadest avaldab teisele kaudset mõju. Ainuüksi sel alusel, et siseriiklik meede kuulub valdkonda, milles liidul on pädevusi, ei saa asjaomast meedet paigutada liidu õiguse kohaldamisalasse ning seega teha põhiõiguste harta kohaldamine võimalikuks. Selleks, et välja selgitada, kas liikmesriigi õigusnormi puhul on tegemist liidu õiguse kohaldamisega, tuleb seega teiste tegurite hulgas hinnata, kas asjaomase siseriikliku õigusnormi eesmärk on liidu õigusnormi kohaldamine, mis laadi siseriikliku õigusnormiga tegemist on ja kas see järgib teistsuguseid eesmärke kui liidu õigus, isegi kui see siseriiklik õigusnorm mõjutab liidu õigust vaid kaudselt, ning seda, kas selles valdkonnas on olemas liidu õiguse erinormid, mis võivad valdkonda mõjutada.

Kõnealuse siseriikliku õigusnormi kohta sedastas Euroopa Kohus, et selle eesmärk on muu kui tagada töötajate minimaalne kaitse tööandja maksejõuetuse korral, mida käsitleb direktiiv 2008/94, ning siseriiklikus õigusnormis ette nähtud hüvitise andmine ei mõjuta ega piira direktiiviga tagatud minimaalset kaitset. Lisaks leidis kohus, et direktiivi artiklis 11, milles on sätestatud, et direktiiv ei piira liikmesriikide õigust kohaldada töötajate jaoks soodsamaid sätteid, ei anta liikmesriikidele sellist õigust, vaid piirduakse selle tunnustamisega. Järelikult ei saa asjaomane siseriiklik õigusnorm kuuluda direktiivi kohaldamisalasse.

3. Liidu õiguse üldpõhimõtted

3. juulil 2014 tehtud kohtuotsuses *Kamino International Logistics jt* (C-129/13, EU:C:2014:2041) kontrollis Euroopa Kohus põhimõtet, mille kohaselt peab haldusasutus tagama tolliseadustiku⁹ kohaldamisel kaitseõigused ja õiguse olla ära kuulatud. Eelotsusetaotlus esitati vaidlustes, mis puudutasid kahete tollimaaklerit, kellele esitati tolli läbi viidud kontrolli tulemusena ülejäänud tasumisele kuuluva tollimaksu sissenõudmiseks maksuotsused, ilma et neid oleks enne otsuse tegemist ära kuulatud.

Euroopa Kohus märkis, et üksikisik saab siseriiklikus kohtus vahetult tugineda põhimõttele, mille kohaselt haldusasutus peab tagama kaitseõigused, ja sellest iga isiku jaoks tulenevale õigusele olla ära kuulatud enne tema huve ebasoodsalt mõjutada võiva otsuse tegemist, sellistena nagu need kohalduvad tolliseadustiku kontekstis. Nimelt on liikmesriikide haldusasutustel kohustus järgida

⁷ Harta kohaldamisalaga seoses tuleb tähelepanu juhtida 30. aprilli 2014. aasta kohtuotsusele *Pfleger jt* (C-390/12, EU:C:2014:281), mis on esitatud VI jaotise punktis 2 „Asutamisvabadus ja teenuste osutamise vabadus”.

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2008. aasta direktiiv 2008/94/EÜ töötajate kaitse kohta tööandja maksejõuetuse korral (ELT L 283, lk 36).

⁹ Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307) ja mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 2700/2000 (EÜT L 311, lk 17; ELT eriväljaanne 02/10, lk 239).

seda põhimõtet, kui nad teevad otsuseid liidu õiguse kohaldamisalas, vaatamata sellele, et kohaldatav õigus seda kohustust sõnaselgelt ette ei näe. Kaitseõigusi on rikutud, kui sellise otsuse nagu maksuotsuse adressaati ei kuulatud haldusasutuses ära enne otsuse tegemist, kuigi ta saab oma seisukoha teatavaks teha hilisemas haldusõigusliku vastuväite esitamise etapis, juhul kui siseriiklikud õigusnormid ei võimalda maksuotsuse adressaatidel saavutada täitmise peatamine kuni otsuse võimaliku muutmiseni. Kuna siseriiklikul kohtul lasub kohustus tagada liidu õiguse täielik toime, siis võib ta igal juhul võtta arvesse asjaolu, et see rikkumine toob kaasa otsuse tühistamise vaid juhul, kui ilma selle rikkumiseta oleks menetluse tulemus olnud teistsugune.

II. Liidu kodakondsus

Liidu kodakondsuse valdkonnas väärivad erilist tähelepanu kuus kohtuotsust. Esimene neist puudutab õigust siseneda liikmesriiki, neli järgmist liidu kodaniku pereliikmete, kes on kolmanda riigi kodanikud, elamisõigust ning kuues sotsiaaltoetuste andmist liidu kodanikele, kes ei ole majanduslikult aktiivsed ega otsi tööd.

18. detsembril 2014 tehtud kohtuotsuses *McCarthy jt* (C-202/13, EU:C:2014:2450) otsustas Euroopa Kohtu suurkoda, et ei *direktiivi 2004/38*¹⁰ artikkel 35 ega *EL lepingule lisatud protokoll nr 20*¹¹ artikkel 1 ei võimalda liikmesriigil üldpreventsiooni korras kehtestada kolmanda riigi kodaniku suhtes, kellel on teise liikmesriigi ametiasutuste antud „liidu kodaniku pereliikme elamisluba“, kohustust omada sissesõiduluba, et ta saaks siseneda selle liikmesriigi territooriumile.

H. P. McCarthy Rodriguez, kes on Colombia kodanik, elab Hispaanias koos oma abikaasa S. A. McCarthyga, kellel on Ühendkuningriigi ja liri topeltkodakondsus. H. P. McCarthy Rodriguez pidi kehtiva siseriikliku õiguse kohaselt taotlema Ühendkuningriiki sisenemiseks eelnevalt pereliikme sissesõiduluba. Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtles, kas see tingimus on liidu õigusega kooskõlas.

Olles oma otsuses kõigepealt kinnitanud, et abikaasad on direktiivi 2004/38 tähenduses soodustatud isikud, meenutas Euroopa Kohus esiteks, et liidu kodaniku pereliikmest isiku suhtes, kes on niisuguses olukorras nagu H. P. McCarthy Rodriguez, ei kohaldata liidu kodaniku päritoluriigi territooriumile sisenemise võimaldamise eeltingimusena viisa hankimise kohustust või võrdväärset kohustust.

Lisaks, mis puudutab direktiivi 2004/38 artiklit 35, milles on sätestatud, et liikmesriigid võivad õiguste kuritarvitamise või pettuse puhul võtta vastu vajalikud meetmed sellest direktiivist tulenevate õiguste lõpetamiseks, kehtetuks tunnistamiseks või nendest keeldumiseks¹², leidis Euroopa Kohus, et osutatud sätte alusel võetud meetmete suhtes peab saama kohaldada menetluslikke tagatisi ja

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT L 158, lk 77; parandatud ELT L 229, lk 35 ja ELT 2005, L 197, lk 34).

¹¹ Protokoll (nr 20) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 26 teatavate aspektide kohaldamise kohta Ühendkuningriigi ja Iirimaa suhtes.

¹² Õiguste kuritarvitamise küsimust käsitletakse veel kahes käesolevas aruandes kajastatud kohtuotsuses: 17. juuli 2014. aasta kohtuotsus *Torresi* (C-58/13 ja C-59/13, EU:C:2014:2088), mis on esitatud VI jaotise punktis 2 „Asutamisevabadus ja teenuste osutamise vabadus“, ning 13. märtsi 2014. aasta kohtuotsus *SICES jt* (C-155/13, EU:C:2014:145), mis on esitatud V jaotises „Põllumajandus“.

need peavad põhinema konkreetse juhtumi kohta antud individuaalsel hinnangul. Sellega seoses on õiguste kuritarvituse tõendamiseks nõutavad objektiivsete asjaolude kogum ja subjektiivne element. Seega asjaolu, et liikmesriik seisab silmitsi suure hulga õiguste kuritarvitamiste või pettustega, ei saa õigustada sellise meetme võtmist, mis tugineb üldpreventsiooni kaalutlustele ja välistab mis tahes konkreetse hinnangu andmise asjasse puutuva isiku enda käitumisele. Nimelt võimaldaksid niisugused meetmed nende automaatsest laadist tulenevalt liikmesriikidel jätta direktiivi 2004/38 sätteid kohaldamata ja eiraksid liidu kodanike põhiõiguse vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil olemust ning tuletatud õigusi, mida evivad nende pereliikmed, kel ei ole liikmesriigi kodakondsust.

Lõpetuseks, kuigi protokolli nr 20 artikkel 1 võimaldab Ühendkuningriigil kontrollida, kas tema territooriumile siseneda sooviv isik täidab sisenemistingimused, ei luba see artikkel siiski liikmesriigil määrata sisenemistingimusi isikutele, kel on sisenemisõigus liidu õiguse alusel, ega iseäranis kehtestada neile täiendavaid sisenemistingimusi või muid tingimusi, mida ei ole liidu õiguses ette nähtud.

Kahes kohtuotsuses oli suurkojal võimalus tõlgendada *ELTL artikleid 21 ja 45 ning direktiivi 2004/38 seoses liidu kodaniku kolmanda riigi kodanikust pereliikme elamisõigusega*. 12. märtsi 2014. aasta kohtuotsuses *O. (C-456/12, EU:C:2014:135)* meenutas Euroopa Kohus alustuseks, et direktiivi 2004/38 eesmärk ei ole tuletatud elamisõiguse andmine sellise liidu kodaniku pereliikmest kolmanda riigi kodanikule, kes elab liikmesriigis, mille kodanik ta on. Siiski olukorras, kus liidu kodanik on kolmanda riigi kodanikuga perekonnaelu alustanud või seda tugevdanud ajal, kui ta tegelikult elas liikmesriigis, mille kodanik ta ei ole, ning ta pöördub koos oma pereliikmega tagasi päritoluliikmesriiki vastavalt *ELTL artikli 21 lõikele 1*, kohaldatakse kõnealuse direktiivi sätteid analoogia alusel. Järelikult ei tohiks tuletatud elamisõiguse andmise tingimused olla rangemad nendest, mis on selles direktiivis ette nähtud, kui liidu kodanik asub elama liikmesriiki, mille kodanik ta ei ole¹³. Euroopa Kohus rõhutas siiski, et sellised lühiajalised viibimised nagu nädalavahetuse ja puhkuse veetmine liikmesriigis, mille kodakondsust liidu kodanikul ei ole, ei vasta nimetatud tingimustele ja seda isegi siis, kui neid viibimisi vaadelda kogumina.

Peale selle märkis Euroopa Kohus, et kolmanda riigi kodanik, kellel ei ole olnud vähemalt mingil osal ajast, mil liidu kodanik elas vastuvõtvast liikmesriigis, sellise kodaniku pereliikme staatust, ning kellel ei saanud olla selles liikmesriigis tuletatud elamisõigust direktiivi 2004/38 eespool osutatud artiklite alusel, ei saa tugineda tuletatud elamisõiguse saamiseks ka *ELTL artikli 21 lõikele 1*, kui asjaomane liidu kodanik pöördub tagasi liikmesriiki, mille kodanik ta on.

12. märtsil 2014 kuulutatud kohtuotsuses *S. ja G. (C-457/12, EU:C:2014:136)* otsustas Euroopa Kohus, et direktiivi 2004/38 sätteid tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus, kui liikmesriik keeldub andmast elamisõigust liidu kodaniku pereliikmest kolmanda riigi kodanikule, juhul kui nimetatud liidu kodanikul on asjaomase liikmesriigi kodakondsus ja ta elab selles samas riigis, kuid käib oma kutsealase tegevuse raames korrapäraselt teises liikmesriigis. Nimelt annavad direktiivi 2004/38 sätted liidu kodanikule isikliku elamisõiguse ja tema pereliikmetele tuletatud elamisõiguse üksnes siis, kui nimetatud liidu kodanik kasutab oma õigust vabalt liikuda, asudes elama liikmesriiki, mille kodanik ta ei ole.

Seevastu leidis Euroopa Kohus, juhindudes *ELTL artikli 56* tõlgendusest, mille ta andis kohtuotsuses *Carpenter*¹⁴, et *ELTL artikkel 45* annab liidu kodaniku kolmanda riigi kodanikust pereliikmele

¹³ Vt eelkõige direktiivi 2004/38 artikli 7 lõiked 1 ja 2 ning artikkel 16.

¹⁴ Euroopa Kohtu 11. juuli 2002. aasta otsus *Carpenter* (C-60/00, EU:C:2002:434).

elamisõiguse, kui nimetatud liidu kodanikul on asjaomase liikmesriigi kodakondsus ja ta elab selles samas liikmesriigis, kuid käib korrapäraselt teises liikmesriigis töötajana, kui kolmanda riigi kodanikule elamisõiguse andmisest keeldumisel on pärssiv mõju nende õiguste reaalsele kasutamisele, mis töötajale ETL artiklist 45 tulenevad. Euroopa Kohus rõhutas sellega seoses, et asjaolu, et kolmanda riigi kodanik hoolitseb liidu kodaniku lapse eest, võib kujutada endast asjakohast elementi, mida siseriiklik kohus peab arvesse võtma. Siiski ei piisa ainuüksi asjaolust, et võib näida soovitatav, et kolmanda riigi kodanik – käesoleval juhul liidu kodaniku abikaasa ema – hoolitseks lapse eest, iseenesest sellise pärssiva laadi tuvastamiseks.

Samuti oli Euroopa Kohtul võimalus täpsustada 16. jaanuaril 2014 tehtud kohtuotsuses *Reyes* (C-423/12, EU:C:2014:16) *liidu kodaniku ülalpeetava pereliikme mõistet*. Põhikohtuasja vaidlus Filipiinide kodaniku, kes oli üle 21-aastane, ja Rootsi migratsiooniametiga vahel oli seotud asjaoluga, et huvitatud isiku taotlus saada Rootsis elamisluba kui oma Saksa kodanikust ema ja viimase Norra kodakondsusega kooselupartneri pereliige oli rahuldumata jäetud.

Euroopa Kohus meenutas selles kontekstis, et selleks, et liidu kodaniku vähemalt 21-aastast alanejat lähisugulast saaks pidada selle liidu kodaniku „ülalpeetavaks“, peab olema tõendatud tegeliku sõltuvusseisundi esinemine asjaomase pereliikme päritolu- või lähteriigis. Seevastu ei ole vaja teha kindlaks sellise sõltuvuse põhjusi. Seega olukorras, kus liidu kodanik kannab regulaarselt ning arvestatava ajavahemiku vältel vähemalt 21-aastasele alanejale lähisugulasele üle summasid, mis on viimasele vajalikud oma esmavajaduste rahuldamiseks päritoluriigis, ei luba direktiivi 2004/38 artikli 2 punkti 2 alapunkt c liikmesriigil nõuda, et alaneja sugulane tõendaks, et ta on tööd otsinud, taotlenud abi toimetulekuks oma päritoluriigi ametiasutustelt ja/või püüdnud muudmoodi toime tulla, kuid see on osutunud võimatuks. Nimelt võib sellise täiendava tõendamise nõue, mida ei ole tegelikkuses sugugi hõlbus täita, muuta sellise alaneja sugulase jaoks äärmiselt raskeks elamisõiguse saamise vastuvõtvast liikmesriigis.

Lisaks selgitas Euroopa Kohus, et asjaolu, et pereliikmel on tema isiklike omaduste, nagu vanuse, kutsekvalifikatsiooni ja tervisliku seisundi tõttu mõistlikud võimalused töö leidmiseks ning ta kaotab ka vastuvõtvast liikmesriigis töötada, ei oma mingit tähtsust direktiivi 2004/38 nimetatud sättes kasutatud mõiste „ülalpeetav“ tõlgendamisel.

10. juulil 2014 tõlgendas Euroopa Kohus otsuses *Ogieriakhi* (C-244/13, EU:C:2014:2068) samuti direktiivi 2004/38 kohaldamisalasse jäävat mõistet „liidu kodanikuga seaduslikult ja pidevalt koos elamine“, mis on sätestatud direktiivi artikli 16 lõikes 2. Eelotsuse küsimuste aluseks oli kahju hüvitamise hagi, mille kolmanda riigi kodanik esitas lirimaa vastu. Põhikohtuasja hageja taotles hüvitist kahju eest, mida ta kandis seoses sellega, et talle keelduti pärast oma liidu kodanikust abikaasast lahkuminekut elamisõiguse andmisest. Keelduv otsus jäeti muutmata vastavalt siseriiklikule õigusnormile, mis põhikohtuasja hageja väitel ei võtnud direktiivi 2004/38 nõuetekohaselt üle.

Euroopa Kohus leidis, et selles kohtuasjas tuleb kolmanda riigi kodanikku, kes on viie järjestikuse aasta kestel enne direktiivi ülevõtmise kuupäeva elanud liikmesriigis kui selles liikmesriigis töötava liidu kodaniku abikaasa, lugeda direktiivis 2004/38 ette nähtud alalise elamisõiguse omandanuks, olgugi et nimetatud perioodi jooksul otsustasid abikaasad minna lahku ja hakata elama muude elukaaslastega ning alates sellest ajast ei pakkunud kõnealusele kodanikule elamispinda ega andnud seda tema käsutusse tema liidu kodanikust abikaasa. Nimelt ei näi direktiivi 2004/38 artikli 16 lõike 2 tõlgendus – mille kohaselt saab pidada liidu kodanikuga koos elamise kohustust alalise elamisõiguse omandamiseks täidetuks ainult siis, kui liidu kodanikuga vastuvõtvast liikmesriigis elav abikaasa ei ole lõpetanud mis tahes abielulist koostelu – olevat kooskõlas selle direktiivi eesmärgiga pakkuda liidu kodaniku pereliikmetele õiguslikku kaitset, täpsemalt tunnustatud elamisõigustega, mis antakse lahutuse korral teatud tingimustel endistele abikaasadele.

Lisaks, kuna käesolevas asjas oli alalise elamisõiguse saamiseks arvessevõetav viieaastane periood enne direktiivi 2004/38 ülevõtmist möödunud, tuli elamisõiguse seaduslikkust hinnata määruse nr 1612/68¹⁵ artikli 10 lõikes 3 ette nähtud eeskirjade kohaselt. Euroopa Kohus leidis siinkohal, et osutatud artiklis kehtestatud elamispinna omamise tingimuse kohaselt ei nõuta, et asjaomane pereleige elaks seal pidevalt, vaid üksnes seda, et töötajal oleks oma pere jaoks eluase, mida saab pidada tavaliseks. Sellest sättest kinnipidamist saab hinnata vaid ajal, mil kolmanda riigi kodanik alustas vastuvõtvast liikmesriigi koostelu liidu kodanikust abikaasaga.

Lõpetuseks märkis Euroopa Kohus liikmesriigi poolt liidu õiguse rikkumise eest kahjuhüvitise saamise õigusega seoses, et asjaolu, et siseriiklik kohus on pidanud vajalikuks esitada eelotsuse küsimuse, mis puudutab kõne all olevat liidu õigust, tuleb pidada otsustavaks teguriks, et välistada liidu õiguse ilmse rikkumise toimepanemine liikmesriigi poolt.

11. novembril 2014 kuulutatud kohtuotsuses *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358) käsitles Euroopa Kohus suurkoja koosseisus küsimust, kas liikmesriik võib mitteosamakseliste toetuste saajate hulgast välja jätta teiste liikmesriikide kodanikud (liidu kodanikud), kes on majanduslikult mitteaktiivsed, samas kui neid toetusi makstakse liikmesriigi enda kodanikele, kes on samasuguses olukorras. Põhikohtuasjas oli kõne all Rumeenia kodanik, kes ei sisenenud Saksamaale selleks, et seal tööd otsida, vaid taotles seal töötajatele mõeldud elementaarseid kindlustushüvitisi.

Vastuseks eelotsuse küsimusele sedastas Euroopa Kohus, et määruse nr 883/2004¹⁶ tähenduses „mitteosamakselised rahalised erihüvitised“ kuuluvad direktiivi 2004/38 artikli 24 lõike 2 tähenduses „sotsiaalabi“ alla. Kohus sedastas, et ei nimetatud direktiivi ega määruse nr 883/2004 sätetega¹⁷ ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt arvatakse teatavate sotsiaaltoetuste saajate hulgast välja teiste liikmesriikide kodanikud, kuigi neid toetusi makstakse liikmesriigi enda kodanikele, kes on samasuguses olukorras, juhul kui teiste liikmesriikide kodanikel ei ole vastuvõtvast liikmesriigis elamise õigust direktiivi 2004/38 alusel. Euroopa Kohtu hinnangul saab liidu kodanik sotsiaaltoetuste puhul nõuda vastuvõtva liikmesriigi kodanikega võrdset kohtlemist ainult siis, kui tema elamine vastuvõtva liikmesriigi territooriumil vastab direktiivi 2004/38 tingimustele. Nende tingimuste hulgas, mida kohaldatakse majanduslikult mitteaktiivsetele liidu kodanikele, kes on elanud vastuvõtvast liikmesriigis kauem kui kolm kuud, kuid vähem kui viis aastat, on kohustus omada enda ja oma pere jaoks piisavalt vahendeid¹⁸. Järelikult peab liikmesriigil olema võimalus keelduda sotsiaaltoetuste andmisest majanduslikult mitteaktiivsetele liidu kodanikele, kes kasutavad oma liikumisvabadust üksnes eesmärgil saada teise liikmesriigi sotsiaalabi, kuid kellel puuduvad piisavad vahendid, et saada elamisõigus. Sellega seoses tuleb taotletud sotsiaaltoetusi arvesse võtmata kontrollida konkreetselt iga asjasse puutuva isiku majanduslikku olukorda.

¹⁵ Nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määrus (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires (EÜT L 257, lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 15).

¹⁶ Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (ELT L 166, lk 1, parandus ELT 2004, L 200, lk 1; ELT eriväljaanne 05/05, lk 72, parandus ELT 2009, L 202, lk 90), mida on muudetud komisjoni 9. detsembri 2010. aasta määrusega (EL) nr 1244/2010 (ELT L 338, lk 35), artikli 70 lõige 2.

¹⁷ Direktiivi 2004/38 artikli 24 lõige 1 koostoimes sama direktiivi artikli 7 lõike 1 punktiga b ja määruse nr 883/2004 artikliga 4.

¹⁸ Vt eelkõige direktiivi 2004/38 artikli 7 lõike 1 punkt b.

III. Institutsioonilised sätted

1. Liidu õigusaktide õiguslik alus

2014. aastal tegi Euroopa Kohus mitu kohtuotsust liidu õigusaktide õigusliku aluse kohta. Nende kohtuotsuste hulgas tuleks ära märkida üks kohtuotsus transpordi valdkonnas ja viis kohtuotsust, mis käsitlevad nõukogu õigusakte rahvusvaheliste lepingute kohta.

6. mail 2014 rahuldas Euroopa Kohus suurkoja koosseisus kohtuotsuses *komisjon vs. parlament ja nõukogu* (C-43/12, EU:C:2014:298) komisjoni esitatud hagi, milles paluti tühistada *direktiiv 2011/82, mis käsitleb piiriülest teabevahetust liiklusalase õigusrikkumise toime pannud isikute tuvastamiseks*,¹⁹ kuna komisjon leidis, et ETL artikli 87 lõige 2 ei ole õige õiguslik alus.

Kõigepealt meenutas Euroopa Kohus väljakujunenud kohtupraktikat, mille kohaselt peab liidu õigusakti õigusliku aluse valik põhinema objektiivsetel asjaoludel, mis on kohtulikult kontrollitavad ning mille hulka kuuluvad õigusakti eesmärk ja sisu. Lisaks meenutas kohus, et kui liidu õigusakti kontrollimise käigus selgub, et see taotleb kahte eesmärki või sellega reguleeritakse kahte valdkonda ning üks neist on määratletav peamise või ülekaalukana, samas kui teine on kõrvalise tähtsusega, peab õigusaktil olema üksainus õiguslik alus, st peamise või ülekaaluka eesmärgi või valdkonna tõttu nõutav õiguslik alus.

Edasi sedastas Euroopa Kohus, et direktiivi 2011/82 peamine või ülekaalukas eesmärk on liiklusohutuse parandamine. Olles varem analüüsinud direktiivi sisu ja asjakohaste andmete vahetuse korda, on Euroopa Kohus otsustanud²⁰, et asjaomased meetmed kuuluvad peaaesjalikult transpordipoliitika valdkonda, kuna nad on mõeldud transpordi ohutuse tõhustamiseks ning see direktiiv ei ole otseselt seotud politseikoostöö eesmärkidega. Euroopa Kohus tegi selle põhjal järelduse, et direktiiv oleks tulnud vastu võtta ETL artikli 91 lõike 1 punkti c alusel ning seda ei saanud õiguspäraselt vastu võtta ETL artikli 87 lõike 2 alusel, eelkõige seoses asjakohaste andmete vahetusega nimetatud koostöö tarvis.

Rahvusvahelisi lepinguid käsitlevate õigusaktidega seoses tühistas Euroopa Kohtu suurkoda 11. juunil 2014 kuulutatud kohtuotsuses *komisjon vs. nõukogu* (C-377/12, EU:C:2014:1903) *nõukogu otsuse 2012/272 ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Filipiini Vabariigi vahelise partnerluse ja koostöö raamlepingu allkirjastamise kohta*²¹. Kuna kõnealuses otsuses käsitletavas raamlepingus nähakse ette koostöö ja partnerlus, et võtta iseäranis arvesse Filipiinide kui arenguriigi vajadusi, tegi komisjon raamlepingu allkirjutamiseks ettepaneku võtta vastu otsus, mille aluseks on ETL artiklid 207 ja 209, mis on seotud vastavalt ühise kaubanduspoliitika ja arengukoostööga. Seevastu nõukogu, kes leidis, et asjaomases raamlepingus ette nähtud koostöö ja partnerlus on laiahaardelised ega taandu üksnes „arengukoostööle”, võttis lisaks nimetatud artiklitele õiguslikuks aluseks ETL artikli 79 lõike 3, ETL artikli 91, ETL artikli 100 ja ETL artikli 191 lõike 4, mis käsitlevad vastavalt kolmandate riikide kodanike tagasivõtmist, transporti ja keskkonda. Nende õiguslike aluste lisamine tõi endaga kaasa EL toimimise lepingu protokollide nr 21 ja nr 22 kohaldamise, millest esimene käsitleb Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiiv 2011/82/EL, millega hõlbustatakse piiriülest teabevahetust liiklusohutusega seotud liiklusnõuete rikkumise kohta (ELT L 288, lk 1).

²⁰ Euroopa Kohtu 9. septembri 2004. aasta otsus *Hispaania ja Soome vs. parlament ja nõukogu* (C-184/02, C-223/02, EU:C:2004:497).

²¹ Nõukogu 14. mai 2012. aasta otsus 2012/272/EL ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Filipiini Vabariigi vahelise partnerluse ja koostöö raamlepingu allkirjastamise kohta (ELT L 134, lk 3).

ala suhtes ning teine Taani seisukohta ja mille kohaselt need liikmesriigid ei osale liidu rahvusvahelise lepingu nõukogu poolt allakirjutamisel ja sõlmimisel EL toimimise lepingu kolmanda osa V jaotise alusel, kui nad ei teata oma soovist osaleda.

Euroopa Kohus, kellel oli esimest korda võimalus võtta seisukoht ELTL artikli 209 ulatuse kohta, kinnitas Lissaboni lepingule eelnenud kohtupraktikat²² ning selgitas kõnealuses kontekstis, et ELTL artikli 208 kohaselt ei piirdu liidu poliitika arengukoostöö valdkonnas üksnes meetmetega, mis taotleavad otseselt vaesuse kaotamist, vaid nimetatud esmase eesmärgi saavutamiseks järgib see ELL artikli 21 lõikes 2 sätestatud teisi eesmärke, nagu eesmärki toetada arengumaade säästvat majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonna-alast arengut. Euroopa Kohus sedastas siinjuures, et kuna vaesuse kaotamisel on palju tahke, eeldab nende eesmärkide elluviimine vastavalt nõukogu ja liikmesriikide valitsuste esindajate ühisavaldusele arengupoliitika kohta 2006. aastal²³ mitut arengualast tegevust, mis puudutavad eeskätt majandus- ja sotsiaalreformi, sotsiaalset õiglust, õiglast juurdepääsu avalikele teenustele, konfliktide ennetamist, keskkonda, loodusvarade säästvat majandamist ning rände- ja arengupoliitikat.

24. juunil 2014 rahuldab Euroopa Kohtu suurkoda kohtuotsuses *parlament vs. nõukogu* (C-658/11, EU:C:2014:2025) parlamendi esitatud hagi, milles paluti tühistada *nõukogu otsus 2011/640/ÜVJP, mis puudutab Euroopa Liidu ja Mauritiuse Vabariigi vahelise lepingu allkirjastamist ja sõlmimist*²⁴ (edaspidi „EL-i ja Mauritiuse leping“).

Esmalt luges Euroopa Kohus alusetuks parlamendi väite, et asjaolu, et EL-i ja Mauritiuse lepinguga taotletakse kas või ainult kaasnevalt muid eesmärke peale ühise välis- ja julgeolekupoliitika, on piisav, et välistada nimetatud otsuse seotus eranditult selle poliitikaga ELTL artikli 218 lõike 6 tähenduses, mistõttu oleks parlament tulnud kaasata otsuse vastuvõtmisse. Euroopa Kohus märkis sellega seoses, et ELTL artikli 218 lõike 6 kehtestab sümmeetria liidu meetmete sisetasandil vastuvõtmise menetluse ja rahvusvaheliste lepingute vastuvõtmise menetluse vahel, tagamaks, et parlamendil ja nõukogul oleksid konkreetse valdkonna suhtes samasugused volitused, järgides aluslepingutega kehtestatud institutsioonidevahelist tasakaalu. Neil asjaoludel kehtib just selle sümmeetria tegeliku järgimise tagamiseks nõue – mille kohaselt määrab akti materiaalõiguslik alus kindlaks, millises menetluses akt tuleb vastu võtta – mitte üksnes liidusisese akti vastuvõtmiseks ette nähtud menetluse korral, vaid ka rahvusvaheliste lepingute sõlmimisel kohaldatava menetluse suhtes. Seega määrab ELTL artikli 218 kohase rahvusvahelise lepingu sõlmimise menetluse raames just lepingu sõlmimise otsuse materiaalõiguslik alus kindlaks, millist liiki menetlus on selle sätte lõike 6 alusel kohaldatav. Kuna käesolevas asjas põhines nõukogu otsus õiguspäraselt eranditult ühise välis- ja julgeolekupoliitika valdkonda kuuluval õigusnormil, võis selle otsuse nimetatud õigusnormi alusel vastu võtta ilma parlamendi nõusolekuta ja temaga konsulteerimata.

Seevastu nõustus Euroopa Kohus teise väitega selle kohta, et on rikutud ELTL artikli 218 lõiget 10, milles on kehtestatud kohustus teavitada parlamenti kõigist rahvusvaheliste lepingute läbirääkimis- ja sõlmimismenetluse etappidest. Käesolevas asjas ei teavitatud parlamenti viivitamata ja seega rikkus nõukogu osutatud artiklit. Kuna tegemist on olulise menetlusnormiga, siis toob selle

²² 3. detsembri 1996. aasta kohtuotsus *Portugal vs. nõukogu* (C-268/94, EU:C:1996:461).

²³ Vt eelkõige nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate, Euroopa Parlamendi ja komisjoni ühisavalduse Euroopa Liidu arengupoliitika küsimuses „Euroopa konsensus“ (ELT C 46, lk 1) punkt 12.

²⁴ Nõukogu 12. juuli 2011. aasta otsus 2011/640/ÜVJP Euroopa Liidu ja Mauritiuse Vabariigi vahelise lepingu, mis käsitleb piraatlusjuhtumi toimepanemises kahtlustatavate isikute ja kinnipeetud seonduvate vahendite Euroopa Liidu juhitud merevägede poolt Mauritiuse Vabariigile üleandmise tingimusi ning piraatlusjuhtumi toimepanemises kahtlustatavate isikute olukorda pärast üleandmist, allkirjastamise ja sõlmimise kohta (ELT L 254, lk 1).

rikkumine kaasa selle akti tühisuse, mida rikkumine puudutab, kuna parlamendi osalemine otsustusprotsessis peegeldab demokraatia aluspõhimõtte järgimist liidu tasandil, nimelt seda, et rahvas osaleb esinduskogu kaudu võimu teostamisel.

Võttes aga arvesse, et kõnealuse otsuse tühistamine võib takistada EL-i ja Mauritiuse lepingu alusel läbiviidavate operatsioonide kulgu, jättis Euroopa Kohus tühistatud otsuse tagajärjed kehtima.

Kohtuasjas, milles tehti 4. septembril 2014 otsus *komisjon vs. nõukogu* (C-114/12, EU:C:2014:2151), tühistas Euroopa Kohtu suurkoda *nõukogu ja liikmesriikide valitsuste esindajate otsuse, millega antakse luba liidul ja selle liikmesriikidel ühiselt osaleda läbirääkimistel ringhäälinguorganisatsioonide õiguste kaitset käsitleva Euroopa Nõukogu konventsiooni üle*. Komisjoni väitel on liidul kavandatava konventsiooni valdkonnas ELTL artikli 3 lõike 2 kohaselt ainuvälispädevus ja seega tuleks ühine osalemine välistada.

Euroopa Kohus nõustus selle väitega, kuna kõnealune leping kuulub selliste eelmises artiklis mainitud rahvusvaheliste lepingute hulka, mis võivad mõjutada aluslepingu eesmärkide saavutamiseks kehtestatud ühiseeskirju. Käesoleval juhul on ringhäälinguorganisatsioonidele kuuluvate autoriõigusega kaasnevate õiguste kaitset käsitleva Euroopa Nõukogu konventsiooni üle peetavate läbirääkimiste sisu suures osas liidu ühiseeskirjadega hõlmatud. Nimelt tuleneb direktiividest 93/83²⁵, 2001/29²⁶, 2004/48²⁷, 2006/115²⁸ ja 2006/116²⁹, et need õigused on liidu õiguses hõlmatud ühtlustatud õiguslikku raamistikku, mille eesmärk on eelkõige tagada siseturu nõuetekohane toimimine ja millega on kehtestatud kõrgetasemeline ja ühtlane kaitse ringhäälinguorganisatsioonidele.

Seega, kuna liidu ainuvälispädevus peab rajanema kavandatava rahvusvahelise lepingu ja kehtiva liidu õiguse vahelise suhte konkreetsest analüüsist tulenevatel järeldustel, siis asjaolu, et liidu õiguse vastav õiguslik raamistik koosneb erinevatest õigusaktidest, ei sea selle lähenemisviisi põhjendatust kahtluse alla. Selle hindamine, kas esineb oht, et rahvusvahelised kohustused võivad liidu ühiseeskirju mõjutada või nende reguleerimisala muuta, ei saa nimelt sõltuda kunstlikust vahetemisest olenevalt sellest, kas niisugused eeskirjad sisalduvad ühes ja samas liidu õigusaktis või mitte.

7. oktoobril 2014 jättis Euroopa Kohtu suurkoda kohtuasjas, milles tehti otsus *Saksamaa vs. nõukogu* (C-399/12, EU:C:2014:2258), rahuldamata Saksamaa esitatud hagi, milles paluti tühistada *nõukogu 18. juuni 2012. aasta otsus, millega kehtestatakse Euroopa Liidu nimel vastu võetav seisukoht seoses Rahvusvahelises Viinamarja- ja Veiniorganisatsioonis (edaspidi „OIV”) hääletamisele tulevate resolutsioonidega*.

²⁵ Nõukogu 27. septembri 1993. aasta direktiiv 93/83/EMÜ teatavate satelliitlevile ja kaabli kaudu taasedastamisele kohaldatavaid autoriõigusi ja sellega kaasnevaid õigusi käsitlevate eeskirjade kooskõlastamise kohta (EÜT L 248, lk 15; ELT eriväljaanne 17/01, lk 134).

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiv 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230).

²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta (ELT L 157, lk 45; ELT eriväljaanne 17/02, lk 32).

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/115/EÜ rentimis- ja laenutamiseõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas (kodifitseeritud versioon) (ELT L 376, lk 28).

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/116/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaja kohta (kodifitseeritud versioon) (ELT L 372, lk 12).

Oma hagi ainsas väites, mille kohaselt on rikutud ELTL artikli 218 lõiget 9, mis on vaidlustatud otsuse õiguslikuks aluseks, väitis Saksamaa, keda toetasid mitu liikmesriiki, et esiteks ei ole see säte kohaldatav niisuguse rahvusvahelise lepingu kontekstis nagu OIV leping, mille on sõlminud liikmesriigid, mitte liit kui selline, ja teiseks, et ainult need rahvusvahelise õiguse aktid, mis on liidule siduvad, on „õigusliku toimega aktid” kõnealuse sätte tähenduses.

Euroopa Kohus märkis kõigepealt, et ELTL artikli 218 lõikega 9 ei ole vastuolus see, kui liit võtab vastu otsuse, millega kehtestatakse rahvusvahelise lepinguga loodud organis, mille osaline liit ei ole, liidu nimel võetavad seisukohad. Euroopa Kohus rõhutas sellega seoses muu hulgas, et otsus, millega kehtestatakse OIV liikmeks olevate liikmesriikide seisukoht, puudutab ühise põllumajanduspoliitika valdkonda ja eeskätt veinituru ühist korraldust, kusjuures mainitud valdkonda on liidu seadusandja väga ulatuslikult reguleerinud selle pädevuse alusel, mis tal on tulenevalt ELTL artiklist 43. Järelikult, kui asjaomane valdkond kuulub sellist liiki liidu pädevusse, siis ei takista see, et liit ei ole kõnealuse rahvusvahelise lepingu osaline, teda seda pädevust teostamast nii, et ta kehtestab oma institutsioonidega selle lepinguga loodud organis liidu nimel võetava seisukoha eelkõige nimetatud lepingu osalisteks olevate liikmesriikide vahendusel, kes tegutsevad solidaarselt liidu huvides.

Seejärel kontrollis Euroopa Kohus, kas OIV poolt vastu võetavad soovitused, mis käesoleval juhul käsitlevad uusi veinivalmistustavasid, analüüsimeetodeid veinisektori toodete koostise määramiseks või ka veinivalmistamistavades kasutatavate ainete puhtus- ja identifitseerimismõõdeid, on „õigusliku toimega aktid” ELTL artikli 218 lõike 9 tähenduses. Sellega seoses märkis Euroopa Kohus, et kirjeldatud soovituste eesmärk on aidata kaasa selle organisatsiooni eesmärkide saavutamisele ja soovituste inkorporeerimise tõttu liidu õigusesse vastavalt määruse nr 1234/2007³⁰ artikli 120f punktile a, artiklile 120g ja artikli 158a lõigetele 1 ja 2 ning määruse nr 606/2009³¹ artikli 9 lõike 1 esimesele lõigule on neil õiguslik toime ELTL artikli 218 lõike 9 tähenduses. Seega, kuigi liit ei ole OIV lepingu osaline, on tal õigus kehtestada nende soovitustega seoses liidu nimel võetav seisukoht, arvestades nende otsest mõju liidu selle valdkonna *acquis*’le.

Liidetud kohtuasjades, milles tehti 26. novembril 2014 otsus *parlament ja komisjon vs. nõukogu* (C-103/12 ja C-165/12, EU:C:2014:2400), tühistas Euroopa Kohtu suurkoda otsuse 2012/19, millega kiidetakse Euroopa Liidu nimel heaks avaldus, mis käsitleb EL-i vetes kalapüügivõimaluste andmist Venezuela Bolívari Vabariigi lipu all sõitvatele kalalaevadele Prantsuse Guajaana rannikulähedases majandusvööndis³². Hagejate väitel ei oleks seda otsust tohtinud vastu võtta ELTL artikli 43 lõike 3 ja ELTL artikli 218 lõike 6 punkti b alusel nende sätete koostoimes, vaid oleks tulnud vastu võtta ELTL artikli 43 lõike 2 ja ELTL artikli 218 lõike 6 punkti a alapunkti v alusel nende sätete koostoimes.

Euroopa Kohus ühines hagejate argumentatsiooniga, rõhutades, et ELTL artikli 43 lõikes 2 ette nähtud ühise põllumajanduspoliitika rakendamist käsitlevate meetmete võtmine eeldab poliitilist otsust, mille peab tegema liidu seadusandja. Seevastu kalapüügivõimaluste kehtestamist ja eraldamist käsitlevate meetmete vastuvõtmine vastavalt ELTL artikli 43 lõikele 3 niisugust hinnangut

³⁰ Nõukogu 22. oktoobri 2007. aasta määrus (EÜ) nr 1234/2007, millega kehtestatakse põllumajandusturgude ühine korraldus ning mis käsitleb teatavate põllumajandustoodete erisätteid (ühise turukorralduse ühtne määrus) (ELT L 299, lk 1).

³¹ Komisjoni 10. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 606/2009, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 479/2008 teatavad rakenduseeskirjad seoses viinamarjasaaduste kategooriate, veinivalmistustavade ja asjaomaste piirangutega (ELT L 193, lk 1).

³² Nõukogu 16. detsembri 2011. aasta otsus 2012/19/EL, millega kiidetakse Euroopa Liidu nimel heaks avaldus, mis käsitleb EL-i vetes kalapüügivõimaluste andmist Venezuela Bolívari Vabariigi lipu all sõitvatele kalalaevadele Prantsuse Guajaana rannikulähedases majandusvööndis (ELT L 6, lk 8).

ei nõua, kuna nimetatud meetmed on peaauglikult tehnilist laadi ning need võetakse sama artikli lõike 2 alusel kehtestatud sätete rakendamiseks.

Viidates Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsioonile (edaspidi „Montego Bay konventsioon”)³³ ja kehtestatud tingimustele, mis võimaldavad rannikuriigil lubada teistel riikidel kasutada elusloodusvarasid oma majandusvööndis, tegi Euroopa Kohus lisaks järelduse, et huvitatud riigi nõustumine rannikuriigi pakkumisega kujutab endast lepingut selle konventsiooni tähenduses. Seega tuleb kalapüügi võimaluste andmist käsitlevat vaidlusalust avaldust, mille liit tegi rannikuriigi eest Venezuela Bolívari Vabariigile, kes sellega nõustus, pidada lepinguks.

Küsimuse kohta, kas kõnealune avaldus kuulub liidu seadusandja pädevusse, sedastas Euroopa Kohus, et avalduse eesmärk on kehtestada Venezuela lipu all sõitvate laevade rannikuriigi majandusvööndisse lubamiseks üldine raamistik. Järelikult ei ole pakkumus tehniline või rakenduslik meede, vaid meede, mis eeldab iseseisva otsuse tegemist neid poliitilisi huve silmas pidades, mida liit muu hulgas ühises kalanduspoliitikas järgib. Niisugune avaldus kuulub pädevusvaldkonda, kus liidu seadusandjal on pädevus, ning seega kuulub see ELTL artikli 43 lõike 2, mitte aga ELTL artikli 43 lõike 3 kohaldamisalasse. Peale selle, kuna kõnealune avaldus on osa rahvusvahelisest lepingust, kuulub ta ELTL artikli 218 lõike 6 punkti a alapunkti v kohaldamisalasse.

Ehkki Euroopa Kohus rahuldab hagi, otsustas ta oluliste õiguskindluse kaalutluste esinemisel jätta otsuse tagajärjed kehtima kuni ajani, mil jõustub uus otsus, mis on vastu võetud sobival õiguslikul alusel.

2. Liidu institutsioonid ja asutused

Liidu institutsioonide ja asutuste pädevusega seoses peatutakse kahel kohtuotsusel: üks kohtuotsus puudutab Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (edaspidi „ESMA”) volitusi ja teine komisjoni rakenduspädevust.

22. jaanuaril 2014 kuulutatud kohtuotsuses *Ühendkuningriik vs. parlament ja nõukogu* (C-270/12, EU:C:2014:18) oli vaatluse all küsimus, kas liidu õigusega on kooskõlas ESMA õigus lühikeseks müügi reguleerimiseks või keelamiseks sekkuda eriolukorras liikmesriikide finantsturgudel. Olles läbi vaadanud Ühendkuningriigi hagi, milles paluti tühistada määruse nr 236/2012³⁴ artikkel 28, kus ESMA sekkumise õigus on sätestatud, otsustas Euroopa Kohtu suurkoda, et see säte ei ole liidu õigusega vastuolus.

Esiteks lükkas Euroopa Kohus tagasi väite, mille kohaselt lähevad ESMA-le antud volitused kaugemale nendest, mida liidu institutsioonid võivad teistele üksustele anda³⁵. Nimelt on ühelt poolt ESMA-l õigus võtta meetmeid ainult juhul, kui need aitavad kõrvaldada ohtu finantsturgude nõuetekohasele toimimisele ja terviklikkusele või liidu kogu finantssüsteemi või selle osa stabiilsusele ning sellel on piiriülene mõju. Lisaks on niisuguse sekkumise tingimuseks see, et ükski siseriiklik asutus ei ole selliseid meetmeid võtnud, või kui meetmeid on võetud, siis ei ole need ohu kõrvaldamiseks piisavad. Teiselt poolt peab ESMA hindama, kas asutuse võetud meetmed võimaldavad

³³ 10. detsembril 1982 Montego Bays alla kirjutatud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsioon, mis on Euroopa Ühenduse nimel heaks kiidetud nõukogu 23. märtsi 1998. aasta otsusega 98/392/EÜ (EÜT L 179, lk 1; ELT eriväljaanne 04/03, lk 260).

³⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2012. aasta määrus (EL) nr 236/2012 lühikeseks müügi ja krediidiriski vahetustehingute teatavate aspektide kohta (ELT L 86, lk 1).

³⁵ Euroopa Kohtu 13. juuni 1958. aasta otsus *Meroni vs. Ülemamet* (C-9/56, EU:C:1958:7).

märgimisväärselt reageerida niisugusele ohule või parandada siseriiklike asutuste võimalusi seda jälgida. Kõigele lisaks on ESMA kaalutlusruum piiratud nii kohustusega konsulteerida Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukoguga kui ka asjaoluga, et lubatavad meetmed on ajutised.

Teiseks kummutas Euroopa Kohus Ühendkuningriigi väite, et vastavalt kohtuotsusele *Romano*³⁶ ei ole lubatud anda niisugusele üksusele nagu ESMA pädevust võtta vastu õigustloovaid akte. Sellega seoses meenutas Euroopa Kohus, et EL toimimise lepingu ning eelkõige ELTL artikli 263 esimese lõigu ja ELTL artikliga 277 kehtestatud institutsiooniline raamistik võimaldab liidu organitel ja asutustel võtta vastu üldkohaldatavaid akte.

Kolmandaks leidis Euroopa Kohus, et määruse nr 236/2012 artikkel 28 ei ole ELTL artiklites 290 ja 291 ette nähtud delegeerimise korraga vastuolus. Nimelt ei tohi seda sätet käsitleda eraldiseisvana, vaid seda tuleb mõista osana õigusnormide kogumist, mille eesmärk on anda pädevatele siseriiklikele asutustele ja ESMA-le sekkumispädevus reageerimaks ebasoodsatele suundumustele, mis ohustavad finantsstabiilsust liidus ja usaldust turgudel.

Lõpetuseks sedastas Euroopa Kohus, et ELTL artikkel 114 on määruse nr 236/2012 artikli 28 vastu võtmiseks sobiv õiguslik alus. Kohus märkis sellega seoses, et miski ELTL artikli 114 sõnastuses ei võimalda järeldada, et nimetatud artikli alusel võetud meetmed peavad piirduma üksnes liikmesriikidega. Lisaks kasutatakse seda artiklit ainult siis, kui selle alusel vastu võetud õigusakti eesmärk on parandada siseturu rajamise ja toimimise tingimusi ka finantsvaldkonnas. Määruse nr 236/2012 artikkel 28 vastab nendele tingimustele, kuna kõnesoleva sätte kaudu püüab liidu seadusandja käsitleda lühikeseks müügist ja krediidiriski vahetustehingutest tulenevaid võimalikke riske ühtlustatud moel ja tagada parem koordineerimine ja kooskõla liikmesriikide vahel juhul, kui meetmeid tuleb võtta erakorralistel asjaoludel.

15. oktoobri 2014. aasta kohtuotsuses *parlament vs. komisjon* (C-65/13, EU:C:2014:2289) jättis Euroopa Kohus rahuldamata parlamendi tühistamishagi, mis puudutas küsimust, kas komisjon järgis oma *rakenduspädevuse piire, kui ta võttis määruse nr 492/2011 töötajate liikumisvabaduse kohta liidu piires*³⁷ *rakendamiseks vastu otsuse 2012/733, mis käsitleb Euroopa tööturuasutuste süsteemi (EURES) loomist*³⁸.

Kõigepealt meenutas Euroopa Kohus, et komisjonile antud rakenduspädevus peab olema piiratud nii ELTL artikli 291 lõikega 2 kui ka viidatud määrusega. Nimelt täpsustatakse rakendusaktiga seadusandlikku akti, kui rakendusakti sätted järgivad seadusandliku akti põhieesmärgi ja need on vajalikud või tarvilikud seadusandliku akti ühetaoliseks rakendamiseks, ilma seda täiendamata või muutmata. Euroopa Kohus tõdes käesolevas asjas, et sarnaselt määrusega nr 492/2011 soovitakse vaidlustatud otsusega edendada töötajate piiriülest geograafilist liikuvust, soodustades ühise tegevusraamistiku, st EURESi raames läbipaistvust ja teabevahetust Euroopa tööturgude kohta. Seejärel sedastas kohus, et kõnealuse otsuse sätted on nimetatud eesmärgiga kooskõlas. Lisaks on Euroopa Kohtu hinnangul liikmesriikide tööhõivepoliitika kooskõlastamine, mida iseloomustab teabe vahetamine probleemide kohta, mis tekivad seoses liikumis- ja töötamisvabadusega, üheks määruse nr 492/2011 kohaldamiseks vajalikuks rakendusmeetmeks.

³⁶ Euroopa Kohtu 14. mai 1981. aasta otsus *Romano* (C-98/80, EU:C:1981:104).

³⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta määrus (EL) nr 492/2011 töötajate liikumisvabaduse kohta liidu piires (ELT L 141, lk 1).

³⁸ Komisjoni 26. novembri 2012. aasta rakendusotsus 2012/733/EL, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 492/2011 seoses vabade töökohtade ja töötaotlejate vahendusega ning EURESi taastoomisega (ELT L 328, lk 21).

Täpsemalt antakse määruse nr 492/2011 artikli 11 lõike 1 teises lõigus komisjonile pädevus töötada välja eeskirjad komisjoni ja liikmesriikide ühiseks tegutsemiseks – nagu EURES – vabade töökohtade ja töötaotlejate vahendamisel kogu liidus ja töötajate tööle paigutamisel. EURESi juhatuse loomine ja sellele konsultatiivse rolli omistamine kuulub samuti asjaomasesse raamistikku, seda täiendamata või muutmata, kuna sellega on soovitud vaid tagada ühise tegutsemise tõhus toimimine. Neile kaalutlustele tuginedes järeldas Euroopa Kohus, et komisjon ei ületanud oma rakenduspädevust.

3. Juurdepääs dokumentidele

Seoses üldsuse juurdepääsuga dokumentidele tuleb esile tõsta 3. juulil 2014 kuulutatud kohtuotsus *nõukogu vs. in 't Veld* (C-350/12 P, EU:C:2014:2039), milles Euroopa Kohus jättis apellatsioonimenetluses muutmata Üldkohtu otsuse³⁹, millega rahuldati osaliselt Euroopa Parlamendi liikme esitatud hagi nõukogu otsuse tühistamiseks, millega tal ei võimaldatud tervikuna tutvuda nõukogu õigusaltituse arvamusega läbirääkimiste alustamise kohta Euroopa Liidu ja Ameerika Ühendriikide vahel, et sõlmida terrorismi ennetamiseks finantstehinguid käsitlevate sõnumiandmete edastamise leping („SWIFT”).

Euroopa Kohus meenutas siinjuures, et kui institutsioon kohaldab mõnd määruse nr 1049/2001⁴⁰ artikli 4 lõigetes 2 ja 3 sätestatud erandit, peab ta kaaluma konkreetset huvi, mida dokumendi avalikustamata jätmisega tuleb kaitsta, ja eelkõige üldist huvi dokumendi kättesaadavaks tegemise vastu, pidades silmas eeliseid, mis tulenevad suuremast läbipaistvusest, nimelt kodanike suuremast osalemisest otsustamisprotsessis ja haldusasutuste suuremast legitiimsusest, tulemuslikkusest ja vastutusest kodanike ees demokraatlikus süsteemis. Kuigi neil kaalutlustel on eriline tähtsus juhul, kui institutsioon toimib seadusandjana, ei jää institutsioonide muu kui seadusandlik tegevus siiski määruse nr 1049/2001 kohaldamisalast välja.

Mis puudutab määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 teises taandes ette nähtud erandit, siis peab institutsioon talle esitatud dokumendi avalikustamise taotluse tingimata läbi vaatama kolmes järjus vastavalt selles sättes ette nähtud kolmele kriteeriumile. Esmalt peab institutsioon kindlaks tegema, kas dokument, mille avalikustamist taotletakse, on ikka seotud õigusnõustamisega. Seejärel peab ta kontrollima, kas kõnealuse dokumendi nende osade avalikustamine, mille kohta on sedastatud, et need käsitlevad õiguslikku arvamust, kahjustaks nende kaitset nii, et see on mõistlikult ettenähtav, mitte ainult oletuslik. Kolmandaks ja viimaseks, kui institutsioon leiab, et dokumendi avalikustamine kahjustaks õigusnõustamise kaitset, on ta kohustatud kontrollima, kas avalikustamine on ülekaaluka üldise huvi tõttu sellegipoolest põhjendatud.

4. Rahandussätted

Kohtuasjas, milles tehti 13. novembril 2014 otsus *Nencini vs. parlament* (C-447/13 P, EU:C:2014:2372), vaatas Euroopa Kohus läbi endise Euroopa Parlamendi liikme esitatud apellatsioonkaebuse kohtuotsuse peale, millega Üldkohus jättis rahuldamata tema hagi, milles ta palus muu hulgas tühistada *parlamendi otsuse, mis käsitles teatavate summade sissenõudmist, mis talle reisikulude ja parlamendi-liikme assisteerimiskulude hüvitamiseks maksti, ning nende summadega seotud võlgateate*⁴¹. Apellant

³⁹ Üldkohtu 4. mai 2012. aasta otsus *In 't Veld vs. nõukogu* (T-529/09, EU:T:2012:215).

⁴⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 01/03, lk 331).

⁴¹ Üldkohtu 4. juuni 2013. aasta otsus *Nencini vs. parlament* (T-431/10 ja T-560/10, EU:T:2013:290).

väitis oma apellatsioonkaebuse põhjenduseks muu hulgas, et Üldkohus rikkus kohaldatavaid aegumismorme.

Euroopa Kohus sedastas, et ei määruses nr 1605/2002 (finantsmäärus)⁴² ega määruses nr 2342/2002 (rakendusmäärus)⁴³ ei ole täpsustatud, millise aja jooksul tuleb võlateade alates nõude tekkimise päevast teatavaks teha. Kohus siiski möönis, et kui sellekohased sätted puuduvad, peab asjasse puutuv institutsioon vastavalt õiguskindluse põhimõttele tegema võlateate teatavaks mõistliku aja jooksul. Sellega seoses tuleb finantsmääruse artiklis 73a sätestatud viieaastast aegumistähtaega arvestades pidada ebamõistlikuks võlateate teatavaks tegemise aega, kui teatavakstegemine toimub pärast seda, kui institutsioonil oli tavalistes tingimustes võimalik oma nõue maksma panna. Niisuguse eelduse saab ümber lükata vaid juhul, kui asjaomane institutsioon tõendab, et tema jõupingutustest hoolimata tekkis viivitus võlgniku käitumise tõttu, kes kasutas nimelt venitamistaktikat või käitus pahauskvalt. Kui sellist asjaolu ei ole tõendanud, tuleb sedastada, et institutsioon rikkus mõistliku aja põhimõttest tulenevaid kohustusi.

IV. Liiduga seotud vaidlused

2014. aastal tuli Euroopa Kohtul võtta seisukoht mitme aspekti kohta liiduga seotud vaidlustes, mis olid seotud nii eelotsusetaotluste kui ka teatavate hagidega.

1. Eelotsusetaotlus

11. septembril 2014 kuulutatud kohtuotsuses *A* (C-112/13, EU:C:2014:2195), mis käsitles õiguslast koostööd tsiviilasjades⁴⁴, avanes Euroopa Kohtul võimalus tuvastada, kas ELTL artikliga 267 on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt peavad asja lahendavad apellatsiooni- või kassatsiooniasutused kohtud juhul, kui nad leiavad, et siseriiklik seadus on hartaga vastuolus, taotlema enda menetluse raames konstitutsioonikohtult selle seaduse tervikuna kehtetuks tunnistamist ega saa piirduda vaid sellega, et jätavad seaduse konkreetsetes kohtuasjas kohaldamata.

Olles meenutanud kohtuasjas *Melki ja Abdeli*⁴⁵ esitatud seisukohti, otsustas Euroopa Kohus, et liidu õigust ja täpsemalt ELTL artiklit 267 tuleb tõlgendada nii, et niisugused õigusnormid on selle artikliga vastuolus, kui sellise menetluse ülimuslikkuse tõttu takistatakse üldkohtuid kasutamast oma õigust või täitmast oma kohustust esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimusi nii enne taotluse esitamist seaduste põhiseadusele vastavust kontrollivale siseriiklikule põhiseaduslikkuse järelevalve kohtule kui olenevalt olukorrast ka pärast seda, kui nimetatud kohus on taotluse lahendanud.

Euroopa Kohus märkis sellega seoses, et kui siseriikliku seaduse põhiseaduslikkuse järelevalve kontrollimise vahemenetlus piirdub liidu direktiivi kohustuslike sätete ülevõtmisega, ei või see menetlus

⁴² Nõukogu 25. juuni 2002. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 1605/2002, mis käsitleb Euroopa ühenduste üldeelarve suhtes kohaldatavat finantsmäärust (EÜT L 248, lk 1), muudetud nõukogu 13. detsembri 2006. aasta määrusega (EÜ, Euratom) nr 1995/2006 (ELT L 390, lk 1).

⁴³ Komisjoni 23. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2342/2002, millega kehtestatakse Euroopa ühenduste üldeelarve suhtes kohaldatavat finantsmäärust käsitleva nõukogu määruse (EÜ, Euratom) nr 1605/2002 üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 357, lk 1), muudetud komisjoni 23. aprilli 2007. aasta määrusega (EÜ, Euratom) nr 478/2007 (ELT L 111, lk 13).

⁴⁴ Kohtuotsuse selle osa tutvustamise kohta, mis käsitleb õiguslast koostööd tsiviilasjades, vt vastavateemaline IX peatükk.

⁴⁵ 22. juuni 2010. aasta kohtuotsus *Melki ja Abdeli* (C-188/10 ja C-189/10, EU:C:2010:363).

riivata Euroopa Kohtu ainupädevust tuvastada liidu õigusakti ebaseaduslikkus. Enne kui kontrollida niisuguse seaduse põhiseadusele vastavust samade aluste suhtes, mille tõttu on direktiivi seaduslikkus kahtluse all, peavad liikmesriigi kohtud, kelle otsuste peale ei saa liikmesriigi õiguse järgi edasi kaevata, üldjuhul esitama Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 kolmanda lõigu alusel küsimuse selle direktiivi seaduslikkuse kohta ning seejärel tegema järeldused, mis Euroopa Kohtu eelotsusest tulenevad, välja arvatud juhul, kui põhiseaduslikkuse järelevalve kohus on ise esitanud selle küsimuse Euroopa Kohtule kõnesoleva artikli teise lõigu alusel. Kui tegemist on direktiivi üle võtva liikmesriigi seadusega, peab küsimus, kas direktiiv on seaduslik, eelnema selle ülevõtmise kohustusele.

2. Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi

Suurkoja koosseisus tehtud kolmes lahendis täpsustas Euroopa Kohus ELTL artikli 260 lõikes 2 sätestatud menetlust, mida kohaldatakse juhul, kui liikmesriik ei ole kohustuste rikkumise tuvastamise otsust täitnud.

Esiteks pakkus 15. jaanuari 2014. aasta otsus *komisjon vs. Portugal* (C-292/11 P, EU:C:2014:3) Euroopa Kohtule võimaluse võtta seisukoht, milline on *komisjoni pädevus ELTL artikli 260 lõike 2 alusel tehtud kohtuotsuse täitmise kontrollimisel*. Euroopa Kohus leidis 2008. aasta otsuses⁴⁶, et Portugal ei olnud täitnud 2004. aastal tehtud kohtuotsust, millega rikkumine tuvastati,⁴⁷ ning mõistis seega sellelt riigilt välja karistusmaks. Karistusmaks sissenõudmise menetluses tegi komisjon otsuse, milles tõdeti, et kõnealuse riigi võetud meetmed ei taga 2004. aasta kohtuotsuse nõuetekohast täitmist. Portugal kaebas selle otsuse edasi Üldkohtusse, kes hagi rahuldas, leides, et selline komisjoni hinnang kuulub Euroopa Kohtu pädevusse⁴⁸. Komisjon esitas Üldkohtu otsuse peale apellatsioonkaebuse.

Euroopa Kohus meenutas apellatsioonkaebuse kohta tehtud kohtuotsuses, et vastupidi ELTL artikliga 258 kehtestatud menetlusele, mille eesmärk on tuvastada, et liikmesriigi tegevusega rikutakse liidu õigust, ja saavutada sellise tegevuse lõpetamine, on ELTL artikliga 260 ette nähtud menetluse ese palju piiratum, kuivõrd sellega püütakse vaid motiveerida rikkumise toime pannud liikmesriiki täitma kohtuotsust, millega rikkumine on tuvastatud. Järelikult tuleb viimasena nimetatud menetlust käsitleda erilise kohtuliku menetlusena Euroopa Kohtu otsuste täitmiseks, ehk teisisõnu ühe täitmise viisina. Seega peab komisjoni kontroll selle liikmesriigi poolt kohtuotsuse täitmiseks võetud meetmete üle ja võlgnetavate summade sissenõudmine toimuma seda arvesse võttes, kuidas liikmesriigi kohustuste rikkumist on piiritletud Euroopa Kohtu otsustes. Sellest tuleneb, et kui ELTL artikli 260 alusel tehtud kohtuotsuse täitmise raames tekib komisjoni ja asjaomase liikmesriigi vahel lahkarvamus selle üle, kas teatav õigusnormide kohaldamise praktika on liikmesriigi kohustuste rikkumist puudutava kohtuotsuse täitmiseks sobiv, siis ei saa komisjon ise seda vaidlust lahendada ega teha sellest järeldusi karistusmaks arvutamisel.

Peale selle leidis Euroopa Kohus, et Üldkohus, kes pidi otsuse seaduslikkust hindama, ei saa ka ise teha otsust komisjoni sellise hinnangu kohta, mis käsitleb niisuguse siseriikliku praktika või selliste õigusnormide sobivust liikmesriigi kohustuste rikkumist puudutava kohtuotsuse täitmiseks, mida Euroopa Kohus ei ole eelnevalt hinnanud. Nimelt peaks Üldkohus seda tehes paratamatult tegema otsuse siseriikliku praktika või õigusnormide kooskõla kohta liidu õigusega ning niiviisi sekkuks ta Euroopa Kohtule selles valdkonnas antud ainupädevusse.

⁴⁶ Euroopa Kohtu 10. jaanuari 2008. aasta otsus *komisjon vs. Portugal* (C-70/06, EU:C:2008:3).

⁴⁷ Euroopa Kohtu 14. oktoobri 2004. aasta otsus *komisjon vs. Portugal* (C-275/03, EU:C:2004:632).

⁴⁸ Üldkohtu 29. märtsi 2011. aasta otsus *Portugal vs. komisjon* (T-33/09, EU:T:2011:127).

Teiseks võttis Euroopa Kohtu suurkoda kahes 2. detsembril 2014 tehtud otsuses *komisjon vs. Itaalia* (C-196/13, EU:C:2014:2407) ja *komisjon vs. Kreeka* (C-378/13, EU:C:2014:2405) kahe ELTL artikli 260 lõike 2 alusel esitatud komisjoni hagi alusel, mis puudutasid jäätmekäitluse valdkonnas liikmesriigi kohustuste rikkumise tuvastanud kohtuotsuste täitmata jätmist Itaalia ja Kreeka poolt, seisukoha *kriteeriumide kohta rahaliste karistuste kindlaksmääramiseks, kui liikmesriigi kohustuste rikkumise tuvastanud kohtuotsust ei ole täidetud*⁴⁹.

Euroopa Kohus täpsustas siinkohal, et kui liikmesriigilt karistusmaksse väljamõistmine on – nii nagu käesolevates asjades – sobiv rahaline meede, et ajendada seda riiki võtma vajalikke meetmeid tuvastatud kohustuste rikkumise lõpetamiseks, tuleb selline karistus määrata lähtuvalt sellest, milline sunnijõud on vajalik veenmaks kohustusi rikkunud liikmesriiki täitma kohtuotsust, millega tuvatatakse liikmesriigi kohustuste rikkumine, ning muutma oma käitumist, et lõpetada väidetav rikkumine. Nii peab Euroopa Kohus hindamise raames selleks, et liidu õiguse ühetaolise ja tõhusa kohaldamise eesmärgil tagada karistusmaksse sunnijõud, võtma põhimõtteliselt arvesse järgmisi kriteeriume: rikkumise raskusaste, rikkumise kestus ja asjaomase liikmesriigi maksevõime. Nende kriteeriumide kohaldamisel peab Euroopa Kohus arvesse võtma eelkõige täitmata jätmise tagajärgi avalikele ja erahuvidele ning seda, kuivõrd kiireloomuline on vajadus, et liikmesriik täidaks oma kohustusi. Euroopa Kohtu otsuse täieliku täitmise tagamiseks tuleb nõuda karistusmaksse tasumist tervikuna seni, kuni liikmesriik on võtnud tuvastatud rikkumise lõpetamiseks kõik vajalikud meetmed. Teatavatel erijuhtudel võib siiski kavandada järk-järgult vähenevat karistusmakset, mis võtab arvesse liikmesriigi võimalikud edusammud oma kohustuste täitmisel.

Olles rõhutanud, et Euroopa Kohtul on talle kõnealuses valdkonnas antud kaalutusõiguse teostamisel õigus määrata kumulatiivselt karistusmaksse ja põhisumma, märkis ta seejärel veel, et põhisumma kohaldamine tugineb põhiliselt selle mõju hindamisele, mida asjaomase liikmesriigi kohustuste täitmata jätmise era- ja avalikele huvidele avaldab eelkõige juhul, kui rikkumine on pärast selle esialgu tuvastanud kohtuotsust juba pikka aega kestnud. Põhisumma väljamõistmisel tuleb igal konkreetsel juhul lähtuda kõigist asjakohastest teguritest, mis puudutavad nii tuvastatud rikkumise tunnuseid kui ka kohustusi rikkunud liikmesriigi suhtumist.

3. Tühistamishagi

Esmalt võttis Euroopa Kohus 9. detsembril 2014 suurkoja koosseisus kohtuotsuses *Schönberger vs. parlament* (C-261/13 P, EU:C:2014:2423), milles jäeti Üldkohtu otsus⁵⁰ muutmata, seisukoha, millistel tingimustel on parlamendi petitsioonikomisjoni otsus, millega petitsiooni läbivaatamine lõpetati, vaidlustatav õigusakt.

Kõigepealt meenutas Euroopa Kohus, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt käsitatakse vastavalt ELTL artikli 263 esimese lõigule õigusaktidena, mille peale võib esitada tühistamishagi, meetmeid, mis tekitavad siduvaid õiguslikke tagajärgi, mis võivad hageja huve riivata, muutes selgelt tema õiguslikku olukorda.

Järgnevalt rõhutas Euroopa Kohus, et petitsiooniõigus kuulub põhiõiguste hulka, seda saab kasutada ELTL artiklis 227 ette nähtud tingimustel ja see on vahend, mille abil kodanikud saavad osaleda liidu demokraatlikus elus. Euroopa Kohus selgitas sellega seoses, et otsus, millega parlament, kellele petitsioon on esitatud, otsustab, et see ei vasta ELTL artiklis 227 sätestatud tingimustele, peab

⁴⁹ Euroopa Kohtu 26. aprilli 2007. aasta otsus *komisjon vs. Itaalia* (C-135/05, EU:C:2007:250) ja 6. oktoobri 2005. aasta otsus *komisjon vs. Kreeka* (C-502/03, EU:C:2005:592).

⁵⁰ Üldkohtu 7. märtsi 2013. aasta otsus *Schönberger vs. parlament* (T-186/11, EU:T:2013:111).

alluma kohtu kontrollile, kuna niisugune otsus riivab isiku petitsiooniõigust. Sama kehtib ka otsuste kohta, millega parlament petitsiooniõiguse sisu eirates keeldub või hoidub tutvumast talle esitatud petitsiooniga, jättes seega kontrollimata, kas petitsioon vastab eelnevalt mainitud tingimustele.

Parlamendi eitav otsus küsimuse kohta, kas ELTL artiklis 227 sätestatud tingimused on täidetud, peab olema põhjendatud viisil, mis võimaldab petitsiooni esitajal teada saada, milline nendest tingimustest ei ole tema puhul täidetud. Selles kontekstis vastab kokkuvõtlik põhjendus sellele nõudele.

Seevastu leidis Euroopa Kohus, et kui tegemist on petitsiooniga, mille puhul on parlament leidnud nii nagu käesolevas asjas, et see vastab ELTL artiklis 227 sätestatud tingimustele, on parlamendil avar poliitiline kaalutlusõigus otsustamaks petitsioonile antava edasise käigu üle. Siit järeldub, et selle kohta tehtud otsus ei allu kohtu kontrollile, olenemata sellest, kas parlament võtab nimetatud meetmed niisuguse otsusega ise või leiab, et tal ei ole võimalik seda teha, ja edastab petitsiooni pädevale institutsioonile või talitusele vajalike meetmete võtmiseks. Seega ei ole niisugune otsus liidu kohtus vaidlustatav.

Teiseks täpsustas Euroopa Kohus 17. septembril 2014 tehtud otsuses *Liivimaa Lihaveis* (C-562/12, EU:C:2014:2229) liidu kohtus vaidlustatavaid akte ja liikmesriikide kohustust tagada põhiõiguste harta artiklis 47 sätestatud õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, kui liidu kohtus kaebeõigus puudub. Selles kohtuasjas oli kõne all liikmesriigi poolt asutatud seirekomitee, mille ülesanne on ellu viia majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse poliitika alla kuuluv rakenduskava, tehtud otsus jätta ettevõtja esitatud toetustaotlus rahuldamata.

Euroopa Kohus meenutas, et ELTL artiklis 263 ette nähtud kohtuliku kontrolli mehhanismid on kohaldatavad liidu seadusandja asutatud organitele ja asutustele, kellele on antud pädevus võtta konkreetsetes valdkondades vastu füüsiliste või juriidiliste isikute jaoks õiguslikult siduvaid akte. Seevastu selline Euroopa territoriaalse koostöö edendamise eesmärgil koostatud rakenduskava raames loodud seirekomitee, nagu on ette nähtud määruses nr 1083/2006⁵¹, ei ole liidu institutsioon, organ ega asutus. Järelikult ei ole liidu kohus pädev otsustama, kas sellise komitee vastu võetud akt, millega toetustaotlus rahuldamata jäetakse, on seaduslik. Samuti ei ole liidu kohtul pädevust hinnata sellist liiki komitee vastu võetud programmi juhendite seaduslikkust.

Euroopa Kohus siiski otsustas, et määrust nr 1083/2006 tuleb koostoimes põhiõiguste harta artikliga 47 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus seirekomitee poolt vastu võetud programmi juhendi säte, mis ei näe ette, et seirekomitee otsused toetustaotluste rahuldamata jätmise kohta kuuluksid edasikaebamisele liikmesriigi kohtus. Nimelt selleks, et tagada liidus õigus põhiõiguste harta artiklis 47 sätestatud tõhusale õiguskaitsevahendile, on ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus pandud liikmesriikidele kohustus näha liidu õigusega hõlmatud valdkondades ette tulemusliku õiguskaitse tagamiseks vajalik kaebeõigus.

4. Kahju hüvitamise hagi

10. juulil 2014 tuli Euroopa Kohtul otsuses *Nikolaou vs. kontrollikoda* (C-220/13 P, EU:C:2014:2057), millega jäeti muutmata Üldkohtu otsus jätta liidu vastu esitatud kahju hüvitamise nõue rahuldamata⁵²,

⁵¹ Nõukogu 11. juuli 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1083/2006, millega nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1260/1999 (ELT L 210, lk 25).

⁵² Üldkohtu 20. veebruari 2013. aasta otsus *Nikolaou vs. kontrollikoda* (T-241/09, EU:T:2013:79).

teha kindlaks, kas liidu kohus on vastavalt lojaalse koostöö põhimõttele kohustatud võtma arvesse siseriikliku kohtu poolt kriminaalasja siseuurimises antud õigusliku hinnangut faktilistele asjaoludele, mis on identsed kahju hüvitamise hagi raames hinnatavate asjaoludega. Selles kohtuasjas oli kontrollikoja liige esitanud hagi nõudega hüvitada kahju, mille kontrollikoda oli siseuurimise käigus eeskirjade eiramise ja liidu õiguse rikkumisega talle väidetavalt põhjustanud. Apellant väitis apellatsioonkaebuses muu hulgas, et süütuse presumptsiooni põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus see, kui liidu kohus seab kahtluse alla tema süütuse, kuigi ta on siseriiklikus kriminaalasjas tehtud lõpliku kohtuotsusega varem õigeks mõistnud.

Euroopa Kohus märkis sellega seoses, et liidu institutsioonide tegevusest või tegevusetusest tuleneva lepinguvälise vastutusega seonduv kahju hüvitamise hagi on EÜ artiklitest 235 ja 288⁵³ tulenevalt iseseisev õiguskaitsevahend, millel on õiguskaitsevahendite süsteemis oma eriline ülesanne, ning selle kasutamise tingimused on ette nähtud selle eripärast eesmärki arvestades.

Järelikult ei ole asja menetlev liidu kohus – kuigi ta võib EÜ artiklil 235 põhinevas menetluses arvestada identsete faktiliste asjaolude osas siseriiklikus kriminaalmenetluses tuvastatuga – seotud kriminaalkohtu poolt neile faktilistele asjaoludele antud õigusliku hinnanguga. Ta peab kogu oma pädevust kasutades neid asjaolusid iseseisvalt analüüsima, et kontrollida, kas liidu lepinguvälise vastutuse tekkimise kõik tingimused on täidetud. Seega ei saa liidu kohtule ette heita EÜ artiklis 10⁵⁴ ette nähtud lojaalse koostöö põhimõtte rikkumist sellega, et ta andis teatavatele faktilistele asjaoludele siseriikliku kohtu otsuse kaalutlustest erineva hinnangu.

V. Põllumajandus

Põllumajanduse valdkonnas oli Euroopa Kohtul 13. märtsil 2014 kuulutatud kohtuotsuses *SICES jt* (C-155/13, EU:C:2014:145) võimalus käsitleda määrusega nr 341/2007⁵⁵ kehtestatud küüslaugu impordilitsentside süsteemi tõlgendamise raames õiguste kuritarvitamise mõistet. Selles kohtuasjas pidi Euroopa Kohus nimelt selgitama, kas osutatud määruse artikli 6 lõikega 4 on vastuolus tehingud, millega importija, kellel on tollisoodustusega impordi litsents, ostab kauba enne selle importimist liitu teatavalt ettevõtjalt, kes ise on senine importija selle määruse tähenduses, kuid kes on oma tollisoodustusega impordi litsentsid ammendanud, ning müüb kauba, olles selle liitu importinud, seejärel asjaomasele ettevõtjale tagasi. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsis, kas need tehingud, mida osutatud sättes ei ole reguleeritud, on selle sättega vastuolus ja kas niisuguste tehingute puhul on tegemist õiguste kuritarvitamisega⁵⁶.

Kõnealuses kohtuasjas oli Euroopa Kohtul võimalus meenutada, et õigussubjektid ei saa liidu õigusnorme ära kasutada pettuse või kuritarvituse eesmärgil ning kuritarvituse sisustamiseks peavad olema täidetud teatav objektiivne ja teatav subjektiivne tingimus. Objektiivse tingimuse osas märkis Euroopa Kohus käesolevas asjas, et ei ole saavutatud määruse eesmärki, mille kohaselt tuleb

⁵³ Nüüd vastavalt ETL artiklid 268 ja 340.

⁵⁴ Nüüd ELL artikli 4 lõige 3.

⁵⁵ Komisjoni 29. märtsi 2007. aasta määrus (EÜ) nr 341/2007, millega avatakse kolmandatest riikidest imporditava küüslaugu ja teatavate muude põllumajandustoodete tariifikvoodid ja tagatakse nende haldamine ning kehtestatakse impordilitsentside ja päritolusertifikaatide süsteem (ELT L 90, lk 12).

⁵⁶ Õiguste kuritarvitamise küsimust käsitletakse veel kahes käesolevas aruandes toodud kohtuotsuses: 17. juuli 2014. aasta kohtuotsus *Torresi* (C-58/13 ja C-59/13, EU:C:2014:2088), mis on esitatud VI jaotise punktis 2 „Asutamisevabadus ja teenuste osutamise vabadus”, ja 18. detsembri 2014. aasta kohtuotsus *McCarthy jt* (C-202/13, EU:C:2014:2450), mis on esitatud II jaotises „Liidu kodakondsus”.

tariifikvootide haldamisel kindlustada tegelike importijate vahelise konkurentsi säilimine eesmärgiga vältida võimalust, et üks importija saab turgu kontrollida. Nimelt võivad kõnealused tehingud võimaldada ostjal, kes on importija, kuid kes on ammandanud oma litsentsid ja kellel ei ole seetõttu enam võimalik küüslauku tollisoodustusega importida, hankida tollisoodustusega imporditud küüslauku ja laiendada oma mõju turul üle talle eraldatud tariifikvoodi piiride. Subjektiivse tingimuse osas märkis Euroopa Kohus, et sellistel asjaoludel, nagu käsitletakse põhikohtuasjas, peab selleks, et tehinguid saaks käsitada nii, et liidus asuva ostja nendega taotletav peamine eesmärk on saada põhjendamatu soodustus, importijatel olema kavatsus anda nimetatud ostjale selline soodustus ja tehingutel peab importijate jaoks puuduma igasugune majanduslik või kaubanduslik põhjendus, mille peab kindlaks tegema eelotsusetaotluse esitanud kohus.

Seega otsustas Euroopa Kohus, et kuigi kõnealused müügi-, impordi- ja tagasimüügitehingud ei ole määruse nr 341/2007 artikli 6 lõikega 4 vastuolus, on selliste tehingute puhul tegemist õiguste kuritarvitamisega, kui need on teostatud kunstlikult peamise eesmärgiga saada tollisoodustusest kasu.

VI. Liikumisvabadused

1. Töötajate vaba liikumine ja sotsiaalkindlustus

Kahes tähtsas kohtuotsuses tuli Euroopa Kohtul käsitleda mõisteid „töötaja” ja „avalikus teenistuses töötamine” ELTL artikli 45 tähenduses.

19. juunil 2014 võttis Euroopa Kohus kohtuotsuses *Saint Prix* (C-507/12, EU:C:2014:2007) seisukoha, kuidas tõlgendada mõistet „töötaja” ELTL artikli 45 ja direktiivi 2004/38⁵⁷ artikli 7 tähenduses. Põhikohtuasi puudutas Prantsuse kodanikku, kes esitas pärast raseduse tõttu töötamise lõpetamist Ühendkuningriigis taotluse toimetulekutoetuse saamiseks. Ühendkuningriigi ametiasutused keeldusid seda toetust andmast, kuna taotleja oli asjakohaste siseriiklike õigusaktide kohaselt kaotanud töötaja staatuse ja seega õiguse saada toimetulekutoetust.

Euroopa Kohus rõhutas, et ELTL artiklis 45 sätestatud mõistet „töötaja” tuleb tõlgendada laialt ja selle mõiste ulatust ei või direktiiviga 2004/38 piirata. Euroopa Kohus leidis direktiivi tõlgendades, et taotleja olukord ei ole samastatav sellise isiku olukorraga, kes ei saa haiguse tagajärjel ajutiselt töötada, nagu on sätestatud direktiivi artikli 7 lõike 3 punktis a, kuna rasedus ei ole seostatav haigusega.

Lisaks otsustas Euroopa Kohus, et ei direktiivi 2004/38 artiklist 7 ega muudest sätetest ei ilmne, et naine, kes loobub töötamast või tööd otsimast raseduse lõpuperioodi ja sünnitusjärgsete kehalise koormuse piirangute tõttu, jääb süstemaatiliselt ilma „töötaja” staatusest ELTL artikli 45 tähenduses. Tal säilib see staatus, eeldusel et ta pärast oma lapse sündi mõistliku ajavahemiku järel naaseb oma tööle või leiab muu töö. Nimelt ei sõltu ELTL artikli 45 kohane töötaja staatus ja sellest tulenevad õigused tingimata sellest, kas on olemas tegelik või jätkuv töösuhe. Seega ei tähenda asjaolu, et selline isik puudub mõned kuud tööturul, et ta oleks loobunud sel ajal tööturul tegutsemast, eeldusel et ta pärast sünnitust mõistliku ajavahemiku järel naaseb oma tööle või leiab muu töö. Selle ajavahemiku mõistlikkuse osas oli Euroopa Kohus seisukohal, et arvesse tuleb võtta kõiki juhtumi

⁵⁷ Eespool viidatud 12. joonealune märkus.

konkreetsed asjaolusid ja sünnituspuhkuse pikkust reguleerivaid liikmesriigi õigusnorme vastavalt direktiivile 92/85⁵⁸.

10. septembril 2014 tehtud kohtuotsuses *Haralambidis* (C-270/13, EU:C:2014:2185) tuli Euroopa Koh-tul tõlgendada ELTL artikli 45 lõiget 4, milles välistatakse töötaja vaba liikumise kohaldamisalast avalik teenistus. Selles kohtuasjas vaidlustas konkurent Kreeka kodaniku Brindisi sadamaameti esimeheks määramise põhjusel, et Itaalia õiguse kohaselt on kohustuslik Itaalia kodakondsuse omamine.

Euroopa Kohus otsustas kõigepealt, et sadamaameti esimeest tuleb käsitada töötajana ELTL ar-tikli 45 lõike 1 tähenduses. Seejärel leidis kohus, et sellisele isikule antud pädevus – nimelt võtta otsesel vajaduse korral ja kiireloomulistel juhtudel vastu siduvaid otsuseid – võib põhimõtteliselt olla hõlmatud töötajate liikumisvabadusest ELTL artikli 45 lõikes 4 tehtud erandiga.

Siiski moodustab niisuguse pädevuse kasutamine väikese osa sadamaameti esimehe tegevusest, mis üldiselt on tehnilist laadi või juhtimistegevus, ning selliseid võimuvolitusi kasutatakse üksnes aeg-ajalt või erandlikel asjaoludel. Taolistel asjaoludel leidis Euroopa Kohus, et teiste liikmesriikide kodanikele kehtiv üldine keeld tegutseda sadamaameti esimehe ametikohal kujutab endast ELTL artiklis 45 sätestatud kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu rikkumist ning asjaomase koda-kondsuse nõue ei ole nimetatud artikli lõiget 4 arvestades õigustatud.

2. Asutamisvabadus ja teenuste osutamise vabadus

Kõigepealt füüsiliste isikute liikumisvabadusega seoses võttis Euroopa Kohus suurkoja koosseisus 17. juulil 2014 tehtud kohtuotsuses *Torresi* (C-58/13 ja C-59/13, EU:C:2014:2088) seisukoha, kuidas tõl-gendada direktiivi 98/5, mis käsitleb advokaadi kutseala muus liikmesriigis kui see, kus kutsekvalifikat-sioon omandati, et tuvastada tingimused, mille alusel võib eeldada õiguste kuritarvitamist⁵⁹. Selles koh-tuasjas esitasid kaks Itaalia kodanikku vahetult pärast Hispaanias kutsenimetuse „abogado” saamist taotluse advokatuuri vastuvõtmiseks, et nad saaksid tegutseda advokaatidena Itaalias. Asjaomase advokatuuri juhatus jättis nende taotlused rahuldamata.

Euroopa Kohus märkis, et direktiivi 98/5 eesmärk on hõlbustada alalist tegutsemist advokaadi kut-sealal muus liikmesriigis kui see, kus isik omandas kutsekvalifikatsiooni. Liikmesriigi kodaniku õigus valida esiteks liikmesriik, kus ta soovib saada oma kutsekvalifikatsiooni, ja teiseks liikmesriik, kus ta kavatseb tegutseda oma kutsealal, kuulub lahutamatu ühtsel turul aluslepingutega tagatud põhiõiguste teostamise juurde. Neil asjaoludel jõudis Euroopa Kohus järeldusele, et õiguste kuri-tarvitamist⁶⁰ ei saa järeldada ei asjaolust, et liikmesriigi kodanik, kes sai selles riigis ülikoolidiplomi, siirdub teise liikmesriiki advokaadi kutsekvalifikatsiooni saamiseks, et seejärel pöörduda tagasi liik-mesriiki, mille kodanik ta on, et seal advokaadi kutsealal tegutseda kutsenimetuse all, mis saadi liikmesriigis, kus kutsekvalifikatsioon omandati, ega ka asjaolust, et liikmesriigi kodanik otsustas

⁵⁸ Nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiiv 92/85/EMÜ rasedate, hiljuti sünnitanud ja rinnaga toitvate töötajate tööohutuse ja töötervishoiu parandamise meetmete kehtestamise kohta (kümnes üksikdirektiiv direktii-vi 89/391/EMÜ artikli 16 lõike 1 tähenduses) (EÜT L 348, lk 1; ELT eriväljaanne 05/02, lk 110). Seda direktiivi kä-sitlevad muud Euroopa Kohtu lahendid on esitatud XIV jaotises „Sotsiaalpoliitika”.

⁵⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 1998. aasta direktiiv 98/5/EÜ, millega hõlbustatakse alalist tegut-semist advokaadi kutsealal muus liikmesriigis kui see, kus omandati kutsekvalifikatsioon (EÜT L 77, lk 36; ELT eriväljaanne 06/03, lk 83).

⁶⁰ Õiguste kuritarvitamise küsimust käsitletakse veel kahes käesolevas aruandes toodud kohtuotsuses: 18. det-semברי 2014. aasta kohtuotsus *McCarthy jt* (C-202/13, EU:C:2014:2450), mis on esitatud II jaotises „Liidu koda-kondsus”, ja 13. märtsi 2014. aasta kohtuotsus *SICES jt* (C-155/13 EU:C:2014:145), mis on esitatud V jaotises „Põllumajandus”.

omandada kutsekvalifikatsiooni muus liikmesriigis kui tema elukoha riik, selleks et ära kasutada sealseid soodsamaid õigusakte.

Lisaks leidis Euroopa Kohus, et direktiiviga 98/5 kehtestatud kord ei mõjuta vastuvõtva liikmesriigi poliitilisi ja põhiseaduslikke põhistruktuure ega selle riigi põhifunktsioone ELL artikli 4 lõike 2 tähenduses, kuna sellega ei ole reguleeritud pääsemine advokaadi kutsealale ega sellel kutsealal tegutsemine vastuvõtvast liikmesriigis väljastatud kutsenimetuse all.

Edasi juriidiliste isikutega seoses on asutamisvabaduse ja teenuste osutamise vabaduse valdkonnas tähelepanu väärivad neli kohtuotsust. Kaks neist puudutavad liikmesriikide maksusüsteemi. 1. aprillil 2014 käsitles Euroopa Kohtu suurkoda otsuses *Felixstowe Dock and Railway Company jt* (C-80/12, EU:C:2014:200) Ühendkuningriigi õigusnorme, mis võimaldavad saada seotud äriühingute vahel kahjumi ülekandmisega maksusoodustusi ainult juhul, kui äriühing, kes kahjumi üle kannab, ja äriühing, kes selle oma kasumist maha arvab, asuvad samas riigis või omavad seal püsivat tegevuskohta.

Euroopa Kohus sedastas sellega seoses, et ühendavale äriühingule kehtestatud asukohanõudest tulenevalt koheldakse residendist äriühinguid, kes on siseriiklike maksualaste õigusnormide kohaselt seotud selles riigis asutatud ühendava äriühingu kaudu ja kes saavad kõnealust maksusoodustust, erinevalt võrreldes äriühingutega, kes on seotud teises liikmesriigis asutatud ühendava äriühinguga, kes ei saa maksusoodustust. Seega on erineva kohtlemise tõttu ühendava äriühingu asutamine teises liikmesriigis maksustamise mõttes ebasoodsam. Niisugune erinev kohtlemine võib olla EL toimimise lepingu asutamisvabadust käsitlevate sätetega kooskõlas vaid juhul, kui asjaomased äriühingud ei ole objektiivselt sarnastes olukordades osas, mis puudutab nende võimalust konsortsiumi kahjumi korral seda kontserni maksusoodustuse kaudu üksteisele üle kanda.

Peale selle toonitas Euroopa Kohus, et niisugust maksustamissüsteemi võib üldjuhul põhjendada ülekaalukast üldisest huvist tulenevate põhjustega, mille eesmärk on säilitada liikmesriikide vaheline maksustamispädevuse tasakaalustatud jaotus, võidelda puhtalt fiktiivsete skeemidega, mille eesmärk on vältida asjaomase liikmesriigi õigusnormide kohaldamist, või võidelda maksuparadiiside vastu. Euroopa Kohus leidis siiski, et sellise olukorraga ei ole tegemist siseriiklike õigusnormide puhul, mille konkreetne eesmärk ei ole mingil juhul võidelda puhtalt fiktiivsete skeemidega, vaid anda maksusoodustust residendist äriühingutele, mis kuuluvad üldiselt kontsernidesse, ning eriti konsortsiumide puhul. Seega pidi Euroopa Kohus järeldama, et niisugused siseriiklikud õigusnormid ei ole liidu õigusega kooskõlas.

Asutamisvabaduse valdkonda puudutab ka 17. juulil 2014 kuulutatud kohtuotsus *Nordea Bank Danmark* (C-48/13, EU:C:2014:2087), milles leiab käsitlust *kontsernide tehtud piiriüleste tehingute maksustamine*. Selles kohtuasjas olid kõne all Taani õigusnormid, mille kohaselt arvatakse residendist äriühingu maksustatava tulu hulka teises liikmesriigis või muus Euroopa Majanduspiirkonna lepingu (edaspidi „EMP leping”)⁶¹ osalises riigis asuvate püsivate tegevuskohtade, s.o samasse kontserni kuuluvale mitteresidendist äriühingule üleantud tegevuskohtade kahjum, mille residendist äriühing oli eelnevalt maha arvanud.

Euroopa Kohtu suurkoda leidis neil asjaoludel, et niisugused õigusnormid on liidu õigusega vastuolus, kui liikmesriik maksustab nii seda kasumit, mille püsiv tegevuskoht sai enne üleandmist, kui ka kasumit, mis saadi üleandmise ajal. Nimelt kohus leidis, et asjaomased õigusnormid

⁶¹ 2. mai 1992. aasta Euroopa Majanduspiirkonna leping (EÜT 1994, L 1, lk 3; ELT eriväljaanne 11/52, lk 3).

lähevad kaugemale, kui on vajalik selleks, et säilitada maksustamispädevuse tasakaalustatud jaotus, mille eesmärk on kaitsta kasumi maksustamise õiguse ja kahjumi mahaarvamise õiguse vahelist sümmeetriat.

Lisaks otsustas Euroopa Kohus, et maksude haldamisega seotud raskused, millele Taani tugines, et teha kontsernisisese üleandmise korral kindlaks teise liikmesriiki üle antud põhivara turuväärtust, ei ole eriomased piiriülestele olukordadele, kuna vara turuväärtust hinnatakse juba siis, kui põhivara residendist tegevuskoha kontsernisisese üleandmisega seoses müüdi. Peale selle on maksuhalduril võimalik nõuda loovutavalt äriühingult kontrollimiseks vajalikke dokumente.

30. aprillil 2014 tehtud kohtuotsuses *Pfleger jt* (C-390/12, EU:C:2014:281) otsitakse vastust küsimusele, kas liidu õigusega on vastuolus *siseriiklikud õigusnormid, mis keelavad mänguautomaatide käitamise haldusasutuse poolt väljastatud eelneva loata*.

Kõigepealt märkis Euroopa Kohus, meenutades oma seisukohti kohtuotsuses *ERT*⁶², et kui liikmesriik tugineb ülekaalukale üldisele huvile selliste õigusnormide õigustamiseks, mis riivavad teenuste osutamise vabadust, tuleb seda liidu õiguses ette nähtud õigustust tõlgendades arvestada liidu õiguse aluspõhimõtetega ja eeskätt põhiõigustega, mis on tagatud hartaga. Nii on ette nähtud erandid siseriiklike õigusnormide suhtes kohaldatavad üksnes siis, kui need õigusnormid on kooskõlas põhiõigustega, mille järgimise Euroopa Kohus tagab. See põhiõigustega kooskõlas olemise kohustus kuulub loomulikult liidu õiguse ja seega harta kohaldamisalasse⁶³.

Vaatlusaluses kohtuasjas tõdes Euroopa Kohus esmalt, et sellised õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kujutavad endast piirangut ELTL artikli 56 mõttes. Selleks et hinnata, kas selline piirang võib olla lubatud avaliku korra, avaliku julgeoleku või rahvatervisega seotud põhjustel või õigustatud ülekaaluka üldise huvi tõttu, meenutas Euroopa Kohus, et eesmärgi kaitsta mängijaid hasartmängude pakkumise piiramise ja nende mängudega seotud kuritegevuse vastu võitlemise abil tunnustatakse selliste eesmärkidena, mis õigustavad põhivabaduste piiramist hasartmängusektoris. Sellega seoses peavad õigusnormid olema niisuguste eesmärkide saavutamiseks sobivad. Seega, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et piirava korra tegelik eesmärk on riigi tulude maksimeerimine, ei saa sellist korda pidada liidu õigusega kooskõlas olevaks.

Mis puudutab veel põhiõiguste harta artiklites 15–17 sätestatud kutsevabaduse, ettevõtlusvabaduse ja omandiõiguse piiramist, meenutas Euroopa Kohus, et harta artikli 52 lõike 1 kohaselt peab selline piirang selleks, et see oleks lubatud, olema ette nähtud seaduses ning arvestama asjaomaste õiguste ja vabaduste olemust ning piirangu võib proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt seada üksnes juhul, kui see on vajalik ning vastab tegelikult liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele. Järelikult, kui teenuste osutamise vabaduse piirang ELTL artikli 56 tähenduses ei ole õigustatud või on ebaproportsionaalne, ei saa seda pidada lubatavaks artikli 52 lõikest 1 tulenevalt seoses nimetatud õiguste ja vabadustega, mis on sätestatud põhiõiguste harta artiklites 15–17.

Lõpetuseks, 11. detsembril 2014 otsustas Euroopa Kohus otsuses *Azienda sanitaria locale n.5 „Spezzino” jt* (C-113/13, EU:C:2014:2440), et ELTL artiklitega 49 ja 56 ei ole vastuolus *liikmesriigi õigusnormid, mis sätestavad, et kiirabiveoteenuste osutamine delegeeritakse riigihankemenetlust korraldamata ja ilma igasuguse avalikustamiseta eelistatult lepingulistele vabatahtlikele ühendustele*.

⁶² Euroopa Kohtu 18. juuni 1991. aasta otsus *ERT vs. DEP* (C-260/89, EU:C:1991:254).

⁶³ Põhiõiguste harta kohaldamisalale viidatakse ka kohtuotsuses *Julian Hernández jt* (C-198/13, EU:C:2014:2055), mis on esitatud I jaotise punktis 2 „Euroopa Liidu põhiõiguste harta”.

Kõigepealt analüüsis Euroopa Kohus neid õigusnorme riigihankeid käsitlevast direktiivist 2004/18⁶⁴ lähtudes. Ta märkis sellega seoses, et juhul kui teenuse osutamine ületab direktiivi artiklis 7 sätestatud asjaomast piirmäära ja veoteenuste maksumus ületab arstiabi teenuste oma, kohaldatakse direktiivi 2004/18 ja seega ei ole lepingu sõlmimine ilma riigihankemenetlust korraldamata direktiiviga kooskõlas.

Seevastu juhul, kui piirmäära ei ole saavutatud või arstiabi teenuste maksumus ületab veoteenuste maksumuse, tuleb kohaldada ELTL artiklites 49 ja 56 tulenevaid läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise aluspõhimõtteid koostoides direktiivi 2004/18 artikliga 23 ja artikli 35 lõikega 4. Seega ei ole asjaomased õigusnormid nimetatud aluslepingu artiklitega vastuolus, kui kõnealuste ühenduste tegevust reguleeriv õiguslik ja lepinguline raamistik täidab tegelikult sotsiaalset ülesannet ning selle süsteemi aluseks olevat solidaarsuse ja eelarve tõhususe eesmärki.

Kuigi selliste üksuste olulisest turuosast ilmajätmine, kes ei tegutse vabatahtlikkuse alusel, kujutab endast teenuste osutamise vabaduse takistamist, võib see olla õigustatud üldise huviga seotud ülekaaluka põhjusega, nagu eesmärk säilitada rahvatervise huvides kõigile kättesaadavad tasakaalustatud meditsiini- ja haiglateenused. Seega peetakse silmas meetmeid, mis esiteks tagavad küllaldase ja püsiva juurdepääsu kõrge kvaliteediga meditsiiniteenuste tasakaalustatud valikule asjaomases liikmesriigis ning teiseks aitavad kontrollida kulusid ja niipalju kui võimalik vältida rahaliste, tehniliste või inimressursside raiskamist.

3. Kapitali vaba liikumine

5. juunil 2014 tehtud kohtuotsuses *X ja TBG* (C-24/12 ja C-27/12, EU:C:2014:1385) otsustas Euroopa Kohus, et *liidu õigusega ei ole vastuolus liikmesriigi maksumeede, mis takistab kapitali vaba liikumist selle liikmesriigi ja tema ülemeremaade ja -territooriumide (ÜMT) vahel, kui selle eesmärk on tõhusalt ja proportsionaalselt võidelda maksudest kõrvalehoidumisega.*

Vastuseks küsimusele, kas kapitali vaba liikumist käsitlevate liidu õigusnormidega on kooskõlas maksusüsteem, mis käsitleb kapitali vaba liikumist Madalmaade ja Madalmaade Antillide vahel, selgitas Euroopa Kohus, et liidu ja ÜMT-de vahelise assotsieerimise erikorra olemasolu tõttu ei ole EÜ asutamislepingu üldsätted, ehk need, mida asutamislepingu neljas osa ei käsitle, ÜMT-dele kohaldatavad, kui see ei ole sõnaselgelt ette nähtud. Seega analüüsis Euroopa Kohus asjaomast maksumeedet otsuse 2001/822 ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimise kohta Euroopa Ühendusega (edaspidi: „ÜMT otsus”)⁶⁵ sätetest lähtudes.

Euroopa Kohus meenutas siinkohal, et kuigi ÜMT otsus keelab muude piirangute hulgas ka dividendide maksmise piirangu liidu ja ÜMT vahel sarnaselt EÜ artiklis 56⁶⁶ sätestatud selliste meetmete keelamisele, mis puudutab just liikmesriikide ja kolmandate riikide vahelisi suhteid, sisaldab kõnealune otsus maksuerandit, mis näeb sõnaselgelt ette maksudest kõrvalehoidumise takistamise.

Kohus leidis niisiis konkreetsemalt, et maksumeede, mille eesmärk on takistada ülemäära suurt kapitali voogu Madalmaade Antillidesse ja võidelda seeläbi nimetatud ÜMT kui maksuparadiisi maine

⁶⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiiv 2004/18/EÜ ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta (ELT L 134, lk 114; ELT eriväljaanne 06/07, lk 132).

⁶⁵ Nõukogu 27. novembri 2001. aasta otsus 2001/822/EÜ ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimise kohta Euroopa Ühendusega (ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimise otsus) (EÜT L 314, lk 1).

⁶⁶ Nüüd ELTL artikkel 63.

vastu, kuulub maksuerandi kohaldamisalasse ja jääb seega väljapoole ÜMT otsuse kohaldamisala, tingimusel et see taotleb nimetatud eesmärgi saavutamist tõhusalt ja proportsionaalselt.

VII. Piirikontroll, varjupaik ja sisseränne

1. Piiride ületamine

Seoses välispiiride kontrolli nõudeid ja korda reguleerivate ühiseeskirjadega väärrib mainimist 2. oktoobril 2014 kuulutatud kohtuotsus *U* (C-101/13, EU:C:2014:2249). Selles kohtuotsuses tekkis Saksa kohtul küsimus, kas *passe ja reisidokumente käsitleva määruse nr 2252/2004*⁶⁷ kohaselt võib pidada õiguspäraseks liikmesriigi õigusnorme, mille kohaselt kantakse passi isikuandmete leheküljele „perekonnanimi ja sünninimi”. See küsimus tõusetus kohtuvaidluses seoses liikmesriigi ametiasutuse keeldumisega muuta põhikohtuasja hageja perekonnanime kõrval seisnud sünninime esitust, ehkki sünninimi ei ole õiguslikult tema nime osaks.

Euroopa Kohus märkis alustuseks, et määruse nr 2252/2004 lisa kohaselt peab passide masinloetav isikuandmete lehekülg vastama kõigile Rahvusvahelise Tsiviillennundusorganisatsiooni (edaspidi „ICAO”) kehtestatud kohustuslikele spetsifikatsioonidele⁶⁸. Seejärel märkis Euroopa Kohus, et nimetatud lisaga ei ole vastuolus see, kui olukorras, kus liikmesriigi õiguses on ette nähtud, et isikunimi koosneb eesnimedest ja perekonnanimest, kannab see liikmesriik siiski sünninime kas esmase identifitseerimistunnusena passi masinloetava isikuandmete lehekülje andmeväljale 06 või teise identifitseerimistunnusena selle lehekülje andmeväljale 07 või väljadest 06 ja 07 koosnevale ühisele andmeväljale. ICAO dokumendis toodud mõiste „täielik nimi, mille identifitseerib väljastav riik” jätab liikmesriikidele kaalutlusruumi nende andmete valikul, millest koosneb „täielik nimi”. Seevastu on määruse nr 2252/2004 lisaga vastuolus see, kui olukorras, kus liikmesriigi õiguses on ette nähtud, et isikunimi koosneb eesnimedest ja perekonnanimest, kannab see liikmesriik sünninime valikuliste isikuandmete osana passi masinloetava isikuandmete lehekülje andmeväljale 13.

Lõpetuseks leidis Euroopa Kohus, et määruse nr 2252/2004 lisa tuleb eraelu kaitset käsitleva põhiõiguste harta artiklit 7 arvestades tõlgendada nii, et kui olukorras, kus liikmesriigi õiguses on ette nähtud, et isikunimi koosneb eesnimedest ja perekonnanimest, otsustab see liikmesriik ikkagi anda passi kasutaja sünninime passi masinloetava isikuandmete lehekülje andmeväljale 06 ja/või 07, siis ta peab nende väljade kirjeldusse selgelt märkima, et sinna on kantud ka sünninimi. Kuigi riigil on õigus lisada passi kasutaja nimele teisi andmeid, sealhulgas sünninime, ei muuda see nõuet, et seda õigust tuleb kasutada viisil, mis järgiks vajadust kaitsta huvitatud isiku eraelu, mille oluline osa on vastavalt põhiõiguste harta artiklile 7 nime kaitse.

2. Varjupaigapoliitika

Selle punkti all vaadeldakse kolme varjupaigapoliitikat käsitlevat kohtuotsust, mis puudutavad eelkõige direktiivi 2004/83 pagulase staatuse kohta (miinimumnõuete direktiiv)⁶⁹.

⁶⁷ Nõukogu 13. detsembri 2004. aasta määrus (EÜ) nr 2252/2004 liikmesriikide poolt väljastatud passide ja reisidokumentide turvaelementide ja biomeetria standardite kohta (ELT L 385, lk 1), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 444/2009 (ELT L 142, lk 1).

⁶⁸ Vt Rahvusvahelise Tsiviillennundusorganisatsiooni (ICAO) dokumendi 9303 1. osa IV jao punkt 8.6.

⁶⁹ Nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/83/EÜ miinimumnõuete kohta, mida kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad täitma, et saada pagulase või muul põhjusel rahvusvahelist kaitset vajava isiku staatus, ja antava kaitse sisu kohta (ELT L 304, lk 12; ELT eriväljaanne 19/07, lk 96).

Esiteks lahendas Euroopa Kohus 30. jaanuaril 2014 kohtuotsuses *Diakite* (C-285/12, EU:C:2014:39) küsimust, kas direktiivis 2004/83 sätestatud mõistet „riigisisene relvastatud kokkupõrge” tuleb tõlgendada sõltumatult mõistest, mida kasutatakse rahvusvahelises humanitaarõiguses, ja kui vastus on jaatav, siis milliste kriteeriumide põhjal tuleb seda mõistet hinnata⁷⁰. Põhikohtuasjas taotles Guinea kodanik rahvusvahelist kaitset Belgias, väites, et pärast osalemist võimaloleva valitsuse vastastes protestiliikumistes kasutati tema suhtes Guineas vägivalda. Talle keelduti täiendava kaitse andmisest põhjusel, et nimetatud riigis ei ole „riigisisest relvastatud kokkupõrget”, nagu seda mõistetakse rahvusvahelises humanitaarõiguses.

Euroopa Kohus sedastas, et mõiste „riigisisene relvastatud kokkupõrge” on direktiivis 2004/83 sätestatud mõiste ja seda tuleb tõlgendada sõltumatult. Nimelt ei kasutata rahvusvahelises humanitaarõiguses otseselt sama vastet, vaid seal räägitakse üksnes „relvakonfliktist, mis ei ole rahvusvaheline”. Peale selle, kuna täiendava kaitse korda ei ole rahvusvahelises humanitaarõiguses ette nähtud, ei määratleta selles olukordi, mil selline kaitse oleks vajalik, ja sellega kehtestatud kaitse mehhanismid on selgelt eraldatud direktiivi aluseks olevatest mehhanismidest. Lisaks on rahvusvahelisel humanitaarõigusel väga tugevad sidemed rahvusvahelise karistusõigusega, samas kui direktiivis kehtestatud kaitse mehhanismi puhul niisugune suhe puudub.

Direktiivis 2004/83 ette nähtud asjaomase mõiste hindamiskriteeriumide kohta täpsustas Euroopa Kohus, et väljend „riigisisene relvastatud kokkupõrge” viitab olukorrale, mil toimub kokkupõrge riigi regulaarvägede ja ühe või mitme relvastatud rühmituse vahel või kahe või rohkema sellise relvastatud rühmituse endi vahel. Seega saab relvastatud kokkupõrge viia täiendava kaitse andmiseni ainult juhul, kui juhusliku vägivalda tase on nii kõrge, et see tekitab tõsise ja individuaalse ohu taotleja elule või isikupuutumatusel pealgalt tema viibimise tõttu asjaomasel territooriumil. Taolisel juhul ei ole vajalik, et niisuguse konflikti esinemise tuvastamine sõltuks sellest, milline on relvajõudude kindlaksmääratud organiseerituse tase või kokkupõrke konkreetne kestus.

Teiseks paluti Euroopa Kohtu suurkojal vastata 2. detsembri 2014. aasta kohtuotsuses *A, B ja C* (C-148/13, C-149/13 ja C-150/13, EU:C:2014:2406) küsimusele, kas liidu õigus piirab liikmesriikide tegevust niisuguse varjupaigataotluse hindamisel, mille esitaja kardab enda päritoluriigis tagakiusamist oma seksuaalse sättumuse tõttu. Euroopa Kohus asus kõigepealt seisukohale, et pädevad ametiasutused, kes sellist varjupaigataotlust läbi vaatavad, ei pea lugema väidetavat sättumust tõendatuks pealgalt taotleja väidete põhjal. Need avaldused on varjupaigataotluse erilist konteksti silmas pidades üksnes lähtepunktiks direktiivi 2004/83 artiklis 4 ette nähtud faktide ja asjaolude hindamise menetluses. Sellised väited võivad vajada kinnitamist. Hindamistingimused, mida pädevad asutused rakendavad kõnealuste taotluste põhjenduseks esitatud väidete ja dokumentaalsete või muude tõendite suhtes, peavad olema kooskõlas direktiivi 2004/83 ja direktiivi 2005/85 (varjupaigamenetluse direktiiv)⁷¹ sätetega ning põhiõiguste harta artiklis 1 tunnustatud õigusega inimväärikuse austamisele ja põhiõiguste harta artiklis 7 tagatud õigusega era- ja perekonnaelu austamisele.

Euroopa Kohus leidis käesolevas asjas, et nimetatud sätetega ei ole kooskõlas taotlejaga läbi viidavad vestlused, mis tuginevad pealgalt homoseksuaalidega seotud stereotüüpilistel arusaamadel, ja üksikasjalikud vestlused taotleja seksuaalkäitumise kohta, kuna niisugune hindamine ei võimalda liikmesriigi asutustel võtta arvesse selle isiku individuaalset ja isiklikku olukorda. Seetõttu ei saa varjupaigataotleja suutmatust sellistele küsimustele vastata iseenesest olla piisavaks põhjuseks, et järeldada, et ta ei ole usaldusväärne. Samuti otsustas Euroopa Kohus varjupaigataotleja esitatavate

⁷⁰ Vt eelkõige direktiivi 2004/83 artikli 15 punkt c.

⁷¹ Nõukogu 1. detsembri 2005. aasta direktiiv 2005/85/EÜ liikmesriikides pagulasseisundi omistamise ja äravõtmise menetluse miinimumnõuete kohta (ELT L 326, lk 13).

tõendite kohta, et direktiivi 2004/83 artikliga 4 koostoimes põhiõiguste harta artikliga 1 on vastuolus see, kui liikmesriigi asutused nõustuvad varjupaigataotluse läbivaatamisel selliste tõenditega, nagu varjupaigataotleja poolt homoseksuaalsete toimingute läbiviimine, tema „testimine” tema homoseksuaalsuse kohta või koguni taotleja poolt nende toimingute videosalvestiste esitamine. Lisaks sellele, et need asjaolud ei oma tingimata tõendiväärtust, võivad need kahjustada inimvääriskust, mille austamise tagab põhiõiguste harta artikkel 1. Lõpetuseks selgitas Euroopa Kohus, et võttes arvesse inimese isiklikku sfääri ja eelkõige tema seksuaalsust puudutavate küsimuste tundlikku laadi, ei võimalda asjaolu, et taotleja ei viidanud oma homoseksuaalsusele „niipea kui võimalik”, liikmesriigi pädeval ametiasutusel direktiivide 2004/83 ja 2005/85⁷² asjasse puutuvaid sätteid arvestades järeldada, et isik ei ole usaldusväärne.

Kolmandaks tõlgendas Euroopa Kohus suurkoja koosseisus 18. detsembril 2014 kohtuotsuses *M'Botj* (C-542/13, EU:C:2014:2452) direktiivi 2004/83 kohtuasjas, mis puudutas täiendava kaitse seisundi andmist raske haiguse all kannatavale isikule⁷³.

Belgia konstitutsioonikohus esitas Euroopa Kohtule küsimuse põhikohtuasjas käsitletavate siseriiklike õigusaktide kohta, milles tehakse vahet raske haiguse all kannatavate kolmandate riikide kodanike vahel sõltuvalt sellest, kas viimastel on vastavalt direktiivile 2004/83 pagulasseisund või elamisluba, mille see riik on välja andnud meditsiinilistel põhjustel. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsis eelkõige, kas võttes arvesse seda direktiivi ja Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat raskelt haigete isikute väljasaatmise valdkonnas, ei kujuta niisuguse elamisloa andmine endast tegelikult teatavat rahvusvahelise kaitse täiendavat vormi, mis annab seega õiguse selles direktiivis ette nähtud majanduslikele ja sotsiaalsetele soodustustele.

Euroopa Kohus otsustas, et direktiivi 2004/83 artikleid 28 ja 29 tuleb koostoimes sama direktiivi artikli 2 punktiga e ning artiklitega 3, 15 ja 18 tõlgendada nii, et liikmesriik ei ole kohustatud võimaldama sotsiaalhoolekande- ja tervishoiuteenuseid kolmanda riigi kodanikele, kellele on antud luba jääda sellesse liikmesriiki siseriiklike õigusaktide alusel, mis võimaldavad anda selle liikmesriigi elamisloa välismaalasele, kellel on raske haigus, kui tema päritoluriigis või kolmandas riigis, kus ta varem elas, ei leidu sobivat ravi ning kui tegemist ei ole kõnealuse välismaalase jaoks tervishoiuteenuste tahtlikult kättesaamatuks tegemisega selles riigis.

Euroopa Kohus selgitas, et raskelt haige kolmanda riigi kodaniku tervise seisundi halvenemise oht, mis on tingitud sobiva ravi puudumisest päritoluriigis, ilma et tegemist oleks taotleja jaoks tervishoiuteenuste tahtlikult kättesaamatuks tegemisega, ei ole piisav alus talle täiendava kaitse andmiseks. Euroopa Kohus leidis, et direktiivi 2004/83 üldise ülesehituse ja eesmärkidega oleks vastuolus direktiivis ette nähtud seisundite andmine kolmandate riikide kodanikele, kes on olukorras, millel ei ole mingit seost rahvusvahelise kaitse loogikaga. Kui liikmesriik annab sellise siseriikliku kaitse põhjustel, mis ei tulene vajadusest rahvusvahelise kaitse järele direktiivi artikli 2 punkti a tähenduses, vaid kaastundest või heatahtlikkusest lähtuvalt või humanitaarsetel kaalutlustel, siis jääb see väljapoole selle direktiivi reguleerimisala. Euroopa Kohus järeldas, et kolmandate riikide kodanikud, kellele on antud niisuguste siseriiklike õigusaktide alusel luba riigis elada, ei ole seega isikud, kellel oleks täiendava kaitsega antav seisund ja kellele oleks kohaldatavad direktiivi artiklid 28 ja 29.

⁷² Vt eelkõige direktiivi 2004/83 artikli 4 lõige 3 ja direktiivi 2005/85 artikli 13 lõike 3 punkt a.

⁷³ Kolmandate riikide kodanikele, kes on raskelt haiged, viidatakse ka 18. detsembri 2014. aasta otsuses *Abdida* (C-562/13, EU:C:2014:2453), mis on esitatud VII jaotise 3. punktis „Sisserändepoliitika”.

3. Sisserändepoliitika

Sellel aastal tehti suur hulk lahendeid, mis on seotud direktiiviga 2008/115 (tagasisaatmisdirektiiv)⁷⁴.

Kaks kohtuotsust puudutavad nimetatud direktiivi artiklit 16, mille kohaselt teostatakse kolmandate riikide kodanike kinnipidamist üldjuhul spetsiaalses kinnipidamisasutuses ning vanglas majutamist võib kasutada ainult erandkorras ja sellisel juhul peab liikmesriik tagama, et välisriigi kodanik eraldatakse tavalistest vangidest.

17. juulil 2014 tuli Euroopa Kohtu suurkojal kohtuasjades *Pham* (C-474/13, EU:C:2014:2096) ning *Bero ja Bouzalmate* (C-473/13 ja C-514/13, EU:C:2014:2095) tuvastada, kas liikmesriik on kohustatud paigutama ebaseaduslikult riigis viibivaid kolmanda riigi kodanikke spetsiaalsesse kinnipidamisasutusse, kui kinnipidamise üle otsustamiseks ja selle elluviimiseks pädeval liidumaal sellised kinnipidamisasutused puuduvad. Kohtuasjas *Pham* tekkis ka küsimus seoses asjaomase isiku nõusolekuga.

Kinnipidamise teostamise tingimustega seoses märkis Euroopa Kohus, et tagasisaatmisdirektiivi kohaselt peavad liikmesriigi ametiasutused olema suutelised rakendama kinnipidamismeetmeid spetsiaalsetes asutustes, sõltumata liikmesriigi halduslikust või põhiseaduslikust ülesehitusest. See-ga asjaolu, et liikmesriigi teatavates liidumaades on pädevatel asutustel võimalus kinnipidamist teostada, ei saa pidada tagasisaatmisdirektiivi piisavaks ülevõtmiseks, kui selle liikmesriigi teiste liidumaade pädevatele asutustele ei ole sellist võimalust antud. Järelikult, kuigi föderalse ülesehitusega liikmesriik ei ole kohustatud asutama spetsiaalseid kinnipidamisasutusi igal liidumaal, peab liikmesriik siiski tagama, et sellise liidumaa pädevad asutused, kus ei ole niisuguseid kinnipidamisasutusi, saavad paigutada kolmandate riikide kodanikud teistes liidumaades asuvatesse spetsiaalsetesse kinnipidamisasutustesse.

Kohtuasjas *Pham* lisas Euroopa Kohus, et liikmesriik ei saa võtta arvesse asjaomase kolmanda riigi kodaniku tahet, et teda paigutataks vanglasse. Nimelt ei kehti vastavalt tagasisaatmisdirektiivile ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike ja tavaliste vangide eraldamise kohustuse suhtes ükski erand, et oleks tagatud välismaalaste kinnipidamisega seotud õigused. Täpsemalt öeldes läheb eraldamise kohustus vanglas kinnipidamise teostamise erikorrast kaugemale ja kujutab endast sellise kinnipidamise sisulist tingimust, ilma milleta ei ole kinnipidamine põhimõtteliselt enam direktiiviga 2008/115 kooskõlas.

5. juunil 2014 kuulutatud kohtuotsus *Mahdi* (C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320) puudutab Sudaani kodanikku, keda majutati spetsiaalses kinnipidamisasutuses Bulgaarias selleks, et rakendada tema suhtes võetud piiripunkti toimetamise meedet, kuigi esialgse kinnipidamise otsuses ette nähtud kuuekuuline tähtaeg oli möödunud. Kuna asjaomane isik keeldus vabatahtlikult lahkumast, keeldus saatkond talle väljastamast reisidokumenti, mistõttu ei saanud väljasaatmist läbi viia.

Bulgaaria kohus pöördus eelotsuse kiirmenetluse korras Euroopa Kohtu poole, et esitada viimasele kaks menetlust puudutavat küsimust, nimelt kas juhul, kui kohus vaatab pärast esialgse kinnipidamistähtaja möödumist asjaomase isiku olukorra uuesti läbi, peab pädev haldusasutus võtma vastu uue kirjaliku akti, mis on õiguslikult ja faktiliselt põhistatud, ning kas niisuguse akti õiguspärasuse kontrollimine loob eelduse, et kohtuasutus võib asja sisuliselt lahendada.

⁷⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (ELT L 348, lk 98).

Esimese küsimuse osas meenutas Euroopa Kohus, et tagasisaatmisdirektiivi raames on ainus direktiivi artiklis 15 sõnaselgelt ette nähtud nõue kirjaliku akti tegemise kohta sätestatud selle artikli lõikes 2, nimelt et kinnipidamine otsustatakse kirjalikult koos faktiliste ja õiguslike asjaolude esitamisega. Seda kirjaliku otsuse tegemise nõuet tuleb mõista nii, et see viitab ka kõikidele kinnipidamise pikendamist puudutavatele otsustele, kuivõrd kinnipidamine ja selle pikendamine on oma olemuselt analoogilised, ja kodanikul peab olema võimalik tutvuda tema suhtes tehtud otsuse põhjendustega. Euroopa Kohus märkis niisiis, et kui Bulgaaria ametiasutused on teinud enne halduskohtusse pöördumist kinnipidamisele järgneva tegevuse osas otsuse, peab selle otsuse vastu võtma õiguslikult ja faktiliselt põhjendatud kirjaliku aktina. Seevastu juhul, kui Bulgaaria ametiasutused vaatasid B. M. A. Mahdi olukorra uuesti läbi pikendamise taotlust lahendamata, ei ole nad sõnaselgelt kohustatud võtma meetet, kuna direktiivis 2008/115 vastavasisulised sätted puuduvad.

Lisaks leidis Euroopa Kohus, et esialgse kinnipidamise pikendamise otsuse õiguspärasust kontrolliv kohtuasutus peab tingimata saama otsustada kõigi asjasse puutuvate faktiliste ja õiguslike asjaolude üle, et teha kindlaks, kas kinnipidamise pikendamine on põhjendatud, mis eeldab asjasse puutuvate faktiliste asjaolude põhjalikku hindamist, et niisugune otsus langetada. Siit ilmneb, et kohtuasutuse pädevus sellise kontrolli raames ei tohi mingil juhul olla piiritletud üksnes nende tõenditega, mida esitab haldusasutus.

Kohtuasja sisulises osas küsis eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult, kas esialgse kinnipidamise perioodi võib pikendada üksnes seetõttu, et kolmanda riigi kodanikul puuduvad isikut tõendavad dokumendid ja seega esineb nimetatud kodaniku põgenemise oht. Euroopa Kohus meenutas sellega seoses, et põgenemise oht on üks asjaolu, mida tuleb esialgse kinnipidamise juures arvesse võtta. Kinnipidamise pikendamise puhul ei ole aga põgenemise oht üheks kahest pikendamise tingimusest, mis tagasisaatmisdirektiivis on esitatud. Seega omab põgenemise oht tähtsust vaid nende tingimuste läbivaatamisel, mille alusel esialgu kinnipidamine toimus. Niisiis on vaja hinnata asjaomase isiku olukorra faktilisi asjaolusid, tegemaks kindlaks, kas selle isiku suhtes võib tõhusalt kohaldada leebemat meetet. Ainult juhul, kui säilib põgenemise oht, võib võtta arvesse isikut tõendavate dokumentide puudumist. Järelikult ei saa selliste dokumentide puudumine olla ainus põhjendus kinnipidamise pikendamisele.

5. novembril 2014 tehtud kohtuotsus *Mukarubega* (C-166/13, EU:C:2014:2336) puudutab küsimust, milline *sisu ja ulatus on põhiõiguste harta artikli 41 lõike 2 punktis a sätestatud õigusel olla ära kuulatud enne tagasisaatmise otsuse tegemist direktiivi 2008/115 alusel*. Euroopa Kohtult küsiti, kas kolmanda riigi kodaniku, kes on ebaseadusliku riigis viibimisega seoses nõuetekohaselt üle kuulatud, peab enne tagasisaatmise otsuse tegemist tingimata uuesti üle kuulama.

Euroopa Kohus leidis, et õigust olla kõigis menetlustes ära kuulatud – nagu seda kohaldatakse tagasisaatmisdirektiivi ja eeskätt selle artikli 6 raames – tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus, kui olukorras, kus siseriiklik ametiasutus kavatseb teha kolmanda riigi kodaniku suhtes tagasisaatmisotsuse, olles tuvastanud varasemas menetluses, mille raames see isik kuulati ära, et viimane viibib riigi territooriumil ebaseaduslikult – ja olenemata sellest, kas tagasisaatmisotsus tehakse elamisloa andmisest keeldumise tagajärjel või mitte –, ei kuula see asutus konkreetselt tagasisaatmisotsuse asjus kolmanda riigi kodanikku ära. Euroopa Kohus rõhutas siinkohal, et tagasisaatmisotsus on kõnealuse direktiivi alusel tihedalt seotud ebaseadusliku riigisviibimise tuvastamisega ning asjaoluga, et asjaomasel isikul on olnud võimalik tegelikult ja tõhusalt esitada seisukoht oma ebaseadusliku riigisviibimise ja põhjenduste osas, mis võivad siseriiklikust õigusest tulenevalt olla aluseks sellele, et nimetatud ametiasutus loobub tagasisaatmisotsuse tegemisest.

Euroopa Kohus märkis siiski, et direktiivi 2008/115 artikli 6 lõikes 1 sätestatud kohustusest teha tagasisaatmisotsus õiglase ja läbipaistva korra kohaselt tuleneb, et liikmesriigid peavad neil oleva

menetlusautonoomia raames esiteks sätestama oma siseriiklikus õiguses sõnaselgelt kohustuse ebaseadusliku riigisviibimise korral riigist lahkuda, ja teiseks tagama, et huvitatud isik oleks tema elamisloataotluse menetluses või vajaduse korral tema ebaseadusliku riigisviibimise osas nõuete-kohaselt ära kuulatud. Sellega seoses ei saa õigust olla ära kuulatud kasutada ära selleks, et haldus-menetlust lõputult uuesti alkatada – eesmärk on säilitada tasakaal asjaomase isiku põhiõiguse va-hel olla enne tema huve kahjustava otsuse tegemist ära kuulatud ja liikmesriikide kohustuse vahel võidelda ebaseadusliku sisserändega.

Lisaks tegi Euroopa Kohus suurkoja koosseisus 18. detsembril 2014 kohtuotsuse *Abdida* (C-562/13, EU:C:2014:2453) vaidluses, mille poolteks olid Belgia ametiasutus ja Nigeeria kodanik, kellel on aids. Vaidlus käis menetluslike tagatiste ja sotsiaalsete soodustuste üle, mida liikmesriik peab tagasisaat-misdirektiivi kohaselt andma kolmanda riigi kodanikule, kes oma tervisliku seisundi tõttu vajab arstiabi, juhul kui see isik ootab otsust, millega võetakse seisukoht, kas otsus jätta tema meditsiinilistel põhjustel esitatud elamisloa taotlus rahuldamata ja teha talle ettekirjutus riigist lahkumiseks oli seaduslik.⁷⁵

Euroopa Kohus otsustas, et tagasisaatmisdirektiivi artiklitega 5 ja 13 koostoimes põhiõiguste har-ta artikli 19 lõikega 2 ja artikliga 47 ning artikli 14 lõike 1 punktiga b on vastuolus liikmesriigi õi-gusaktid, mis ei näe ette võimalust esitada peatava mõjuga kaebus otsuse peale, millega antakse kolmanda riigi raskelt haigele kodanikule korraldus riigist lahkuda, kui selle otsuse täitmine võib kolmanda riigi kodaniku jaoks kaasa tuua tõsise ohu, et tema tervise seisund halveneb oluliselt ja pöördumatult⁷⁶.

Samuti leidis Euroopa Kohus, et eelnevalt nimetatud sätetega on vastuolus liikmesriigi õigusnor-mid, mis ei näe ette raskelt haige kolmanda riigi kodaniku põhivajaduste katmist niivõrd, kui see on võimalik, et esmaabi ja haiguste põhiravi saaks ka tegelikult osutada ajavahemikul, mille jooksul asjasse puutuv liikmesriik peab kolmanda riigi kodaniku väljasaatmise edasi lükkama, kuna viimane on esitanud kaebuse tema suhtes tehtud otsuse peale.

VIII. Politseikoostöö ja õigusalane koostöö kriminaalasjades

Kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonnas pälvivad tähelepanu kaks kohtuotsust, mis puudutavad *ne bis in idem* põhimõtte kohaldamist Schengeni alal.

27. mail 2014 tehtud kohtuotsuses *Spasic* (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586), mille puhul kohaldati eel-otsuse kiirmenetlust, hindas Euroopa Kohus *ne bis in idem* põhimõtte piirangu kooskõla põhiõiguste hartaga Schengeni alas.

See küsimus kerkis kohtuasjas, kus menetlusluseks isikuks oli Serbia kodanik, kellele esitati Saksa-maal süüdistus kelmuse toimepanemises, mille eest oli talle juba Itaalias mõistetud vangistus koos rahalise karistusega. Z. Spasic, kes kandis Austrias vanglakaristust teiste süütegude eest, maksis ra-halise karistuse, ent vangistus jäeti täitmisele pööramata. Saksa ametivõimud leidsid, et tulenevalt

⁷⁵ Kolmandate riikide kodanikele, kes on raskelt haiged, viidatakse ka 18. detsembri 2014. aasta otsuses *M'Bodj* (C-542/13, EU:C:2014:2452), mis on esitatud VII jaotise 2. punktis „Varjupaigapoliitika”.

⁷⁶ Põhiõiguste harta artikli 52 lõike 3 kohaselt harta artikli 19 lõike 2 tõlgendamisel võttis Euroopa Kohus arvesse Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat, eelkõige 27. mai 2008. aasta otsust *N vs. Ühendkuningriik* (hagiavaldus nr 26565/05).

Schengeni lepingu rakendamise konventsioonist⁷⁷ ei ole *ne bis in idem* põhimõtte kohaldatav, kuna vabaduskaotuslikku karistust ei ole Itaalias täitmisele pööratud.

Kuigi Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklis 54 on seatud *ne bis in idem* põhimõtte kohaldamise tingimuseks, et isik on pärast süüdimõistvat kohtuotsust karistuse „ära kandnud“ või „kannab seda“, on see põhimõtte põhiõiguste harta artiklis 50 sätestatud ilma niisugusele tingimusele sõnaselgelt viitamata.

Euroopa Kohtu suurkoda märkis kõigepealt *ne bis in idem* põhimõtte kohta, et põhiõiguste harta selgitustes viidatakse sõnaselgelt Schengeni lepingu rakendamise konventsioonile, kuigi viimasega piiratakse seda põhimõtet, mis hartas on sätestatud. Seejärel sedastas kohus, et Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklis 54 ette nähtud täitmise tingimus kujutab endast *ne bis in idem* põhimõtte piirangut, mis tuleneb seadusest harta artikli 52 lõike 1 tähenduses, ning see ei sea kahtluse alla *ne bis in idem* põhimõtet kui sellist, kuna asjaomase tingimuse ainus eesmärk on vältida seda, et isikud, kelle suhtes on teises liikmesriigis tehtud jõustunud süüdimõistev kohtuotsus, mida ei ole täitmisele pööratud, ei jääks karistamata. Lõpetuseks leidis Euroopa Kohus, et täitmise tingimus on proportsionaalne eesmärgiga tagada kõrge turvalisuse tase vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal ning see ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik, et vältida süüdimõistetud isikute karistamata jäämist. Samas ei ole konkreetse üksikjuhtumi kohaldamisel välistatud, et liikmesriigi kohtud võtavad omavahel ühendust ja alustavad konsultatsioone, et kontrollida, kas liikmesriigil, kus tehti süüdimõistev otsus esimest korda, on tegelik kavatsus pöörata mõistetud karistus täitmisele.

Lisaks eelnevale leidis Euroopa Kohus, et kui vangistus ja rahaline karistus on mõistetud põhikaristusena, ei võimalda ainult rahalise karistuse tasumine teha järeldust, et isik on karistuse Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni mõttes ära kandnud või kannab seda.

Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklit 54 tõlgendati ka 5. juunil 2014 kuulutatud kohtuotsuses *M* (C-398/12, EU:C:2014:1057), kus Euroopa Kohus võttis seisukohta *kriminaalmenetluse lõpetamise ulatuse kohta seoses ne bis in idem põhimõtte rakendamisega*.

Belgias tehti süüdistatava suhtes alaealise ahistamise eest algatatud kriminaalmenetluse lõpetamise määrus, mille kassatsioonikohus jõusse jättis. Seevastu algatati samade tegude eest kriminaalmenetlus Itaalias.

Euroopa Kohus rõhutas, et selleks, et teha kindlaks, kas eeluurimist läbi viiva kohtu otsus kujutab endast isiku suhtes langetatud lõplikku kohtuotsust Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 tähenduses, tuleb kontrollida, et see otsus on tehtud pärast põhiküsimusele sisulise hinnangu andmist ja et kriminaalasi on lõplikult lõpetatud. Nii on see sellise otsuse puhul, mida käsitleti põhikohtuasjas ja millega süüdistatav mõisteti ebapiisavate tõendite tõttu lõplikult õigeks, mis välistab igasuguse võimaluse menetlust samade tõendite kogumi põhjal taasalustada ja mille tulemusel kriminaalasi lõplikult lõpetatakse.

Samuti selgitas Euroopa Kohus, et võimalus uute tõendite ilmnemisel eeluurimist taasalustada ei sea kahtluse alla seda, et kriminaalmenetluse lõpetamise määrus on lõplik. Nimelt kaasneb selle

⁷⁷ Schengenis 19. juunil 1990 alla kirjutatud ja 26. märtsil 1995 jõustunud konventsioon, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta (EÜT 2000, L 239, lk 19; ELT eriväljaanne 19/02, lk 9).

võimalusega kohustus alustada eraldi menetlust erinevate tõendite alusel, mitte aga lihtsalt juba lõpetatud menetluse jätkamine. Lisaks saab täiesti uut menetlust sama isiku vastu samadel asjaoludel alustada üksnes selles riigis, mille territooriumil määrus oli tehtud.

Euroopa Kohus jõudis eeltoodu põhjal järeldusele, et kriminaalmenetluse lõpetamise määrust – mis selles riigis, kus kõnealune määrus tehti, takistab selles määruses käsitletava isiku suhtes samade asjaolude põhjal uue süüdistuse esitamist, kui tema vastu ei ilmne uusi asjaolusid – tuleb käsitada kui lõplikku kohtuotsust Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 tähenduses, mis järelikult takistab samade asjaolude põhjal sama isiku uuesti vastutusele võtmist mõnes teises konventsiooniosalises riigis.

IX. Õigusalane koostöö tsiviilasjades

Selles valdkonnas tuleb tähelepanu osutada ühele arvamusele ja kohtuotsusele, mis käsitlevad rahvusvahelisele lapseröövile tsiviilõiguse kohaldamist, ning ühele kohtuotsusele, mis puudutab määrust nr 44/2001⁷⁸.

14. oktoobri 2014. aasta arvamuses (arvamus 1/13, EU:C:2014:2303) paluti Euroopa Kohtu suurkojal välja selgitada, kas nõusoleku andmine kolmanda riigi ühinemiseks lapseröövi suhtes tsiviilõiguse kohaldamise rahvusvahelise konventsiooniga (edaspidi „Haagi 1980. aasta konventsioon”)⁷⁹ kuulub liidu ainupädevusse.

Esiteks selgitas Euroopa Kohus talle antud nõuandva pädevuse teatud aspekte⁸⁰. Kohus sedastas, et ühinemisdokument ja rahvusvahelise konventsiooniga ühinemiseks antud nõusolek väljendavad koos asjasse puutuvate riikide tahte kooskõla ning moodustavad seega rahvusvahelise lepingu, mille kohta on Euroopa Kohus pädev arvamust andma. Sellist arvamust, mis võib käsitleda kolmandate riikidega lepingu sõlmimise pädevuse jaotust liidu ja liikmesriikide vahel, võib taotleda juhul, kui komisjoni ettepanek lepingu kohta on esitatud nõukogule ja seda ei ole Euroopa Kohusse pöördumise ajaks tagasi võetud. Seevastu ei ole vaja, et nõukogu oleks selles staadiumis juba väljendanud kavatsust selline leping sõlmida. Neil asjaoludel näib arvamuse taotlus lähtuvat asjasse puutuvate institutsioonide õigustatud huvist saada enne asjaomase lepingu kohta otsuse tegemist teada, millise ulatusega on liidu ja liikmesriikide pädevus.

Teiseks märkis Euroopa Kohus sisuliste küsimustega seoses, et ühinemiseks antud nõusolek ja sellega seonduv rahvusvaheline leping kuuluvad Haagi konventsiooni juurde. Peale selle kuulub nimetatud konventsioon piiriülese toimega perekonnaõiguse valdkonda, milles liidul on ELTL artikli 81 lõike 3 kohaselt sisemine pädevus. Kuna liit on seda pädevust kasutanud, võttes vastu määruse nr 2201/2003⁸¹, on liidul konventsiooni reguleeritavas valdkonnas välispädevus. Nimelt hõlmavad nimetatud määruse sätted suures osas mõlemat Haagi 1980. aasta konventsioonis reguleeritud

⁷⁸ Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42).

⁷⁹ 25. oktoobril 1980 Haagis sõlmitud lapseröövi suhtes tsiviilõiguse kohaldamise rahvusvahelise konventsioon.

⁸⁰ Arvamuse taotluse vastuvõetavust käsitlevate küsimuste kohta vt samuti arvamus 2/13 (EU:C:2014:2454) I jao-tise punktis 1 „Euroopa Liidu ühinemine Euroopa inimõiguste konventsiooniga”.

⁸¹ Nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (ELT L 338, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 243).

menetlust ehk õigusvastaselt ära viidud lapse tagasitoomise menetlust ja suhtlusõiguse kasutamise tagamiseks mõeldud menetlust.

Lõpetuseks toonitas Euroopa Kohus, et hoolimata määruse nr 2201/2003 ülimuslikkusest kõnealuse konventsiooni suhtes, võib tekkida oht, et liikmesriikide poolt ebaühtlaselt nõusolekute andmine kolmandate riikide ühinemiseks Haagi 1980. aasta konventsiooniga võib mõjutada määrusega kehtestatud ühiseeskirjade reguleerimisala ja tõhusust. Nimelt esineks oht kahjustada määruse nr 2201/2003 ühetaolist ja järjepidevat kohaldamist alati, kui rahvusvaheline lapserööv puudutab kolmandat riiki ja kahte liikmesriiki, kellest üks on selle kolmanda riigi konventsiooniga ühinemiseks nõusoleku andnud, kuid teine mitte.

Samas valdkonnas tegi Euroopa Kohus talle esitatud eelotsusetaotluse alusel, mille suhtes kohaldati eelotsuse kiirmenetlust, 9. oktoobril 2014 kohtuotsuse C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268), mis käsitleb *lapse ebaseaduslikku äraviimist või kinnipidamist määruse nr 2201/2003 tähenduses ja menetlust, mida tuleb kohaldada, kui kohtule on esitatud Haagi 1980. aasta konventsiooni alusel taotlus sellise lapse tagasitoomiseks, kes viidi ebaseaduslikult teise liikmesriiki või keda seal ebaseaduslikult kinni peetakse*.

Prantsuse kodanik C lahutas oma Ühendkuningriigi kodakondsusega abikaasast. Prantsusmaal kuulutatud abielulahutuse kohtuotsuses määrati lapse alaliseks elukohaks ema elukoht ja lubati emal asuda elama lirimaale, mida ta ka tegi. C kaebas selle kohtuotsuse apellatsiooni korras edasi. Kuna Prantsuse apellatsioonikohus oli rahuldanud tema taotluse määrata lapse elukohaks isa elukoht, pöördus C selle otsuse täitmiseks ja lapse Prantsusmaale tagasitoomiseks nõudega liri esimese astme kohtusse. Eelotsusetaotluse esitanud kohus, kellele esitati nimetatud nõude rahuldamata jätmise peale apellatsioonkaebus, küsis muu hulgas Euroopa Kohtult, kas määrust nr 2201/2003 tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui lapse äraviimine toimus kooskõlas esialgu täidetava kohtuotsusega, mis hiljem tühistati apellatsioonimenetluses tehtud kohtuotsusega, millega määrati lapse elukohaks päritoluliikmesriigis asuv elukoht, on lapse sellesse liikmesriiki tagasi toomata jätmine pärast teisena nimetatud kohtuotsust ebaseaduslik.

Esmalt meenutas Euroopa Kohus lapse tagasitoomise taotlusega seoses, et lapse ebaseaduslik äraviimine või riigis kinnipidamine eeldab esiteks, et lapse alaline elukoht oli vahetult enne äraviimist või kinnipidamist päritoluliikmesriigis, ja teiseks, et äratoomise või kinnipidamisega rikutakse selle liikmesriigi õiguse alusel antud isikuhooldusõigust. Sellega seoses tuleb selle liikmesriigi kohtul, kuhu laps viidi – käesoleval juhul lirimaa – ja kellele on esitatud lapse tagasitoomise taotlus, kontrollida, kas lapse alaline elukoht oli päritoluliikmesriigis (Prantsusmaa) veel vahetult enne väidetavalt ebaseaduslikku kinnipidamist. Sellises olukorras ei kinnita lapse alalise elukoha muutmist asjaolu, et äraviimist lubavat kohtuotsust võidi täita esialgselt, vaid et see kaevati hiljem apellatsiooni korras edasi. Kuid seda asjaolu tuleb kaaluda koostoimes muude faktiliste asjaoludega, mis võivad tõendada lapse teatavat sotsiaalsesse ja perekondlikku keskkonda integreerituse astet pärast äraviimist, ning eelkõige koostoimes ajaga, mis on möödunud alates äraviimisest kuni selle kohtuotsuse langetamiseni, millega tühistati esimese astme kohtuotsus ning määrati lapse alaliseks elukohaks päritoluliikmesriigis elava vanema elukoht, pidades silmas, et selle kohtuotsuse tegemisest möödunud aega ei või mingil juhul arvesse võtta.

Mis puudutab teiseks apellatsioonikohtu otsuse täitmist, millega anti isikuhooldusõigus isale päritoluliikmesriigis, ei saa asjaolu, et lapse alaline elukoht võis esimese astme kohtuotsuse järel muutuda, ning et selle muudatuse on olenevalt asjaoludest tuvastanud tagasitoomistaotlust menetlev kohus, olla niisugune asjaolu, millele last isikuhooldusõiguse vastaselt kinni pidav lapsevanem võiks tugineda, et pikendada tema õigusvastase teguviisiga loodud faktilist olukorda ning vaidlustada kohtuotsuse täitmist.

Viimaseks paluti Euroopa Kohtul 11. septembri 2014. aasta kohtuotsuses A (C-112/13, EU:C:2014:2195)⁸² tõlgendada määruse nr 44/2001 artiklit 24, mille kohaselt juhul, kui kohtusse ilmub kostja, kes asja lahendava kohtu pädevust ei vaidlusta, toob see automaatselt kaasa kokkuleppe selle kohtu pädevuse kohta⁸³, isegi kui nimetatud kohus ei ole kõnealuse määrusega kehtestatud normide alusel pädev.

Põhikohtuasjas oli kõne all kahju hüvitamise hagi, mis esitati A vastu, kelle elukoht arvati olevat Austria kohtu tööpiirkonnas. Pärast korduvaid tulemusteta katseid hagiavaldus kätte toimetada määras nimetatud kohus hagejate taotlusel kostjale tema eemalviibimise tõttu esindaja, kes palus kostja vastuses jätta hagi rahuldamata ja esitas mitu sisulist vastuväidet, küll aga ei vaidlustanud ta asja allumist Austria kohtutele rahvusvahelise kohtualluvuse sätete alusel. Alles pärast astus A – kes oli vahepeal Austriast lahkunud – nimel menetlusse tema volitatud advokaadibüroo, kes vaidlustas asja allumise Austria kohtutele rahvusvahelise kohtualluvuse sätete kohaselt.

Euroopa Kohus otsustas, et kostjale tema eemalviibimise tõttu siseriikliku õiguse kohaselt määratud esindaja kohtusse ilmumist ei saa käsitada kohtusse ilmumisenä, mida on silmas peetud määruse nr 44/2001 artiklis 24 koostoimes põhiõiguste harta artikliga 47. Nimelt on määruse nr 44/2001 artikli 24 esimeses lauses kirjeldatud kohtualluvust puudutava vaikiva kokkuleppe aluseks vaidluse poolte teadlik kohtualluvuse valik, mis eeldab, et kostja on teadlik tema vastu algatatud menetlusest. Eemalviibivat kostjat, kellele ei ole hagiavaldust kätte toimetatud ja kes ei ole teadlik tema vastu algatatud menetlusest, ei saa seevastu käsitada vaikimisi nõustuvaks asja allumisega sellele kohtule. Sellega seoses ei loo põhiõiguste harta artikliga 47 hagejale tagatud õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, mida määruse nr 44/2001 kohaldamisel tuleb rakendada koos kostja kaitseõigusega, kohustust tõlgendada selle määruse artiklit 24 teisiti.

X. Transport

Transpordi valdkonnas võib ära märkida kolm kohtuotsust.

Esiteks hindas Euroopa Kohtu suurkoda 18. märtsil 2014 kohtuotsuses *International Jet Management* (C-628/11, EU:C:2014:171) *ELTL artiklis 18 sätestatud kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelust lähitudes liikmesriigi õigusnorme, milles on ette nähtud, et liidu lennuettevõtjad, kellel ei ole selle liikmesriigi antud lennutegevusluba, peavad taotlema loa iga kolmandast riigist tuleva lennu jaoks*.

Olles kõigepealt sedastanud, et asjaolu, et kõnesolevate teenuste osutamine algab kolmandast riigist, ei tähenda selle olukorra väljajätmist ELTL artikli 18 kohaldamisalast, kontrollis Euroopa Kohus seejärel vaidlusaluste liikmesriigi õigusnormide kooskõla nimetatud sättega. Kohus märkis sellega seoses, et diskrimineerivaks tuleb pidada esimese liikmesriigi õigusnorme, milles nõutakse lennuettevõtjalt, kellel on teise liikmesriigi välja antud kehtiv lennutegevusluba, et see ettevõtja hangiks esimese liikmesriigi õhuruumi sisenemiseks loa selliste mitteregulaarsete tellimuslendu-de puhul, mis väljuvad kolmandatest riikidest ja suunduvad nimetatud esimesse liikmesriiki, ehkki niisugust luba ei nõuta lennuettevõtjatelt, kellel on esimese liikmesriigi antud lennutegevusluba. Nimelt sätestavad sellised õigusnormid vaheteo kriteeriumi, mis toob faktiliselt kaasa sama tagajärje nagu kodakondsusel põhinev kriteerium. Nad asetavad praktikas ebasoodsasse olukorda ainult

⁸² See kohtuotsus on esitatud ka IV jaotise punktis 1 „Eelotsusetaotlus”.

⁸³ Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42).

need lennuettevõtjad, kelle asukoht on muus liikmesriigis vastavalt määruse nr 1008/2008⁸⁴ artikli 4 punktile a ja kellele annab lennutegevusloa välja viimati nimetatud riigi pädev asutus. Euroopa Kohus leidis, et see on nii veelgi enam selle tõttu, et liikmesriigi õigusnormid panevad nimetatud lennuettevõtjatele kohustuse esitada tõend, mis näitab, et selle liikmesriigi ametiasutuse antud lennutegevusloaga lennuettevõtjad ei saa või ei suuda asjaomaseid lende teostada. Euroopa Kohtu seisukoha järgi kujutavad niisugused õigusnormid endast kodakondsuse alusel diskrimineerimist, mida ei saa õigustada eesmärgiga kaitsta riigi majandust ja julgeolekut.

Teiseks võttis Euroopa Kohus 22. mail 2014 kohtuotsuses *Glatzel* (C-356/12, EU:C:2014:350) seisukoha direktiivi 2006/126 juhilubade kohta⁸⁵ III lisa punkti 6.4 kehtivuse osas, lähtudes põhiõiguste harta artiklist 20, artikli 21 lõikest 1 ja artiklist 26. Vaieldi selle üle, kas direktiivis kehtestatud nõuded nägemisteravusele on puuete tõttu diskrimineerimiskeelu põhimõttega kooskõlas. Nimelt ei saanud hageja põhikohtuasjas nende nägemisteravuse nõuete tõttu töötada raskeveoki juhina.

Alustuseks selgitas Euroopa Kohus põhiõiguste harta artikli 21 lõikest 1 tuleneva mõiste „diskrimineerimine puuete tõttu“ ulatust. Kohus märkis, et see säte nõuab liidu seadusandjalt, et viimane ei sätestaks mingit erinevat kohtlemist tulenevalt eelkõige püsivast füüsilisest, vaimsest või psüühilisest vaegusest tingitud piirangust, mis võib koostoimes erinevate takistustega tõkestada asjaomase isiku täielikku ja tõhusat osalemist tööelus teiste töötajatega võrdsetel alustel, välja arvatud juhul, kui niisugune erinev kohtlemine on objektiivselt põhjendatud. Analüüsides seejärel konkreetsemalt direktiivi 2006/126 III lisa punkti 6.4 kehtivust, sedastas Euroopa Kohus, et isiku erinev kohtlemine vastavalt tema nägemisteravusele, mis on mootorsõiduki juhtimiseks vajalik, või selle puudumisele ei ole põhimõtteliselt vastuolus puuete tõttu diskrimineerimise keeluga põhiõiguste harta artikli 21 lõike 1 tähenduses, tingimusel et niisugune nõue ka tegelikult vastab avaliku huvi eesmärgile, et ta on vajalik ega ole ülemäära koormav. Euroopa Kohus leidis, et kehtestades seega III lisas miinimumtaseme, on direktiivi 2006/126 eesmärk suurendada liiklusohutust ja ühtlasi vastata ka üldise huvi eesmärgile. Mootorsõidukijuhtide nägemisega seotud miinimumnõuete vajalikkuse kindlakstegemiseks on liiklusohutuse tagamise seisukohalt hädavajalik, et isikud, kellele on väljastatud juhiluba, omavad asjakohaseid füüsilisi võimeid, eelkõige mis puudutab nende nägemist, kuivõrd füüsilised häired võivad tuua endaga kaasa tõsiseid tagajärgi. Sellest tulenevalt tegi Euroopa Kohus järelduse, et liidu seadusandja tasakaalustas ühelt poolt liiklusohutusest lähtuvad kaalutlused ja teiselt poolt nägemispuuetega inimeste õiguse viisil, mida ei saa soovitud eesmärgi suhtes käsitada ebaproportsionaalsena.

Lisaks märkis Euroopa Kohus oma analüüsis, et selleks, et ÜRO puuetega inimeste konventsiooni⁸⁶ sätted oleksid täidetud või et neil tekiks tagajärjed, peavad osalisriigid võtma vastu hilisemad aktid, mistõttu ei ole konventsiooni sätete puhul tegemist tingimusteta ja piisavalt täpsete sätetega, mis võimaldaksid liidu õigusnormi kehtivust hinnata nimetatud konventsiooni alusel⁸⁷.

Viimasena leidis Euroopa Kohus, et kuigi põhiõiguste harta artikkel 26 nõuab, et liit austaks ja tunnustaks puuetega inimeste õigust saada kasu integratsioonimeetmetest, ei tähenda selles

⁸⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. septembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1008/2008 ühenduses lennuteenuste osutamist käsitlevate ühiseeskirjade kohta (ELT L 293, lk 3).

⁸⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/126/EÜ juhilubade kohta (ELT L 403, lk 18), mida on muudetud komisjoni 25. augusti 2009. aasta direktiiviga 2009/113/EÜ (ELT L 223, lk 31).

⁸⁶ Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni puuetega inimeste õiguste konventsioon, mis on Euroopa Ühenduse nimel heaks kiidetud 26. novembri 2009. aasta otsusega 2010/48/EÜ (ELT 2010, L 23, lk 35).

⁸⁷ Kõnealuse konventsiooni mõjule liidu õiguskorras viidatakse ka 18. märtsi 2014. aasta otsuses Z. (C-363/12, EU:C:2014:159), mis on esitatud XIV jaotise punktis 2 „Õigus rasedus- ja sünnituspuhkusele“.

artiklis väljendatud põhimõtte seda, et liidu seadusandja peaks võtma vastu ühe või teise konkreetse meetme.

Kolmandaks andis 8. juulil 2014 kuulutatud kohtuotsus *Fonship ja Svenska Transportarbetarförbundet* (C-83/13, EU:C:2014:2053) Euroopa Kohtu suurkojale võimaluse täpsustada mereveoteenuste osutamise vabadust käsitleva määruse nr 4055/86⁸⁸ isikulist kohaldamisala.

Euroopa Kohus otsustas, et nimetatud määruse artiklit 1 tuleb tõlgendada nii, et EMP lepingu⁸⁹ osalisriigis asutatud äriühing, kellele kuulub kolmanda riigi lipu all sõitev laev, millega osutatakse mereveoteenuseid selle lepingu osalisriigist või osalisriiki, võib üldjuhul oma majandustegevuses tugineda teenuse osutamise vabadusele. Ta võib seda teha tingimusel, et asjaomase laeva käitamise tõttu saab teda käsitada nende teenuste osutajana ning teenuste kasutajad on asutatud muudes nimetatud lepingu osalisriikides kui see, kus on asutatud see äriühing.

Määruse nr 4055/86 kohaldamist ei mõjuta mingil moel asjaolu, et laeval töötavad kolmandate riikide kodanikud. Lisaks eeldab selle määruse kohaldamine teenuste osutamise vabadust käsitlevate aluslepingu reeglite järgimist, nagu Euroopa Kohus on neid tõlgendanud ja seda eelkõige oma kohtupraktikas, mis puudutab kollektiivse survegevuse kooskõla teenuste osutamise vabadusega⁹⁰.

XI. Konkurents

1. Kartellikokkulepped

Liidu konkurentsinoormide tõlgendamise ja kohaldamisega seoses tuleb ära märkida neli Euroopa Kohtu otsust, millest esimene puudutab õigust nõuda kartelli tekitatud kahju hüvitamist, ülejäänud kaks kohtuotsust käsitlevad keelatud kokkuleppe tuvastamist ja viimases kohtuotsuses on kõne all konkurentsieeskirjade kohaldamise menetlus.

5. juunil 2014 kuulutatud kohtuotsus *Kone jt* (C-557/12, EU:C:2014:1317) puudutab juhtumit, kus põhikohtuasja hageja ostis kolmandatelt ettevõtjatelt, kes ei kuulu konkurentsioigusega keelatud kartelli, lifte ja eskalaatoreid hinnaga, mis oli kõrgem, kui see oleks olnud kartelli puudumise korral. Põhikohtuasja hageja väitel said need kolmandad ettevõtjad, kes olid tema tarnijad, kasu kartelli olemasolust, selleks et oma hinnad kõrgemal tasemel kindlaks määrata. Eelotsusetaotluse esitanud kohus pöördus Euroopa Kohtu poole küsimusega, kas isikul, kellele on kartellivälise isiku tegevusega kahju tekitatud, on ELTL artikli 101 kohaselt õigus nõuda kartelli liikmetelt kahju hüvitamist.

Euroopa Kohus meenutas kõigepealt, et ELTL artikli 101 täielik toime ja eriti selle artikli lõikes 1 sätestatud keelu kasulik mõju oleks kaheldav, kui igaüks, kellele konkurentsi piirava või kahjustava lepingu või tegevusega kahju on tekitatud, ei saaks talle tekitatud kahju hüvitamist nõuda. Edasi sedastas kohus, et kartelli tagajärjeks võib olla see, et kartellivälised ettevõtjad tõstavad oma hindu kartelli turuhindadega kohandamiseks – asjaolu, mis ei saa olla kartelli liikmetele teadmata. Seega, isegi kui pakkumise hinna kindlaksmääramist lugeda täiesti iseseisvaks otsuseks, mille teeb iga

⁸⁸ Nõukogu 22. detsembri 1986. aasta määrus (EMÜ) nr 4055/86 teenuste osutamise vabaduse põhimõtte kohaldamise kohta liikmesriikide ning liikmesriikide ja kolmandate riikide vahelises mereveos (EÜT L 378, lk 1 ja parandus EÜT 1987, L 93, lk 17; ELT eriväljaanne 06/01, lk 174).

⁸⁹ Eespool viidatud 61. joonealune märkus.

⁹⁰ 18. novembri 2007. aasta kohtuotsus *Laval un Partneri* (C-341/05, EU:C:2007:809).

kartellis mitteosalev ettevõtja, siis võib selline otsus olla tehtud, lähtudes turuhinnast, mida moonutab kartell. Järelikult, kui on tõendatud, et kartelli tagajärjel võivad kartellivälised konkurendid oma hindu tõsta, peab hindade tõusu tõttu kannatad isikud olema õigus nõuda kartelli liikmetelt tekitatud kahju hüvitamist.

Euroopa Kohtu arvates seatakse ELTL artikli 101 tõhusus kahtluse alla, kui õigus nõuda tekkinud kahju hüvitamist seatakse siseriiklikus õiguses kategooriliselt ja üksikjuhtumi erilisi asjaolusid arvesse võtmata sõltuvusse otsese põhjusliku seose olemasolust kartelli ja tekkinud kahju vahel, välistades niisuguse õiguse aga asjaolu tõttu, et puudutatud isikul olid lepingulised suhted mitte kartelli liikmega, vaid sellise ettevõtjaga, kes kartellis ei osalenud, kuid kelle hinnapoliitikat kartell mõjutas.

11. septembril 2014 tehtud kohtuotsuses *MasterCard jt vs. komisjon* (C-382/12 P, EU:C:2014:2201) oli Euroopa Kohtul, kes vaatas läbi apellatsioonkaebust Üldkohtu otsuse peale, milles Üldkohus leidis, et *MasterCardi kaardiga tehtavate maksete süsteemis kohaldatavad mitmepoolsed vahendustasud on konkurentsioigusega vastuolus*⁹¹, võimalus täpsustada EÜ artikli 81⁹² erinevaid elemente. Vaadeldavas asjas moodustavad mitmepoolsed vahendustasud osa maksekaardiga tehingu eest tasutud hinnast, kusjuures selle osa saavad endale väljastavad pangad. Olles tõdenud, et kuna neid vahendustasusid nõutakse kauplemisest maksekaardi kasutamise eest võetavate tasude üldisemas kontekstis, suureneb nende tagajärjel tasude baas, kuigi need võiksid olla madalamal tasemel, leidis komisjon oma otsuses, mis Üldkohtus vaidlustati, et kõnealused vahendustasud piiravad aktsepteerivate pankade vahelist hinnakonkurentsi.

Esmalt leidis Euroopa Kohus EÜ artiklis 81 ette nähtud tingimusi analüüsides, nõustudes sealjuures Üldkohtu tõlgendusega, et mitmepoolseid vahendustasusid kehtestanud MasterCardi ja finantseerimisasutusi saab kvalifitseerida „ettevõtjate ühenduseks“ EÜ artikli 81 lõike 1 tähenduses, võttes arvesse nende ühiseid huve. Sellega seoses rõhutas Euroopa Kohus muu hulgas, et kuna EÜ artiklis 81 eristatakse mõistet „kooskõlastatud tegevus“ mõistetest „ettevõtjatevahelised kokkulepped“ või „ettevõtjate ühenduste otsused“, siis püütakse sellega vältida, et ettevõtjad võiksid konkurentsieeskirjadest kõrvale hoida pelgalt selle vormi tõttu, kuidas nad turul nimetatud tegevust kooskõlastavad.

Peale selle tuvastas Euroopa Kohus, kas mitmepoolsed vahendustasud võivad jääda EÜ artikli 81 lõikes 1 sätestatud keelu alt välja, kui võtta arvesse nende seonduvat laadi MasterCardi maksesüsteemis. Euroopa Kohus meenutas sellega seoses, et tehing või tegevus ei kuulu EÜ artikli 81 lõikes 1 ette nähtud keelu põhimõtte reguleerimisalasse, kui see on objektiivselt vajalik nimetatud tehingu või tegevuse, mis ei ole seonduvat laadi, elluviimiseks ja on nende eesmärkidega proportsionaalne. Sellest tulenevalt kontrollis Euroopa Kohus esiteks, kas MasterCardi süsteemi toimimine oleks mitmepoolsete vahendustasude puudumisel võimatu. Euroopa Kohus otsustas, et vastupidi apellantide poolt väidetule ei saa asjaolu, et nimetatud tehingut on kõnealuse piirangu puudumise tõttu lihtsalt keerulisem sooritada või see on vähem kasumlik, tähendada seda, et sellega antakse piirangule „objektiivselt vajalik“ laad, selleks et seda saaks lugeda seonduvaks. Teiseks selgitas Euroopa Kohus mitmepoolsete vahendustasude proportsionaalsuse kohta võrreldes MasterCardi süsteemi aluseks olevate eesmärkidega, et vastupidise olukorra oletusena tuleb arvesse võtta mitte ainult olukorda, mis esineks kõnealuse piirangu puudumisel, vaid ka muid alternatiivseid olukordi, mis võivad esineda, kui sellised oletused on realistlikud.

⁹¹ Üldkohtu 24. mai 2012. aasta otsus *MasterCard jt vs. komisjon* (T-11/08, EU:T:2012:260).

⁹² Nüüd ELTL artikkel 101.

Euroopa Kohus sedastas eeltooduga seoses, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta ei käsitanud mitmepoolsete vahendustasude puudumise oletuse korral *ex post*-tasude keelu tõenäosust või usutavust, vaid üksnes tugines ilma nende tasudeta toimiva süsteemi majandusliku elujõulisuse kriteeriumile. Kuna aga käesoleval juhul oli komisjoni järelduse kohaselt oletus, et süsteem toimib üksnes *ex post*-tasude keelu alusel, ainsaks muuks võimaluseks, mille kohaselt MasterCardi süsteem saab toimida ilma mitmepoolsete vahendustasudeta, ei mõjutanud see viga mitmepoolsete vahendustasude konkurentsivastase mõju Üldkohtu-poolset analüüsi ega Üldkohtu otsuse resolutsiooni, mille kohaselt mitmepoolsed vahendustasud tõid kaasa konkurentsipiirangud.

Viimaseks analüüsis Euroopa Kohus, kas mitmepoolsete vahendustasude puhul võib teha EÜ artikli 81 lõike 3 alusel erandi. Kohus rõhutas, et käesoleval juhul tuleb võtta arvesse kõiki objektiivseid eeliseid mitte üksnes asjakohasel turul, vaid ka seotud eraldiseisval turul. Üldkohus võttis arvesse mitmepoolsete vahendustasude rolli MasterCardi süsteemi „väljastamise” ja „aktsepteerimise” osade tasakaalustamises, tunnistades, et kahe nimetatud osa vahel esinevad seosed. Kuna puudusid tõendid märkimisväärsete objektiivsete eeliste kohta, mis on omistatavad mitmepoolsetele vahendustasudele aktsepteerimisturul kauplajate puhul, ei olnud Üldkohtul vaja analüüsida eeliseid, mis kaasnevad mitmepoolsete vahendustasudega kaardiomanike puhul, kuna need eelised ei saa isenesest hüvitada kõnealustest vahendustasudest tulenevat negatiivset mõju.

Seetõttu jättis Euroopa Kohus Üldkohtu otsuse muutmata, olles tuvastanud, et kartellile ei saa erandit kohaldada.

Ühes teises pangakaarte käsitlevas kohtuotsuses *CB vs. komisjon* (C-67/13 P, EU:C:2014:2204) tühistas Euroopa Kohus 11. septembril 2014 Üldkohtu otsuse, kuna viimane tegi alusetu järelduse, et *Prantsuse Groupement des cartes bancaires’i poolt võetud tariifsed meetmed olid oma laadilt konkurentsipiirangud*.

Groupement des cartes bancaires (CB) (edaspidi „Groupement”), mille on asutanud kaarte väljastavad peamised Prantsuse pangandusasutused, võttis meetmed, millega määrati tariifid Groupement’iga liitumiseks liikmetele, kelle osa CB kaartide väljastamise tegevuses oli suurem kui uute ettevõtjate süsteemi liitumisega seotud tegevuses ning kes ei olnud aktiivsed või olid väheaktiivsed.

Üldkohus leidis sarnaselt komisjonile, et Groupement’i tehtud otsus oli ettevõtjate ühenduse otsus, millega tekitati „eesmärgil põhinev” konkurentsipiirang. Seega asus ta seisukohale, et nende meetmete mõju turule ei ole vaja kontrollida.

Euroopa Kohus otsustas sellega seoses, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kuna ta ei hinnanud õigesti, kas on olemas eesmärgil põhinev konkurentsipiirang, mille mõistet tuleb tõlgendada kitsendavalt ja mida ei või kohaldada vaid teatud tüüpi ettevõtjatevaheliste kooskõlastamiste suhtes. Täpsemalt öeldes, kuigi Üldkohus esitas põhjendused, miks kõnealused meetmed võivad piirata uute turuletulijate pakutavat konkurentsi, ei põhjendanud ta kuidagi seda, milles seisneb selle konkurentsipiirangu piisavalt kahjulik ulatus, et seda võiks kvalifitseerida eesmärgil põhinevaks piiranguks. Võttes nimelt arvesse, et kõnealuste meetmete eesmärk oli kehtestada rahaline kohustus Groupement’i liikmetele, kes saavad kasu teiste liikmete pingutustest CB süsteemi aktsepteerimise valdkonnas, ei saa sellist eesmärki pidada olemuslikult konkurentsi tavapärase toimimist kahjustavaks.

Lisaks leidis Euroopa Kohus, et kaaludes Groupement’i liikmetele jäetud valikuid, et luua pangakaartidega maksmise ja sularaha väljavõtmise süsteemide koostalitlusvõime, hindas Üldkohus tegelikkuses meetmete võimalikke tagajärgi, mitte nende eesmärki, millest ta ise järeldas, et kõnealuseid meetmeid ei saa pidada konkurentsi tavapärase toimimise suhtes „nende olemuse poolest” kahjulikuks.

Seetõttu otsustas Euroopa Kohus saata kohtuasja tagasi Üldkohtusse, et viimane tuvastaks, kas kõnealuste kokkulepete „tagajärjeks” on konkurentsi piiramine EÜ artikli 81⁹³ tähenduses.

12. juunil 2014 täpsustas Euroopa Kohus kohtuotsuses *Delfina vs. komisjon* (C-578/11 P, EU:C:2014:1742) apellatsioonkaebust, lahendades konkurentsieeskirjade kohaldamise menetluse teatavaid aspekte. Kohus otsustas, et kui *trahvi vähendatakse vastutasuna süüdistatud ettevõtja koostöö eest komisjoniga*, on koostöö salajashoidmise kohustus ettevõtjal. Seega rikutakse koostöökohustust, kui asjaomane ettevõtja avalikustab oma koostöö komisjoniga teistele keelatud kokkuleppes osalenud ettevõtjatele.

Samuti kontrollis Euroopa Kohus kõnesolevas kohtuotsuses, kas Üldkohus rikkus õigust õiglasele kohtulikule arutamisele, kui ta võttis kohtuistungil poolte esindajatelt suulisi ütlusi ja tugines ühele nendest ütlustest. Euroopa Kohus tõdes, et Üldkohus ületas tegelikult sagedast praktikat esitada küsimusi tehniliste küsimuste või keerukate faktiliste asjaolude kohta, samas kui need küsimused puudutasid fakte, mis oleksid pidanud olema tuvastatud Üldkohtu kodukorra kohaselt. Euroopa Kohus siiski leidis, et selline menetlusnormide rikkumine ei ole käsitatav õiguse õiglasele kohtulikule arutamisele rikkumisena, kuna neid ütlusi võeti arvesse ainult teise võimalusena ja Üldkohus võis oma järelduste tegemisel tugineda ainult tema käsutuses olevatele dokumentaalsetele tõenditele.

Viimasena vaagis Euroopa Kohus ka argumenti menetluse liiga pika kestuse kohta. Kinnitades oma varasemat praktikat⁹⁴, meenutas Euroopa Kohus esiteks, et juhul, kui puuduvad tõendid selle kohta, et liiga pikk menetlusaeg Üldkohtus on mõjutanud vaidluse tulemust, ei too lahendi tegemise mõistliku aja järgimata jätmine endaga kaasa vaidlustatud kohtuotsuse tühistamist. Teiseks kinnitas Euroopa Kohus, et kui Üldkohus rikub põhiõiguste harta artikli 47 teisest lõigust tulenevat kohustust lahendada talle esitatud asjad mõistliku aja jooksul, tuleb selle eest karistuseks esitada kahju hüvitamise hagi. Üldkohtule esitatav kahju hüvitamise hagi, mida Üldkohus lahendab erinevas koosseisus kui see, kes lahendas tühistamishagi, on tõhus õiguskaitsevahend.

2. Riigiabi

Riigiabi valdkonnas otsustas Euroopa Kohus 3. aprillil 2014 kuulutatud kohtuotsuses *Prantsusmaa vs. komisjon* (C-559/12 P, EU:C:2014:217), et Üldkohus jättis põhjendatult rahuldamata Prantsusmaa esitatud hagi⁹⁵ komisjoni 26. jaanuari 2010. aasta otsuse peale, milles *komisjon järeldas, et Prantsusmaa poolt La Poste'ile antud piiramatu garantii on siseturuga kokkusobimatu riigiabi*⁹⁶. Prantsuse La Poste'i samastati enne seda, kui ta kujundati 1. märtsil 2010 ümber riigi osalusega aktsiaseltsiks, avalik-õigusliku tööstus- ja äriasutusega, kellele ei kohaldata üldnormidega ette nähtud maksejõuetus- ja pankrotimenetlust.

Prantsusmaa kritiseeris apellatsioonkaebuses muu hulgas Üldkohtu seisukohta, et komisjonil oli õigus garantii olemasolu tõendamiskoormis ümber pöörata, kuna La Poste'i suhtes ei kohaldata raskustesse sattunud ettevõtete saneerimist ja likvideerimist puudutavat üldist õigust, ja teiseks, et Üldkohus rikkus sellise garantii olemasolu tõendamisel vajalikku tõendamistaset puudutavaid eeskirju. Euroopa Kohus aga märkis, et Üldkohus ei kinnitanud ühegi negatiivse eelduse kasutamist ega tõendamiskoormise ümberpööramist komisjoni poolt. Euroopa Kohus nimelt leidis, et

⁹³ Nüüd ETLT artikkel 101.

⁹⁴ Euroopa Kohtu 26. novembri 2013. aasta otsus *Gascogne Sack Deutschland vs. komisjon* (C-40/12 P, EU:C:2013:768).

⁹⁵ Üldkohtu 20. septembri 2012. aasta otsus *Prantsusmaa vs. komisjon* (T-154/10, EU:T:2012:452).

⁹⁶ Komisjoni 26. jaanuari 2010. aasta otsus 2010/605/EL riigiabi C 56/07 (ex E 15/05) kohta, mida Prantsusmaa andis ettevõtjale La Poste (teatavaks tehtud numbri C(2010) 133 all) (ELT L 274, lk 1).

komisjon analüüsis positiivselt La Poste'ile antud piiramatut riigigarantii olemasolu, võttes arvesse mitut asjaolu, mis moodustavad piisava aluse tõendamaks, et selline garantii anti. Lisaks kinnitas Euroopa Kohus, et komisjon võib kaudse garantii olemasolu tõendamisel kasutada tõsiseltvõetavate, täpsete ja kokkulangevate andmete kogumi meetodit, et kontrollida, kas siseriiklikust õigusest tuleneb riigile tööpoolest kohustus kasutada omaenda ressursse avalik-õigusliku tööstus- ja äriasutuse kahjumi katmiseks, mis võib seega kujutada endast piisavalt konkreetset riigieelarvet koormavat majanduslikku riski.

Samuti väitis Prantsusmaa, et Üldkohus rikkus õigusnormi, otsustades, et komisjon on õiguslikult piisavalt tõendanud La Poste'ile väidetavalt antud riigigarantiist tuleneva eelise olemasolu. Euroopa Kohus leidis, et võib lihtsalt eeldada, et kaudse ja piiramatut riigigarantii andmine ettevõtjale, kelle suhtes ei kohaldata tavapärasest saneerimise ja likvideerimise menetlust, parandab tema rahalist olukorda, kergendades kohustusi, mis muidu tema eelarvet koormaksid. Seega piisab tõendamaks, et abi saanud ettevõtjale anti sellise garantii abil eelis, kui komisjon näitab selle garantii olemasolu, ilma et ta peaks tõendama selle tegelikku mõju alates selle andmise hetkest.

XII. Maksusätted

Euroopa Kohus leidis 16. jaanuaril 2014 kohtuotsuses *Ibero Tours* (C-300/12, EU:C:2014:8), et kohtuotsuses *Elida Gibbs*⁹⁷ esitatud põhimõtted, mis puudutavad käibemaksuga maksustatava summa kindlaksmääramisel nende allahindluste arvessevõtmist, mida tootja turustusahela kaudu teeb, ei ole kohaldatavad, kui reisibüroo, kes tegutseb vahendajana, teeb lõpptarbijale omal algatusel ja oma vahenditest reisikorraldaja pakutud vahendatavast teenusest hinnaalandusi.

Euroopa Kohus leidis kohtuotsuses *Elida Gibbs*, et kui tootja, kes ei ole lõpptarbijaga lepingulistes suhetes, kuid on esimene lüli tarbijaga lõppevas tehingute ahelas, teeb lõpptarbijale jaemüüjate vahendusel allahindlust, mille tootja viimastele hüvitab, tuleb käibemaksuga maksustatavat summat vähendada. Euroopa Kohus tões käesolevas kohtuasjas, et kuuenda käibemaksudirektiivi⁹⁸ artiklis 26 sätestatud reisibüroode eriskeemiga taotletava eesmärgi saavutamiseks ei ole vaja kõrvale kalduda nimetatud direktiivi artikli 11 A osa lõike 1 punktis a sätestatud üldreeglist, milles on maksubaasi kindlaksmääramise osas viidatud mõistele „kõik tasuna käsitatav, mille tarnija [...] kliendilt või kolmandalt isikult [...] on saanud või saab“. Kohus tegi siit järelduse, et erinevalt kohtuasjast *Elida Gibbs* ei puuduta käesolev kohtuasi allahindlusi, mida tootja teeb turustusahela kaudu, vaid olukorda, kus vahendajana tegutsev reisibüroo rahastab osa reisi hinnast ja see väljendub reisi lõpptarbijale makstava hinna vähendamises. Kuna selline vähendamine ei mõjuta tasu, mida reisikorraldaja reisi müügi eest saab, ega reisibüroo vahendustegevuse eest saadud tasu, järeldas Euroopa Kohus, et vastavalt kuuenda direktiivi artikli 11 A osa lõike 1 punktile a ei too niisugune hinnaalandus endaga kaasa ei reisikorraldaja osutatava põhiteenuse ega reisibüroo osutatud teenuse maksustatava summa vähendamist.

17. septembril 2014 tehtud kohtuotsus *Skandia America (USA), filial Sverige* (C-7/13, EU:C:2014:2225) puudutab küsimust, kas ja millisel viisil maksustatakse direktiivi 2006/112⁹⁹ alusel käibemaksuga

⁹⁷ Euroopa Kohtu 24. oktoobri 1996. aasta otsus *Elida Gibbs* (C-317/94, EU:C:1996:400).

⁹⁸ Nõukogu 17. mai 1977. aasta kuues direktiiv 77/388/EMÜ kumuleeruvate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta – ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas (EÜT L 145, lk 1; ELT eriväljanne 09/01, lk 54).

⁹⁹ Nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT L 347, lk 1).

teenused, mida kolmandas riigis asuva äriühingu püsiv tegevuskoht osutab tasu eest äriühingu filiaalile, mis asub liikmesriigis, kui see filiaal kuulub nimetatud liikmesriigis asuvasse käibemaksugruppi, mis on asutatud nimetatud direktiivi artikli 11 alusel.

Kõigepealt käsitles Euroopa Kohus küsimust, kas käibemaksuga on maksustatavad teenused, mida püsiv tegevuskoht osutab oma filiaalile sellises olukorras, nagu eelnevalt kirjeldatud. Euroopa Kohus rõhutas sellega seoses, et kuigi põhikohtuasjas kõne all olev filiaal sõltub püsivast tegevuskohtast ja seetõttu ei ole ta ise maksukohustuslane direktiivi 2006/112 tähenduses, kuulub ta siiski käibemaksugruppi ja moodustab seega ühe maksukohustuslase mitte koos püsiva tegevuskohaga, vaid koos teiste selle grupi liikmetega. Euroopa Kohus tegi selle põhjal järelduse, et seesuguste teenuste osutamise näol on tegemist maksustatava tehinguga direktiivi 2006/112 artikli 2 lõike 1 punkti c tähenduses, kuna teenuseid, mida selline püsiv tegevuskoht osutab tasu eest kõnealusele filiaalile, tuleb – küll ainult käibemaksuga maksustamise eesmärgil – pidada osutatuks käibemaksugruppile. Seejärel otsustas Euroopa Kohus, et sellises olukorras tuleb direktiivi 2006/112 artikleid 56, 193 ja 196 tõlgendada nii, et käibemaksu peab direktiivi artiklis 56 nimetatud teenuste saajana tasuma käibemaksugrupp. Nimelt näeb kõnealuse direktiivi artikkel 196 ette, et erandina sama direktiivi artiklis 193 sätestatud üldeeskirjast, mille kohaselt käibemaksu tasub maksukohustuslane, kelle kaubatarned või teenuste osutamine on maksustatav, tasuvad käibemaksu maksukohustuslased, kellele osutatakse direktiivi artiklis 56 nimetatud teenuseid ja kelle asukoht ei ole selles liikmesriigis.

XIII. Õigusaktide ühtlustamine

1. Intellektuaalomand

Intellektuaalomandi valdkonnas väärivad erilist tähelepanu viis lahendit. Esimene neist puudutab biotehnoloogialeiutiste patentsust, kolm järgmist autoriõigusi ja nendega kaasnevaid õigusi ning viies ruumilisi kaubamärke.

18. detsembril 2014 kuulutatud kohtuotsuses *International Stem Cell Corporation* (C-364/13, EU:C:2014:2451) tõlgendas Euroopa Kohtu suurkoja koosseis direktiivi 98/44 biotehnoloogialeiutiste õiguskaitse kohta¹⁰⁰ artikli 6 lõike 2 punkti c, mille kohaselt ei loeta patentseks *inimese embrüote kasutamist tööstuslikel või kaubanduslikel eesmärkidel*, kuna nende selline kasutus oleks vastuolus avaliku korra või moraaliga.

Euroopa Kohus leidis sellega seoses eelkõige, et viljastamata munarakk, mida on partenogeneesi teel stimuleeritud jagunema ja edasi arenema, ei ole „inimese embrüo” selle direktiivi artikli 6 lõike 2 punkti c tähenduses, kui olemasolevate teadusandmete järgi ei ole sellel iseenesest loomuldasas olemas võimet areneda inimorganismiks.

Tehtud järelduse põhjendamiseks meenutas Euroopa Kohus alustuseks, et mõistet „inimese embrüo” tuleb käsitada laiemalt, kuna liidu seadusandja soov oli välistada igasugune patentsuse võimalikkus, kui see võib mõjutada inimväärikust¹⁰¹. Niisugune määratlus peab laienema ka inimese viljastamata munarakkudele, millesse on siiratud inimese küpsest rakust saadud rakutüvi, ja inimese viljastamata munarakkudele, mida on partenogeneesi teel stimuleeritud jagunema ja edasi

¹⁰⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 1998. aasta direktiiv 98/44/EÜ biotehnoloogialeiutiste õiguskaitse kohta (EÜT L 213, lk 13; ELT eriväljaanne 13/20, lk 395).

¹⁰¹ Euroopa Kohtu 18. oktoobri 2014. aasta otsus *Brüstle* (C-34/10, EU:C:2011:669).

arenema, kuna need organismid on võimelised nende saamiseks kasutatud tehnoloogia mõjul käivitama inimese arenguprotsessi, nagu embrüo, mis tekkis viljastatud munarakust.

Neist tõlgendamiskriteeriumidest lähtudes pidi Euroopa Kohus eelotsusetaotluse esitanud kohtu toodud faktilistest väidetest lähtudes tõdema, et niisugust patentsuse välistamist ei saa kohaldada partenootidele, millel ei ole loomuldasa olemas võimet areneda inimorganismiks.

Seoses autoriõiguste ja nendega kaasnevate õigustega oli Euroopa Kohtul 23. jaanuaril 2014 tehtud kohtuotsuses *Nintendo jt* (C-355/12, EU:C:2014:25) võimalus täpsustada, millise ulatusega on õiguskaitse, millele autoriõiguste valdaja võib tugineda direktiivi 2001/29 autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kohta¹⁰² alusel võitlemaks sellistest tehnilistest meetmetest kõrvalehoidmise vastu, mida rakendatakse selleks, et kaitsta tema mängukonsoole nende jaoks ette nähtud arvutiprogrammide piraatkoopiate kasutamise eest.

Euroopa Kohus meenutas alustuseks, et videomängud kujutavad endast eri materjali kogumit, mis hõlmab mitte üksnes arvutiprogrammi, vaid ka graafilist ja helilist elementi, millel on – olgugi et informaatilisse keelde kodeeritult – omaette loominguiline väärtus. Originaalsed arvutiprogrammid kui autori enese intellektuaalne looming on seega kõnealuses direktiivis sätestatud autoriõigusega kaitstud. Euroopa Kohus leidis, et tehnilised meetmed, mis on inkorporeeritud nii videomängude kandjasse kui ka konsoolidesse ning mis nõuavad nende kahe vahel infovahetust, kuuluvad direktiivi 2001/29 tähenduses mõiste „tõhusad tehnilised meetmed” alla ning neil on direktiiviga tagatud kaitse, kui nende eesmärk on tõkestada või piirata toiminguid, mis rikuvad autoriõigusi. Nimetatud õiguskaitse peab lähtuma proportsionaalsuse põhimõttest ega tohi keelustada selliseid seadmeid või toiminguid, millel on peale tehnilisest kaitsest ebaseaduslikul eesmärgil kõrvalehoidmise ka muu ärilise tähtsusega otstarve või kasutus. Sellisel juhul, nagu on kõne all käesolevas asjas, ei tule asjaomase õiguskaitse ulatuse hindamisel lähtuda konsoolide eripärasest otstarbest, millele autoriõiguste valdaja konsoolidele ette nägi, vaid arvesse tuleb võtta neid kriteeriume, mis on direktiivi 2001/29 artikli 6 lõikes 2 ette nähtud seadmete, toodete või komponentide suhtes, mille abil saab tõhusatest tehnilistest meetmetest kõrvale hoida.

27. märtsil 2014 kuulutatud kohtuotsus *Telekabel Wien* (C-314/12, EU:C:2014:192) andis Euroopa Kohule võimaluse käsitleda autoriõiguste valdajale antud õigusi põhiõiguste kaitse kontekstis. Kohtuasi puudutas kahte filmitootmisega tegelevat äriühingut, kellele kuulusid õigused filmide suhtes, mis tehti Austrias asuva ühenduse pakkuja vahendusel veebilehel üldsusele kättesaadavaks. Austria kohus keelas viimasel võimaldada juurdepääsu veebilehele, kuna sellel lehel tehakse filmitootjate nõusolekuta üldsusele kättesaadavaks kinematograafiateoseid, mille suhtes on neil autoriõigusega kaasnev õigus.

Euroopa Kohus märkis sellega seoses, et internetiühenduse pakkuja, kes võimaldab oma klientidele juurdepääsu kaitstavatele objektidele, millel on internetis üldsusele kättesaadavaks teinud kolmas isik, on vahendaja, kelle teenuseid kasutatakse autoriõiguse või sellega kaasneva õiguse rikkumiseks direktiivi 2001/29 artikli 8 lõike 3 tähenduses. Sellist järeldust kinnitab direktiiviga taotletav eesmärk. Kui internetiühenduse pakkujad osutatud sätte kohaldamisalast välja jätta, väheneks oluliselt õiguste valdajal kaitse, mida direktiiviga soovitakse tagada. Lisaks küsiti Euroopa Kohtult, kas põhiõiguste aspektist on võimalik teha ettekirjutus, kus ei ole täpsustatud, milliseid meetmeid internetiühenduse pakkuja peab võtma, ja kas viimati nimetatul on võimalik ettekirjutuse rikkumise eest määratavat rahatrahvi vältida, kui ta tõendab, et ta on võtnud kõik jõukohased meetmed, millele vastates Euroopa Kohus selgitas, et selline ettekirjutus ei ole ettevõtlusvabadusega

¹⁰² Eespool viidatud 26. joonealune märkus.

ega teabevabadusega vastuolus, kui on täidetud kaks tingimust. Esiteks ei tohi ühenduse pakkuja meetmed võtta internetikasutajatelt tarbetult võimalust kättesaadavale teabele seaduslikult juurde pääseda. Teiseks peavad need meetmed takistama või vähemalt muutma keeruliselt teostatavaks kaitstavate objektide lubamatu kasutamise ja tõsiselt heidutama internetikasutajaid kasutamast objekte, mis on neile kättesaadavaks tehtud intellektuaalomandi õigust rikkudes.

Jätkuvalt autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste valdkonnas täpsustas Euroopa Kohus suurkoja koosseisus 3. septembril 2014 kohtuotsuses *Deckmyn ja Vrijheidsfonds (C-201/13, EU:C:2014:2132), milline ulatus on mõistel „paroodia” kui erandil reprodutseerimisõigusest ning õigusest teoseid üldsusele edastada ja muid objekte üldsusele kättesaadavaks teha direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 3 punkti k tähenduses.*

Kõigepealt märkis Euroopa Kohus, et mõistet „paroodia” tuleb pidada liidu õiguse autonoomseks mõisteks. Kuna aga direktiivis 2001/29 puudub asjaomase mõiste määratlus, tuleb selle sõna tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramisel lähtuda selle tähendusest igapäevakeeles, võttes arvesse sõna kasutamise konteksti ja nende sätete eesmärke, mille osaks see on. Seejärel osutas Euroopa Kohus, et paroodia põhitunnused on esiteks seostumine olemasoleva teosega, sisaldades samas märgatavaid erinevusi sellest teosest, ja teiseks nalja või pilke väljendamine. Mõiste „paroodia” suhtes ei kehti tingimused, mille kohaselt peaks paroodial olema omaenda algupärane laad peale selle, et see sisaldab märgatavaid erinevusi parodeeritavast originaalteosest, seda peaks olema võimalik mõistlikult omistada mõnele teisele isikule kui originaalteose autor, see peaks puudutama originaalteost ennast või sisaldama viidet parodeeritud teose allikale. Samas peab direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 3 punktis k paroodia jaoks ette nähtud erandi kohaldamine konkreetsetes olukorras tagama õige tasakaalu ühelt poolt autorite ja direktiivis kaitstud õiguste valdajate huvide ja õiguste ning teiselt poolt kaitstud teose kasutaja väljendusvabaduse vahel, mis tuleneb paroodia erandist.

Lõpetuseks tuli Euroopa Kohtul kaubamärgi valdkonnas käsitleda 10. juulil 2014 tehtud kohtuotsuse *Apple (C-421/13, EU:C:2014:2070)* aluseks olnud kohtuasjas võimalust registreerida ruumiline kaubamärk, mis koosneb kauplusehoone mitmevärvilisest joonisest, kuid millel puuduvad andmed mõõtmete ja proportsioonide kohta, seal pakutavate teenuste jaoks.

Kõnealuse tähise registreerimiskõlblikkuse üle otsustamiseks meenutas Euroopa Kohus kõigepealt kaubamärgi registreerimise tingimusi vastavalt direktiivi 2008/95¹⁰³ sätetele. Euroopa Kohus leidis, et kujutis, millega antakse joonest, kontuuridest ja vormidest moodustuva terviku abil edasi müügipinna sisustus, võib moodustada kaubamärgi tingimusel, et selle põhjal on võimalik eristada ühe ettevõtja kaupu või teenuseid teiste ettevõtjate omadest. Tähise üldine võime kaubamärki moodustada ei tähenda siiski seda, et nimetatud tähis on direktiivi tähenduses kindlasti eristusvõimeline. Tähise eristusvõimet tuleb praktikas hinnata ühest küljest seoses hõlmatavate kaupade ja teenustega ning teisest küljest seoses sellega, kuidas asjaomane avalikkus seda tähist tajub. Lisaks selgitas Euroopa Kohus, et kui ei esine vastuolu ühegi direktiivis 2008/95 nimetatud registreerimisest keeldumise põhjusega, võib kaubatootja esinduskaupluste sisustust kujutava tähise nõuetekohaselt registreerida mitte üksnes asjaomaste kaupade jaoks, vaid ka teenuste jaoks, kui need teenused ei moodusta kaupade müügi lahutamatut osa. Järelikult võib müügipinna sisustuse lihtsast joonisest koosnev kujutis, millel puuduvad andmed mõõtmete ja proportsioonide kohta, kaubamärgina olla registreeritud teenuste jaoks, mis on küll seotud kaupadega, kuid mis ei moodusta nende kaupade müügi lahutamatut osa tingimusel, et selle kujutisega on võimalik

¹⁰³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2008. aasta direktiiv 2008/95/EÜ kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (kodifitseeritud versioon) (ELT L 299, lk 25, ja parandus ELT 2009, L 11, lk 86).

eristada registreerimistaotluse esitaja teenuseid teiste ettevõtjate omadest ning see ei ole ühegi keeldumispõhjusega vastuolus.

2. Isikuandmete kaitse

Isikuandmete kaitse valdkonnas tegi Euroopa Kohus kolm kohtuotsust, mis väärivad mainimist. Kaks kohtuotsust puudutavad sideteenuseid osutavate ettevõtjate ja otsingumootori haldajate kohustusi seoses isikuandmete kaitsega. Kolmas kohtuotsus puudutab riigi andmekaitse järelevalveasutuste autonoomiat.

Euroopa Kohtu suurkoja 8. aprillil 2014 kuulutatud kohtuotsuse *Digital Rights Ireland jt (C-293/12 ja C-594/12, EU:C:2014:238)* aluseks on *taotlus hinnata andmete säilitamist käsitleva direktiivi 2006/24 kehtivust eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse põhiõiguste valguses*¹⁰⁴. Taotluses sooviti teada, kas selle direktiiviga üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste või üldkasutatavate sidevõrkude pakkujatele pandud kohustus säilitada teatud aja jooksul isiku eraelu ja sideseanssidega seotud andmeid ja lubada siseriiklike pädevate asutuse juurdepääsu nendele andmetele kujutab endast nimetatud põhiõiguste põhjendamatut riivet.

Euroopa Kohus otsustas kõigepealt, et selliste kohustuste panemisega kõnealustele pakkujatele riivavad direktiivi 2006/24 sätted eriti raskelt eraelu puutumatust ja isikuandmete kaitset, mis on ette nähtud põhiõiguste harta vastavates artiklites 7 ja 8. Seejärel sedastas Euroopa Kohus harta artikli 52 lõikele 1 tuginedes, et niisugune riive võib olla õigustatud, kui sellega taotletakse üldist huvi pakkuvat eesmärki, näiteks organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemine.

Euroopa Kohus tunnistas direktiivi siiski kehtetuks, leides, et see toob kaasa mainitud põhiõiguste ulatusliku ja väga raske riive, ilma et see riive oleks täpselt piiritletud sätetega, mis võimaldaks tagada, et riive piirdub tõepoolest vaid vältimatult vajalikuga.

Sellise järelduse põhjenduseks märkis Euroopa Kohus esiteks, et direktiiv 2006/24 hõlmab üldistatult kõiki isikuid ning kõiki elektroonilise side vahendeid ja liiklusandmeid, ilma et raskete kuritegude vastu võitlemise eesmärki arvestades oleks ette nähtud mingit eristamist, piirangut või erandit. Teiseks ei näe direktiiv siseriiklike pädevate asutuste juurdepääsu suhtes andmetele ja nende hili-sema kasutamise suhtes ette ühtegi objektiivset kriteeriumi, mis tagaks nende andmete kasutamise üksnes selliste kuritegude ennetamise, avastamise või kohtus menetlemise eesmärgil, mida võib pidada piisavalt rasketeks kuritegudeks, et õigustada sellist riivet, ega sellise juurdepääsu või kasutamise materiaal- ja menetlusõiguslikke tingimusi. Kolmandaks kehtestab direktiiv andmete säilitamise kohta kuuekuulise miinimumtähtaja, ilma et andmete liikide vahel tehtaks mingit vahet selle järgi, milliseid isikuid need puudutavad või kui kasulikud võivad andmed taotletava eesmärgi seisukohalt olla.

Lisaks sedastas Euroopa Kohus põhiõiguste harta artikli 8 lõikest 3 tulenevate nõuete kohta, et direktiiv 2006/24 ei näe ette piisavaid garantiisid, mis võimaldaksid tagada andmete tõhusa kaitse kuritarvituste ohu eest ning ebaseadusliku juurdepääsu ja kasutamise eest, ning see direktiiv ei nõua ka andmete säilitamist liidu territooriumil. Järelikult ei ole direktiiviga täiel määral tagatud, et sõltumatu asutus kontrollib andmekaitse ja andmeturbega seotud nõuete täitmist, nagu see on aga osutatud artiklis 8 sõnaselgelt ette nähtud.

¹⁰⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta direktiiv 2006/24/EÜ, mis käsitleb üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste või üldkasutatavate sidevõrkude pakkujate tegevusega kaasnevate või nende töödeldud andmete säilitamist ja millega muudetakse direktiivi 2002/58/EÜ (ELT L 105, lk 54).

Peale selle tuleb võtta vaatluse alla 13. mail 2014 tehtud kohtuotsus *Google Spain ja Google* (C-131/12, EU:C:2014:317), milles Euroopa Kohtu suurkoja koosseisul tuli tõlgendada isikuandmete kaitset käsitleva direktiivi 95/46 kohaldamise tingimusi seoses internetiotsingumootori tegevusega¹⁰⁵.

Kõigepealt sedastas Euroopa Kohus, et otsingumootori haldaja teeb automatiseeritult, pidevalt ja süstemaatiliselt internetis avaldatud teavet otsides toiminguid, mida tuleb pidada „isikuandmete töötlemiseks” direktiivi 95/46 tähenduses, kui saadud teave sisaldab niisuguseid andmeid. Euroopa Kohtu seisukoha järgi on otsingumootori haldaja isikuandmete „vastutavaks töötlejaks” direktiivi artikli 2 punkti d tähenduses. Haldaja poolt isikuandmete töötlemine erineb sellest ja lisandub sellele, mida on juba teinud veebisaidi väljaandjad, kes lisavad need andmed internetileheküljele.

Euroopa Kohus selgitas, et sellistel asjaoludel võib isikuandmete töötlemine, mida teeb otsingumootori haldaja, oluliselt mõjutada eraelu puutumatuse põhiõigust ja põhiõigust isikuandmete kaitsele, kuna see võimaldab igal internetikasutajal saada tulemuste loetelu kujul struktureeritud ülevaate selle isiku kohta internetis leiduvast teabest, mis tõenäoliselt puudutab tema eraelu mitut aspekti ja mida oleks ilma selle otsingumootorita olnud võimatu (või väga raske) omavahel ühendada ning mis võimaldab neil koostada selle isiku kohta rohkem või vähem üksikasjaliku profiili. Selle riive potentsiaalset raskust silmas pidades ei saa seda õigustada pelgalt haldaja majandushuviga.

Küsimuse kohta, kas direktiiv 95/46 võimaldab andmesubjektil taotleda, et tulemuste loetelust eemaldataks lingid veebilehtedele, kuna ta soovib, et seal esinevad andmed, mis on seotud tema isikuga, teatud aja möödudes „unustataks”, märkis Euroopa Kohus, et kui andmesubjekti avalduse kohta tõdetakse, et tulemuste loetellu linkide lisamine on praeguses olukorras direktiiviga vastuolus, tuleb see teave ja lingid otsingutulemuste loetelust kustutada. Kuna kõnealune isik võib põhiõiguste harta artiklitest 7 ja 8 tulenevaid õigusi arvesse võttes nõuda, et kõnesolevat teavet ei tehtaks enam laiale üldsusele kättesaadavaks selle teabe lisamisega tulemuste loetellu, kaaluvad need õigused üldjuhul üles mitte üksnes otsingumootori haldaja majandushuvi, vaid ka üldsuse huvi vastava isiku nime põhjal tehtud otsinguga seda teavet leida. See ei kehti üksnes juhul, kui konkreetsetel põhjustel, näiteks isiku rolli tõttu avalikus elus, õigustab tema põhiõiguste riivet ülekaalukas üldsuse huvi pääseda niisuguse loetellu lisamisega kõnesolevale teabele ligi.

8. aprillil 2014 tegi Euroopa Kohtu suurkoda otsuse *komisjon vs. Ungari* (C-288/12, EU:C:2014:237), milles lahendati *liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi, mis puudutas Ungari isikuandmete kaitse järelevalveasutuse ametiaja ennetähtaegset lõppemist ja seega liikmesriigi kohustusi vastavalt direktiivile 95/46 andmekaitse kohta*¹⁰⁶.

Euroopa Kohus meenutas sellega seoses, et direktiivi 95/46 artikli 28 lõike 1 teise lõigu kohaselt peavad liikmesriikides asutatud järelevalveasutused olema sõltumatud, mis võimaldab neil täita oma ülesandeid välisele mõjule allumata. See sõltumatus välistab eelkõige igasugused ettekirjutused ja muu mis tahes vormis välise mõju, mis võib olla otsene või kaudne ning mis võib suunata nende otsuseid ja seada kahtluse alla nimetatud asutuste poolt oma ülesande täitmise, milleks on õiglase tasakaalu saavutamine eraelu puutumatuse kaitse ja isikuandmete vaba liikumise vahel. Sellega seonduvalt piisab ohust, et riiklikku järelevalvet teostavad asutused võiksid poliitiliselt mõjutada järelevalveasutuste otsuseid, selleks et takistada viimati nimetatute poolt nende ülesannete täitmisel sõltumatult tegutsemist. Kui igal liikmesriigil oleks lubatud lõpetada järelevalveasutuse ametiaeg enne esialgu ette nähtud tähtaja lõppu, järgimata kohaldamisele kuuluvate

¹⁰⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355).

¹⁰⁶ Eespool viidatud 105. joonealune märkus.

õigusaktidega selleks kehtestatud eeskirju ja tagatise, võiks seda asutust ähvardav ennetähtaegse ametiaja lõpetamise oht tuua kaasa asutuse teatava kuulekuse poliitilise võimu suhtes, mis ei oleks kooskõlas sõltumatusenõudega. Nimetatud nõuet tuleb seega tingimata tõlgendada nii, et see hõlmab kohustust pidada kinni järelevalveasutuste ametiaja kestusest kuni selle möödumiseni ja lõpetada see ennetähtaegselt üksnes kohaldatavates õigusaktides kehtestatud norme ja tagatise järgides. Euroopa Kohus tegi siit järelduse, et kuna Ungari lõpetas ennetähtaegselt järelevalveasutuse ametiaja, rikkus ta direktiivist 95/46 tulenevaid kohustusi.

XIV. Sotsiaalpoliitika

Sotsiaalpoliitika valdkonnas võib mainida kolme kohtuotsust. Esimese neist puudutab vanuse alusel diskrimineerimise keeldu, kaks ülejäänut aga asendusemaduse abil lapse saanud emale lapse eest hoolitsemiseks tasustatud puhkuse andmisest keeldumist.

1. Võrdne kohtlemine töö saamisel ja kutsealale pääsemisel

11. novembril 2014 kuulutatud kohtuotsuses *Schmitzer* (C-530/13, EU:C:2014:2359) pidi Euroopa Kohu suured vaatama läbi õigusakti muudatused, mis *Austria seadusandja oli kohtuotsuse Hütter*¹⁰⁷ tagajärjel ametnike vanuse alusel diskrimineerimise kaotamiseks võtnud. Viimati nimetatud kohtuotsuses oli Euroopa Kohus otsustanud, et direktiiviga 2000/78 võrdse kohtlemise kohta töö saamisel ja kutsealale pääsemisel¹⁰⁸ ei ole kooskõlas Austria õigusnormid, mis välistavad avalikus teenistuses töötavate lepinguliste töötajate töötasu astme määramisel enne 18. eluaasta täitumist töötatud aja arvessevõtmise. Uutes siseriiklikes õigusnormides võetakse arvesse enne 18. eluaasta täitumist õpitud ja töötatud aega, kuid nähakse samal ajal ainuüksi diskrimineeritud ametnike puhul ette igas töö- ja töötasu kategoorias esimeselt töötasu astmelt teisele töötasu astmele tõusmise tähtaja pikenemine kolme aasta võrra. Euroopa Kohus leidis, et kuivõrd selline pikenemine on kohaldatav üksnes ametnike suhtes, kelle enne 18. eluaasta täitumist õpitud ja töötatud aeg on arvessevõetav, näevad uued õigusnormid ette vanuse alusel toimuva erineva kohtlemise direktiivi 2000/78 artikli 2 lõike 2 punkti a tähenduses.

Sellise erineva kohtlemise õigustamise kohta märkis Euroopa Kohus, et kuigi eelarvekaalutlused võivad olla liikmesriigi sotsiaal-poliitiliste valikute aluseks, ei saa ainuüksi need kaalutlused kujutada endast õiguspärast eesmärki. Seevastu on varasema korraga soodsamasse olukorda seatud ametnike omandatud õiguste austamise ja õiguspärase ootuse kaitse puhul tegemist tööhõivepoliitika ja tööturu õiguspäraste eesmärkidega, mis võivad üleminekuperioodi vältel õigustada varasema töötasu säilitamist ja seega ka vanuse alusel diskrimineeriva korra säilitamist. Euroopa Kohus leidis, et sellised õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, võimaldavad niisuguseid eesmarke saavutada, kuna kõnealuste ametnike suhtes ei kohaldata kõrgemale töötasu astmele tõusmise tähtaja tagasiulatuvat pikenemist. Kuid need eesmärgid ei saa siiski õigustada meedet, mis säilitab kas või ainult mõne isiku puhul lõplikult erineva kohtlemise vanuse alusel, mida diskrimineeriva korra reformiga püütakse kaotada. Seetõttu Euroopa Kohus otsustas, et sellised siseriiklikud õigusnormid on ka vastuolus direktiivi 2000/78 artikli 2 lõike 1, artikli 2 lõike 2 punkti a ja artikli 6 lõikega 1.

¹⁰⁷ Euroopa Kohtu 18. juuni 2009. aasta otsus *Hütter* (C-88/08, EU:C:2009:381).

¹⁰⁸ Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (EÜT L 303, lk 16; ELT eriväljaanne 05/04, lk 79).

2. Õigus rasedus- ja sünnituspuhkusele

18. märtsil 2014 tuli Euroopa Kohtu suurkoja koosseisul otsustes *D.* (C-167/12, EU:C:2014:169) ja *Z.* (C-363/12, EU:C:2014:159) hinnata, kas *tasustatud puhkuse andmisest keeldumine asendusemaduse abil lapse saanud emale on direktiiviga 92/85¹⁰⁹ vastuolus või kujutab endast soolist või puude alusel diskrimineerimist, mis on direktiividega 2006/54¹¹⁰ ja 2000/78¹¹¹ vastuolus*. Mõlemad põhikohtuasja hagejad kasutasid lapse saamiseks asendusemadust ja nende avaldused tasustatud puhkuse saamiseks jäeti rahuldamata, kuna nad ei ole kunagi rasedad olnud ning nende lapsed ei ole lapsendatud.

Kõigepealt märkis Euroopa Kohus direktiivi 92/85 kohta, et liikmesriigid ei ole kohustatud andma asendusemaduse abil lapse saanud emale selle direktiivi alusel rasedus- ja sünnituspuhkust, sh ka juhul, kui tal on võimalik ise oma last sünnijärgselt rinnaga toita või kui ta toidab last pärast sündi rinnaga. Nimelt on direktiivi 92/85 artiklis 8 sätestatud rasedus- ja sünnituspuhkuse eesmärk kaitsta ema ja lapse tervist naise rasedusele järgnevas eriomases haavatavas olukorras. Euroopa Kohus on küll otsustanud, et rasedus- ja sünnituspuhkuse eesmärk on ka kaitsta naise ja tema lapse vahelist erilist suhet, ent see eesmärk puudutab siiski üksnes rasedusele ja sünnitusele järgnevat perioodi. Sellest tulenevalt eeldab rasedus- ja sünnituspuhkuse andmine, et seda puhkust saav naistöötaja oli rase ja sünnitas lapse. Euroopa Kohtu hinnangul ei välista direktiiv 92/85 siiski ühelgi juhul liikmesriikide võimalust näha asendusemaduse abil lapse saanud ema ohutuse ja tervise kaitse suhtes ette soodsamaid õigus- ja haldusnorme, mis võimaldaksid neil naistel saada rasedus- ja sünnituspuhkust.

Direktiivi 2006/54 kohta otsustas Euroopa Kohus, et otseseks või kaudseks sooliseks diskrimineerimiseks ei ole see, kui töötaja keeldub andmast asendusemaduse abil lapse saanud emale rasedus- ja sünnituspuhkust. Mis puudutab eelkõige väidetavat kaudset diskrimineerimist, sedastas Euroopa Kohus esiteks, et sellist diskrimineerimist ei esine juhul, kui ükski asjaolu ei võimalda tuvastada, et kõnealuse puhkuse andmisest keeldumine seadis konkreetselt naissoost töötajaid meessoost töötajatega võrreldes ebasoodsamasse olukorda. Teiseks ei ole asendusemaduse abil lapse saanud ema võimalik kohelda tema rasedusega seoses ebasoodsamalt, sest ta ei ole seda last oodates rase olnud. Lapsendaja puhkuse andmisega seoses leidis Euroopa Kohus, et kuna see puhkus ei kuulu direktiivi 2006/54 kohaldamisalasse, jääb liikmesriikidele vabadus lapsendaja puhkust anda või mitte anda.

Kohtuasjas *Z.* oli asendusemaduse abil lapse saanud emal puue, mis ei võimalda tal sünnitada, ja seetõttu kasutas ta asendusemadust. Seoses direktiiviga 2000/78 leidis Euroopa Kohus, et puude alusel diskrimineerimisega ei ole tegemist juhul, kui keeldutakse andmast rasedus- ja sünnituspuhkuse või lapsendaja puhkusega samaväärset tasustatud puhkust. Nimelt ei kujuta võimetus tavapärasel viisil last saada asendusemaduse abil lapse saanud ema jaoks iseenesest põhimõtteliselt takistust tööle pääseda, töös osaleda või karjääri teha ning seega ei saa seda pidada puudeks kõnealuse direktiivi tähenduses. Vastuseks eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusele ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni¹¹² kohta leidis Euroopa Kohus, et direktiivi 2000/78 kehtivust ei saa

¹⁰⁹ Nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiiv 92/85/EMÜ rasedate, hiljuti sünnitanud ja rinnaga toitvate töötajate tööohutuse ja töötervishoiu parandamise meetmete kehtestamise kohta (kümnes üksikdirektiiv direktiivi 89/391/EMÜ artikli 16 lõike 1 tähenduses) (EÜT L 348, lk 1; ELT eriväljaanne 05/02, lk 110).

¹¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta direktiiv 2006/54/EÜ meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes (uuestisõnastamine) (ELT L 204, lk 23).

¹¹¹ Eespool viidatud 108. joonealune märkus.

¹¹² Eespool viidatud 86. joonealune märkus.

hinnata sellest konventsioonist lähtudes, kuna see on programmilist laadi ja sellel puudub vahetu õiguspõhjus. Samas tuleb nimetatud direktiivi niivõrd kui see on võimalik tõlgendada konventsiooniga kooskõlas.

XV. Keskkond

1. juulil 2014 leidis Euroopa Kohtu suurkoda kohtuotsuses *Ålands Vindkraft* (C-573/12, EU:C:2014:2037) ELTL artikli 34 ja direktiivi 2009/28 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta¹¹³ tõlgendamise üle otsustades, et liikmesriigid, kes annavad taastuvatest energiaallikatest elektri tootjatele toetusi, ei ole kohustatud ette nägema rahalise toetuse meetmeid teistes liikmesriikides toodetud rohelise energia kasutamise eest.

Põhikohtuasjas kõne all olev Rootsi toetuskava näeb ette kaubeldavate sertifikaatide¹¹⁴ andmise rohelise elektri tootjatele vastutasuna selle riigi territooriumil toodetud elektri eest ning seab elektri-tarnijatele ja teatavatele elektritarbijatele kohustuse igal aastal osta ja tagastada pädevale asutusele teatav arv neid sertifikaate, mis vastab osale nende elektritarnimise või -tarbimise kogumahust. Kuna Rootsi ametiasutused keeldusid hagejale andmast neid sertifikaate tema Soomes asuva tuulepargi jaoks põhjusel, et neid sertifikaate saab välja anda üksnes Rootsis asuvate elektrijaamade käitajatele, esitas hageja tagasilükkamise otsuse peale kaebuse.

Kõigepealt tõdes Euroopa Kohus, et esiteks on kõnealusel kaval direktiivi 2009/28 sätetes ette nähtud ja lubatud toetuskavade tunnused ning teiseks ei kavatsenud liidu seadusandja liikmesriikidelt nõuda, et nad laiendaksid sellest kavast kasu saamise võimaluse teise liikmesriigi territooriumil toodetud rohelisele elektrile. Euroopa Kohus siiski leidis, et niisugune õigusakt võib vähemalt kaudselt ja potentsiaalselt takistada teistest liikmesriikidest pärineva elektri – eelkõige rohelise elektri – importi. Seetõttu on kõnealune kava koguselise impordipiiranguga samaväärse toimega meede, mis on põhimõtteliselt vastuolus ELTL artiklist 34 tulenevate kohustustega, välja arvatud juhul, kui see meede on objektiivselt põhjendatud. Sellega seoses Euroopa Kohus otsustas, et kuna liidu õigus ei ole ühtlustanud riiklike rohelise elektri toetuskavasid, on liikmesriikidel põhimõtteliselt lubatud piirata sellistest kavadest kasu saamist nende territooriumil toimuva rohelise elektri tootmisega, kuivõrd nende kavadega peetakse pikemas perspektiivis silmas investeeringuid uutesse elektrijaamadesse, andes tootjatele teatud tagatise nende toodetava rohelise energia turustamise kohta tulevikus.

¹¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/28/EÜ taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta ning direktiivide 2001/77/EÜ ja 2003/30/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 140, lk 16).

¹¹⁴ Tegemist on toetuskavaga, mis näeb elektritarnijatele ja teatavatele elektritarbijatele ette kohustuse kasutada teatavas osas rohelist elektrit.

C. Euroopa Kohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 9. oktoobril 2014)

Esimene rida, vasakult paremale:

Koja presidendid L. Bay Larsen ja R. Silva de Lapuerta; Euroopa Kohtu asepresident K. Lenaerts; Euroopa Kohtu president V. Skouris; koja presidendid A. Tizzano, M. Ilešič ja T. von Danwitz.

Teine rida, vasakult paremale:

Koja presidendid K. Jürimäe, C. Vajda ja A. Ó Caoimh; peakohtujurist M. Wathelet; koja presidendid J.-C. Bonichot ja S. Rodin; kohtunik A. Rosas.

Kolmas rida, vasakult paremale:

Kohtujuristid Y. Bot ja E. Sharpston; kohtunikud J. Malenovský ja E. Juhász; kohtujurist J. Kokott; kohtunik A. Borg Barthet; kohtujurist P. Mengozzi; kohtunik E. Levits.

Neljas rida, vasakult paremale:

Kohtunik A. Prechal; kohtujurist N. Jääskinen; kohtunikud D. Šváby, C. Toader, A. Arabadjiev, M. Safjan ja M. Berger; kohtujurist P. Cruz Villalón.

Viies rida, vasakult paremale:

Kohtujuristid M. Szpunar ja N. Wahl; kohtunikud C. G. Fernlund, E. Jarašiūnas, J. L. da Cruz Vilaça, F. Biltgen ja C. Lycourgos; kohtusekretär A. Calot Escobar.

1. Euroopa Kohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Vassilios Skouris

Sündinud 1948; Berliini vaba ülikooli diplom õigusteaduste erialal (1970); Hamburgi ülikooli riigi- ja haldusõiguse doktor (1973); Hamburgi ülikooli professor (1972–1977); Bielefeldi ülikooli avaliku õiguse professor (1978); Thessaloníki ülikooli avaliku õiguse professor (1982); siseminister (1989 ja 1996); Kreeka ülikooli haldusnõukogu liige (1983–1987); Thessaloníki Rahvusvahelise ja Euroopa Majandusõiguse Keskuse juhataja (1997–2005); Kreeka Euroopa õiguse ühingu juhataja (1992–1994); Kreeka riikliku teaduskomitee liige (1993–1995); Kreeka ametnike kõrgema valimiskomisjoni liige (1994–1996); Trieri Euroopa õiguse akadeemia teadusnõukogu liige (alates 1995); Kreeka kohtunike kooli haldusnõukogu liige (1995–1996); välisministeeriumi teadusnõukogu liige (1997–1999); Kreeka majandus- ja sotsiaalnõukogu esimees (1998); Euroopa Kohtu kohtunik alates 8. juunist 1999; Euroopa Kohtu president alates 7. oktoobrist 2003.

Koen Lenaerts

Sündinud 1954; lõpetanud õigusteaduste eriala, õigusteaduste doktor, Katholieke Universiteit Leuven; *Master of Laws*, *Master in Public Administration* (Harvard University); assistent (1979–1983), seejärel (alates 1983) Euroopa õiguse professor, Katholieke Universiteit Leuven; Euroopa Kohtu õigusnõunik (1984–1985); professor, Collège d'Europe, Brugge (1984–1989); Brüsseli advokatuuri liige (1986–1989); *visiting professor* (külalisprofessor) Harvard Law School'is (1989); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 25. septembrist 1989 kuni 6. oktoobrini 2003; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003; Euroopa Kohtu asepresident alates 9. oktoobrist 2012.

Antonio Tizzano

Sündinud 1940; Rooma La Sapienza ülikooli Euroopa Liidu õiguse professor; Napoli „Istituto Orientale“ ülikooli (1969–1979) ja Federico II ülikooli (1979–1992), Catania ülikooli (1969–1977) ning Muqdisho (1967–1972) ülikooli professor; advokaat Itaalia kassatsioonikohus; õigusnõunik Itaalia alalises esinduses Euroopa ühenduste juures (1984–1992); Itaalia delegatsiooni liige Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi Euroopa ühendustega ühinemise, ühtse Euroopa akti ja Euroopa Liidu lepingu läbirääkimistel; mitme kirjutise, sh Euroopa lepingute kommentaaride autor ja Euroopa Liidu õiguse kogumiku toimetaja; väljaande „Il Diritto dell’Unione“ asutaja ja juht alates 1996; mitme õigusväljaande juhatuse või toimetuse liige; mitme rahvusvahelise kongressi raportöör; konverentsid ja kursused erinevates rahvusvahelistes institutsioonides, sealhulgas Haagi Rahvusvahelise Õiguse Akadeemias (1987); Euroopa Ühenduste Komisjoni rahalise olukorra uurimiseks asutatud sõltumatute ekspertide grupi liige (1999); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2000 kuni 3. maini 2006; Euroopa Kohtu kohtunik alates 4. maist 2006.

Allan Rosas

Sündinud 1948; õigusteaduste doktor, Turu ülikool (Soome); Turu ülikooli avaliku õiguse abiprofessor (1978–1981) ja Åbo Akademi professor (1981–1996); Åbo Akademi Inimõiguste Instituudi juhataja (1985–1995); mitmesugused rahvusvahelised ja siseriiklikud akadeemilised auameetid ja liikmesus teaduslikes ühingutes; juhatanud mitut rahvusvahelist ja siseriiklikku uurimisprojekti ja programmi, sealhulgas Euroopa Ühenduse õiguse, rahvusvahelise õiguse, inim- ja põhiõiguste, riigiõiguse ja võrdleva avaliku haldusteaduse valdkonnas; esindanud Soome valitsust mitmel rahvusvahelisel konverentsil ja koosolekul delegatsiooni liikme või nõunikuna; tegutsenud eksperdina Soome õiguselusel, osalenud õigusloomes ja Soome parlamendi mitmesugustes komisjonides, sealhulgas ÜRO-s, Unescos, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioonis (OSCE) ning Euroopa Nõukogus; alates 1995 Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse peaõigusnõustaja (välissuhted); alates märtsist 2001 komisjoni õigustalituse asepeadirektor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 17. jaanuarist 2002.

Rosario Silva de Lapuerta

Sündinud 1954; lõpetanud õigusteaduste eriala (Universidad Complutense, Madrid); *abogado del Estado*, Málaga; *abogado del Estado* transpordi-, turismi ja kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonnas ning seejärel välisministeeriumi õigusosakonnas; juhtiv *abogado del Estado-Jefe* riiklikus õigustalituses Euroopa Kohtu menetluste küsimuses ning Abogacía General del Estado (justiitsministeerium) ühenduse ja rahvusvahelise õigusabi osakonna peadirektori asetäitja; ühenduste kohtusüsteemi tulevikku käsitleva komisjoni ekspertrühma liige; Hispaania delegatsiooni juht rühmituses „Eesistujariigi sõbrad” seoses Nice’i lepingus käsitletava ühenduste kohtusüsteemi reformiga ja nõukogu *ad hoc* töörühma „Euroopa Kohus” juht; Madridi Diplomaatide Kooli ühenduse õiguse professor; väljaande „Noticias de la Unión Europea” kaastoiimetaja; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

Juliane Kokott

Sündinud 1957; õigusalsed õpingud (Bonni ja Genfi ülikoolid); LL.M (American University, Washington D.C.); õigusteaduste doktor (Heidelbergi ülikool, 1985; Harvardi ülikool, 1990); külalisprofessor Berkeley ülikoolis (1991); Saksa ja välisriikide avaliku õiguse, rahvusvahelise õiguse ja Euroopa õiguse professor Augsburgi (1992), Heidelbergi (1993) ja Düsseldorfis (1994) ülikoolis; Saksa valitsuse poolt nimetatud asenduskohtunik Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) Rahvusvahelises Lepitus- ja Arbitraažikohtus; globaalseid muutusi käsitleva föderaalse konsultatiivnõukogu esimehe asetäitja (WBGU, 1996); rahvusvahelise õiguse, rahvusvahelise äriõiguse ja Euroopa õiguse professor St. Galleni ülikoolis (1999); St. Galleni ülikooli Euroopa ja rahvusvahelise äriõiguse instituudi juhataja (2000); St. Galleni ülikooli Master of Business Law’ programmi juhataja asetäitja (2001); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2003.

Endre Juhász

Sündinud 1944; Szegedi ülikooli õigusteaduste diplom (1967); Ungari advokatuurieksam (1970); kraadiõpingud võrdlevas õigusteaduses Strasbourgi ülikoolis (1969, 1970, 1971, 1972); väliskaubandusministeeriumi juriidilise osakonna ametnik (1966–1974), õigusloomeosakonna juhataja (1973–1974); esimene kaubandusatašee Ungari saatkonnas Brüsselis, vastutav isik ühenduse küsimustes (1974–1979); väliskaubandusministeeriumi osakonnajuhataja (1979–1983); esimene kaubandusatašee, seejärel kaubandusnõunik Ungari saatkonnas Washingtonis Ameerika Ühendriikides (1983–1989); kaubandusministeeriumi, seejärel rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi üldosakonna juhataja (1989–1991); Ungari ning Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide vahelise assotsiatsioonilepingu pealäbirääkija (1990–1991); rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi üldosakonna juhataja, Euroopa asjade osakonna juhataja (1992); rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi kantsler (1993–1994); tööstus- ja kaubandusministeeriumi kantsler, Euroopa asjade osakonna juhataja (1994); Ungari Vabariigi erakorraline ja täievoliline suursaadik, diplomaatilise esinduse juht Euroopa Liidu juures (jaanuar 1995–mai 2003); Ungari Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise pealäbirääkija (juuli 1998–aprill 2003); Euroopa integratsiooni küsimuste kooskõlastamise portfelli minister (alates mai 2003); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

George Arestis

Sündinud 1945; Ateena ülikooli õigusteaduste diplom (1968); *M.A. Comparative Politics and Government* (Cantebury Kenti ülikool, 1970); töötamine advokaadina Küprosel (1972–1982); District Court'i kohtunikuks nimetamine (1982); District Court'i esimeheks edutamine (1995); Nikosia District Court'i *Administrative President* (1997–2003); Küprose Ülemkohtu kohtunik (2003); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004 kuni 8. oktoobrini 2014.

Anthony Borg Barthet U.O.M.

Sündinud 1947; Malta Kuningliku Ülikooli õigusteaduste doktor (1973); avalikku teenistusse astumine *Notary to Government*’ina (1975); vabariigi nõunik (1978), vabariigi esimene nõunik (1979), abi *Attorney General* (1988), nimetatud Malta presidendi poolt *Attorney General*’iks (1989); Malta ülikoolis osalise koormusega tsiviilõiguse lektor (1985–1989); Malta ülikooli nõukogu liige (1998–2004); Õigusemõistmise Komisjoni liige (1994–2004); Malta Vahekohtukeskuse juhatuse liige (1998–2004); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Marko Ilešič

Sündinud 1947; õigusteaduste doktor (Ljubljana ülikool); võrdleva õigusteaduse õpingud (Strasbourg ja Coimbra ülikoolid); advokatuuri liige; Ljubljana töökohtu kohtunik (1975–1986); spordikohtu esimees (1978–1986); Triglavi kindlustusseltsi vahekohtu arbiiter (1990–1998); börsi lepituskoja esimees (alates 1995); börsi vahekohtu arbiiter (alates 1998); Jugoslaavia vahekohtu arbiiter (kuni 1991) ja Sloveenia vahekohtu arbiiter (alates 1991); Rahvusvahelise Kaubanduskoja (Pariis) arbiiter; UEFA (alates 1988) ja FIFA (alates 2000) apellatsioonikoja kohtunik; Sloveenia Juristide Ühingu Liidu esimees; Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni, Rahvusvahelise Merekomitee ja mitme teise rahvusvahelise õigusteadusliku seltsi liige; tsiviilõiguse, kaubandusõiguse ja rahvusvahelise eraõiguse professor; Ljubljana ülikooli õigusteaduskonna dekaan; mitme õigusteadusliku väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Jiří Malenovský

Sündinud 1950; Praha Karli ülikooli õigusteaduste doktor (1975); Brno Masaryki ülikooli assistent-leetor (1974–1990), prodekaan (1989–1991) ning rahvusvahelise ja Euroopa õiguse kateedri juhataja (1990–1992); Tšehhoslovakkia Konstitutsioonikohtu kohtunik (1992); suursaadik Euroopa Nõukogu juures (1993–1998); Euroopa Nõukogu ministrite esindajate komitee esimees (1995); välisministeeriumi kantsler (1998–2000); Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni Tšehhi ja Slovaki haru president (1999–2001); konstitutsioonikohtu kohtunik (2000–2004); seadusandliku nõukogu liige (1998–2000); Haagi alalise vahekohtu liige (alates 2000); Brno Masaryki ülikooli rahvusvahelise avaliku õiguse professor (2001); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Egils Levits

Sündinud 1955; Hamburgi ülikooli õigusteaduste ja politoloogia diplom; Kieli ülikooli õigusteaduskonna teadustöötaja; Läti parlamendi nõunik rahvusvahelise õiguse, riigiõiguse ja seadusandliku reformi alal; Läti Vabariigi suursaadik Saksamaal ja Šveitsis (1992–1993), Austrias, Šveitsis ja Ungaris (1994–1995); asepeaminister ja justiitsminister välisministri ülesannetes (1993–1994); OSCE lepitus- ja vahekohtu lepitaja (alates 1997); alalise vahekohtu liige (alates 2001); 1995. aastal nimetatud Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunikuks, tagasi nimetatud 1998. ja 2001. aastal; mitme riigiõiguse ja haldusõiguse, seadusandliku reformi ja ühenduse õiguse alase väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Aindrias Ó Caoimh

Sündinud 1950; *Bachelor in Civil Law* (National University of Ireland, University College Dublin, 1971); *barrister* (King's Inn, 1972); Euroopa õiguse kõrgkooliõpingute diplom (University College Dublin, 1977); *barrister*, lirimaa advokatuur (1972–1999); Euroopa õiguse lektor (King's Inns, Dublin); *Senior Counsel* (1994–1999); lirimaa valitsuse esindaja arvukates kohtuasjades Euroopa Ühenduste Kohtus; lirimaa High Court'i kohtunik (alates 1999); *Bench* of the *Honorable Society of King's Inns* (alates 1999); lirimaa Euroopa Õiguse Ühingu asepresident; Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni (lirimaa haru) liige; Euroopa Kohtu kohtuniku (1974–1985) Andreas O'Keeffe'i (Aindrias Ó Caoimh) poeg; Euroopa Koh-tu kohtunik alates 13. oktoobrist 2004.

Lars Bay Larsen

Sündinud 1953; poliitikateaduste diplom (1976), lõpetanud õigus-teaduste eriala Kopenhaageni ülikoolis (1983), justiitsministeeriumi ametnik (1983–1985); perekonnaõiguse lektor (1984–1991), seejärel abiprofessor (1991–1996) Kopenhaageni ülikoolis; Advokatsamfund'i osakonna juhataja (1985–1986); justiitsministeeriumi talituse juhataja (1986–1991); advokatuuri liige (alates 1991); üksusejuhataja (1991–1995), politseiosakonna juhataja (1995–1999), õigusosakonna juhataja (2000–2003) justiitsministeeriumis; Taani Kuningriigi esindaja K-4 Komitees (1995–2000), Schengeni tuumikrühmas (1996–1998) ja Europol'i juhatuses (1998–2000); Højestereti kohtunik (2003–2006); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. jaanuarist 2006.

Eleanor Sharpston

Sündinud 1955; majandus-, keele- ja õigusteaduste õpingud King's College'is, Cambridge (1973–1977); õppejõud ja teadur Corpus Christi College'is, Oxford (1977–1980); advokatuuri liige (Middle Temple, 1980); *barrister* (1980–1987 ja 1990–2005); kohtujurist, hiljem kohtunik Sir Gordon Slynni juures (1987–1990); Euroopa õiguse ja võrdleva õigusteaduse professor (*Director of European Legal Studies*), University College London (1990–1992); Cambridge'i ülikooli õigusteaduskonna *Lecturer* (lektor) (1992–1998), seejärel *Affiliated Lecturer* (1998–2005); *Fellow of King's College*, Cambridge (alates 1992); *Senior Research Fellow*, Cambridge'i ülikooli Centre for European Legal Studies (1998–2005); *Queen's Counsel* (1999); *Bench* of Middle Temple (2005); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 11. jaanuarist 2006.

Paolo Mengozzi

Sündinud 1938; rahvusvahelise õiguse professor ja Bologna ülikooli Euroopa ühenduste õiguse Jean Monnet' õppetooli hoidja; Madridi Carlos III ülikooli audoktor; Johns Hopkinsi ülikooli (Bologna Center), St. Johns'i (New York), Georgetowni, Paris-II, Georgia (Athens) ülikoolide ja Institut universitaire international'i (Luxembourg) külalisprofessor; Nimègue'i ülikooli European Business Law Pallas-programmi koordinaator; Euroopa Ühenduste Komisjoni avalike hangete nõuandekomitee liige; kaubandus- ja tööstusministeeriumi aseriigisekretär Itaalia eesistumise ajal nõukogus; Euroopa ühenduste Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) töögrupi liige ja Haagi Rahvusvahelise Õiguse Instituudi WTO-d puudutava uurimisprogrammi juhataja 1997. aastal; Esimese Astme Kohtu kohtunik 4. märtsist 1998 kuni 3. maini 2006; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 4. maist 2006.

Yves Bot

Sündinud 1947; lõpetanud Roueni ülikooli õigusteaduskonna; õigusteaduste doktor (Paris II Panthéon-Assas' ülikool); Mansi ülikooli õigusteaduskonna abiprofessor; Mansi prokuratuuri prokuröri asetäitja, seejärel prokuröri esimene asetäitja (1974–1982); tribunal de grande instance de Dieppe'i riigiprokurör (1982–1984); tribunal de grande instance de Strasbourg'i aseriigiprokurör (1984–1986); tribunal de grande instance de Bastia riigiprokurör (1986–1988); cour d'appel de Caen'i peaprokuröri abi (1988–1991); tribunal de grande instance de Mans'i riigiprokurör (1991–1993); justiitsministri erinõunik (1993–1995); tribunal de grande instance de Nanterre'i riigiprokurör (1995–2002); tribunal de grande instance de Paris' riigiprokurör (2002–2004); cour d'appel de Paris' peaprokurör (2004–2006); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2006.

Jean-Claude Bonichot

Sündinud 1955; lõpetanud Metzi ülikooli õigusteaduskonna, Institut d'études politiques de Paris' diplom, École nationale d'administration'i vilistlane; *rapporteur* (1982–1985), *commissaire du gouvernement* (1985–1987 ja 1992–1999); *assesseur* (1999–2000); Conseil d'État' (Riiginõukogu) kohtuosakonna kuuenda talituse esimees (2000–2006); Euroopa Kohtu õigusnõunik (1987–1991); töö-, tööhõive ja koolituse ministri kabineti ülem, hiljem riigiministri, avaliku teenistuse ja haldusreformi ministri kabineti ülem (1991–1992); Conseil d'État' juriidilise esinduse juhataja Caisse nationale d'assurance maladie des travailleurs salariés' (riiklik töötajate haigekassa) juures (2001–2006); Metzi ülikooli abiprofessor (1988–2000), hiljem Paris I Panthéon-Sorbonne'i ülikooli abiprofessor (alates 2000); mitme haldusõiguse, ühenduse õiguse ja Euroopa inimõiguste alase teose autor; ajakirja „Bulletin de jurisprudence de droit de l'urbanisme” asutaja ja toimetuse esimees, ajakirja „Bulletin juridique des collectivités locales” kaasasutaja ja toimetuse liige, linnaarenduse ja planeerimisõiguse ning institutsioonide uuringute ühenduse teadusnõukogu esimees; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Thomas von Danwitz

Sündinud 1962; õpingud Bonnis, Genfis ja Pariisis; riigieksam õigusteadustes (1986 ja 1992); Bonni ülikooli õigusteaduste doktor (Bonni ülikool, 1988); rahvusvahelise avaliku halduse diplom (École nationale d'administration, 1990); habilitatsioon (Bonni ülikool, 1996); Saksa avaliku õiguse ja Euroopa õiguse professor (1996–2003), Ruhri (Bochum) ülikooli õigusteaduskonna dekaan (2000–2001); Saksa avaliku õiguse ja Euroopa õiguse professor (Kölni ülikool, 2003–2006); avaliku õiguse ja avaliku halduse instituudi direktor (2006); Fletcher School of Law and Diplomacy külalisprofessor (2000), François Rabelais' ülikooli külalisprofessor (Tours, 2001–2006) ja Paris I Panthéon-Sorbonne'i ülikooli külalisprofessor (2005–2006); François Rabelais' ülikooli audoktor (Tours, 2010); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Alexander Arabadjiev

Sündinud 1949; õigusteaduste õpingud (Sofia Püha Kliment Ohridski ülikool); Blagoevgradi esimese astme kohtu kohtunik (1975–1983); Blagoevgradi ringkonnakohtu kohtunik (1983–1986); ülemkohtu kohtunik (1986–1991); konstitutsioonikohtu kohtunik (1991–2000); Euroopa Inimõiguste Komisjoni liige (1997–1999); Euroopa Tuleviku Konvendi liige (2002–2003); parlamendiliige (2001–2006); vaatleja Euroopa Parlamendi juures; Euroopa Kohtu kohtunik alates 12. jaanuarist 2007.

Camelia Toader

Sündinud 1963; lõpetanud õigusteaduste eriala (1986), õigusteaduste doktor (1997) (Bukaresti ülikool); kohtunikupraktika Buftea esimese astme kohtus (1986–1988); Bukaresti viienda sektori esimese astme kohtu kohtunik (1988–1992); vastu võetud Bukaresti advokatuuri (1992); Bukaresti ülikooli õppeülesannete täitja (1992–2005), seejärel alates 2005. aastast tsiviilõiguse ning Euroopa lepinguõiguse professor; doktoriõpingud ja uurimustööd Max Plancki rahvusvahelise eraõiguse instituudis Hamburgis (1992–2004); justiitsministeeriumi Euroopa integratsiooni osakonna juhataja (1997–1999); kõrgema kassatsioonikohtu kohtunik (1999–2007); külalisprofessor Viini ülikoolis (2000 ja 2011); koolitaja ühenduse õiguse alal riiklikus kohtunike koolis (2003 ja 2005–2006); mitme õiguslase väljaande toimetuse liige; alates 2010. aastast rahvusvahelise võrdleva õiguse akadeemia asotsieerunud liige ja Rumeenia akadeemia õigusuuringute instituudi Euroopa õiguse keskuse auteadur; Euroopa Kohtu kohtunik alates 12. jaanuarist 2007.

Marek Safjan

Sündinud 1949; õigusteaduste doktor (Varssavi ülikool 1980); õigusteaduste dotsent (*Dr.habil.*) (Varssavi ülikool, 1990); õigusteaduste professor (1998–2009); Varssavi ülikooli tsiviilõiguse instituudi direktor (1992–1996); Varssavi ülikooli prorektor (1994–1997); Association Henri Capitant des amis de la culture juridique française'i Poola sektsiooni peasekretär (1994–1998); Poola Vabariigi esindaja Euroopa Nõukogu bioetika komitees (1991–1997); õigusinstituudi teadusnõukogu esimees (1998); konstitutsioonikohtu kohtunik (1997–1998), hiljem esimees (1998–2006); Rahvusvahelise Võrdleva Õiguse Akadeemia liige (alates 1994) ja asepresident (alates 2010), Rahvusvahelise Õiguse, Eetika ja Teaduse Assotsiatsiooni liige (alates 1995), Helsingi Poola komitee liige; Poola Kunsti ja Kirjanduse Akadeemia liige; autasustatud Euroopa Nõukogu peasekretäri antud medaliga „Pro Merito” (2007); arvukate tsiviilõiguse, meditsiiniõiguse ja Euroopa õiguse alaste publikatsioonide autor; Euroopa Ülikool-Instituudi audoktor (2012); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Daniel Šváby

Sündinud 1951; õigusteaduste doktor (Bratislava Ülikool); Bratislava esimese astme kohtu kohtunik; Bratislava apellatsioonikohtu tsiviil-asjade kohtunik ja kohtu aseesimees; justiitsministeeriumi õigusinstituudi tsiviil- ja perekonnaõiguse osakonna liige; ülemkohtu äriõiguse asju lahendav kohtunik; Euroopa Inimõiguste Komisjoni (Strasbourg) liige; konstitutsioonikohtu kohtunik (2000–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004 kuni 6. oktoobrini 2009; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Maria Berger

Sündinud 1956; õigus- ja majandusõpingud (1975–1979), õigusteaduste doktor; Innsbrucki ülikooli avaliku õiguse ja poliitikateaduste instituudi assistent ja lektor (1979–1984); föderalse teadusministeeriumi ametnik, viimane ametikoht osakonnajuhataja asetäitja (1984–1988); Euroopa Liidu küsimuste eest vastutav ametnik föderaalkantsleis (1988–1989); föderaalkantslei eurointegratsiooni teenistuse juhataja (Austria Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise ettevalmistamine) (1989–1992); EFTA järelevalveameti direktor Genfis ja Brüsselis (1993–1994); Donau-Universität Krems'i prorektor (1995–1996); Euroopa Parlamendi saadik (november 1996–jaanuar 2007 ja detsember 2008–juuli 2009) ja õiguskomisjoni liige; Euroopa Tulevikukonvendi asendusliige (veebruar 2002–juuli 2003); Pergj linnavolikogu liige (september 1997–september 2009); föderaaljustiitsminister (jaanuar 2007–detsember 2008); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Niilo Jääskinen

Sündinud 1958; õigusteaduste diplom (1980), õigusteaduste litsentsiaat (1982), Helsingi Ülikooli doktorikraad (2008); Helsingi Ülikooli õppejõud (1980–1986); praktika Rovaniemi esimese astme kohtus (1983–1984); justiitsministeeriumi õigusnõunik (1987–1989), seejärel Euroopa õiguse osakonna juhataja (1990–1995); välisministeeriumi õigusnõunik (1989–1990); Soome parlamendi suurkomisjoni Euroopa Liidu asjade nõunik ja sekretär (1995–2000); kõrgema halduskohtu ajutine liige (juuli 2000–detsember 2002), seejärel kõrgema halduskohtu liige (jaanuar 2003–september 2009); õiguslike ja institutsiooniliste küsimuste eest vastutav isik Soome Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise läbirääkimistel; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2009.

Pedro Cruz Villalón

Sündinud 1946; Sevilla ülikooli õigusteaduste diplom (1963–1968) ja õigusteaduste doktor (1975); kraadiõpe Freiburg im Breisgau ülikoolis (1969–1971); Sevilla ülikooli õigus- ja poliitikateaduste dotsent (1978–1986); Sevilla ülikooli konstitutsiooniõiguse õppetooli hoidja (1986–1992); konstitutsioonikohtu nõunik (1986–1987); konstitutsioonikohtu kohtunik (1992–1998); konstitutsioonikohtu esimees (1998–2001); *fellow* Wissenschaftskolleg zu Berlin'is (2001–2002); Madridi autonoomse ülikooli konstitutsiooniõiguse õppetooli hoidja (2002–2009); riiginõukogu valitud liige (2004–2009); arvukate publikatsioonide autor; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 14. detsembrist 2009.

Alexandra (Sacha) Prechal

Sündinud 1959; õigusteaduse õpingud (Groningeni ülikool, 1977–1983); õigusteaduste doktor (Amsterdami ülikool, 1995); Maastrichti õigusteaduskonna õppejõud (1983–1987); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1987–1991); Amsterdami ülikooli õigusteaduskonna Euroopa instituudi õppejõud (1991–1995); Euroopa õiguse professor Tilburgi ülikooli õigusteaduskonnas (1995–2003); Euroopa õiguse professor Utrechti ülikooli õigusteaduskonnas ja Utrechti ülikooli Euroopa instituudi nõukogu liige (alates 2003); mitme siseriikliku ja rahvusvahelise õigusajakirja toimetuskolleegiumi liige; arvukate publikatsioonide autor; Madalmaade kuningliku teaduste akadeemia liige; Euroopa Kohtu kohtunik alates 10. juunist 2010.

Egidijus Jarašiūnas

Sündinud 1952; Vilniuse ülikooli diplom õigusteaduste erialal (1974–1979); Leedu Õigusteaduste Akadeemia doktor (1999), Leedu advokatuuri liige (1979–1990); Leedu Vabariigi Ülemnõukogu (parlament) saadik (1990–1992), seejärel Leedu Vabariigi Seimas'e (parlament) liige ning Riigi ja Õiguse Komitee liige (1992–1996); Leedu Vabariigi Konstitutsioonikohtu kohtunik (1996–2005), seejärel Leedu Vabariigi Konstitutsioonikohtu presidendi nõunik (alates 2006); Mykolas Romerise Ülikooli õigusteaduste kateedri riigiõiguse õppetooli assistent (1997–2000), dotsent (2000–2004), seejärel professor (alates 2004) ja õppetooli hoidja (2005–2007); Mykolas Romerise Ülikooli õigusteaduste kateedri dekaan (2007–2010); Veneetsia Komisjoni liige (2006–2010); 11. märtsi 1990. aasta Leedu iseseisvumise taastamise aktile allakirjutaja; mitme õigusteadusliku väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2010.

Carl Gustav Fernlund

Sündinud 1950; Lundi ülikooli õigusteaduste diplom (1975); Landskrona esimese astme kohtu kohtusekretär (1976–1978); apellatsiooniaseme halduskohtu liige (1978–1982); apellatsiooniaseme halduskohtu kohtuniku kohusetäitja (1982); Rootsi parlamendi alalise põhiseaduskomisjoni õigusnõunik (1983–1985); rahandusministeeriumi õigusnõunik (1985–1990); rahandusministeeriumi füüsiliste isikute tulumaksu osakonna juhataja (1990–1996); rahandusministeeriumi aktsiisiosakonna juhataja (1996–1998); Rootsi alalise esinduse Euroopa Liidu juures maksunõustaja (1998–2000); rahandusministeeriumi maksu- ja tolliteenistuse peadirektor õigusküsimuste alal (2000–2005); kõrgeima halduskohtu kohtunik (2005–2009); Göteborgi apellatsiooniaseme halduskohtu esimees (2009–2011); Euroopa Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2011.

José Luís da Cruz Vilaça

Sündinud 1944; Coimbra ülikooli diplom õigusteaduses ja magistri-kraad poliitökonoomias; doktorikraad rahvusvahelises majanduses (Pariisi I Panthéon Sorbonne'i ülikool); läbinud kohustusliku sõjaväe-teenistuse laevastikuministeeriumi juriidilises osakonnas (1969–1972); Lissaboni katoliikliku ülikooli ja Nova ülikooli professor; professorina töötanud Lissaboni Coimbra ülikoolis ja Lusíada ülikoolis (Euroopa Uuringute Instituudi direktor); Portugali valitsuse liige (1980–1983); riigisekretär siseministeeriumis, ministrite nõukogu presiidiumis ja Euroopa küsimustes; Portugali parlamendi liige, kristlik-demokraatliku fraktsiooni aseesimees; Euroopa Kohtu kohtujurist (1986–1988); Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu president (1989–1995); Lissaboni advokatuuri advokaat, Euroopa õiguse ja konkurentsioiguse spetsialist (1996–2012); Euroopa ühenduste kohtusüsteemi tuleviku analüüsirühma „Groupe Due“ liige (2000); Euroopa Komisjoni distsiplinaarnõukogu esimees (2003–2007); Portugali Euroopa õiguse ühingu esimees (alates aastast 1999); Euroopa Kohtu kohtunik alates 8. oktoobrist 2012.

Melchior Wathelet

Sündinud 1949; lõpetanud õigusteaduskonna ja majandusteaduskonna (Liège'i ülikool); *Master of Laws* (Harvardi ülikool, USA); audoktor (Pariisi Dauphine'i ülikool); Louvaini ülikooli ja Liège'i ülikooli Euroopa õiguse professor; rahvasaadik (1977–1995); Vallooni piirkonna kantsler, minister ja peaminister (1980–1988); asepeaminister, justiitsminister ning väikese ja keskmise suurusega ettevõtete minister (1988–1992); asepeaminister, justiits- ja majandusminister (1992–1995); asepeaminister, kaitseminister (1995); Verviers'i linnapea (1995); Euroopa Ühenduste Kohtu kohtunik (1995–2003); õigusnõustaja, seejärel advokaat (2004–2012); riigiminister (2009–2012); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 8. oktoobrist 2012.

Christopher Vajda

Sündinud 1955; lõpetanud Cambridge'i ülikooli õigusteaduskonna; Euroopa õiguse erikursus Brüsseli Vabas Ülikoolis (kiitusega); vastu võetud Inglismaa ja Wales'i advokatuuri liikmeks (Gray's Inn, 1979); *barrister* (1979–2012); vastu võetud Põhja-lirimaa advokatuuri liikmeks (1996); *Queen's Counsel* (1997); *Bench of Gray's Inn* (2003); *Recorder of the Crown Court* (2003–2012); United Kingdom Association for European Law' laekur (2001–2012); teose „European Community Law of Competition“ (Bellamy & Child, 3.–6. trükk) kaasautor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 8. oktoobrist 2012.

Nils Wahl

Sündinud 1961; õigusteaduste magister, Stockholmi ülikool (1987); õigusteaduste doktor, Stockholmi ülikool (1995); dotsent ja Euroopa õiguse Jean Monnet' õppetooli hoidja (1995); Euroopa õiguse professor, Stockholmi ülikool (2001); vandeadvokaadi abi (1987–1989); haridussuhtasutuse direktor (1993–2004); Nätverket för europarättslig forskning'u (Rootsi Euroopa õiguse uuringute võrk) juhataja (2001–2006); Rådet för konkurrensfrågor'i (konkurentsiküsimuste nõukogu) liige (2001–2006); Hovrätten över Skåne och Blekinge (apellatsioonikohus) kohtunik (2005); Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006 kuni 28. novembrini 2012; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 28. novembrist 2012.

Siniša Rodin

Sündinud 1963; õigusteaduste doktor (Zagrebi ülikool, 1995); *L.L.M.* (University of Michigan Law School, 1992); Fulbright'i *fellow* ja *visiting scholar* Harvard Law School'is (2001–2002); alates 1987. aastast Zagrebi ülikooli õigusteaduskonna assistent, seejärel professor; alates 2006. aastast Jean Monnet' õppetooli hoidja ja alates 2011. aastast Jean Monnet' õppetooli hoidja *ad personam*; külalisprofessor Cornell Law School'is (2012); Horvaatia konstitutsioonilise reformi komisjoni liige, Euroopa Liiduga ühinemise töörühma esimees (2009–2010); Horvaatia Euroopa Liiduga ühinemise üle läbirääkimisi pidanud Horvaatia delegatsiooni liige (2006–2011); mitme väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 4. juulist 2013.

François Biltgen

Sündinud 1958. aastal; magistrikraad õigusteaduses (1981) ja Paris II majandusõiguse ja sotsiaalteaduste ülikooli diplom ühenduse õiguse täiendõppes (1982); Pariisi politoloogia instituudi diplom (1982); Luksemburgi advokatuuri advokaat (1987–1999); saadikutekoja liige (1994–1999); Esch-sur-Alzette'i linnavolikogu liige (1987–1999); Esch-sur-Alzette'i linnavalitsuse liige (1997–1999); Luksemburgi delegatsiooni asendusliige Euroopa Liidu regioonide komitee juures (1994–1999); töö- ja tööhõiveminister, usuasjade minister, parlamentaarse suhtlemise minister, kommunikatsiooni eest vastutav minister (1999–2004); töö- ja tööhõiveminister, usuasjade minister, töö- ja tööhõiveminister, kultuuri-, kõrghariduse ja teadusuuringute minister (2004–2009); justiitsminister, avaliku teenistuse ja haldusreformi minister, kõrghariduse ja teaduse minister, kommunikatsiooni- ja meediaminister, usuasjade minister (2009–2013); 2005. ja 2009. aasta Bologna protsessi ministrite konverentsi kaasesimees; Euroopa Kosmoseagentuuri ministrite konverentsi kaasesimees (2012–2013); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2013.

Küllike Jürimäe

Sündinud 1962; Tartu ülikooli õigusteaduste diplom (1981–1986); prokuröri abi Tallinnas (1986–1991); Eesti Diplomaatide Kooli diplom (1991–1992); juriidiline nõunik (1991–1993) ja peanõunik kaubandus-tööstuskojas (1992–1993); Tallinna ringkonnakohtu kohtunik (1993–2004); *European Master* inimõiguste ja demokratiseerimise valdkonnas, Padova ja Nottinghami ülikoolid (2002–2003); Üldkohtu kohtunik 12. maist 2004 kuni 23. oktoobrini 2013; Euroopa Kohtu kohtunik alates 23. oktoobrist 2013.

Maciej Szpunar

Sündinud 1971; Sileesia ülikooli ja Brugge *Collège d'Europe*'i õigusteaduste diplom; õigusteaduste doktor (2000); õigusteaduste dotsent (2009); õigusteaduste professor (2013); *visiting scholar* Jesus College'is, Cambridge (1998), Liège'i ülikoolis (1999) ja Firenze Euroopa ülikool-instituudis (2003); advokaat (2001–2008), justiitsministeeriumi juures tegutseva tsiviilõiguse kodifitseerimise komisjoni rahvusvahelise eraõiguse komitee liige (2001–2008); Trieri Euroopa õiguse akadeemia teadusnõukogu liige (alates aastast 2008); EL eraõiguse uurimisrühma „Acquis Group” liige (alates aastast 2006); aseriigisekretär eurointegratsioonikomitee büroos (2008–2009), seejärel välisministeeriumis (2010–2013); õigusinstituudi teadusnõukogu aseesimees; Poola valitsuse esindaja paljudes kohtuasjades Euroopa Liidu kohtutes; Poola delegatsiooni juht majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingu üle peetud läbirääkimistel; mitme õigusala perioodilise väljaande toimetuse liige; arvukate publikatsioonide autor Euroopa õiguse ja rahvusvahelise eraõiguse teemadel; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 23. oktoobrist 2013.

Constantinos Lycourgos

Sündinud 1964; Panthéon-Assas'i ülikooli diplom ühenduse õiguse täiendõppes (1987) ja Panthéon-Assas'i ülikooli õigusteaduste doktor (1991); Panthéon-Assas'i ülikooli täiendkoolituskeskuse lektor; Küprose advokatuuri liige (1993); Küprose välisministri erinõunik Euroopa asjades (1996–1999); Küprose Euroopa Liiduga ühinemise üle peetud läbirääkimiste delegatsiooni liige (1998–2003); Küprose Vabariigi õigusteenistuse nõunik liidu õiguse küsimustes (1999–2002); Küprose-Kreeka delegatsioonide liige läbirääkimistel Küprose probleemi terviklikuks lahendamiseks (2002–2014); Küprose Vabariigi peajurist (2002–2007), seejärel riigi advokaat (2007–2014) ning Küprose Vabariigi õigusteenistuse Euroopa õiguse osakonna juhataja (2003–2014); Küprose valitsuse esindaja Euroopa Liidu kohtutes (2004–2014); Euroopa avaliku õiguse organisatsiooni (Ateena, Kreeka) nõukogu liige alates 2013; Euroopa Kohtu kohtunik alates 8. oktoobrist 2014.

Alfredo Calot Escobar

Sündinud 1961; Valencia ülikooli diplom õigusteaduste erialal (1979–1984); Valencia autonoomse piirkonna kommertskoja kaubandusanalüütik (1986); keelejurist Euroopa Kohtus (1986–1990); jurist-toimetaja Euroopa Kohtus (1990–1993); Euroopa Kohtu pressi- ja teabeosakonna juhataja (1993–1995); Euroopa Parlamendi institutsioonilise komisjoni sekretariaadi juhataja (1995–1996); Euroopa Kohtu kohtusekretäri abi (1996–1999); õigusnõunik Euroopa Kohtus (1999–2000); Euroopa Kohtu hispaania keele tõlkeosakonna juhataja (2000–2001); Euroopa Kohtu kirjaliku tõlke peadirektoraadi direktor, seejärel peadirektor (2001–2010); Euroopa Kohtu kohtusekretär alates 7. oktoobrist 2010.

2. Muudatused Euroopa Kohtu koosseisus 2014. aastal

8. oktoobri 2014. aasta pidulik istung

Pärast George Arestise ametist lahkumist nimetasid Euroopa Liidu liikmesriikide valitsuste esindajad 24. septembri 2014. aasta otsusega George Arestise järeljäänud ametiajaks, s.o kuni 6. oktoobrini 2018 ametisse Constantinos Lycourgose.

Ametivande andmise ja uue kohtuniku ametisse astumise puhul toimus nimetatud kuupäeval Euroopa Liidu Kohtus pidulik istung.

3. Protokolliline järjestus

1. jaanuarist 2014 kuni 3. juulini 2014

V. SKOURIS, president
 K. LENAERTS, asepresident
 A. TIZZANO, I koja president
 R. SILVA DE LAPUERTA, II koja president
 M. ILEŠIČ, III koja president
 L. BAY LARSEN, IV koja president
 T. von DANWITZ, V koja president
 P. CRUZ VILLALÓN, peakohtujurist
 E. JUHÁSZ, X koja president
 A. BORG BARTHET, VI koja president
 M. SAFJAN, IX koja president
 C. G. FERNLUND, VIII koja president
 J. L. da CRUZ VILAÇA, VII koja president
 A. ROSAS, kohtunik
 J. KOKOTT, kohtujurist
 G. ARESTIS, kohtunik
 J. MALENOVSKÝ, kohtunik
 E. LEVITS, kohtunik
 A. Ó CAOIMH, kohtunik
 E. SHARPSTON, kohtujurist
 P. MENGGOZZI, kohtujurist
 Y. BOT, kohtujurist
 J.-C. BONICHOT, kohtunik
 A. ARABADJIEV, kohtunik
 C. TOADER, kohtunik
 D. ŠVÁBY, kohtunik
 M. BERGER, kohtunik
 N. JÄÄSKINEN, kohtujurist
 A. PRECHAL, kohtunik
 E. JARAŠIŪNAS, kohtunik
 M. WATHELET, kohtujurist
 C. VAJDA, kohtunik
 N. WAHL, kohtujurist
 S. RODIN, kohtunik
 F. BILTGEN, kohtunik
 K. JÜRIMÄE, kohtunik
 M. SZPUNAR, kohtujurist

A. CALOT ESCOBAR, kohtusekretär

4. juulist 2014 kuni 8. oktoobrini 2014

V. SKOURIS, president
 K. LENAERTS, asepresident
 A. TIZZANO, I koja president
 R. SILVA DE LAPUERTA, II koja president
 M. ILEŠIČ, III koja president
 L. BAY LARSEN, IV koja president
 T. von DANWITZ, V koja president
 M. WATHELET, peakohtujurist,
 A. Ó CAOIMH, VIII koja president
 J.-C. BONICHOT, VII koja president
 C. VAJDA, X koja president
 S. RODIN, VI koja president
 K. JÜRIMÄE, IX koja president
 A. ROSAS, kohtunik
 J. KOKOTT, kohtujurist
 E. JUHÁSZ, kohtunik
 G. ARESTIS, kohtunik
 A. BORG BARTHET, kohtunik
 J. MALENOVSKÝ, kohtunik
 E. LEVITS, kohtunik
 E. SHARPSTON, kohtujurist
 P. MENGGOZZI, kohtujurist
 Y. BOT, kohtujurist
 A. ARABADJIEV, kohtunik
 C. TOADER, kohtunik
 M. SAFJAN, kohtunik
 D. ŠVÁBY, kohtunik
 M. BERGER, kohtunik
 N. JÄÄSKINEN, kohtujurist
 P. CRUZ VILLALÓN, kohtujurist
 A. PRECHAL, kohtunik
 E. JARAŠIŪNAS, kohtunik
 C. G. FERNLUND, kohtunik
 J. L. da CRUZ VILAÇA, kohtunik
 N. WAHL, kohtujurist
 F. BILTGEN, kohtunik
 M. SZPUNAR, kohtujurist

A. CALOT ESCOBAR, kohtusekretär

9. oktoobrist 2014 kuni 31. detsembrini 2014

V. SKOURIS, president
K. LENAERTS, asepresident
A. TIZZANO, I koja president
R. SILVA DE LAPUERTA, II koja president
M. ILEŠIČ, III koja president
L. BAY LARSEN, IV koja president
T. von DANWITZ, V koja president
M. WATHELET, peakohtujurist
A. Ó CAOIMH, VIII koja president
J.-C. BONICHOT, VII koja president
C. VAJDA, X koja president
S. RODIN, VI koja president
K. JÜRIMÄE, IX koja president
A. ROSAS, kohtunik
J. KOKOTT, kohtujurist
E. JUHÁSZ, kohtunik
A. BORG BARTHET, kohtunik
J. MALENOVSKÝ, kohtunik
E. LEVITS, kohtunik
E. SHARPSTON, kohtujurist
P. MENGGOZZI, kohtujurist
Y. BOT, kohtujurist
A. ARABADJIEV, kohtunik
C. TOADER, kohtunik
M. SAFJAN, kohtunik
D. ŠVÁBY, kohtunik
M. BERGER, kohtunik
N. JÄÄSKINEN, kohtujurist
P. CRUZ VILLALÓN, kohtujurist
A. PRECHAL, kohtunik
E. JARAŠIŪNAS, kohtunik
C. G. FERNLUND, kohtunik
J. L. da CRUZ VILAÇA, kohtunik
N. WAHL, kohtujurist
F. BILTGEN, kohtunik
M. SZPUNAR, kohtujurist
C. LYCOURGOS, kohtunik

A. CALOT ESCOBAR, kohtusekretär

4. Euroopa Kohtu endised liikmed

Massimo Pilotti, kohtunik (1952–1958), president 1952–1958
Petrus Serrarens, kohtunik (1952–1958)
Adrianus van Kleffens, kohtunik (1952–1958)
Jacques Rueff, kohtunik (1952–1959 ja 1960–1962)
Otto Riese, kohtunik (1952–1963)
Maurice Lagrange, kohtujurist (1952–1964)
Louis Delvaux, kohtunik (1952–1967)
Charles Léon Hammes, kohtunik (1952–1967), president 1964–1967
Karl Roemer, kohtujurist (1953–1973)
Nicola Catalano, kohtunik (1958–1962)
Rino Rossi, kohtunik (1958–1964)
Andreas Matthias Donner, kohtunik (1958–1979), president 1958–1964
Alberto Trabucchi, kohtunik (1962–1972), seejärel kohtujurist (1973–1976)
Robert Lecourt, kohtunik (1962–1976), president 1967–1976
Walter Strauss, kohtunik (1963–1970)
Joseph Gand, kohtujurist (1964–1970)
Riccardo Monaco, kohtunik (1964–1976)
Josse J. Mertens de Wilmars, kohtunik (1967–1984), president 1980–1984
Pierre Pescatore, kohtunik (1967–1985)
Alain Louis Dutheil de Lamothe, kohtujurist (1970–1972)
Hans Kutscher, kohtunik (1970–1980), president 1976–1980
Henri Mayras, kohtujurist (1972–1981)
Cearbhall O'Dalaigh, kohtunik (1973–1974)
Max Sørensen, kohtunik (1973–1979)
Gerhard Reischl, kohtujurist (1973–1981)
Jean-Pierre Warner, kohtujurist (1973–1981)
Alexander J. Mackenzie Stuart, kohtunik (1973–1988), president 1984–1988
Aindrias O'Keeffe, kohtunik (1975–1985)
Adolphe Touffait, kohtunik (1976–1982)
Francesco Capotorti, kohtunik (1976), seejärel kohtujurist (1976–1982)
Giacinto Bosco, kohtunik (1976–1988)
Thymen Koopmans, kohtunik (1979–1990)
Ole Due, kohtunik (1979–1994), president 1988–1994
Ulrich Everling, kohtunik (1980–1988)
Alexandros Chloros, kohtunik (1981–1982)
Simone Rozès, kohtujurist (1981–1984)
Pieter Verloren van Themaat, kohtujurist (1981–1986)
Sir Gordon Slynn, kohtujurist (1981–1988), seejärel kohtunik (1988–1992)
Fernand Grévisse, kohtunik (1981–1982 ja 1988–1994)
Kai Bahlmann, kohtunik (1982–1988)
Yves Galmot, kohtunik (1982–1988)
G. Federico Mancini, kohtujurist (1982–1988), seejärel kohtunik (1988–1999)
Constantinos Kakouris, kohtunik (1983–1997)

Marco Darmon, kohtujurist (1984–1994)
René Joliet, kohtunik (1984–1995)
Carl Otto Lenz, kohtujurist (1984–1997)
Thomas Francis O'Higgins, kohtunik (1985–1991)
Fernand Schockweiler, kohtunik (1985–1996)
José Luís Da Cruz Vilaça, kohtujurist (1986–1988)
José Carlos De Carvalho Moithinho de Almeida, kohtunik (1986–2000)
Jean Mischo, kohtujurist (1986–1991 ja 1997–2003)
Gil Carlos Rodríguez Iglesias, kohtunik (1986–2003), president 1994–2003
Manuel Díez de Velasco, kohtunik (1988–1994)
Manfred Zuleeg, kohtunik (1988–1994)
Walter Van Gerven, kohtujurist (1988–1994)
Giuseppe Tesaurò, kohtujurist (1988–1998)
Francis Geoffrey Jacobs, kohtujurist (1988–2006)
Paul Joan George Kapteyn, kohtunik (1990–2000)
John L. Murray, kohtunik (1991–1999)
Claus Christian Gulmann, kohtujurist (1991–1994), seejärel kohtunik (1994–2006)
David Alexander Ogilvy Edward, kohtunik (1992–2004)
Michael Bendik Elmer, kohtujurist (1994–1997)
Günter Hirsch, kohtunik (1994–2000)
Georges Cosmas, kohtujurist (1994–2000)
Antonio Mario La Pergola, kohtunik (1994 ja 1999–2006), kohtujurist (1995–1999)
Jean-Pierre Puissochet, kohtunik (1994–2006)
Philippe Léger, kohtujurist (1994–2006)
Hans Ragnemalm, kohtunik (1995–2000)
Nial Fennelly, kohtujurist (1995–2000)
Leif Sevón, kohtunik (1995–2002)
Melchior Wathelet, kohtunik (1995–2003)
Peter Jann, kohtunik (1995–2009)
Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer, kohtujurist (1995–2009)
Romain Schintgen, kohtunik (1996–2008)
Krateros Ioannou, kohtunik (1997–1999)
Siegbert Alber, kohtujurist (1997–2003)
Antonio Saggio, kohtujurist (1998–2000)
Fidelma O'Kelly Macken, kohtunik (1999–2004)
Stig Von Bahr, kohtunik (2000–2006)
Ninon Colneric, kohtunik (2000–2006)
Leendert A. Geelhoed, kohtujurist (2000–2006)
Christine Stix-Hackl, kohtujurist (2000–2006)
Christiaan Willem Anton Timmermans, kohtunik (2000–2010)
José Narciso da Cunha Rodrigues, kohtunik (2000–2012)
Luís Miguel Póiares Pessoa Maduro, kohtujurist (2003–2009)
Jerzy Makarczyk, kohtunik (2004–2009)
Ján Klučka, kohtunik (2004–2009)
Pranas Kūris, kohtunik (2004–2010)
Konrad Hermann Theodor Schiemann, kohtunik (2004–2012)

Uno Lõhmus, kohtunik (2004–2013)
Pernilla Lindh, kohtunik (2006–2011)
Ján Mazák, kohtujurist (2006–2012)
Verica Trstenjak, kohtujurist (2006–2012)
Jean-Jacques Kasel, kohtunik (2008–2013)
George Arestis, kohtunik (2004–2014)

Presidendid

Massimo Pilotti (1952–1958)
Andreas Matthias Donner (1958–1964)
Charles Léon Hammes (1964–1967)
Robert Lecourt (1967–1976)
Hans Kutscher (1976–1980)
Josse J. Mertens de Wilmars (1980–1984)
Alexander John Mackenzie Stuart (1984–1988)
Ole Due (1988–1994)
Gil Carlos Rodríguez Iglésias (1994–2003)

Kohtusekretärid

Albert van Houtte (1953–1982)
Paul Heim (1982–1988)
Jean-Guy Giraud (1988–1994)
Roger Grass (1994–2010)

D. Euroopa Kohtu statistika

Euroopa Kohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2010–2014)

Saabunud kohtuasjad

2. Menetluse liigid (2010–2014)
3. Hagi valdkonnad (2014)
4. Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi (2010–2014)

Lõpetatud kohtuasjad

5. Menetluse liigid (2010–2014)
6. Kohtuotsused, kohtumäärused, arvamused (2014)
7. Kohtukoosseis (2010–2014)
8. Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad (2010–2014)
9. Hagi valdkonnad (2010–2014)
10. Hagi valdkonnad (2014)
11. Kohtuotsused liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta: kohtulahendi sisu (2010–2014)
12. Menetlusaeg (kohtuotsused ja õigustmõistva sisuga kohtumäärused) (2010–2014)

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

13. Menetluse liigid (2010–2014)
14. Kohtukoosseis (2010–2014)

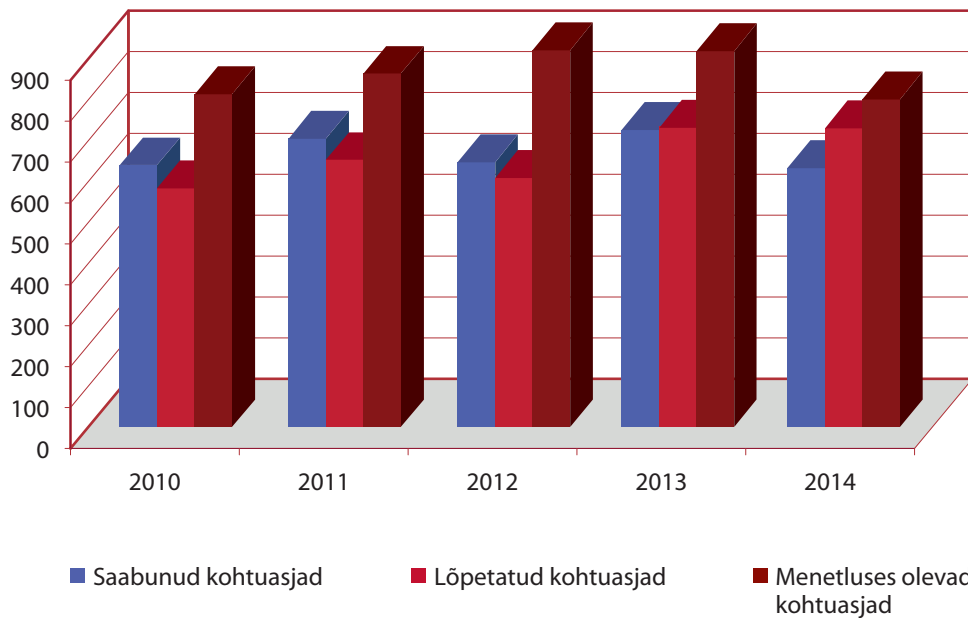
Muud küsimused

15. Kiirendatud menetlused (2010–2014)
16. Eelotsuse kiirmenetlused (2010–2014)
17. Ajutiste meetmete kohaldamine (2014)

Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2014)

18. Saabunud kohtuasjad ja kohtuotsused
19. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja aastate lõikes)
20. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja kohtute lõikes)
21. Esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi

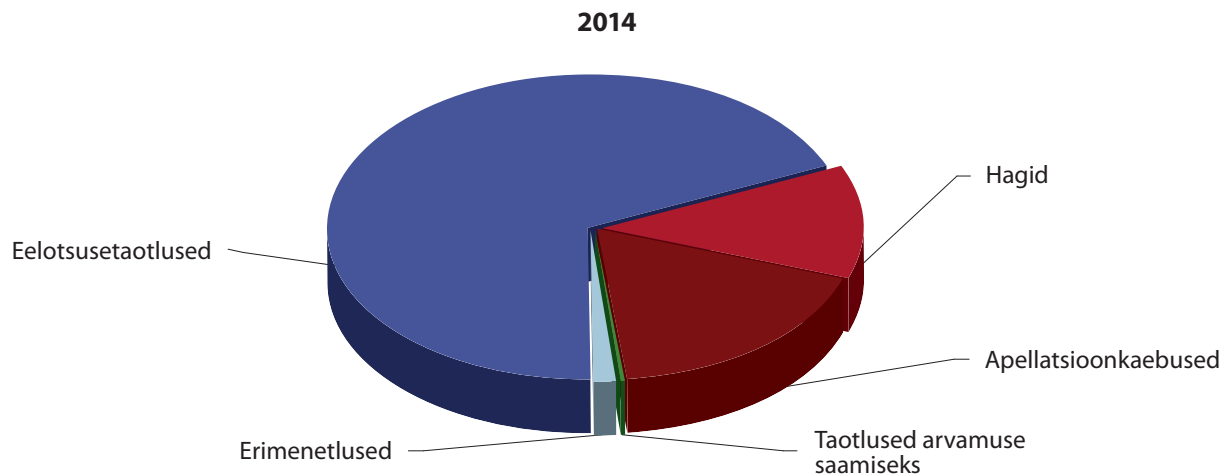
1. *Euroopa Kohtu üldine tegevus. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2010–2014)*¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Saabunud kohtuasjad	631	688	632	699	622
Lõpetatud kohtuasjad	574	638	595	701	719
Menetluses olevad kohtuasjad	799	849	886	884	787

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

2. Saabunud kohtuasjad. Menetluse liigid (2010–2014)¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Eelotsusetaotlused	385	423	404	450	428
Hagid	136	81	73	72	74
Apellatsioonkaebused	97	162	136	161	111
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	6	13	3	5	
Taotlused arvamuse saamiseks			1	2	1
Erimenetlused ²	7	9	15	9	8
Kokku	631	688	632	699	622
Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	3	3		1	3

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

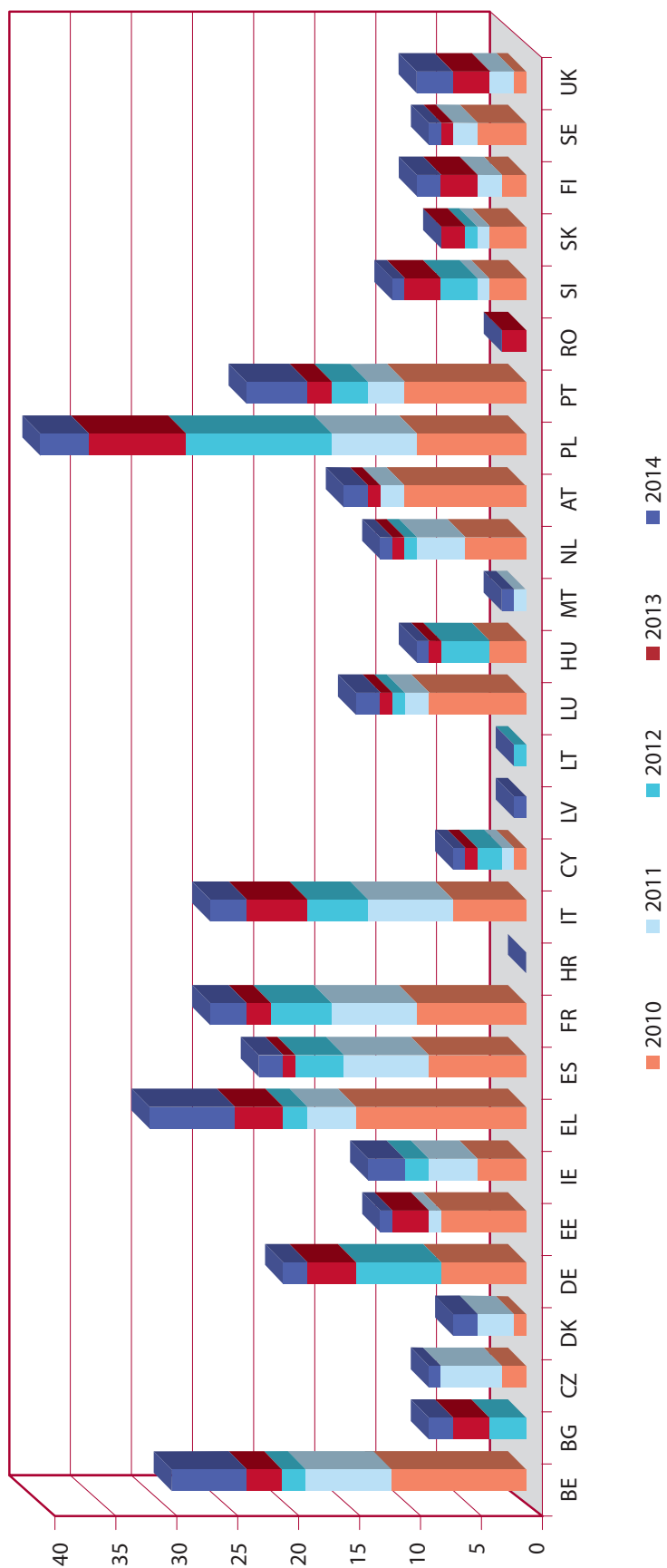
² Erimenetlusteks loetakse: tasuta õigusabi, kohtukulude kindlaksmääramine, kohtulahendi parandamine, kaja esitamine tagaseljaotsuse peale, kohtuotsuse vaidlustamine kolmanda isiku poolt, kohtulahendi tõlgendamine, teistmine, Üldkohtu lahendi teistmiseks tehtud peakohtujuristi ettepaneku läbivaatamine, arestimismenetlus, immuniteedivaldkonna kohtuasjad.

3. Saabunud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2014)¹

	Eelotsusetaotlused	Hagid	Apellatsioonkaebused	Taotlused arvamuse saamiseks	Kokku	Erimenetlused
Asutamisvabadus	26				26	
Energeetika		4			4	
Euroopa Liidu välistegevus	2				2	
Hanked	20		1		21	
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport			1		1	
Institutsiooniõigus	2	12	11		25	2
Intellektuaal- ja tööstusomand	13		34		47	
Isikute vaba liikumine	6	5			11	
Juurdepääs dokumentidele			1		1	
Kapitali vaba liikumine	5	2			7	
Kaubanduspoliitika	8		3		11	
Kaupade vaba liikumine	10	1			11	
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)	2				2	
Keskkond	22	15	4		41	
Konkurents	8		15		23	
Liidu kodakondsus	7	1	1		9	
Liidu õiguse põhimõtted	21	1	1		23	
Majandus- ja rahapoliitika	2		1		3	
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus			1		1	
Maksustamine	54	3			57	
Põllumajandus	9	1	3		13	
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettustevastane võitlus, ...)	4				4	
Rahvatervis		1	1		2	
Riigiabi	11	6	15		32	
Sotsiaalpoliitika	20	5			25	
Tarbijakaitse	34				34	
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos			2		2	
Teenuste osutamise vabadus	16	1	1	1	19	
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	19		5		24	
Transport	24	5			29	
Tööhõive			1		1	
Tööstuspoliitika	8	1			9	
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	49	3	1		53	
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus	4	2			6	
Õigusaktide ühtlustamine	19	2			21	
Ühine kalanduspoliitika			2		2	
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika	1	1	5		7	
Üleeuroopalised võrgud			1		1	
ELTL	426	72	111	1	610	2
Menetlus						6
Personalieeskirjad	1				1	
Privileegid ja immunitetid	1	1			2	
Muu	2	1			3	6
Euratomi asutamisleping		1			1	
KÕIK KOKKU	428	74	111	1	614	8

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

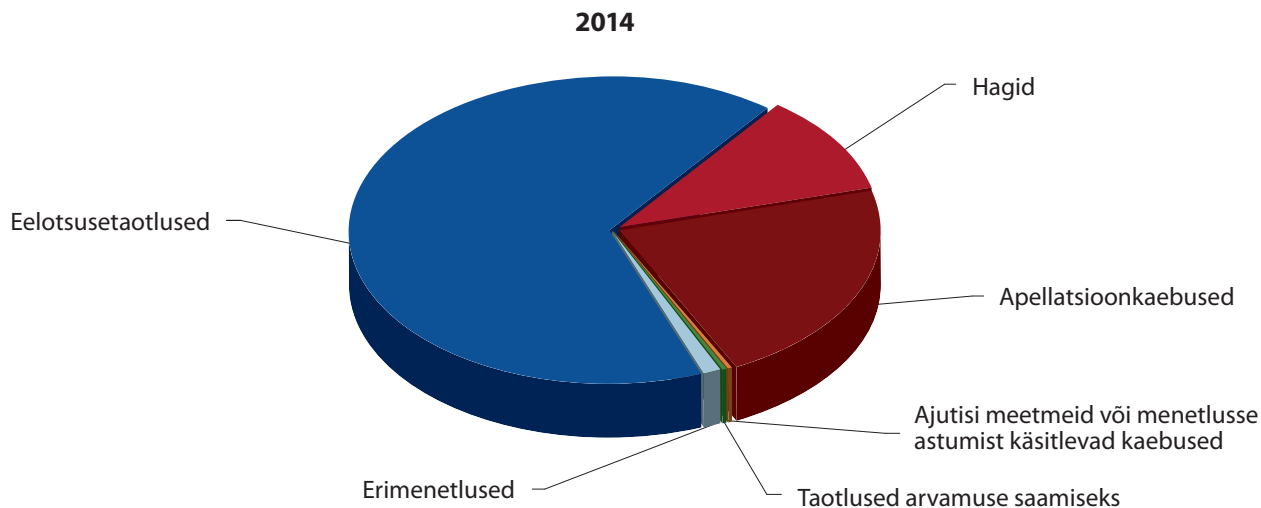
4. Saabunud kohtuasjad. Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi (2010–2014)¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Belgia	11	7	2	3	6
Bulgaaria			3	3	2
Tšehhi Vabariik	2	5			1
Taani	1	3			2
Saksamaa	7		7	4	2
Eesti	7	1		3	1
Iirimaa	4	4	2		3
Kreeka	14	4	2	4	7
Hispaania	8	7	4	1	2
Prantsusmaa	9	7	5	2	3
Horvaatia					
Itaalia	6	7	5	5	3
Küpros	1	1	2	1	1
Läti					1
Leedu			1		
Luksemburg	8	2	1	1	2
Ungari	3		4	1	1
Malta		1			1
Madalmaad	5	4	1	1	1
Austria	10	2		1	2
Poola	9	7	12	8	4
Portugal	10	3	3	2	5
Rumeenia				2	
Sloveenia	3	1	3	3	1
Slovakkia	3	1	1	2	
Soome	2	2		3	2
Rootsi	4	2		1	1
Ühendkuningriik	1	2		3	3
Kokku	128	73	58	54	57

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

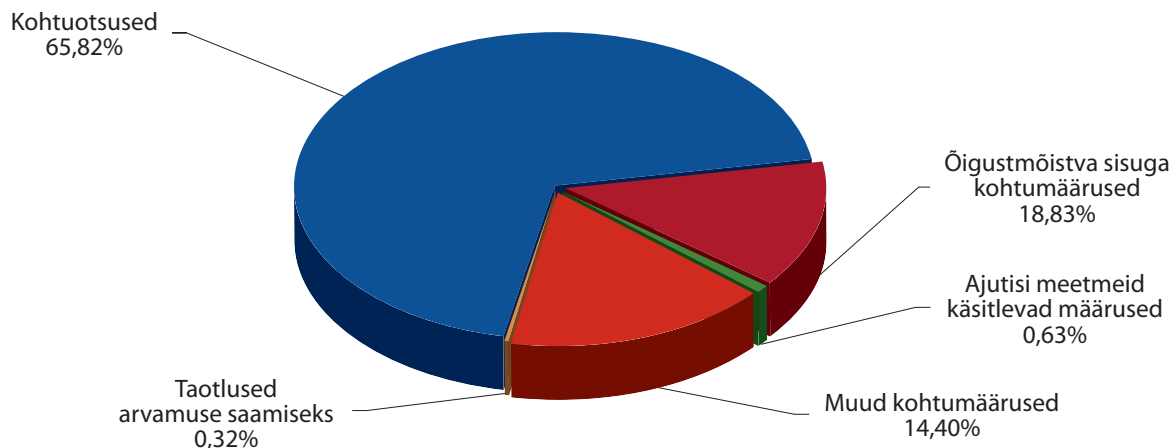
5. Lõpetatud kohtuasjad. Menetluse liigid (2010–2014)¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Eelotsusetaotlused	339	388	386	413	476
Hagid	139	117	70	110	76
Apellatsioonkaebused	84	117	117	155	157
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	4	7	12	5	1
Taotlused arvamuse saamiseks		1		1	2
Erimenetlused	8	8	10	17	7
Kokku	574	638	595	701	719

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

6. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtuotsused, kohtumäärused, arvamused (2014)¹

	Kohtuotsused	Õigustmõistva sisuga kohtumäärused ²	Ajutisi meetmeid käsitlevad määrused ³	Muud kohtumäärused ⁴	Taotlused arvamuse saamiseks	Kokku
Eelotsusetaotlused	296	60		64		420
Hagid	56			19		75
Apellatsioonkaebused	64	53	3	8		128
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused			1			1
Taotlused arvamuse saamiseks					2	2
Erimenetlused		6				6
Kokku	416	119	4	91	2	632

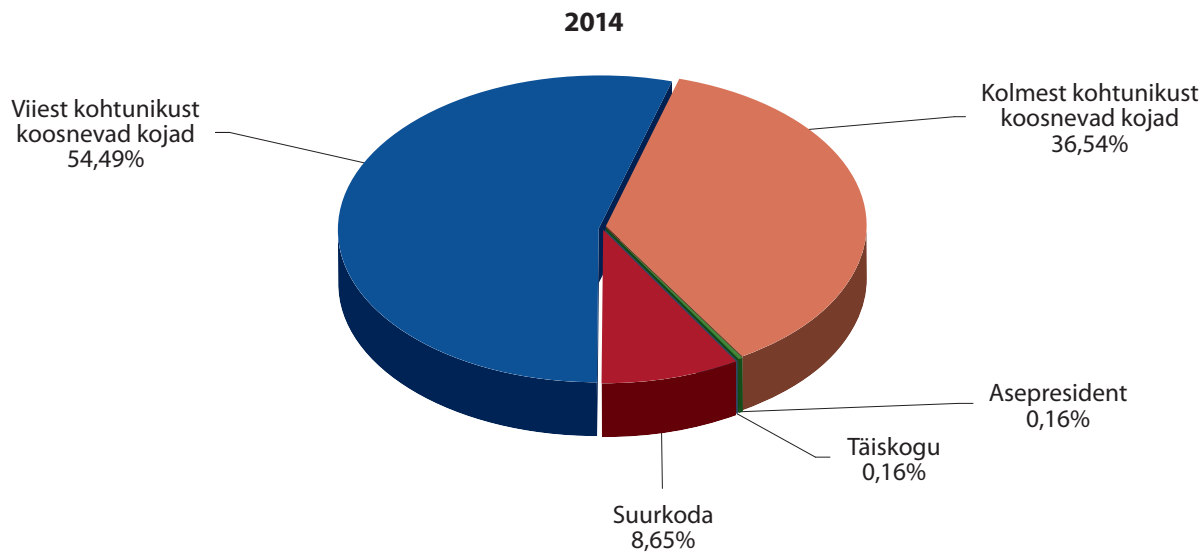
¹ Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestades üksteisega seotud liidetud kohtuasju (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

² Menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud kohtuasja registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise kohtumäärused.

³ Kohtumäärused, mis on tehtud ETL artiklite 278 ja 279 (endised EÜ artiklid 242 ja 243) või ETL artikli 280 (endine EÜ artikkel 244) või Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu vastavate sätete kohaselt esitatud taotluste või ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitleva määruse peale esitatud kaebuse alusel.

⁴ Kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise tõttu.

7. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtukoosseis (2010–2014)¹

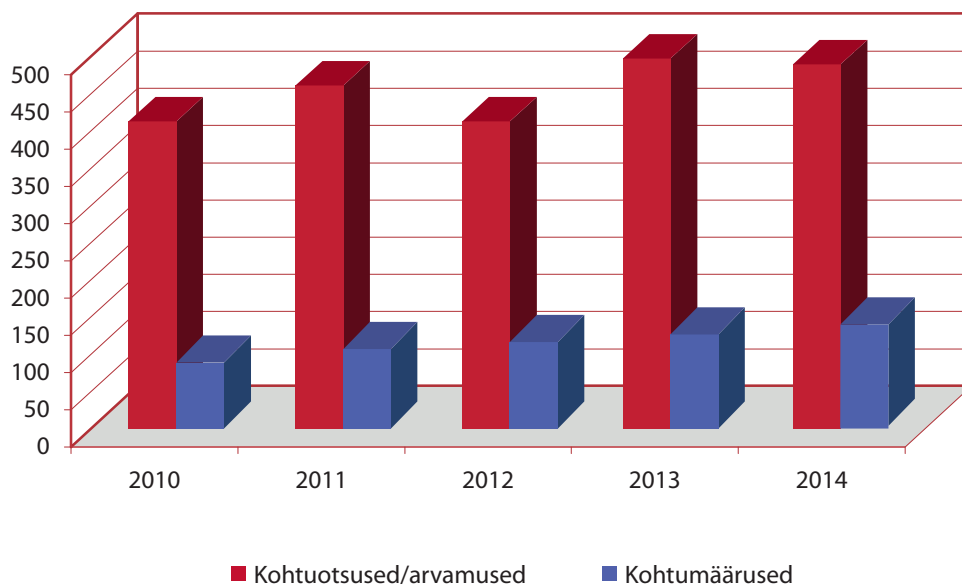

	2010			2011			2012			2013			2014		
	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku
Täiskogu				1		1	1		1				1		1
Suurkoda	70	1	71	62		62	47		47	52		52	51	3	54
Viie kohtunikust koosnevad kojad	280	8	288	290	10	300	275	8	283	348	18	366	320	20	340
Kolme kohtunikust koosnevad kojad	56	76	132	91	86	177	83	97	180	91	106	197	110	118	228
President		5	5		4	4		12	12						
Asepresident											5	5		1	1
Kokku	406	90	496	444	100	544	406	117	523	491	129	620	482	142	624

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² Menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud kohtuasja registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise kohtumäärused.

8. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad (2010–2014)^{1 2}

	2010	2011	2012	2013	2014
Kohtuotsused/arvamused	406	444	406	491	482
Kohtumäärused	90	100	117	129	142
Kokku	496	544	523	620	624

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² Menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud kohtuasja registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise kohtumäärused.

9. Lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2010–2014)¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Asutamisvabadus	17	21	6	13	9
Energeetika	2	2		1	3
Euroopa Liidu välistegevus	10	8	5	4	6
Hanked		8	12	12	13
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport			1		1
Institutsiooniõigus	26	20	27	31	18
Intellektuaal- ja tööstusomand	38	47	46	43	69
Isikute vaba liikumine	17	9	18	15	20
Juurdepääs dokumentidele		2	5	6	4
Kapitali vaba liikumine	6	14	21	8	6
Kaubanduspoliitika	2	2	8	6	7
Kaupade vaba liikumine	6	8	7	1	10
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)		1			5
Keskkond ja tarbijakaitse ²	48	25	1		
Keskkond ²	9	35	27	35	30
Konkurents	13	19	30	42	28
Liidu kodakondsus	6	6	8	12	9
Liidu õiguse põhimõtted	4	15	7	17	23
Majandus- ja rahapoliitika	1		3		1
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus			3	6	8
Maksustamine	66	49	64	74	52
Põllumajandus	15	23	22	33	29
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettustevastane võitlus, ...) ³	1	4	3	2	5
Rahvatervis		3	1	2	3
Regionaalpoliitika	2				
Riigiabi	16	48	10	34	41
Sotsiaalpoliitika	36	36	28	27	51
Tarbijakaitse ²	3	4	9	19	20
Teadusuuringud, informatsioon, haridus, statistika	1				
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos			1	1	
Teenuste osutamise vabadus	30	27	29	16	11
Tolliliit ja ühine tollitariifistik ⁴	15	19	19	11	21
Transport	4	7	14	17	18
Turism			1		
Tööstuspoliitika	9	9	8	15	3
Uute riikide ühinemine		1	2		
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	24	24	37	46	51
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus	6	8	8	12	6
Õigusaktide ühtlustamine	15	15	12	24	25
Äriühinguõigus	17	8	1	4	3
Ühenduste eelarve ³	1				

>>>

	2010	2011	2012	2013	2014
Ühenduste omavahendid ³	5	2			
Ühine kalanduspoliitika	2	1			5
Ühine tollitariifistik ⁴	7	2			
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika	2	3	9	12	3
EÜ asutamisleping / ELTL	482	535	513	601	617
EL leping	4	1			
ESTÜ asutamisleping		1			
Menetlus	6	5	7	14	6
Personalieeskirjad	4			5	1
Privileegid ja immunitetid		2	3		
Muu	10	7	10	19	7
KÕIK KOKKU	496	544	523	620	624

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² Rubriik „Keskfond ja tarbijakaitse” on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas jagatud kaheks eraldi rubriigiks.

³ Rubriigid „Ühenduste eelarve” ja „Ühenduste omavahendid” on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas ühendatud rubriigiga „Rahandussätted”.

⁴ Rubriigid „Ühine tollitariifistik” ja „Tolliliit” on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas liidetud üheks rubriigiks.

10. Kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2014)¹

	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku
Asutamisvabadus	9		9
Energeetika	3		3
Euroopa Liidu välistegevus	4	2	6
Hanked	11	2	13
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport		1	1
Institutsiooniõigus	14	4	18
Intellektuaal- ja tööstusomand	36	33	69
Isikute vaba liikumine	20		20
Juurdepääs dokumentidele	3	1	4
Kapitali vaba liikumine	6		6
Kaubanduspoliitika	7		7
Kaupade vaba liikumine	8	2	10
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)		5	5
Keskkond	28	2	30
Konkurents	26	2	28
Liidu kodakondsus	7	2	9
Liidu õiguse põhimõtted	10	13	23
Majandus- ja rahapoliitika	1		1
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	8		8
Maksustamine	46	6	52
Põllumajandus	22	7	29
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettustevastane võitlus, ...)	4	1	5
Rahvatervis	2	1	3
Riigiabi	13	28	41
Sotsiaalpoliitika	43	8	51
Tarbijakaitse	17	3	20
Teenuste osutamise vabadus	9	2	11
Tolliliit ja ühine tollitariifikatsioon	20	1	21
Transport	17	1	18
Tööstuspoliitika	2	1	3
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	47	4	51
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus	6		6
Õigusaktide ühtlustamine	23	2	25
Äriühinguõigus	2	1	3
Ühine kalanduspoliitika	5		5
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika	2	1	3
EÜ asutamisleping / ELTL	481	136	617

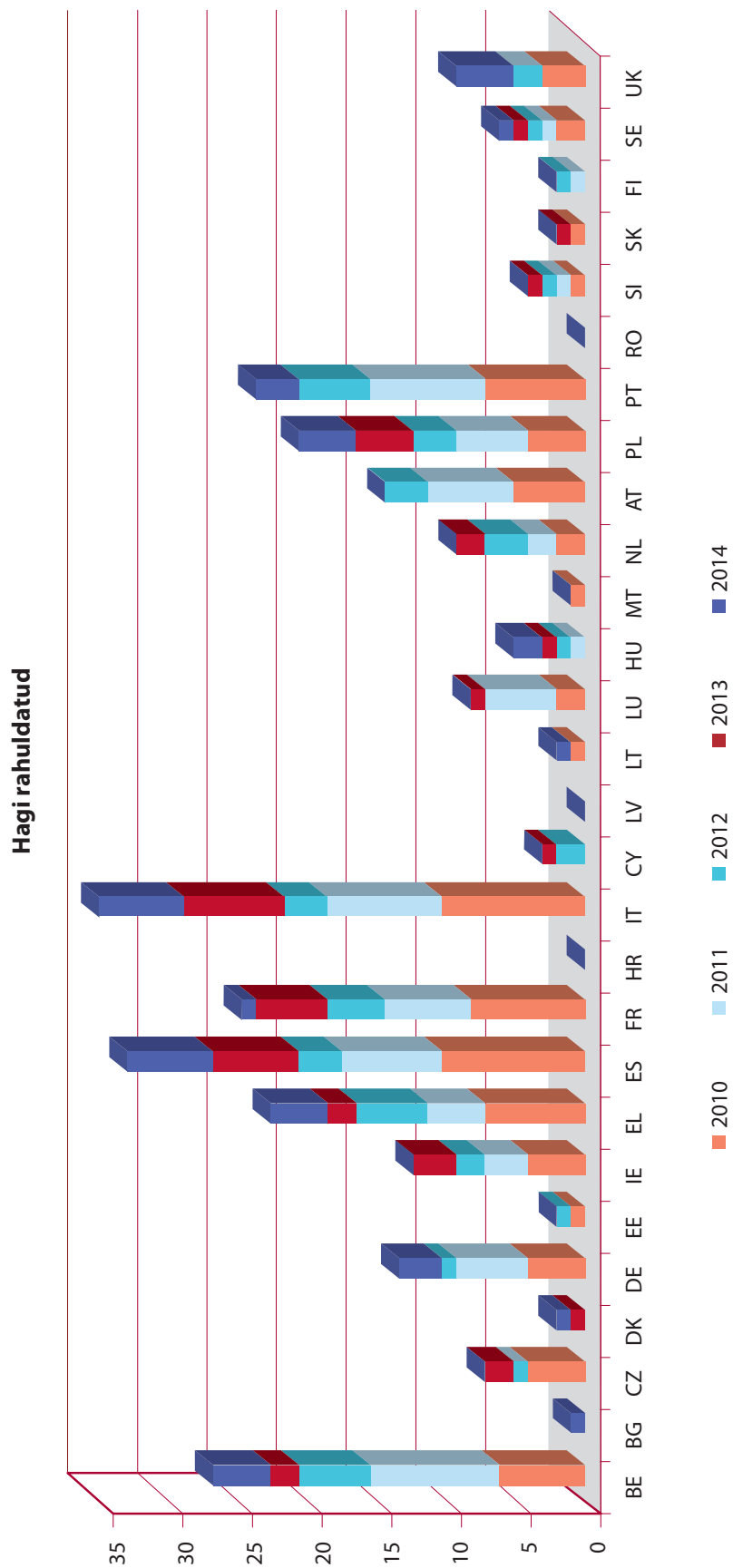
>>>

	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku
Menetlus		6	6
Personalieeskirjad	1		1
Muu	1	6	7
KÕIK KOKKU	482	142	624

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² Menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud kohtuasja registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise kohtumäärused.

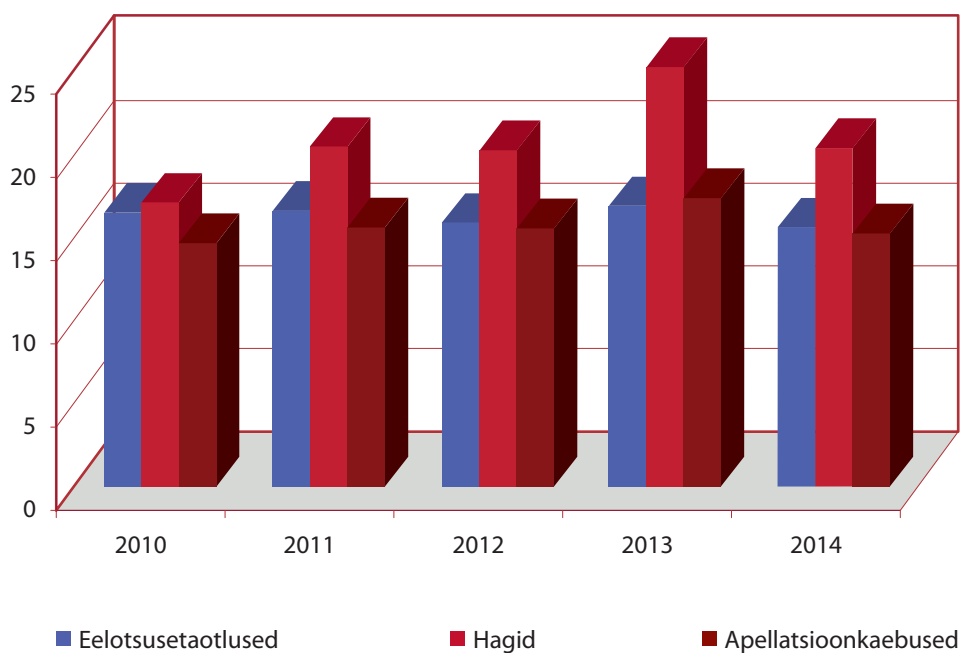
11. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtuotsused liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta: kohtulahendi sisu (2010–2014)¹

	2010		2011		2012		2013		2014	
	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud
Belgia	6	1	9	1	5	1	2	1	4	
Bulgaaria									1	1
Tšehhi Vabariik	4				1		2	2		
Taani							1	1	1	
Saksamaa	4	2	5		1	2		2	3	1
Eesti	1				1					
Iirimaa	4		3		2		3	1		
Kreeka	7		4		5		2	1	4	
Hispaania	10	2	7	1	3		6		6	
Prantsusmaa	8	2	6		4		5	3	1	
Horvaatia										
Itaalia	10		8	1	3		7	1	6	
Küpros				1	2		1			
Läti										
Leedu	1								1	
Luksemburg	2		5				1	1		
Ungari			1	1	1		1		2	
Malta	1	1		1						
Madalmaad	2	1	2		3	1	2	2		1
Austria	5		6		3			1		
Poola	4	1	5		3		4	2	4	
Portugal	7	1	8	1	5			1	3	
Rumeenia				1						
Sloveenia	1		1		1		1			
Slovakkia	1			1		1	1			
Soome			1		1			2		
Rootsi	2		1		1		1	1	1	
Ühendkuningriik	3	1			2			1	4	
Kokku	83	12	72	9	47	5	40	23	41	3

¹ Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestades üksteisega seotud liidetud kohtuasju (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

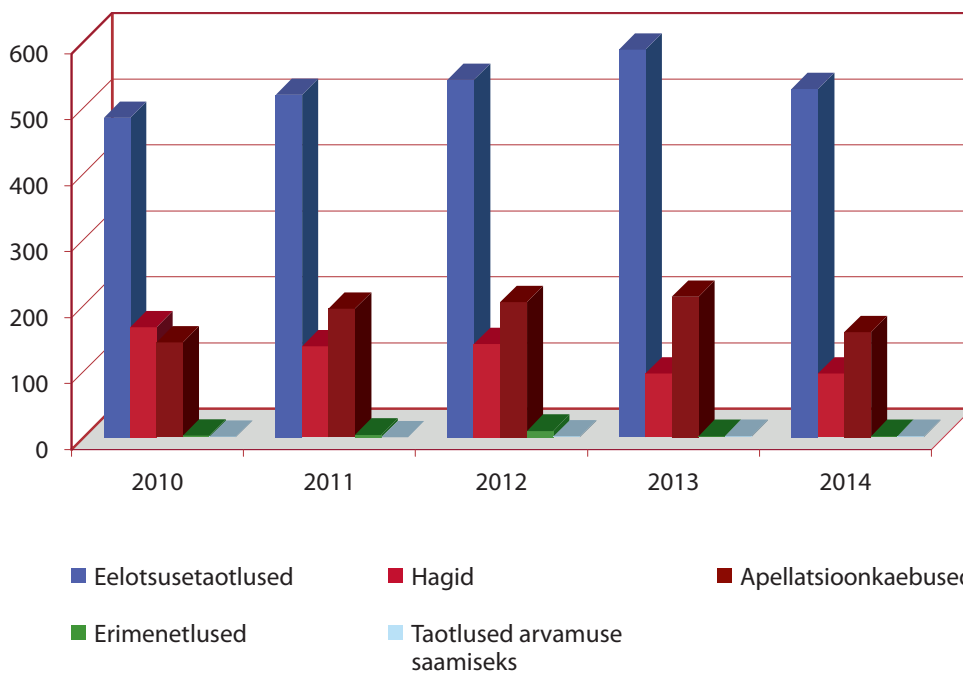
12. Lõpetatud kohtuasjad. Menetlusaeg (kohtuotsused ja õigustmõistva sisuga kohtumäärused) (2010–2014)¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Eelotsusetaotlused	16,1	16,3	15,6	16,3	15,0
Eelotsuse kiirmenetlused	2,2	2,5	1,9	2,2	2,2
Hagid	16,7	20,3	19,7	24,3	20,0
Apellatsioonkaebused	14,0	15,1	15,2	16,6	14,5

¹ Menetlusaja arvutamisel on välja jäetud: kohtuasjad, milles on tehtud vaheotsus või menetlustoiming; arvamused; erimenetlused (st tasuta õigusabi, kohtukulude kindlaksmääramine, kaja esitamine tagaseljaotsuse peale, kohtulahendi vaidlustamine kolmanda isiku poolt, kohtulahendi tõlgendamine, teistmine, Üldkohtu lahendi teistmiseks tehtud peakohtujuristi ettepaneku läbivaatamine, arestimismenetlus ja immuniteedivaldkonna kohtuasjad); kohtuasjad, mis lõpevad registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise määрусega; ajutiste meetmete kohaldamise menetlused ning ajutisi meetmeid ja menetluse astumist käsitlevad kaebused.

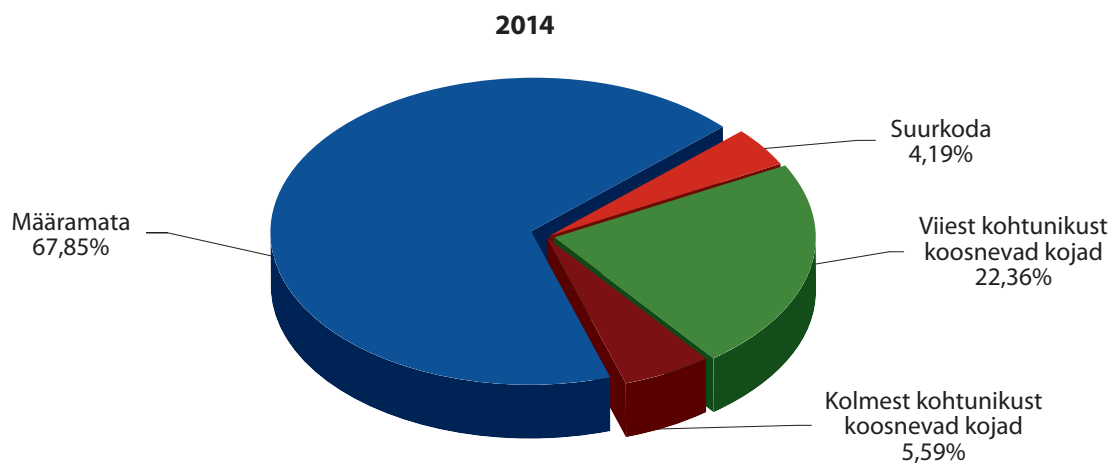
13. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Menetluse liigid (2010–2014)¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Eelotsusetaotlused	484	519	537	574	526
Hagid	167	131	134	96	94
Apellatsioonkaebused	144	195	205	211	164
Erimenetlused	3	4	9	1	2
Taotlused arvamuse saamiseks	1		1	2	1
Kokku	799	849	886	884	787

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

14. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Kohtukoosseis (2010–2014)¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Täiskogu	1				
Suurkoda	49	42	44	37	33
Viie kohtunikust koosnevad kojad	193	157	239	190	176
Kolme kohtunikust koosnevad kojad	33	23	42	51	44
President	4	10			
Asepresident			1	1	
Määramata	519	617	560	605	534
Kokku	799	849	886	884	787

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

15. Muud küsimused. Kiirendatud menetlused (2010–2014)¹

	2010		2011		2012		2013		2014	
	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine
Hagid		1			1			1		
Eelotsusetaotlused	4	8	2	7	1	5		16	2	10
Apellatsioonkaebused				5		1				
Kokku	4	9	2	12	2	6		17	2	10

16. Muud küsimused. Eelotsuse kiirmenetlused (2010–2014)

	2010		2011		2012		2013		2014	
	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	5	4	2	5	4	1	2	3	4	1
Õigusaktide ühtlustamine										1
Kokku	5	4	2	5	4	1	2	3	4	2

17. Muud küsimused. Ajutiste meetmete kohaldamine (2014)¹

	Esitatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	Kohtulahendi sisu	
			Kohaldamata jätmine	Kohaldamine
Institutsiooniõigus	1		1	
Kaubanduspoliitika	1		1	
Riigiabi	1		2	
KÕIK KOKKU	3		4	

¹ Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestades üksteisega seotud liidetud kohtuasju (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

18. Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2014). Saabunud kohtuasjad ja kohtuotsused

Aastad	Saabunud kohtuasjad ¹							Kohtuotsused/ arvamused ²
	Eelotsusetaotlused	Hagid	Apellatsioonkaebused	Ajutisi meetmeid või menetluse astumist käsitlevad kaebused	Taotlused arvamuse saamiseks	Kokku	Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	
1953		4				4		
1954		10				10		2
1955		9				9	2	4
1956		11				11	2	6
1957		19				19	2	4
1958		43				43		10
1959		46			1	47	5	13
1960		22			1	23	2	18
1961	1	24			1	26	1	11
1962	5	30				35	2	20
1963	6	99				105	7	17
1964	6	49				55	4	31
1965	7	55				62	4	52
1966	1	30				31	2	24
1967	23	14				37		24
1968	9	24				33	1	27
1969	17	60				77	2	30
1970	32	47				79		64
1971	37	59				96	1	60
1972	40	42				82	2	61
1973	61	131				192	6	80
1974	39	63				102	8	63
1975	69	61			1	131	5	78
1976	75	51			1	127	6	88
1977	84	74				158	6	100
1978	123	146			1	270	7	97
1979	106	1218				1324	6	138
1980	99	180				279	14	132
1981	108	214				322	17	128
1982	129	217				346	16	185
1983	98	199				297	11	151
1984	129	183				312	17	165
1985	139	294				433	23	211
1986	91	238				329	23	174
1987	144	251				395	21	208
1988	179	193				372	17	238
1989	139	244				383	19	188

>>>

Aastad	Saabunud kohtuasjad ¹							Kohtuotsused/ arvamused ²
	Eelotsusetootlused	Hagid	Apellatsioonkaebused	Ajutisi meetmeid või menetluse astumist käsitlevad kaebused	Taotlused arvamuse saamiseks	Kokku	Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	
1990	141	221	15	1		378	12	193
1991	186	140	13	1	2	342	9	204
1992	162	251	24	1	2	440	5	210
1993	204	265	17			486	13	203
1994	203	125	12	1	3	344	4	188
1995	251	109	46	2		408	3	172
1996	256	132	25	3		416	4	193
1997	239	169	30	5		443	1	242
1998	264	147	66	4		481	2	254
1999	255	214	68	4		541	4	235
2000	224	197	66	13	2	502	4	273
2001	237	187	72	7		503	6	244
2002	216	204	46	4		470	1	269
2003	210	277	63	5	1	556	7	308
2004	249	219	52	6	1	527	3	375
2005	221	179	66	1		467	2	362
2006	251	201	80	3		535	1	351
2007	265	221	79	8		573	3	379
2008	288	210	77	8	1	584	3	333
2009	302	143	105	2	1	553	1	376
2010	385	136	97	6		624	3	370
2011	423	81	162	13		679	3	370
2012	404	73	136	3	1	617		357
2013	450	72	161	5	2	690	1	434
2014	428	74	111		1	614	3	416
Kokku	8710	8901	1689	106	23	19 429	359	10 213

¹ Brutoarvud; erimenetlusi ei ole arvestatud.² Netoarvud.

19. Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2014). Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja aastate lõikes)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muud ¹	Kokku
1961																			1											1
1962																			5											5
1963																1			5											6
1964												2							4											6
1965					4				2										1											7
1966																			1											1
1967	5				11				3							1			3											23
1968	1				4				1		1								2											9
1969	4				11				1		1					1														17
1970	4				21				2		2								3											32
1971	1				18				6		6					1			6											37
1972	5				20				1		4								10											40
1973	8				37				4		6					1			6											61
1974	5				15				6		6								7									1		39
1975	7			1	26				15		14					1			4									1		69
1976	11				28			1	8		12								14									1		75
1977	16			1	30			2	14		7								9									5		84
1978	7			3	46			1	12		11								38									5		123
1979	13			1	33			2	18		19					1			11									8		106
1980	14			2	24			3	14		19								17									6		99
1981	12			1	41				17		11					4			17									5		108
1982	10			1	36				39		18								21									4		129
1983	9			4	36			2	15		7								19									6		98
1984	13			2	38			1	34		10								22									9		129
1985	13				40			2	45		11					6			14									8		139
1986	13			4	18			4	2	1	19					1			16									8		91
1987	15			5	32			2	17	1	36					3			19									9		144

>>>

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muud ¹	Kokku
1988	30			4	34				1	38		28				2			26									16		179
1989	13			2	47		1	2	2	28		10				1			18			1						14		139
1990	17			5	34		4	2	6	21		25				4			9			2						12		141
1991	19			2	54		2	3	5	29		36				2			17			3						14		186
1992	16			3	62			1	5	15		22				1			18			1						18		162
1993	22			7	57		1	5	7	22		24				1			43			3						12		204
1994	19			4	44		2		13	36		46				1			13			1						24		203
1995	14			8	51		3	10	10	43		58				2			19	2		5					6	20		251
1996	30			4	66			4	6	24		70				2			10	6		6				3	4	21		256
1997	19			7	46		1	2	9	10		50				3			24	35		2				6	7	18		239
1998	12			7	49		3	5	55	16		39				2			21	16		7				2	6	24		264
1999	13			3	49		2	3	4	17		43							23	56		7				4	5	22		255
2000	15			3	47		2	3	5	12		50							12	31		8				5	4	26	1	224
2001	10			5	53		1	4	4	15		40				2			14	57		4				3	4	21		237
2002	18			8	59			7	3	8		37				4			12	31		3				7	5	14		216
2003	18			3	43		2	4	8	9		45				4			28	15		1				4	4	22		210
2004	24			4	50		1	18	8	21		48				1	2		28	12		1				4	5	22		249
2005	21		1	4	51		2	11	10	17		18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221
2006	17		3	3	77		1	14	17	24		34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10		251
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26		43			1	2			19	20	7	3	1			1	5	6	16	265
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12		39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		288
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28		29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33		49		3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		385
2011	34	22	5	6	83	1	7	9	27	31		44		10	1	2	13		22	24	11	11	14	1	3	12	4	26		423
2012	28	15	7	8	68	5	6	1	16	15		65		5	2	8	18	1	44	23	6	14	13		9	3	8	16		404
2013	26	10	7	6	97	3	4	5	26	24		62	3	5	10		20		46	19	11	14	17	1	4	4	12	14		450
2014	23	13	6	10	87		5	4	41	20	1	52	2	7	6		23		30	18	14	8	28	4	3	8	3	12		428
Kokku	762	78	40	165	2137	15	77	170	354	906	1	1279	7	37	29	83	107	2	909	447	74	124	91	9	27	91	114	573	2	8710

¹ Kohtuasi C-265/00: Campina Melkunie (Cour de justice Benelux vs. Benelux Gerechtshof).
Kohtuasi C-196/09: Miles jt (Euroopa koollide pretensioonide nõukogu).

20. Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2014). Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja kohtute lõikes)

			Kokku
Belgia	Cour constitutionnelle	30	
	Cour de cassation	91	
	Conseil d'État	71	
	Muud kohtuasutused	570	762
Bulgaaria	Върховен касационен съд	1	
	Върховен административен съд	13	
	Muud kohtuasutused	64	78
Tšehhi Vabariik	Ústavní soud		
	Nejvyšší soud	3	
	Nejvyšší správní soud	20	
	Muud kohtuasutused	17	40
Taani	Højesteret	35	
	Muud kohtuasutused	130	165
Saksamaa	Bundesverfassungsgericht	1	
	Bundesgerichtshof	194	
	Bundesverwaltungsgericht	116	
	Bundesfinanzhof	303	
	Bundesarbeitsgericht	26	
	Bundessozialgericht	76	
	Muud kohtuasutused	1421	2137
Eesti	Riigikohus	5	
	Muud kohtuasutused	10	15
Iirimaa	Supreme Court	26	
	High Court	25	
	Muud kohtuasutused	26	77
Kreeka	Άρειος Πάγος	10	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	54	
	Muud kohtuasutused	106	170
Hispaania	Tribunal Constitucional	1	
	Tribunal Supremo	53	
	Muud kohtuasutused	300	354
Prantsusmaa	Conseil constitutionnel	1	
	Cour de cassation	110	
	Conseil d'État	93	
	Muud kohtuasutused	702	906
Horvaatia	Ustavni sud		
	Vrhovni sud		
	Visoki upravni sud		
	Visoki prekršajni sud		
	Muud kohtuasutused	1	1

>>>

			Kokku
Itaalia	Corte Costituzionale	2	
	Corte suprema di Cassazione	130	
	Consiglio di Stato	107	
	Muud kohtuasutused	1040	1279
Küpros	Ανώτατο Δικαστήριο	4	
	Muud kohtuasutused	3	7
Läti	Augstākā tiesa	21	
	Satversmes tiesa		
	Muud kohtuasutused	16	37
Leedu	Konstitucinis Teismas	1	
	Aukščiausiasis Teismas	11	
	Vyriausiasis administracinis teismas	9	
	Muud kohtuasutused	8	29
Luksemburg	Cour supérieure de justice	10	
	Cour de cassation	12	
	Cour administrative	10	
	Muud kohtuasutused	51	83
Ungari	Kúria	17	
	Fővárosi Ítéltábla	5	
	Szegedi Ítéltábla	2	
	Muud kohtuasutused	83	107
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Muud kohtuasutused	2	2
Madalmaad	Hoge Raad	253	
	Raad van State	101	
	Centrale Raad van Beroep	59	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	151	
	Tariefcommissie	35	
	Muud kohtuasutused	310	909
Austria	Verfassungsgerichtshof	5	
	Oberster Gerichtshof	103	
	Verwaltungsgerichtshof	81	
	Muud kohtuasutused	258	447
Poola	Trybunał Konstytucyjny		
	Sąd Najwyższy	9	
	Naczelny Sąd Administracyjny	28	
	Muud kohtuasutused	37	74
Portugal	Supremo Tribunal de Justiça	4	
	Supremo Tribunal Administrativo	53	
	Muud kohtuasutused	67	124

>>>

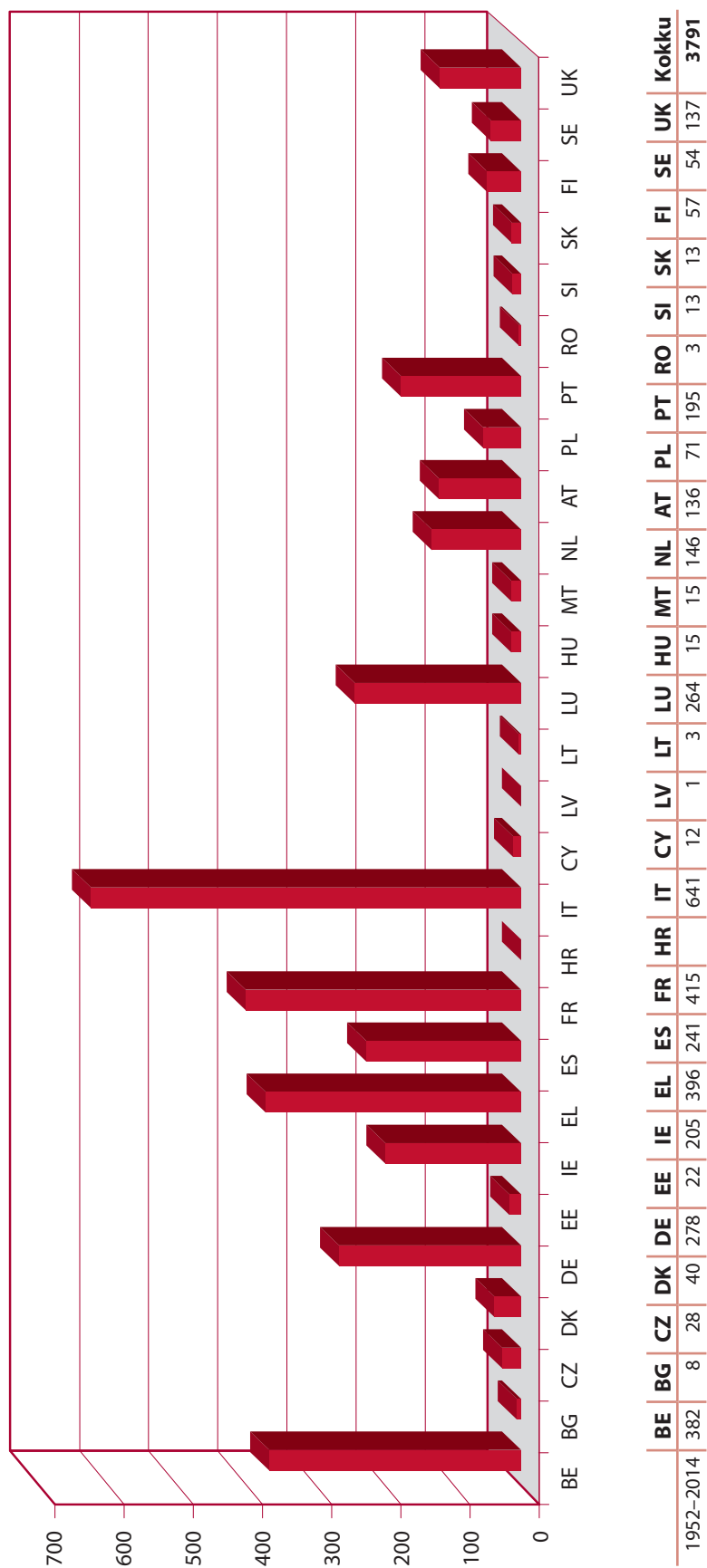
			Kokku
Rumeenia	Înalta Curte de Casație și Justiție	7	
	Curtea de Apel	45	
	Muud kohtuasutused	39	91
Sloveenia	Ustavno sodišče	1	
	Vrhovno sodišče	5	
	Muud kohtuasutused	3	9
Slovakkia	Ústavný súd		
	Najvyšší súd	9	
	Muud kohtuasutused	18	27
Soome	Korkein oikeus	16	
	Korkein hallinto-oikeus	45	
	Työtuomioistuin	3	
	Muud kohtuasutused	27	91
Rootsi	Högsta Domstolen	18	
	Högsta förvaltningsdomstolen	7	
	Marknadsdomstolen	5	
	Arbetsdomstolen	3	
	Muud kohtuasutused	81	114
Ühendkuningriik	House of Lords	40	
	Supreme Court	5	
	Court of Appeal	74	
	Muud kohtuasutused	454	573
Muud	Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof ¹	1	
	Euroopa koolide pretensioonide nõukogu ²	1	2
Kokku			8710

¹ Kohtuasi C-265/00: Campina Melkunie.

² Kohtuasi C-196/09: Miles jt.

21. Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2014). Esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagid

1952–2014

II peatükk

Üldkohus

A. Üldkohtu tegevus 2014. aastal

President Marc Jaeger

Üldkohtul täitus 2014. aastal suurejooneliselt 25 tegevusaastat. Kohus tähistas seda koos oma endiste liikmetega meenutuspäeval, mis oli nii informatiivne kui ka südantsoojendav, ning meenutas ühtlasi möödunud aasta peamisi saavutusi.

Kohtu koosseis jäi täielikult samaks, mida esineb harva – tagades tõhususe ja jätkusuutlikkuse – ja mis ei jätnud avaldamata mõju ka sel aastal registreeritud enneolematutele tulemustele. See püsivus võimaldas nimelt kasutada kõige paremini ära ühest küljest kättesaadavaks tehtud vahendeid ja juba mitu aastat järjest läbiviidud reforme ning teisest küljest toetust, mida andis üheksa (iga koja kohta ühe) täiendava nõuniku töölevõtmine alates aasta algusest.

Kohus sai seega **lõpuni menetleda 814 kohtuasja**, mille üle on tõeliselt hea meel. Tegemist ei ole mitte ainult rekordiga, vaid ennekõike selle arvu olulise kasvuga (16%) võrreldes keskmise arvuga eelmisel kolmel aastal, mis olid ise omakorda kõige produktiivsemad selle kohtu ajaloos. Üldplaanis näitab alates 2008. aastast selle kolmeaastase keskmise analüüs produktiivsuse kasvu, mis ületab 50% (ulatudes 479 kohtuasjast 2008. aastal kuni 735 kohtuasjani 2014. aastal).

Üldkohtu tegevuse mahu oluline suurenemine väljendub ka nende **kohtuasjade arvus, milles toimus** 2014. aastal **kohtuistung suuliste seisukohtade ärakuulamiseks** (millest enamikus tehakse kohtulahend 2015. aastal) ja mis ulatus 390-ni; seega on tegemist 40% kasvuga võrreldes 2013. aastaga.

Esitatud kohtuasjade arv on samuti oluliselt kasvanud (eelkõige seoses paljudest seotud kohtuasjadest koosnevate liidetud kohtuasjade kogumitega riigiabi ja piiravate meetmete valdkonnas) ning jõudis tänu sellele enneolematule tasemele (912 kohtuasja). Seega kasvas Üldkohtus erakordsest tulemuslikkusest hoolimata menetluses olevate kohtuasjade arv (1423 kohtuasja) ligi saja kohtuasja võrra võrreldes 2013. aastaga. Vastukaaluks on aga huvitav märkida, et menetluses olevate kohtuasjade ja lõpuni menetletud kohtuasjade vaheline suhtarv (mis kujutab endast vastava kohtuinstantsi menetlusaja teoreetilist näitajat) on viimase kümne aasta jooksul kõige väiksem.

See positiivne tendents kajastub 2014. aastal lõpetatud kohtuasjade **keskmises menetlusajas**. See vähenes 3,5 kuu võrra (ulatudes 2014. aastal 23,4 kuuni võrreldes 26,9 kuuga 2013. aastal), mis kujutab endast 10% vähenemist ja jäi kümme aastat tagasi registreeritud tasemele.

Üldkohtul õnnestus seega vastu seista väljakutsele, mida kujutab endast temale esitatud kohtuasjade arvu pidev kasv, kasutades selleks oma töömeetodite pidevat tõhustamist ja oma ressursside vastavat kasvatamist. Mõne aja pärast võib ta samuti loota oma **menetlust reguleerivate normide ajakohastamisele**, arvestades et tema uue kodukorraga seotud töö lõppes nõukogus 2014. aasta lõpus. See dokument, mille jõustumist oodatakse 2015. aasta jooksul, sisaldab palju uusi sätteid, mis võimaldavad Üldkohtul muuta oma menetlused veelgi tõhusamaks ja leida lahendus probleemidele, mis on tekkinud temale esitatud kohtuasjade arvu kasvu tõttu. Näiteks võib mainida võimalust anda intellektuaalomandi asjad lahendada kohtunikule ainuisikuliselt, võimalust teha otsus ilma kohtuistungita, korra kehtestamist menetlusse astumiseks või veel: selliste taotluste või dokumentide menetlemiseks, mis käsitlevad liidu või tema liikmesriikide julgeolekut.

Pidevat arengut läbiva kohtuna käib Üldkohus seega omal teel, mille suund on võetud täielikult menetlusosaliste põhiõiguste austamisele ning mida juhivad kohtuasjade lahendamise kiiruse ja kvaliteedi vahelise õrna tasakaalu otsingud.

I. Seaduslikkust puudutavad vaidlused

ELTL artikli 263 alusel esitatud hagide vastuvõetavus

Üldkohtu kohtupraktikas täpsustati 2014. aastal mõisteid „akt, mille peale saab esitada hagi” ja „õigustloov akt, mis ei sisalda rakendusmeetmeid” ELTL artikli 263 tähenduses.

1. Mõiste „akt, mille peale saab esitada hagi”

13. novembri 2014. aasta kohtuotsuses *Hispaania vs. komisjon* (T-481/11, EKL, EU:T:2014:945) käsitles Üldkohus mõistet „puhtalt kinnitav akt” sellise haviga seoses, milles nõuti põllumajanduse valdkonna ühe rakendusmääruse osalist tühistamist.

Üldkohus tuletas seoses sellega meelde, et väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et akti loetakse varasemaid akte puhtalt kinnitavaks aktiks siis, kui see ei sisalda võrreldes varasema aktiga ühtegi uut asjaolu ja kui enne selle vastuvõtmist ei ole selle adressaadi olukorda uuesti läbi vaadatud. Seda üksikakte käsitlevat kohtupraktikat tuleb kohaldada ka normatiivaktidele, kuna miski ei õigusta nende õigusaktide teistsugust käsitlemist. Üldkohus on seisukohal, et akt loetakse vastuvõetuks pärast olukorra uuesti läbivaatamist siis, kui see on vastu võetud kas puudutatud isiku taotlusel või selle autori omal algatusel selliste oluliste asjaolude põhjal, mida ei ole varasema akti vastuvõtmisel arvesse võetud. Kui seevastu faktilised ja õiguslikud asjaolud, millel uus õigusakt põhineb, ei erine varasemat õigusakti vastuvõtmist õigustanud asjaoludest, siis Üldkohtu hinnangul on kõnealune uus akt puhtalt eelmist õigusakti kinnitav akt.

Seoses sellega, millistel tingimustel võib asjaolusid lugeda uuteks ja olulisteks, selgitas Üldkohus, et asjaolu tuleb lugeda uueks asjaoluks, olenemata sellest, kas see oli varasema akti vastuvõtmisel teada või mitte, mis tahes põhjustel, kaasa arvatud ka siis, kui varasema akti autor ei olnud piisavalt hoolas ja seda asjaolu ei võetud selle akti vastuvõtmisel arvesse. Olulisuse tingimus nõuab, et asjaomane asjaolu võib muuta oluliselt seda õiguslikku olukorda, mida varasema akti autorid on arvesse võtnud.

Üldkohus märgib veel, et sellise meetme kohta, mis võetakse vastu enne selle vastuvõtmist olemasolevate faktiliste ja õiguslike asjaolude alusel, peab saama esitada uuesti läbivaatamise taotluse eesmärgiga kontrollida, kas selle kehtima jätmine on õigustatud. Ta leiab, et uuesti läbivaatamine, mille eesmärk on kontrollida, kas eelnevalt vastu võetud meede on jätkuvalt õigustatud, võttes arvesse vahepeal toimunud muudatusi õiguslikus või faktilises olukorras, viib sellise akti vastuvõtmiseni, mis ei ole varasemat akti puhtalt kinnitav, vaid mis kujutab endast vaidlustatavat akti, mille peale võib esitada tühistamishagi ELTL artikli 263 alusel.

2. Mõiste „õigustloov akt, mis ei sisalda rakendusmeetmeid”

Üldkohtul avanes 26. septembri 2014. aasta kohtuotsuses *Dansk Automat Brancheforening vs. komisjon* (T-601/11, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2014:839) võimalus käsitleda mõistet „õigustloov akt, mis ei sisalda rakendusmeetmeid” ELTL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses. Üldkohtule esitas mänguautomaatide paigaldamise ja käitamise litsentsi omavate ettevõtjate ja äriühingute ühendus

hagi komisjoni otsuse peale, millega tunnistati ühisturuga kooskõlas olevaks Taanis veebipõhistele mängudele madalamate maksude kehtestamine kui kasiinodele ja mängutubadele.

Üldkohus, kellel tuli seoses selle hagiga analüüsida hageja argumenti, et vaidlustatud otsus kujutas endast õigustloovat akti, mis ei sisalda rakendusmeetmeid ELTL artikli 263 neljanda lõigu viimase lauseosa tähenduses, rõhutab, et Euroopa Kohtu praktikast, eelkõige kohtuotsusest *Telefónica vs. komisjon*¹, tuleneb, et seda mõistet tuleb tõlgendada tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtet arvesse võttes. Füüsilised või juriidilised isikud, kes ei saa ELTL artikli 263 neljandas lõigus ette nähtud vastuvõetavuse tingimustest tulenevalt vaidlustada otse liidu kohtus liidu üldkohaldatavaid akte, on nimetatud aktide nende suhtes kohaldamise eest kaitstud võimalusega vaidlustada rakendusmeetmed, mis neis aktides sisalduvad.

Võttes ühest küljest arvesse, et vaidlustatud otsus ei täpsustanud iga maksukohustuslast puudutavalt spetsiifilisi ja konkreetseid põhjusi, ja teisest küljest, et selle tekstist tulenes, et liikmesriigi ametiasutused olid hasartmängu makse puudutava seaduse jõustumise edasi lükanud kuni komisjoni lõpliku otsuse tegemiseni, siis otsustas Üldkohus vastavalt ELTL artikli 108 lõikele 3, et nimetatud otsus sisaldas rakendusmeetmeid. Nimelt ilmneseid sellise otsuse spetsiifilised ja konkreetseid tagajärjed maksukohustuslaste suhtes liikmesriigi õigusaktides, s.o hasartmängu makse puudutavas seaduses ja selle seaduse rakendamiseks võetud aktides, milles kehtestati maksukohustuslaste poolt tasumisele kuuluvate maksude määrad ja mis kujutasid endast sellisena rakendusmeetmeid ELTL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses. Kuna nimetatud akte võis liikmesriigi kohtus vaidlustada, võisid maksukohustuslased pöörduda kohtusse ilma, et nad oleks sunnitud seadust rikkuma, väites liikmesriigi kohtule esitatud hagis, et vaidlustatud otsus ei kehti, ja vajaduse korral taotlema temalt, et ta küsiks Euroopa Kohtult ELTL artikli 267 alusel eelotsust. Järelikult ei vastanud see otsus ELTL artikli 263 neljandas lõigus ette nähtud vastuvõetavuse tingimustele.

ELTL artikli 265 alusel esitatud hagide vastuvõetavus

Kohtuasjas, milles tehti 21. märtsi 2014. aasta kohtuotsus *Yusef vs. komisjon* (T-306/10, EKL, EU:T:2014:141), esitati Üldkohtule tegevusetuse hagi nõudega tuvastada, et komisjon keeldus õigusvastaselt kustutamast hageja nime nende isikute loetelust, kellele kohaldatakse määruse (EÜ) nr 881/2002² alusel piiravaid meetmeid, pärast hageja taotlust see loetelusse kandmine uuesti läbi vaadata.

Üldkohus leidis esmalt, et hagejal ei ole lubatud institutsiooni akti vaidlustamiseks ELTL artiklis 263 ette nähtud tühistamishagi esitamise tähtaega mitte arvesse võtta, kasutades selle institutsiooni keeldumise vastu nimetatud akti tühistada või tagasi võtta „menetlusliku vahendina“ ELTL artiklis 265 ette nähtud tegevusetushagi. Üldkohtu hinnangul oleks siiski pidanud samuti arvestama asjaomase akti erilist ajalist konteksti, kuna käesolevas asjas on määruse nr 881/2002 alusel vastu võetud rahaliste vahendite külmutamise meetme kehtivuse tingimuseks endiselt selliste faktiliste ja õiguslike asjaolude edasikehtimine, mille alusel see on vastu võetud, ning selle jätkamise vajadus sellega seotud eesmärgi saavutamiseks. Sellest tuleneb, et erinevalt aktist, mille eesmärk on tekitada püsivaid tagajärgi, peab sellise meetme peale olema igal hetkel võimalik esitada läbivaa-

¹ 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus *Telefónica vs. komisjon* (C-274/12 P, EKL, EU:C:2013:852, punkt 27 jj).

² Nõukogu 27. mai 2002. aasta määrus (EÜ) nr 881/2002, millega kehtestatakse teatavate Osama bin Ladeni, Al-Qaida võrgu ja Talibaniga seotud isikute ja üksuste vastu suunatud eripiirangud ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 467/2001, millega keelustatakse teatavate kaupade ja teenuste eksport Afganistani, laiendatakse Afganistani rühmitusega Taliban seotud lennukeldu ning rahaliste vahendite ja muude finantsallikate külmutamist (EÜT L 139, lk 9; ELT eriväljaanne 18/01, lk 294).

tamise taotlust, et kontrollida, kas selle säilitamine on põhjendatud, ning komisjoni poolt sellise taotluse rahuldamata jätmist peab saama tegevusetushagiga vaidlustada. Üldkohus märkis seoses sellega, et käesolevas asjas oli kahte liiki uusi asjaolusid, see tähendab esiteks kohtuotsuse *Kadi ja Al Barakaat International Foundation vs. nõukogu ja komisjon*³ kuulutamine ning teiseks asjaolu, et Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi valitsus oli asunud seisukohale, et hageja ei vasta sellesse loetellu kandmise kriteeriumidele ja et ta oli väljendanud oma kavatsust saavutada, et tema nimi kustutataks nimetatud loetelust. Üldkohus leidis selles kontekstis, et tuleb arvesse võtta mitte ainult eespool viidatud kohtuotsuse *Kadi I* (EU:C:2008:461) kuulutamist, vaid samuti ja ennekõike muudatust komisjoni lähenemises ja tegevuses, mis oli tingimata selle kohtuotsuse tagajärg ja mis ise kujutas endast uut ja olulist asjaolu. Nimelt kohe pärast selle kohtuotsuse kuulutamist muutis komisjon radikaalselt oma lähenemist ja valmistas läbi vaatama kõiki määruse nr 881/2002 järgseid varade külmutamise meetmeid, kui mitte omal algatusel, siis vähemalt huvitatud isikute otsesel taotlusel.

Isegi kui komisjon oli seisukohal, et hageja suhtes määruses nr 881/2002 ette nähtud piiravate meetmete kehtestamine oli ja on sisuliselt õigustatud, pidi ta igal juhul võimalikult kiiresti heastama nende põhimõtete ilmselget rikkumist, mida kohaldatakse hageja nimetatud loetelusse kandmise menetluses, pärast seda, kui ta oli kindlaks teinud, et see rikkumine oli sisuliselt identne samade põhimõtete rikkumisega, mille Euroopa Kohus oli tuvastanud eespool viidatud kohtuotsuses *Kadi I* (EU:C:2008:461) ning kohtuotsuses *komisjon jt vs. Kadi*⁴, ja mille Üldkohus oli tuvastanud kohtuotsustes *Kadi vs. nõukogu ja komisjon* ning *Kadi vs. komisjon*⁵. Seega tuli Üldkohtu arvates asuda seisukohale, et komisjon oli toime pannud rikkumise, mis seisnes tegematajätmises ja mis jätkus menetluse suulise osa lõpetamise kuupäeval, kuna ta ei olnud kindlakstehtud rikkumisi ikka veel adekvaatselt heastanud.

Ettevõtjatele kohaldatavad konkurentsieeskirjad

1. Üldsätted

a. Teabe nõudmise taotlused

2014. aastal tegi Üldkohus otsuse terve rea hagide kohta, mille olid esitanud tsemendisektoris tegutsevad ettevõtjad nõudega tühistada neile komisjoni poolt määruse (EÜ) nr 1/2003⁶ artikli 18 lõike 3 alusel esitatud teabe nõudmise taotlused. Need hagid võimaldasid Üldkohtul täpsustada eelkõige neid asjaolusid, mis õigustavad teabe nõudmise taotluse esitamist; seda, millises ulatuses lubab õigus mitte aidata kaasa iseenda süüdimõistmisele keelduda sellisele taotlusele vastamisest, ning nõuet, et taotlus peab olema proportsionaalne.

– Taotluse esitamist õigustavate kaudsete tõendite piisavalt veenev laad

14. märtsi 2014. aasta kohtuotsuses *Cementos Portland Valderrivas vs. komisjon* (T-296/11, EKL, EU:T:2014:121) täpsustas Üldkohus, et komisjonil peavad teabe nõudmise taotluse kohta otsuse

³ 3. septembri 2008. aasta kohtuotsus *Kadi ja Al Barakaat International Foundation vs. nõukogu ja komisjon* (C-402/05 P ja C-415/05 P, EKL, edaspidi: „kohtuotsus *Kadi I*“, EU:C:2008:461).

⁴ 18. juuli 2013. aasta kohtuotsus *komisjon jt vs. Kadi* (C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, EKL, EU:C:2013:518).

⁵ 21. septembri 2005. aasta kohtuotsus *Kadi vs. nõukogu ja komisjon* (T-315/01, EKL, EU:T:2005:332) ja 30. septembri 2010. aasta kohtuotsus *Kadi vs. komisjon* (T-85/09, EKL, EU:T:2010:418).

⁶ Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003 [ELTL] artiklites [101] ja [102] sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205).

tegemiseks olema piisavalt veenvad kaudsed tõendid, mistõttu võib kahtlustada, et on rikutud konkurentsieeskirju.

Kuigi komisjonile ei saa panna kohustust märkida esialgse uurimise staadiumis, millised kaudsed tõendid kinnitasid tema arvamust, et tegemist võib olla ETL artikli 101 rikkumisega, ei saa sellest siiski järeldada, et komisjoni käsutuses ei pea enne sellise otsuse vastuvõtmist olema asjaolusid, mis võivad lubada tal eeldada, et tegemist võib olla ETL artikli 101 rikkumisega. Nimelt selleks, et täita nõuet kaitsta isikut – olenemata sellest, kas ta on füüsiline või juriidiline isik – avaliku võimu põhjendamatult või ebaproportsionaalse sekkumise eest tema privaatsfääri, peab teabe nõudmise taotluse eesmärk olema saada enda käsutusse dokumendid, et kontrollida, kas konkreetset faktilist ja õiguslikud olukorrad, mille kohta komisjonil juba on teavet, mis on piisavalt veenev kaudne tõend, millele tuginedes võib kahtlustada konkurentsieeskirjade rikkumist, on tegelikud ja milline on nende ulatus. Kuna Üldkohtule esitati käesolevas asjas vastav taotlus ja hageja tõi välja teatud asjaolud, mis võisid kahtluse alla seada nende kaudsete tõendite veenva laadi, mis oli komisjoni valduses määruse nr 1/2003 artikli 18 lõike 3 alusel otsuse tegemisel, leidis Üldkohus, et ta peab analüüsima neid kaudseid tõendeid ja kontrollima, kas need on piisavalt veenvad. Üldkohtu hinnangul tuleb arvesse võtta asjaolu, et vaidlustatud otsus kuulus menetluse esialgse uurimise etappi, mille eesmärk on võimaldada komisjonil koguda kogu asjasse puutuv informatsioon, mis võiks kinnitada või ümber lükata konkurentsieeskirjade rikkumist, ja võtta esialgne seisukoht menetluse suuna ja selle edasise käigu suhtes. Järelikult ei saa komisjonile panna selles staadiumis, enne teabe nõudmise otsuse vastuvõtmist kohustust, et tema valduses oleksid rikkumise asetleidmist kinnitavad tõendid. Seega piisab selleks, et komisjonil oleks õigus määruse nr 1/2003 artikli 18 lõike 3 alusel tehtud otsusega nõuda täiendava teabe esitamist, et tekiks mõistlik kahtlus eelduseks, et rikkumine on toime pandud. Kuna komisjoni kaudsed tõendid vastasid sellele määratlusele, jättis Üldkohus hagi rahuldamata.

– Taotluse proportsionaalsus

14. märtsi 2014. aasta kohtuotsuses *Buzzi Unicem vs. komisjon* (T-297/11, EKL, EU:T:2014:122) oli Üldkohtul muu hulgas võimalus rõhutada, et selleks et teabe nõudmise taotlus oleks kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega, ei piisa, et nõutud teave oleks seotud uurimise esemega. Samuti on vajalik, et ettevõtjale pandud teabe esitamise kohustus ei oleks viimase suhtes ebaproportsionaalne võrreldes uurimise vajadustega. Üldkohtu sõnul tuleb selle põhjal järeldada, et otsus, millega kohustatakse adressaati uuesti esitama varem nõutud andmeid põhjusel, et üksnes mõned neist on komisjoni arvates ebaõiged, võib osutada ebaproportsionaalselt koormavaks võrreldes uurimise vajadustega ega ole seega kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega. Samuti ei õigusta ettevõtjate esitatud vastuste käsitlemise lihtsustamise eesmärk seda, et nendelt ettevõtjatelt nõutakse komisjoni valduses oleva teabe esitamist uues vormis. Käesolevas asjas, olles kindlaks teinud, et see, et nõutava teabe hulk on väga suur, tekitab olulist töökoormust, ja et komisjoni nõutav vastuse vorm on väga kõrge täpsuse astmega, leidis Üldkohus siiski, et see koormus ei ole ebaproportsionaalne võrreldes uurimise vajadustega ega asjaomaste rikkumiste ulatusega.

Teabe nõudmise taotluse proportsionaalsuse küsimus tekkis ka kohtuasjas, milles tehti 14. märtsi 2014. aasta kohtuotsus *Schwenk Zement vs. komisjon* (T-306/11, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2014:123). Selles kohtuasjas tuli Üldkohtul eelkõige teha otsus selle kohta, kas hagejaks olevale ettevõtjale pandud kohustus vastata kahenädalase tähtaja jooksul reale küsimustele võib olla ebaproportsionaalne.

Üldkohus märkis, et sellise hindamise läbiviimiseks tuleb arvesse võtta asjaolu, et hagejal kui määruse nr 1/2003 artikli 18 lõike 3 alusel esitatud teabe nõudmise taotlust puudutava otsuse adressaadil on oht, et temale võidakse määrata mitte ainult trahv või karistusmaks, kui ta esitab andmeid,

mis ei ole täielikud, või kui ta esitab need hilinevalt või ei esita neid üldse, vaid ka trahvi selle eest, kui ta esitab sellist teavet, mida komisjon loeb ebatäpseks või moonutatuks. Üldkohus täpsustas seega, et teabe nõudmise taotluses kehtestatud tähtaja adekvaatsuse hindamine on eriti tähtis, kuna nimetatud tähtaeg peab võimaldama selle adressaadil mitte ainult esitada materiaalselt vastust, vaid ka veenduda, et esitatud teave on täielik ja täpne ning et seda ei ole moonutatud.

b. Kaebus. Kohustuste võtmine

6. veebruari 2014. aasta kohtuotsuses *CEEES ja Asociación de Gestores de Estaciones de Servicio vs. komisjon* (T-342/11, EKL, EU:T:2014:60) tegi Üldkohus otsuse kaebuse kohta, mille olid esitanud kaks ettevõtjate ühendust, kes mõistsid hukka naftaettevõtja, kes ei täitnud konkurentsieskirjade rakendamise menetluses komisjoni ees võetud kohustusi. Hagejad väitsid, et pärast seda, kui see ettevõtja ei täitnud oma kohustusi, oleks komisjon pidanud alustama selle ettevõtja vastu uuesti menetlust ja määrama talle trahvi või karistusmakske.

Üldkohus lükkas need argumendid tagasi. Ta täpsustas, et kui ettevõtja ei täida määruse 1/2003 artikli 9 lõike 1 alusel kohustuste võtmise suhtes tehtud otsust, ei ole komisjonil kohustust alustada nimetatud ettevõtja suhtes menetlust uuesti, vaid tal on selles osas kaalutusõigus. Komisjonil on samuti kaalutusõigus, kohaldades määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti c ja artikli 24 lõike 1 punkti c, mille kohaselt võib ta määrata ettevõtjatele trahve või karistusmakske, kui need ei täida selle määruse artikli 9 alusel tehtud otsusega siduvaks muudetud kohustust.

Lisaks on Üldkohus arvamisel, et kui komisjon peab hindama küsimust, kas liidul on huvi jätkata kaebuse läbivaatamist, arvestades juhtumi asjasse puutuvaid õiguslikke ja faktilisi asjaolusid, peab komisjon arvesse võtma asjaolu, et olukord võib olla erinev olenevalt sellest, kas kõnealune kaebus puudutab kohustusi käsitleva otsuse võimalikku täitmata jätmist või ELTL artiklite 101 või 102 võimalikku rikkumist. Kuna kohustuste täitmata jätmist on üldiselt kergem tõendada kui ELTL artiklite 101 või 102 rikkumist, siis on kohustuste täitmata jätmise tõendamiseks vajalikel uurimismeetmetel üldiselt piiratum ulatus. Siiski ei saa sellest järeldada, et sellises olukorras peaks komisjon süstemaatiliselt menetlust uuesti alustama ja määrama trahvi või karistusmakske. Selline lähenemine tooks kaasa selle, et komisjonile määruse nr 1/2003 artikli 9 lõikega 2, artikli 23 lõike 2 punktiga c ja artikli 24 lõike 1 punktiga c antud pädevus muutuks seotud pädevuseks, see aga ei oleks nende sätete sõnastusega kooskõlas. Üldkohus täpsustas, et selles olukorras ei ole komisjonil keelatud võtta arvesse meetmeid, mida siseriiklik konkurentsiasutus on võtnud ettevõtja suhtes, kui ta hindab, kas on liidu huvides alustada uuesti menetlust selle ettevõtja suhtes tema kohustuste täitmatajätmise tõttu, et määrata talle trahvi või karistusmakske. Neid kaalutlusi arvesse võttes järeldas Üldkohus, et käesolevas asjas ei olnud kaebuse esemeks olevas komisjoni otsuses menetlust uuesti mitte alustada ja mitte määrata ettevõtjale karistusmakske või trahvi tehtud ilmset kaalutusviga.

2. Kohtupraktika ELTL artikli 101 valdkonnas

a. Komisjoni territoriaalne pädevus

Kohtuasjas, milles tehti 27. veebruari 2014. aasta kohtuotsus *InnoLux vs. komisjon* (T-91/11, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2014:92), esitati Üldkohtule tühistamishagi komisjoni otsuse peale, mis puudutas ELTL artikli 101 ja Euroopa Majanduspiirkonna lepingu (EMP)⁷ artikli 53 kohaldamise menetlust. Komisjon oli selles otsuses määranud hagejale sanktsiooni tema osaluse eest kartellikokkuleppes vedelkristallekraanide (edaspidi „LCD”) maailmaturul. Hageja väitis oma hagi toetuseks eelkõige, et

⁷ Euroopa Majanduspiirkonna leping (EÜT 1994, L 1, lk 3; ELT eriväljaanne 11/52, lk 3).

komisjon kohaldas trahvi arvutamisel asjakohaste müügiväärtuste kindlaksmääramisel juriidiliselt valesti mõistet „otsemüük EMP-s töödeldud toodete kaudu”. Komisjon asendas tema väitel selle mõiste, võttes kunstlikult arvesse kohta, kus käesolevas asjas vaadeldavad müügitehingud tegelikult toimusid, ja ületas oma territoriaalse pädevuse piire.

Üldkohus tuletas seoses sellega meelde, et ELTL artikli 101 rikkumine eeldab kahesugust tegevust, nimelt kartellikokkuleppe sõlmimist ja selle täitmist. Kui kokkuleppe täitmise tingimus on täidetud, laieneb komisjoni pädevusele kohaldada niisuguse tegevuse suhtes liidu konkurentsioiguse norme territoriaalsuspõhimõtte, mida tunnustatakse üldiselt rahvusvahelises avalikus õiguses.⁸

Kui ülemaailmsel kokkuleppel on konkurentsivastane eesmärk, siis seda täidetakse siseturul juba ainuüksi asjaolu tõttu, et keelatud kokkuleppe esemeks olevaid tooteid turustatakse sellel turul. Üldkohus rõhutas nimelt, et kartellikokkuleppe täitmine ei eelda tingimata seda, et sellel on tegelikud tagajärjed, kuna küsimus, kas kartellikokkuleppe mõjutas selle poolte kehtestatud hindasid tegelikult, on oluline ainult kartellikokkuleppe olulisuse kindlakstegemisel trahvi suuruse arvutamiseks juhul, kui komisjon otsustab sellele kriteeriumile tugineda. Täitmise kontseptsioon põhineb sisuliselt ettevõtja mõistel konkurentsioiguse tähenduses, millel on määrav roll selle õiguse kohaldamiseks komisjoni territoriaalse pädevuse piiride kindlaksmääramisel. Täpsemalt, kui ettevõtja, millesse kuulub hageja, oli EMP-st väljaspool sõlmitud keelatud kokkuleppe pool, peab komisjon saama käsitleda tagasilööke, mille tekitas selle ettevõtja tegevus konkurentsile siseturul, ja määrata talle trahvi, mis on proportsionaalne selle kokkuleppe kahjulikkusega sellele turule. Eeltoodu põhjal tuleb Üldkohtu arvamusel järeldada, et võttes arvesse „otsemüüki EMP-s töödeldud toodete kaudu”, ei ületanud komisjon aluslepingutes sätestatud konkurentsioiguse normide rikkumise menetlemiseks õigusvastaselt oma territoriaalse pädevuse piire.

b. Trahvide arvutamine

– Müügiväärtus. Koostisosad ja valmistooted

Eespool viidatud kohtuotsuses *InnoLux vs. komisjon* tuli Üldkohtul samuti kindlaks teha kartellikokkuleppe poolt mõjutatud müügitehingute väärtus, mida komisjon määratava trahvi põhisumma arvutamisel arvesse võttis. Hageja väitis seoses sellega, et komisjon võttis arvesse kartellikokkuleppe esemeks olevaid LCD-sid sisaldavate valmistoodete hinda, millega seoses ei olnud vaidlustatud otsuses rikkumist tuvastatud ja mis ei olnud selles otsuses tuvastatud rikkumisega ei otseselt ega isegi mitte kaudselt seotud.

Üldkohus märkis, et kuigi komisjon ei kasutanud seda meetodit, ei võinud ta trahvi arvutamisel arvesse võtta olulist osa kartelli esemeks olevate LCD-de müügist kartellikokkuleppe osaliste poolt, kes kuulusid vertikaalselt integreeritud ettevõtjate hulka, isegi kui see müük kahjustas konkurentsile EMP-s. Nii pidi komisjon Üldkohtu hinnangul arvesse võtma rikkumise ulatust asjasse puutuval turul ja selleks võis ta kasutada hageja kartelli esemeks olevate LCD-de käivet kui objektiivset elementi, mis näitas õiglasel määral kahjulikkust, mida tekitas konkurentsile tema osalemine keelatud kokkuleppes, tingimusel, et see käive tekkis EMP-ga seotud müügist. Lisaks ei saanud väita, et komisjon oli kasutanud uurimist, mille ta viis läbi seoses kartelli esemeks olevate LCD-dega, selliseid valmistooteid puudutava rikkumise tuvastamiseks, mille koostisosadeks need LCD-d olid. Olles kaugel kartelli esemeks olevate LCD-de võrdsustamisest valmistoodetega, mille üheks koostisosaks need

⁸ Komisjoni territoriaalse pädevuse kohta vaata ka edaspidi punktis 3 „Kohtupraktika ELTL artikli 102 valdkonnas” viidatud 12. juuni 2014. aasta kohtuotsust *Intel vs. komisjon* (T-286/09, EKL (Väljavõtted), edasi kaevatud, EU:T:2014:547) puudutavad kohtupraktika arengud.

olid, piirdus komisjon järelusega – mille ta tegi ainult trahvi arvutamiseks –, et vertikaalselt integreeritud ettevõtjate puhul, nagu hageja, langes valmistoodete müügi koht kokku kartelli esemeks oleva koostisosa müügi kohaga kolmandale isikule, kes ei kuulunud seega samasse ettevõtjasse kui selle koostisosa tootja.

– Trahvide arvutamise meetod ja suunised

6. veebruari 2014. aasta kohtuotsuses *AC-Treuhand vs. komisjon* (T-27/10, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2014:59) oli Üldkohtul võimalus täpsustada komisjoni kaalutlusõiguse ulatust trahvide arvutamise meetodit puudutavate 2006. aasta suuniste⁹ kohaldamisel. Hageja väitis käesolevas asjas, et komisjon oli rikkunud trahvide arvutamise meetodit puudutavaid 2006. aasta suuniseid ühest küljest seeläbi, et vaidlustatud otsuses temale määratud trahve ei oleks tulnud kehtestada kindlas summas, vaid tema poolt rikkumistega seotud teenuste osutamisel saadud tasude alusel, ning teisest küljest, et komisjon oleks pidanud arvesse võtma tema kaasaaitamise võimet.

Üldkohus rõhutas, et kuigi 2006. aasta suuniseid trahvide arvutamise meetodi kohta ei saa lugeda õigusnormiks, mida administratsioon peab igal juhul järgima, on neis siiski esitatud järgitavat praktikat iseloomustavad käitumisjuhised, millest administratsioonil on konkreetsel juhul keelatud põhjendusi esitamata kõrvale kalduda. Komisjoni enda kehtestatud kaalutluspädevuse piirangud, mis tulenevad trahvide arvutamise meetodit puudutavate 2006. aasta suuniste vastuvõtmisest, ei ole siiski vastuolus komisjoni olulise hindamisruumiga. Nimelt nähtub trahvide arvutamise meetodit puudutavate 2006. aasta suuniste artiklist 37, et antud kohtuasja erisused või vajadus saavutada konkreetsel juhul teatav eemalepeletamise aste võivad õigustada, et komisjon kaldub kõrvale nimetatud suunistes trahvide arvutamiseks ette nähtud üldisest meetodist. Seega märkis Üldkohus, et hageja ei tegutsenud käesolevas asjas rikkumistega seotud turgudel, mistõttu tema selle teenuse müügiväärtus, mis oli otseselt või kaudselt rikkumisega seotud, oli olematu või ei väljendanud mõju, mis oli asjasse puutuvatel turgudel hageja osalusel toimepandud rikkumistele. Seega ei olnud komisjonil võimalik lähtuda hageja müügiväärtusest asjasse puutuvatel turgudel ning ta ei saanud ka aluseks võtta hageja tunnitasu, sest see ei väljendanud absoluutselt viidatud väärtust. Need kohtuasja erilised tingimused võimaldasid ja isegi kohustasid komisjoni 2006. aasta trahvide arvutamise suuniste artikli 37 alusel nimetatud suunistes esitatud meetodist kõrvale kalduma. Üldkohus otsustas seega, et komisjonil oli õigus käesolevas asjas 2006. aasta trahvide arvutamise suunistes esitatud meetodist kõrvale kalduda, kehtestades trahvide suurused kindlate summadena, lõpptulemusel määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 ette nähtud piirides.

– Müügiväärtus. Ettevaatamatus. Täielik pädevus

Eespool viidatud kohtuotsuses *InnoLux vs. komisjon* (EU:T:2014:92) tuli Üldkohtul täpsustada oma täieliku pädevuse ulatust juhul, kui ettevõtja, kellele kohaldatakse konkurentsieeskirjade rikkumise menetlust, ei tee koostööd.

Üldkohus tuletas meelde, et ettevõtja, kellele komisjon saatis määruse nr 1/2003 artikli 18 alusel teabenõude, on seega kohustatud tegema aktiivselt koostööd ning talle võidakse määrata selle määruse artikli 23 lõikes 1 ette nähtud spetsiaalne trahv, mis võib olla kuni 1% tema kogukäibest, kui ta esitab tahtlikult või ettevaatamatuse tõttu ebaõiget või eksitavat teavet. Järelikult võib Üldkohus oma täieliku pädevuse teostamise raames võtta vajaduse korral arvesse ettevõtja koostöösoovimatust ja sellest tulenevalt suurendada talle ELTL artikli 101 või ELTL artikli 102 rikkumise

⁹ Suunised määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (EÜT 2006, C 210, lk 2).

eest määratud trahvisummat tingimusel, et ettevõtjale ei ole sama käitumise eest määratud määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 1 alusel spetsiaalset trahvi. Käesolevas asjas leidis Üldkohus siiski, et kuiagi hageja oli toime pannud vigu, kui ta esitas komisjonile asjasse puutuvate müügitehingute hinna arvutamiseks vajalikud andmed, kuna ta oli arvanud nende hulka müügitehingud, mis olid seotud muude toodetega peale kartellikokkuleppe esemeks olevate toodete, ei saanud sellest siiski järeldada, et ta oli rikkunud oma koostöökohustust sellises ulatuses, et seda oleks tulnud trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse võtta. Kohaldades sama meetodit kui see, mida järgis komisjon vaidlustatud otsuses, otsustas Üldkohus, et trahvisummat tuleb vähendada 288 miljoni euroni.

– Raskendavad asjaolud. Korduvus

27. märtsi 2014. aasta kohtuotsuses *Saint-Gobain Glass France jt vs. komisjon* (T-56/09 ja T-73/09, EKL, EU:T:2014:160), mis puudutas kartellikokkulepet autoklaasi turul, tegi Üldkohus otsuse korduva rikkumise tagajärgede kohta komisjoni kindlaksmääratud trahvisummale. Komisjon oli nimelt ühe ettevõtja suhtes, kellele sanktsioon määrati, varem teinud otsused sarnaste rikkumiste eest 1984. ja 1988. aastal. Hagejad vaidlustasid selle, et nende suhtes võidakse leida, et nad on toime pannud korduva rikkumise.

Üldkohus otsustas seoses sellega, et ei saa lubada seda, et komisjon võib korduvuse kui raskendava asjaolu kindlakstegemisel asuda seisukohale, et ettevõtjat tuleb pidada vastutavaks varasema rikkumise eest, mille eest komisjon ei ole talle otsusega karistust määranud ning mille kindlakstegemise raames ei olnud ta vastuväiteteatise adressaat, millest tulenevalt ei olnud niisugusele ettevõtjale menetluses, mille tulemusel võeti vastu varasema rikkumise tuvastamise otsus, võimaldatud esitada oma argumente, et vaidlustada teda puudutavas osas võimaliku teiste ettevõtjatega moodustatava majandusüksuse olemasolu. Üldkohus otsustas seega käesolevas asjas, et komisjon võis korduvuse kindlakstegemisel tugineda 1988. aasta otsusele. Komisjon ei rikkunud seevastu õigusnormi, kui ta võttis seoses sellega arvesse 1984. aasta otsust. Üldkohus leidis nimelt, et ligikaudu 13 aasta ja 8 kuu pikkuse aja möödumine, mis jäi ajahetke, mil tehti vaidlustatud otsus, ning selle aja vahele, mil algas vaidlustatud otsusega karistatud rikkumine, ei takista seda, et komisjon võiks proportsionaalsuse põhimõtet rikkumata tuvastada, et hagejatest koosneval ettevõtjal oli kalduvus rikkuda konkurentsieeskirju.

Lisaks täpsustas Üldkohus, et võttes arvesse asjaolu, et rikkumise korduva toimepaneku kindlakstegemisel võis õiguspäraselt arvesse võtta ainult seda viimati nimetatud otsust ja et see otsus oli ajaliselt kõige kaugemal vaidlustatud otsusega silmas peetud rikkumisest, ei olnud hagejate rikkumisega seotud tegevus nii raske, nagu leidis komisjon. Üldkohus otsustas seega viia rikkumise korduva toimepanemise eest määratud trahvi suurendamise protsendi 30%-le ja vähendada selle tagajärjel hagejatele määratud trahvi summat.

3. Kohtupraktika ETL artikli 102 valdkonnas

Üldkohtu tegevuses kerkis sel aastal esile kohtuasi, milles tehti 12. juuni 2014. aasta kohtuotsus *Intel vs. komisjon* (T-286/09, EKL (Väljavõtte), edasi kaevatud, EU:T:2014:547). Üldkohtule esitati hagi sellise otsuse peale, millega komisjon oli määranud Ameerika mikroprotsessoritootjale Intel Corp. trahvi rekordilises summas 1,06 miljardit eurot selle eest, et ta oli kuritarvitanud aastate 2002 ja 2007 vahelisel ajavahemikul liidu konkurentsieeskirju rikkudes oma valitsevat seisundit protsessorite maailmaturul, kasutades strateegiat, mille eesmärk oli tõrjuda oma tõsised konkurendid turult eemale. See kohtuasi andis Üldkohtule võimaluse esitada olulisi täpsustusi komisjoni territoriaalse

pädevuse kohta¹⁰, rikkumise tõendamise viisi kohta, hinnasoodustuste kohta, mida nimetatakse „ainuvarustusallahindlusteks“, praktika kohta, mida kutsutakse „ilmselgeteks konkurentsipiirangu- teks“, ning määratud trahvi arvutamise kohta.

Üldkohus kinnitas esmalt, et konkurentsioiguse valdkonnas piisab selleks, et õigustada komisjoni pädevust rahvusvahelise avaliku õiguse normide seisukohast, tõendada kas kuritarvitamise kindlat mõju (nimelt vahetust, märkimisväärsust ja ettenähtavust) või asjasse puutuvate tegude toimepa- nemist Euroopa Majanduspiirkonnas (EMP). Need on järelikult alternatiivsed, mitte kumulatiivsed lähenemisviisid. Komisjonil ei ole seoses sellega kohustust tõendada konkreetseid tagajärgi. Üld- kohtu hinnangul ei tule selleks, et uurida, kas liidus toime pandud kuritarvitamise mõju oli mär- kimisväärne, ühe vältava rikkumise moodustavaid erinevaid osategusid hinnata eraldi. Piisab, kui kogu rikkumine tervikuna võis avaldada märkimisväärset mõju.

Seejärel rõhutas Üldkohus, et ei ole vaja kehtestada üldreeglit, mille kohaselt kolmandast isikust ettevõtja avaldus, milles märgitakse, et turgu valitsevat seisundit omav ettevõtja on tegutsenud teataval viisil, ei saa mingil juhul olla üksi piisav tõend EÜ artikli 102 rikkumisena kvalifitseeritavate faktiliste asjaolude kohta. Sellistel juhtudel nagu käesolevas asjas, milles ei selgunud kuidagi, et kolmandast isikust ettevõtjal oleks olnud mingitki huvi esitada valitsevas seisundis oleva ettevõtja vastu valesüüdistusi, võib kolmandast isikust ettevõtja avaldusest üldjuhul piisata tõendamaks, et on toime pandud rikkumine.

Üldkohus märkis lisaks, et seoses valitsevas seisundis olevale ettevõtjale antud allahindluste kuri- tarvitava laadi kindlakstegemisega võib eristada kolme allahindluste kategooriat: koguselised alla- hindlused, ainuvarustusallahindlused ja võimalikult lojaalsust tekitava mõjuga allahindlused. Ainu- varustusallahindlused, mille andmine on seotud tingimusega, et klient varustab ennast täielikult või suures osas oma valitsevas seisundis oleva ettevõtja juures, on juhul, kui selline ettevõtja neid annab, vastuolus siseturul kahjustamata konkurentsi tingimusega. Allahindluse konkurentsivastane võime sõltub asjaolust, kas see võib kutsuda klienti üles valima ainuvarustamist. Sellise üleskutse olemasolu ei sõltu küsimusest, kas juhul, kui ainuvarustamise tingimust rikutakse, siis seda alla- hindlust tegelikult vähendatakse või võetakse see tagasi. Nimelt ei sõltu ainuvarustusallahindlused majandusliku või rahalise teene osutamisest, mis õigustab seda allahindlust, välja arvatud erand- likel asjaoludel, vaid need võivad pigem piirata või võtta ära ostjalt võimaluse valida vabalt oma tarneallikaid ja takistavad teiste tootjate turule sisenemist. Seda liiki allahindlused kujutavad endast valitseva seisundi kuritarvitamist, kui nende andmist ei õigusta objektiivsed põhjendused. Ainuva- rustusallahindlustel, mida annab valitsevas seisundis ettevõtja, on oma laadi enda tõttu konkurent- si piirav ja konkurente turult kõrvale tõrjuv mõju. Seega ei olnud komisjonil Üldkohtu arvamusel kõnealuses kohtuasjas kohustust vaidluse asjaolusid hinnata, selleks et tõendada, et allahindluste konkreetne või võimalik tagajärg oli konkurentide eemaletõrjumine turult. Üldkohus märkis seoses sellega, et sellise olulise kaubanduspartneri nagu valitsevas seisundis oleva tarnija poolt ainuvarus- tusallahindluse andmine muudab struktuuriliselt keerulisemaks konkurendi võimaluse esitada at- raktiivse hinnaga pakkumine ja seega turule siseneda. Selles kontekstis ei välista selle turuosa või- malik tähtsusetus, mida valitsevas seisundis oleva ettevõtja poolt antud ainuvarustusallahindlused puudutavad, nende ebaseaduslikkust. Turgu valitsevas seisundis ettevõtja ei saa seega õigustada teatud klientidele ainuvarustusallahindluste tegemist asjaoluga, et konkurentidel on võimalus teos- tada tarneid teistele klientidele. Samuti ei saa turgu valitsevas seisundis ettevõtja teatud kindlas turusegmendis kliendi peaaegu täieliku ainuvarustamise korral õigustada allahindluse tegemist as- jaoluga, et sellele kliendile jääb vabadus katta oma tarnevajadus teistes turusegmentides ostude-

¹⁰ Komisjoni territoriaalse pädevuse kohta vaata ka eespool punktis 2 „Kohtupraktika ELTL artikli 101 valdkonnas“ viidatud kohtuotsust *InnoLux vs. komisjon* (T-91/11, EU:T:2014:92) puudutavad kohtupraktika arengud.

ga konkurentidelt. Üldkohus sedastas lisaks, et puudub vajadus kontrollida, kasutades „*as efficient competitor test*” meetodit, kas komisjon on õigesti kontrollinud allahindluste võimet kõrvale tõrjuda sama võimekat konkurenti kui hageja.

Üldkohus märkis lisaks, et konkurentsioiguse valdkonnas võivad „ilmselged konkurentsipiirangud” – mis seisnevad selles, et teatud tingimustel tehakse turgu valitsevas seisundis ettevõtja klientidele makseid selleks, et nad lükkaksid ühel või teisel viisil edasi või jätaksid ära teatavate konkurenti toodete turustamise või piiraksid seda – muuta sellele konkurendile turulepääsu raskemaks ja kahjustada konkurentsistruktuuri. Iga loetletud tegevuse ellurakendamine on käsitatav turgu valitseva seisundi kuritarvitamisena ETL artikli 102 mõttes. Üldkohtu hinnangul ei teki nimelt turult kõrvaldõrjumise tagajärg mitte ainult siis, kui konkurentide turulepääs muudetakse võimatuks, vaid ka siis, kui seda raskendatakse. Üldkohus rõhutas ka, et ETL artikli 102 kohaldamisel võivad konkurentsivastase eesmärgi ja tagajärje tõendamine segamini minna. Kui on tõendatud, et turgu valitsevas seisundis ettevõtja tegevuse eesmärk on konkurentsi piiramine, siis võib sellel tegevusel olla ka vastav mõju. Turgu valitsevas seisundis ettevõtja tegevusel on konkurentsivastane eesmärk, kui ta takistab sihipäraselt tema konkurenti tootega varustatud toote turustamist, sest ainus huvi, mis tal võib seda tehes olla, on seda konkurenti kahjustada. Turgu valitsevas seisundis oleval ettevõtjal on ka eriline vastutus mitte kahjustada tõhusat ja moonutamata konkurentsi ühisturul oma tegevusega, mis ei käi kokku toote omadustel põhineva konkurentsiga. Kuid klientidele maksete tegemine selle eest, et nad seavad piiranguid kindla konkurenti tootega varustatud toote turustamisele, ei ole selgelt toote omadustel põhinev konkurents.

Lõpetuseks tuletas Üldkohus meelde, et kui komisjon määrab vastavalt 2006. aasta trahvide arvutamise suuniste artiklile 22 kindlaks sõltuvalt rikkumise raskusest arvesse võetava müügiväärtuste suhte, ei pea ta kergendava asjaoluna arvesse võtma konkreetse mõju puudumist, kui nimetatud suhe on põhjendatud muude asjaoludega, mis võivad mõjutada rikkumise raskuse kindlaksmääramist. Ent kui komisjon peab vajalikuks rikkumisega turule avaldatud tegeliku mõju arvessevõtmist selle osakaalu suurendamiseks, peab ta esitama üksikasjalikke, usutavaid ja piisavaid tõendeid, mis võimaldavad hinnata tegelikku mõju, mis rikkumisel võis konkurentsile sellel turul olla. Seega jättis Üldkohus hagi tervikuna rahuldumata ning kinnitas komisjoni otsust ja Intelile määratud trahvi, mis on kõigi aegade kõige suurem ühele ettevõtjale konkurentsieeskirjade rikkumise tuvastamise korral määratud trahv.

4. Kohtupraktika arengud koondumiste valdkonnas

Kohtuasjas, milles tehti 5. septembri 2014. aasta kohtuotsus *Éditions Odile Jacob vs. komisjon* (T-471/11, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2014:739), esitati Üldkohtule hagi otsuse peale, millega komisjon tegi veel kord ja tagasiulatuvalt kindlaks, et äriühing Wendel Investissement SA on koondumistehingut Lagardère/Natexis/VUP lubava komisjoni otsusega seotud kohustustest tulenevalt üleantud vara saaja.

Olles märkinud, et õiguspärase ootuse ja õiguskindluse põhimõttega ei ole vastuolus see, kui komisjon oleks vajaduse korral otsustanud tühistada tingimusliku koondumist lubava otsuse, tuletas Üldkohus meelde, et kuigi nimetatud põhimõttega on üldjuhul vastuolus see, kui õigusakti ajalise kehtivuse alguspunktina on määratud avaldamisest varasem kuupäev, võib see erandkorras olla siiski ka teisiti, kui seda nõuab seatud eesmärk. Käesolevas asjas oli uue tagasiulatuva heakskiitva otsuse vastuvõtmisel mitu üldise huvi eesmärki. Nimelt oli uue otsuse eesmärk heastada õigusvastatus, mis tuvastati Üldkohtu poolt, mis kujutas endast üldise huvi eesmärki. Samuti oli uue otsuse eesmärk täita õiguslünk, mille tekitas esimese heakskiitva otsuse tühistamine, ning seega kaitsta

nende ettevõtjate õiguskindlust, kelle suhtes kohaldatakse määrust (EÜ) nr 4064/89¹¹. Üldkohus täpsustas selles kontekstis lisaks, et kuigi pärast haldusakti tühistamist tuleb selle koostajal vastu võtta uus asendav akt, asetades end olukorda, mis valitses tühistatud akti vastuvõtmise kuupäeval, tuginedes sel ajal kehtinud õigusnormidele ja sel ajal asjasse puutuvaks olnud faktilistele asjaoludele, võib ta aga uues otsuses tugineda muudele põhjendustele kui need, millele ta tugines esimeses otsuses. Nimelt tingib koondumistehingute kontroll prognoosiva analüüsi konkurentsiolekorra kohta, mis võib tekkida tulevikus pärast koondumistehingut. Käesolevas asjas pidi komisjon Üldkohtu arvates paratamatult teostama tagantjärele analüüsi konkurentsiolekorra kohta, mis tekkis pärast koondumistehingut, ja seega uuris ta õigesti, kas tema analüüsi, mis oli tehtud tühistatud otsuse vastuvõtmise kuupäeval tema käsutuses olnud tõendite alusel, toetasid andmed sellele kuupäevale järgnenud perioodi kohta.

Lisaks, mis puudutab üleantava vara saaja sõltumatuse tingimust, siis Üldkohus märkis, et seoses koondumistehingutega on selle tingimuse eesmärk muu hulgas tagada omandaja võime tegutseda turul tõhusa ja iseseisva konkurendina, ilma et võõrandaja mõjutaks tema strateegiat ja valikuid. Seda sõltumatust hinnates saab uurida kahe äriühingu vahelisi seoseid nende kapitaliosaluse, finantseerimise, kaubandussuhete, personali ja vara aspektist. Üldkohus leidis käesolevas asjas, et nimetatud sõltumatuse tingimusega ei olnud vastuolus tingimus, et üks üleandja juhatajatest oli väidetavalt samal ajal nimetatud üleandja järelevalvenõukogu ja siseauditi nõukogu liige. Üldkohtu seisukohalt täideti seda tingimust, kuna komisjoni nõudel võttis üleandja endale enne esimese heakskiitmise otsuse vastuvõtmist ametliku kohustuse tagada esiteks, et see isik astub tagasi kõigilt selle äriühingu ametikohtadelt aasta jooksul alates selle äriühingu kandidatuuri heakskiitmisest, ja teiseks, et ta ei osale selle ajavahemiku jooksul juhatuse ja muude sisekomiteede nende otsuste vastuvõtmisel, mis puudutasid kontserni kirjastustegevust, ning et ta ei saa selle äriühingu juhatajatelt või töötajatelt mingit konfidentsiaalset teavet kirjastussektorit puudutavates küsimustes.

Riigiabi

1. Vastuvõetavus

Käesoleva aasta kohtupraktika lisab kasulikke täpsustusi eelkõige selle mõiste osas, millal on isik „riigiabi valdkonnas isiklikult puudutatud”¹².

Kohtuasjas, milles tehti 17. juuli 2014. aasta kohtuotsus *Westfälisch-Lippischer Sparkassen- und Giroverband vs. komisjon* (T-457/09, EKL, EU:T:2014:683), tekkis küsimus, kas abisaajaks oleva panga aktsionäri saab lugeda selliseks isikuks, keda otsus, millega riigiabi tunnistatakse teatavatel tingimustel siseturuga kooskõlas olevaks, isiklikult puudutab.

Olles meelde tuletanud, et väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et isik ei saa – välja arvatud juhul, kui ta saab tugineda põhjendatud huvile, mis on eraldiseisev sellise äriühingu põhjendatud huvist, keda puudutab liidu õigusakt ja kelle kapitalis on sellel isikul osalus – kaitsta oma õigusi seoses selle aktiga muul moel, kui teostades oma õigusi hagi esitamise õigust omava ettevõtja osanikuna, kontrollis Üldkohus, kas hageja põhjendatud huvi vaidlustatud otsuse tühistamiseks võib lugeda eraldiseisevaks abisaaja panga omast. Kohus märkis seoses sellega, et see huvi on eraldiseisev

¹¹ Nõukogu 21. detsembri 1989. aasta määrus (EMÜ) nr 4064/89 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumise üle (konsolideeritud versioon) (EÜT 1990, L 257, lk 13; ELT eriväljaanne 08/01, lk 31).

¹² Mõiste „õigustloov akt, mis sisaldab rakendusmeetmeid” kohta riigiabi valdkonnas vaata ka eespool punktis „ELTL artikli 263 alusel esitatud hagide vastuvõetavus” viidatud 26. septembri 2014. aasta kohtuotsust *Dansk Automat Brancheforening vs. komisjon* (EU:T:2014:839) puudutavad kohtupraktika arengud.

selles osas, mis puudutas vaidlustatud otsuse lisas kehtestatud müümise kohustust. See kohustus puudutab nimelt üksnes omanikke, kes on sunnitud kindlaksmääratud tähtaegadel loobuma oma omandist abisaajast pangas, selleks et nimetatud pangale antud abi kiidetaks heaks. Nimetatud pank ei tohi seevastu ise midagi teha selle kohustuse alusel, mis ei puuduta tema vara ega määra kindlaks tema tegevust turul. Siiski, muude vaidlustatud otsuses sisalduvate tingimuste kohta, mille hulka kuuluvad abisaaja panga bilansimahu vähendamise seotud tingimused, märkis Üldkohus, et need hõlmasid kõnealuse panga äritegevust. Ta võis ise vaidlustatud otsuse peale esitatava hagi raames välja tuua mis tahes argumendi nende tingimuste õigusvastasuse või mittevajalikkuse kohta. Üldkohus jõudis järeldusele, et mis puudutab vaidlustatud otsusega kaasnevaid tingimusi peale müügikohustuse, siis kattub hageja põhjendatud huvi abisaaja panga omaga ja seega ei puuduta vaidlustatud otsus teda isiklikult. Kohus leidis seevastu, et kõnealune otsus puudutab hagejat isiklikult selles osas, milles vaidlusaluse garantii heakskiitmise tingimuseks seati müügikohustuse järgimine.

2. Sisulised küsimused

a. Mõiste „riigiabi“

7. novembri 2014. aasta kohtuotsustes *Autogrill España vs. komisjon* (T-219/10, EKL, EU:T:2014:939) ning *Banco Santander ja Santusa vs. komisjon* (T-399/11, EKL, EU:T:2014:938) tuli Üldkohtul teha otsus mõiste „valikulisus“ kohta, mis on otsustav kriteerium selleks, et meede kvalifitseerida riigiabiks.

Vaidlus toimus komisjoni otsuse üle, millega tunnistati siseturuga vastuolus olevaks Hispaania välismaistes äriühingutes osaluse eest maksude mahaarvamise süsteem. Selle vastu pöördusid Üldkohusse kolm Hispaanias asutatud ettevõtjat, kes vaidlustasid asjaomase süsteemi kvalifitseerimise riigiabina vaidlustatud otsuses, tuginedes eelkõige sellele, et nimetatud süsteem ei ole valikuline.

Üldkohus asus seisukohale, et komisjon ei olnud tõendanud, et asjaomane süsteem on valikuline. Ta märkis seoses sellega esmalt, et kui on selge, et eksisteerib erand viitesüsteemist – käesolevas asjas äriühingu tulumaksu üldisest süsteemist ja täpsemalt firmaväärtuse maksustamise korda puudutavatest eeskirjadest –, ei võimalda see üksinda asuda seisukohale, et meetme tõttu eelistatakse „teatavaid ettevõtjaid või teatavat tootmist“ liidu õiguse tähenduses, kuna see meede on *a priori* kättesaadav kõikidele ettevõtjatele. Üldkohus märkis seejärel, et vaidlusalune kord ei puuduta ühtegi konkreetset ettevõtjate või tootmise kategooriat, vaid ühte majandustehingute kategooriat. Nimelt on see kohaldatav kõikidele rohkem kui 5% osaluse omandamistele välismaa äriühingutes, mida omatakse järjest vähemalt ühe aasta jooksul.

Üldkohus lükkas lisaks tagasi argumendi valikulisusest, mis võib tuleneda asjaolust, et maksustamise korrast sai eelise vaid teatav hulk ettevõtjaid, kes tegid investeringuid välismaale. Selline lähenemine võiks viia selleni, et valikulisus tehakse kindlaks kõikide maksumeetmete puhul, mille saajale on kehtestatud teatavad tingimused, kuigi abi saanud ettevõtjatel ei ole ühtegi ühist iseloomustajat, mis eristab neid teistest ettevõtjatest, peale meetme andmiseks nõutavate tingimuste.

Lõpetuseks tuletas Üldkohus meelde, et meede, mida võidakse anda valimata kõikidele asjaomase riigi territooriumil asutatud ettevõtjatele, ei kujuta endast riigiabi valikulisuse tingimuse seisukohast. Meetme valikulisuse tuvastamine peab lisaks põhinema sama liikmesriigi seaduste alusel ettevõtjate rühmade erineval kohtlemisel, mitte ühe liikmesriigi ettevõtjate erineval kohtlemisel võrreldes teiste liikmesriikide ettevõtjatega. Üldkohus järeldas sellest, et asjaolu, et meede annab eelise ühes liikmesriigis maksukohustuslaseks olevatele ettevõtjatele võrreldes teistes liikmesriikides maksukohustuslaseks olevate ettevõtjatega, eelkõige kuna see lihtsustab liikmesriigi territooriumil asutatud ettevõtjatel osaluse omandamist välismaal asutatud ettevõtjate kapitalis, ei oma

tähendust valikulisuse kriteeriumi analüüsi seisukohast ja võimaldab ainult vajaduse korral kindlaks teha konkurentsi ja kaubavahetuse mõjutamist.

Meetme valikulisuse tingimus oli samuti vaidluse keskmes kohtuasjas, milles tehti 9. septembri 2014. aasta kohtuotsus *Hansestadt Lübeck vs. komisjon* (T-461/12, EKL (Väljavõtted), edasi kaevatud, EU:T:2014:758). Käesolevas asjas tekkis küsimus Lübecki (Saksamaa) lennujaamatasusid puudutava määruse riigiabi kvalifitseerimisest komisjoni poolt oma otsuses alustada ELTL artikli 108 lõike 2 alusel menetlust nimetatud lennujaama puudutavate erinevate meetmete suhtes. Lübecki linn vaidlustas selle kvalifitseerimise põhjendusel, et vaidlusalust määrust ei saanud lugeda valikuliseks.

Nimetatud otsuse osaliseks tühistamiseks esitatud nõude menetlemisel tuletas Üldkohus meelde, et meetme valikulisuse kindlakstegemiseks tuleb uurida, kas see meede annab konkreetsetes õigussüsteemis teatud ettevõtjatele eelise võrreldes teiste ettevõtjatega, kes on samas õiguslikus ja faktilises olukorras. Üldkohus täpsustas siiski, et riigiabi mõiste ei hõlma riigi meetmeid, millega kehtestatakse ettevõtjate erinev kohtlemine ja mis on seetõttu esmapilgul selektiivsed, kui erinev kohtlemine tuleneb süsteemi üldisest olemusest või ülesehitusest.

Selles kontekstis ja selleks, et hinnata avalik-õigusliku isiku poolt teatud sektoris konkreetse asja või teenuse kasutamiseks kehtestatud tasumäärade võimalikku valikulisust, tuleb muu hulgas arvesse võtta kõiki ettevõtjaid, kes kasutavad või võivad kasutada asjaomast asja või teenust, ja hinnata, kas üksnes mõned neist saavad või võivad saada kasu võimalikust eelisest. Nende ettevõtjate olukord, kes ei soovi või ei saa asjaomast asja või teenust kasutada, ei ole eelise olemasolu hindamisel otsestelt asjakohane. Teiste sõnadega, avalik-õigusliku isiku poolt teatud sektoris kättesaadavaks tehtud konkreetse asja või teenuse kasutamiseks kehtestatud tasumäärade valikulisust hinnates saab lähendada üksnes asjaomase üksuse olemasolevatest või võimalikest klientidest ja asjaomase konkreetsest asjast või teenusest ning mitte lähtuda selle sektori muude ettevõtjate klientidest, kellele on kättesaadavaks tehtud samasugused asjad või teenused. Selleks et avalik-õigusliku isiku poolt konkreetsete asjade tarnimiseks või teenuste osutamiseks antud võimalik eelis soodustaks teatud ettevõtjaid, on vaja, et kõik seda asja või teenust kasutavad või kasutada soovivad ettevõtjad ei saa või ei võid saada asjaomase üksuse käest asjaomasel juhul sellist eelist.

Üldkohus leidis neid kaalutlusi arvesse võttes, et käesolevas asjas ei olnud ainult see asjaolu, et vaidlusalune määrus oli kohaldatav üksnes Lübecki lennujaama kasutavatele lennundusettevõtjatele, asjakohane kriteerium selleks, et leida, et määrus vastas valikulisuse tingimusele.

b. Üldist majandushuvi pakkuvad teenused

11. juuli 2014. aasta kohtuotsuses *DTS Distribuidora de Televisión Digital vs. komisjon* (T-533/10, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2014:629) avanes Üldkohtul võimalus meelde tuletada põhimõtteid, mida kohaldatakse liidu kohtu kontrollile üldist majandushuvi pakkuvate teenuste valdkonnas tehtud komisjoni otsuste üle ja eelkõige seoses raadioülekande teenustega.

Selle kohtuotsuse aluseks on hagi otsuse peale, millega komisjon oli tunnistanud siseturuga kooskõlas olevaks riigiabi, mille Hispaania Kuningriik kavatses anda riiklikule raadio- ja televisiooniorganisatsioonile ja mille aluseks oli seadus, millega muudeti raadioülekande teenuste rahastamise süsteemi.

Üldkohus täpsustas, et liikmesriikidel on avar kaalutlusõigus avalik-õigusliku ringhäälinguteenuse osutamise ülesande määratluse ja selle teenuse korralduse üle. Seega on komisjoni kontroll selles osas piiratud. Kuna komisjoni hinnang puudutab keerukaid majanduslikke asjaolusid, siis Üldkohtu kontroll komisjoni otsuse üle on veelgi piiratum. See piirub kontrollimisega, kas asjaomane mee-

de on taotletud eesmärgiga võrreldes ilmselt sobimatu. Arvestades laia kaalutlusõigust, mis liikmesriikidel on avalik-õigusliku ringhäälinguteenuse määratlemisel, ei ole ELTL artikli 106 lõikega 2 vastuolus see, kui liikmesriik annab avalik-õiguslikule ringhäälinguteenusele laia määratluse ja teeb avalik-õiguslikule ringhäälinguorganisatsioonile ülesandeks pakkuda tasakaalustatud ja mitmekesise sisuga saatekava, mis võib hõlmata ka spordisündmuste taasedastamist ning filmide näitamist. Seega ei näita pelk asjaolu, et avalik ringhäälinguorganisatsioon konkureerib eraõiguslike operaatoritega sisu omandamise turul ja mõnel juhul edestab neid, seetõttu iseenesest, et komisjon on teinud ilmse hindamisvea.

Üldkohtu seisukohalt ei ole siiski ELTL artikli 106 lõikega 2 kooskõlas see, kui ringhäälinguorganisatsioon tegutseb turul eraõiguslike operaatorite suhtes konkurentsivastaselt, võttes süstemaatiliselt enampakkumisi sisu omandamise turul. Niisugust tegevust ei saa lugeda vajalikuks talle usaldatud avaliku teenuse osutamise ülesande täitmiseks.

Lisaks tuleneb selle sätte teisest lausest, et avaliku teenuse osutamine ei tohi mõjutada kaubandust määral, mis oleks vastuolus liidu huvidega, ning et EL ja ELT lepinguid täiendavast protokollist nr 29 liikmesriikide avalik-õigusliku ringhäälingu kohta tuleneb, et avalik-õigusliku ringhäälinguorganisatsiooni rahastamine ei tohi mõjutada kaubandustingimusi ega konkurentsi liidus määral, mis oleks vastuolus üldiste huvidega. Sellest järeldub, et selleks, et avalik-õigusliku ringhäälinguteenuse osutamise ülesandega operaatorile suunatud abikava puhul saaks asuda seisukohale, et see ei täida neid tingimusi, peab see mõjutama kaubandust ja konkurentsi oluliselt ja määral, mis on ilmselt ebaproportsionaalne võrreldes liikmesriikide taotletavate eesmärkidega. Nimelt peaks selleks, et saaks tuvastada niisuguse muutmise, olema tõendatud, et tegutsemine eraõigusliku operaatorina on liikmesriigi ringhäälinguturul välistatud või muudetud ülemäära raskeks, mida käesolevas asjas ei olnud tõendatud.

16. juuli 2014. aasta kohtuotsuses *Zweckverband Tierkörperbeseitigung vs. komisjon* (T-309/12, edasi kaevatud, EU:T:2014:676), nagu ka 16. juuli 2014. aasta kohtuotsuses *Saksamaa vs. komisjon* (T-295/12, edasi kaevatud, EU:T:2014:675), mis kuulutati Saksa riigi hagi kohta, mille see oli esitanud komisjoni otsuse peale, mille üle toimus vaidlus kohtuasjas *Zweckverband Tierkörperbeseitigung vs. komisjon*, oli Üldkohtul samuti võimalus käsitleda taas üldist majandushuvi pakkuva teenuse määratlust.

Üldkohus tuletas seoses sellega meelde, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on liikmesriikidel ulatuslik kaalutlusõigus selles osas, mida nad loevad üldist majandushuvi pakkuvaks teenuseks. Järelikult saab komisjon liikmesriigi kasutatava määratluse kahtluse alla seada vaid juhul, kui tegemist on ilmselge veaga. Seega selleks, et teenust sellena kvalifitseerida, peab sellel olema üldise majandusliku huvi teenuse tunnus, millel on spetsiifilised omadused võrreldes teiste majandustegevuste omadega. Üldkohus täpsustas selles kontekstis, et *GEMO*¹³ kohtuotsusest tulenev põhimõte, mille kohaselt tuleb rahalisi kulutusi seoses loomsete jäätmete hävitamisega ja tapamajade jääkide kõrvaldamisega lugeda loomakasvatavate ja tapamajade majandustegevusega olemuslikult seotud kulutusteks, on kohaldatav ka kulude suhtes, mis on seotud loomahaiguse epideemia korral reserve hoidmisega. See järeldus kehtib muide ka saastaja-maksab-põhimõtte kohaldamisel. Nii ei ole komisjon Üldkohtu hinnangul rikkunud ELTL artikli 107 lõiget 1 ja ELTL artikli 106 lõiget 2, asudes seisukohale, et Saksa ametiasutused, kvalifitseerides üldise majandushuvi teenuseks loomsete jäätmete hävitamisega seotud kapatsiteedi reservi loomahaiguse epideemia korral, on teinud ilmse hindamisvea. Komisjon ei ole omalt poolt õigust valesti kohaldanud, kui ta sedastas, et tegemist on hagejale antud majandusliku eelisega, kuna kõik kohtuotsuse *Altmark Trans ja Regierungspräsidium*

¹³ 20. novembri 2003. aasta kohtuotsus *GEMO* (C-126/01, EKL, EU:C:2003:622).

Magdeburg¹⁴ tingimused ei olnud vaidlustatud otsuses silmas peetud ajavahemikul kunagi kumulatiivselt täidetud.

c. Siseturuga kokkusobiv riigiabi

Siseturuga kokkusobiva riigiabi temaatikat puudutavalt väärivad sel aastal erilist tähelepanu kolm kohtulahendit.

Esiteks tuli Üldkohtul eespool viidatud kohtuotsuses *Westfälisch-Lippischer Sparkassen- und Giroverband vs. komisjon* (EU:T:2014:683) võtta seisukoht otsuse kohta, milles komisjon oli leidnud, et Saksa riigi poolt ühe krediitiasutuse ümberkorraldamiseks antud abi oli siseturuga ETL artikli 107 lõike 3 punkti b alusel teatavatel tingimustel kooskõlas.

Üldkohus märkis, et kui komisjon, kasutades oma ulatuslikku kaalutusõigust, mis tal on selleks, et hinnata, kas riigiabi on ETL artikli 107 lõike 3 kohaselt siseturuga kooskõlas, nõuab abikava heakskiitmiseks, et asjaomane liikmesriik võtaks endale kohustuse, mis võimaldab saavutada teatavaid konkreetseid legitiimseid eesmärke, ei ole ta kohustatud selgitama iga selles kavas ette nähtud meetme vajalikkust ega üritama kehtestada ainult neid meetmeid, mis on kõige vähem nõudvad nende meetmete hulgas, millega tahetakse tagada ühest küljest abisaaja pikaajalise jätkusuutlikkuse taastamist ja teisest küljest seda, et abi ei tekita põhjendamatuid konkurentsimoonutusi. Sellega on tegemist ainult siis, kui asjasse puutuv liikmesriik on võtnud endale eelnevalt kohustusi seoses vähem nõudlike ümberkorralduskavadega, mis on sama adekvaatselt kooskõlas nende eesmärkidega, või on väljendanud oma vastuseisu teatavate meetmete nimetatud kavale lisamisele ja kohustus seda täitma põhjusel, et komisjon oli talle konkreetselt teatanud, et abikava ei kiideta ilma nende meetmeteta heaks, mistõttu otsust siduda abi andmine neist meetmetest kinnipidamisega ei saa sel juhul lugeda asjaomase liikmesriigi omaks. Kuna komisjon leidis käesolevas asjas, et Nordrhein-Westfaleni (Saksamaa) liidumaale antud tagatist saab heaks kiita ainult siis, kui on olemas ümberkorraldamiskava, milles on ette nähtud teatavate meetmete rakendamine, siis Üldkohus asus seisukohale, et komisjonilt ei ole loogiline nõuda, et ta märgiks need põhjused, mille tõttu tema nimetatud abi heakskiitmise otsusele on seatud tingimuseks, et rakendatakse nimetatud meetmeid. Arvestades analoogset argumentatsiooni, tõi Üldkohus lisaks, et proportsionaalsuse põhimõtte järgimiseks ei ole nõutav, et komisjon seaks ümberkorraldamisabi heakskiitmise sõltuvusse meetmetest, mis on rangelt vajalikud abisaaja jätkusuutlikkuse taastamiseks ja põhjendamatute konkurentsimoonutuste vältimiseks, kui need meetmed on osa ümberkorraldamiskavast, mille osas asjaomane liikmesriik võttis kohustuse.

Lõpetuseks märkis Üldkohus, et ETL artikkel 345, mille kohaselt „[k]äesolev leping ei mõjuta mingil viisil omandi õiguslikku režiimi liikmesriikides“, ei keela komisjonil seada sellise riigiabi heakskiitmise tingimuseks, mis antakse ettevõtjale, kes tuleb ümber korraldada, selle ettevõtja müümist, kui selle eesmärk on tagada tema pikaajaline jätkusuutlikkus.

Teiseks, kohtuasjas, milles tehti 8. aprilli 2014. aasta kohtuotsus *ABN Amro Group vs. komisjon* (T-319/11, EKL, EU:T:2014:186), toimus vaidlus komisjoni otsuse üle, millega tunnistati siseturuga kooskõlas olevaks Madalmaade riigi poolt hagejale antud riigiabi. Selles otsuses pikendati kolmeaastast omandamiskeeldu, välja arvatud teatavat liiki ja teatava minimaalse ulatusega omandamised, viie aastani, juhul kui Madalmaade riigil on pärast kolme aasta möödumist hagejas rohkem kui 50% osalus.

¹⁴ 24. juuli 2003. aasta kohtuotsus *Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EKL, EU:C:2003:415).

Nimetatud otsuse peale esitatud hagi menetledes kinnitas Üldkohus komisjoni analüüsi, mille kohaselt omandamiste eesmärk peab olema tagada abisaaja elujõulisus, mis tähendab, et igasugused riigiabist rahastatud omandamised, mis ei ole rangelt vajalikud abisaaja ettevõtja elujõulisuse taastamiseks, on vastuolus põhimõttega, mille kohaselt abi peab olema rangelt minimaalne. Kuna käesolevas asjas oli eesmärk tagada, et abisaaja panga vahendeid kasutatakse abi tagasimaksmiseks enne igasugust uut omandamist, järeltas Üldkohus, et omandamiste keeld 5% või ulatusliku osaluse omandamise näol ükskõik mis sektori äriühingutes oli kooskõlas erinevates komisjoni teatistes, eelkõige ümberkorraldamist puudutavas teatises¹⁵ toodud põhimõtetega. Mis puudutab keelu kestust, siis ehkki ümberkorraldamisteatis ei määratle konkreetselt, kui pikk on omandamise keeld, mis on kehtestatud eesmärgiga piirata abi hädavajaliku miinimumiga, täpsustas Üldkohus, et ümberkorraldamisteatise punkt 23 viitab abisaaja ümberkorraldamisele, millest võib seega järeldada, et taoline meede on põhjendatud nii kaua, kuni selline kontekst eksisteerib. Ta järeltas sellest, et ei saanud asuda seisukohale, et komisjon on rikkunud teatise ja eelkõige ümberkorraldamisteatise, kohaldades vaidlusalusele keelule viieaastast tähtaega.

Lõpetuseks rõhutas Üldkohus, et vaidlustatud otsuses ei olnud riigiomandit võrdsustatud riigiabiga ja selles oli esitatud objektiivne põhjendus, miks riigi enamusosalust abi saanud pangas loeti viiteasjaoluks, mistõttu ei saanud asuda seisukohale, et tegemist on riigiomandit puudutava diskrimineerimisega.

Kolmandaks täpsustas Üldkohus 3. detsembri 2014. aasta kohtuotsuses *Castelnuovo Energia vs. komisjon* (T-57/11, EKL, EU:T:2014:1021), millistel asjaoludel tuleb riigiabi komisjonipoolses kontrollis arvesse võtta keskkonnakaitset puudutavaid liidu õigusnorme. Käesolevas asjas oli hageja mitme keskkonnakaitset puudutava liidu õigusnormi alusel vaidlustanud otsuse, millega komisjon oli tunnistanud siseturuga kooskõlas olevaks Hispaania Kuningriigi kehtestatud abikorra elektritootmisele Hispaanias toodetud kivisöest.

Seoses sellega tuletas Üldkohus meelde, et kui komisjon kohaldab riigiabi puudutavat menetlust, siis on tal kohustus aluslepingu üldist ülesehitust arvesse võttes austada riigiabi reguleerivate sätete ja teiste spetsiifiliste, muude kui riigiabi puudutavate sätete vahelist vastavust ning seega hinnata asjaomase abi kooskõla spetsiifiliste sätetega. Selline kohustus on komisjonil siiski ainult juhul, kui tegemist on abi andmise tingimustega, mis on sellega seoses lahutamatu seotud abi esemega ja kui neid ei ole võimalik eraldi hinnata. Üldkohus märkis selles kontekstis, et kuigi kohtupraktika kohaselt on tõsi, et komisjonil on abimeetme hindamise käigus riigiabi puudutavate liidu õiguse sätteid puudutavalt kohustus võtta arvesse ELTL artiklis 11 silmas peetud keskkonnakaitsega seotud nõudeid, kehtestas liidu kohus sellise kohustuse sellise abi hindamise suhtes, millel on keskkonnakaitsega seotud eesmärgid, kuna see abi võidakse tunnistada ELTL artikli 107 lõike 3 punktide b või c alusel siseturuga kooskõlas olevaks. Seevastu sellise abi hindamise käigus, millel ei ole keskkonnaga seotud eesmärki, ei ole komisjon oma abi hindamise käigus kohustatud arvesse võtma keskkonnavalaseid õigusnorme ja nendega lahutamatu seotud tingimusi.

Lisaks, kui selline riigiabi, mille eesmärk on tagada elektriga varustamise turvalisus, nagu käesolevas asjas, on tunnistanud siseturuga vastuolus olevaks, kuna on rikutud liidu õiguse keskkonnavalaseid õigusnorme, kuigi see on kooskõlas ELTL artikli 106 lõike 2 kohaldamise tingimustega, viiks see siseriiklike ametiasutuste üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamist puudutava kaalutlusõiguse piiramiseni ja samas komisjoni nende volituste vastava laiendamiseni oma pädevuse kasutamisel, mis on talle antud ELTL artiklites 106 ja 108. Selles valdkonnas ei või komisjoni kasutatavad

¹⁵ Komisjoni teatis finantssektori elujõulisuse taastamise ja praeguse kriisi olukorras riigiabi eeskirjade kohaste ümberkorraldamismeetmete hindamise kohta (ELT C 195, lk 9).

volitused ja spetsiifilise abi kooskõla hindamise menetlus asendada liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlust, millega komisjon tagab, et liikmesriigid austavad kõiki liidu õiguse sätteid. Igal juhul rõhutas Üldkohus, et komisjon oli õigesti otsustanud, et asjaolu, et nimetatud meede tõi kaasa omamaise kivisöetööstuse elektrijaamade poolt süsihappegaasi (CO₂) heitkoguste ja saastekvootide hinna tõusu, ei vii Hispaanias üldiselt CO₂ heitkoguste tõusuni.

Intellektuaalomand

1. Ühenduse kaubamärk

a. Absoluutsed keeldumispõhjused

2014. aastal täpsustati Üldkohtu praktikas registreerimisest keeldumise absoluutseid põhjuseid seoses eristusvõime puudumisega määruse (EÜ) nr 207/2009¹⁶ artikli 7 lõike 1 punkti b tähenduses.

Kohtuasjades, mis olid aluseks 16. jaanuari 2014. aasta kohtuotsustele *Steiff vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (Kaisulooma kõrva keskele kinnitatud metallnööbi kujutis)* (T-433/12, EU:T:2014:8) ja *Steiff vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (Kaisulooma kõrva keskele kinnitatud metallnööbiga lipuke)* (T-434/12, EU:T:2014:6), tuli Üldkohtul teha otsus hagide kohta, mis olid esitatud otsuste peale, millega Siseturu Ühtlustamise Ameti esimene apellatsioonikoda oli keeldunud ühenduse kaubamärgina registreerimast vastavalt tähist, mis koosnes kaisulooma kõrva keskele kinnitatud nööbi kujutisest, ja tähist, mis koosnes kaisulooma kõrva keskele kinnitatud metallnööbiga lipukesest, põhjusel, et taotletavatel märkidel puudus eristusvõime.

Üldkohus tegi seoses sellega esmalt kindlaks, et taotletavad kaubamärgid olid segamini aetavad kaisulooma ühe võimaliku aspektiga. Nimelt „positsioonimärgina” olid nad tingimata segamini kaisulooma omadusega, kuna ilma nööbi või lipukese fikseeritud ühendamiseta konkreetsesse kohta tähistatud kaupadel ei oleks neid olemas. Lisaks kujutavad nööbid ja väikesed lipukesed endast tavapäraseid eristuselemente kaisuloomadel. Kuna tarbijad ei ole harjunud eeldama, et toote kaubanduslik päritolu põhineb tähistel, mis on segamini aetavad samade toodete ühe aspektiga, oleks seega olnud vajalik, et taotletavatel kaubamärkidel on olulised erinevused sektori normidest või harjumustest.

Selles osas, milles nööbid ja lipukesed kujutasid endast tavapäraseid eristusmärke kaisuloomadel ja kuna teisest küljest on tarbijad harjunud nende toodete väga laia sortimendi, disaini ja võimalike variantidega, leidis Üldkohus, et nööpide ja lipukeste kinnitamist kaisuloomade kõrvale, mis loob selliselt tavalise kombinatsiooni, mida üldsus tajub dekoratiivelemendina, ei saa kuidagi lugeda erandlikuks. Üldkohtu arvamusel ei saanud asjaomane avalikkus sellest tulenevalt eeldada, et tegemist on märkega kaubandusliku päritolu kohta. Ta järeldas sellest, et asjaomastel kaubamärkidel ei olnud vajalikku minimaalset eristusvõimet.

b. Suhtelised keeldumispõhjused

9. aprilli 2014. aasta kohtuotsuses *Pico Food Steiff vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Sobieraj (MILANÓWEK CREAM FUDGE)* (T-623/11, EKL, EU:T:2014:199) hindas Üldkohus mitme kujutismärgi, mis kujutasid lehma ja sisaldasid sõnalist osa, vahelist segiajamise tõenäosust.

¹⁶ Nõukogu 26. veebruari 2009. aasta määrus (EÜ) nr 207/2009 ühenduse kaubamärgi kohta (konsolideeritud versioon) (ELT L 78, lk 1).

Üldkohus rõhutas, et kuigi vastandatud tähised on tõesti teataval määral visuaalselt sarnased, kuna neil kõigil on lehma kujutav kujutisosa, vihjab see kujutis käesoleval juhul asjaomastele kaupadele ning seetõttu on sel nõrk eristusvõime. Ta märkis lisaks, et isegi kui eeldada, et varasematel kaubamärkidel on asjaomasel territooriumil kasutamise käigus suurenenud eristusvõime, ei teinud apellatsioonikoda viga, kui ta leidis käesolevas asjas, et asjaomase avalikkuse poolt segiajamine ei ole tõenäoline ning seda asjaomaste kaupade identsusest hoolimata. Üldkohtu hinnangul võttis apellatsioonikoda arvesse asjaolu, et varasemate kaubamärkide eristusvõime võib olla asjaomasel territooriumil kasutamise käigus suurenenud, kuid leidis siiski õigesti, et see võimalik asjaolu ei anna alust järeldada, et segiajamine on käesoleval juhul tõenäoline. Seoses sellega täpsustas Üldkohus, et erinevus on selle vahel, kui tähiste võrdlemisel tuvastatakse, et kombineeritud kaubamärgi teataval koostisosal on vähene eristusvõime, ning kui segiajamise tõenäosuse igakülgsel hindamisel tuvastatakse, et varasemal kaubamärgil on kasutamise käigus suurenenud eristusvõime või tal see puudub.

Kohtuasjas, milles tehti 11. detsembri 2014. aasta kohtuotsus *Coca-Cola vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Mitico (MASTER)* (T-480/12, EKL, EU:T:2014:1062), tuli Üldkohtul kontrollida sellise otsuse seaduslikkust, millega Siseturu Ühtlustamise Ameti teine apellatsioonikoda kinnitas vastulause tagasilükkamist, mille hageja oli esitanud ühenduse kujutismärgi Master registreerimiseks.

Üldkohus märkis esmalt, et vastandatud tähistel, see on ühest küljest varasemad tähised, mis koosnevad stiliseeritud sõnalisest osast „coca-cola” või stiliseeritud suurtähest „C”, ja teisest küljest taotletav kaubamärk, mis koosneb stiliseeritud sõnalisest osast „master”, mille kohal on araabia mõiste, on ilmsed visuaalsed erinevused. Üldkohus märkis siiski, et neil tähistel oli ka visuaalse sarnasuse tunnuseid tänu nende kasutamisele koos ühiste iseloomustajatega, mis on vähelevinud kaasaja ärisuhetes. Üldkohtu hinnangul tulenes vastandatud tähiste sarnaste ja erinevate osade igakülgsest hindamisest, et need on, vähemasti selles osas, mis puudutab varasemat ühenduse kujutismärki „Coca-cola” ja taotletavat kaubamärki „Master”, vähesel määral visuaalselt sarnased, kuna suurema tähtsusega globaalsed visuaalse sarnasuse iseloomustajad neutraliseerisid nende foneetilised ja kontseptuaalsed erinevused. Üldkohus leidis aga, et varasem siseriiklik kaubamärk „C” oli selle lühidust arvesse võttes taotletavast kaubamärgist erinev.

Olles meelde tuletanud, et vastandatud tähiste teataval, kas või vähesel määral sarnasuse olemasolu on määruse nr 207/2009 artikli 8 lõike 5 kohaldamise tingimus ning selle sarnasuse aste on nimetatud tähiste vahelise seose olemasolu hindamise tegur, leidis Üldkohus, et selle asjaolu kindlakstegemiseks läbiviidav igakülgne hindamine, kas asjaomane avalikkus loob vastandatud kaubamärkide vahel seose selle sätte tähenduses, annab alust järeldada, et arvestades kaubamärkide sarnasuse astet, kas või vähest, on tõenäoline, et asjaomane avalikkus loob nimetatud seose. Olles kindlaks teinud, et apellatsioonikoda ei ole uurinud kõiki määruse nr 207/2009 artikli 8 lõike 5 kohaldamise tingimusi, märkis Üldkohus, et ta ei saa seda küsimust esimest korda arutada vaidlustatud otsuse õiguspärasuse kontrollimise käigus. Ta järeldas, et apellatsioonikoda oleks pidanud kontrollima nimetatud kohaldamise tingimusi, võttes arvesse vastandatud tähiste vahelist sarnasuse astet, mis oli küll vähene, kuid millest oleks pidanud piisama selleks, et asjaomane avalikkus seostaks neid tähiseid omavahel.

Selles osas, milles tal tuli teha otsus varasema kaubamärgi eristusvõimest alusetult tuletatud eelise mõiste kohta, rõhutas Üldkohus, et selline eelis on tõendatud eelkõige siis, kui tegemist on üldtuntud kaubamärgi kasutamise katse ja parasiitlusega ning et sellele viidatakse seega mõiste „parasiitluse oht” kaudu. Üldkohus sedastas seoses sellega, et apellatsioonikoja hinnang ei olnud käesolevas asjas kooskõlas kohtupraktikast tuleneva põhimõttega, mille kohaselt sisuliselt saab järeldus määruse nr 207/2009 artikli 8 lõike 5 alusel parasiitluse ohu kohta tuleneda eelkõige loogilistest järeldustest tõenäosuste analüüsi pinnalt, võttes arvesse asjaomases kaubandussektoris

levinud praktikat ning kõiki muid konkreetse juhtumi asjaolusid, sealhulgas asjaolu, et taotletava kaubamärgi omanik kasutab varasemate kaubamärkide omaniku toodetega võrreldes sarnaseid pakendeid. Kuna see kohtupraktika lubab arvesse võtta tõendid taotletava kaubamärgi kaubandusliku kasutamise kohta, otsustas Üldkohus, et apellatsioonikoda tegi vea, kui jättis tõendid, mille hageja oli esitanud taotletava kaubamärgi kaubandusliku kasutamise kohta, läbi vaatamata. Argument, mille kohaselt hageja oleks saanud esitada need tõendid määruse nr 207/2009 artikli 9 lõike 1 punktil c põhineva kaubamärgi rikkumise hagi raames, on vastuolus kõnealuse määruse mõtte ja määruse artiklis 8 ette nähtud vastulausemenetluse eesmärgiga, mis peab õiguskindluse ja hea halduse kaalutlustel tagama, et ei registreeritaks kaubamärke, mille kasutamise saaks kohtus edukalt vaidlustada.

c. Menetluslikud aspektid

5. märtsi 2014. aasta kohtuotsuses *HP Health Clubs Iberia vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Shiseido (ZENSATIONS)* (T-416/12, EU:T:2014:104) täpsustas Üldkohus, et asjaolu, et määruse nr 207/2009 artikli 76 alusel menetluses registreerimisest keeldumise suhteliste põhjuste kohta on kontroll piiratud poolte esitatud väidete ja taotlustega, ei tähenda, et Siseturu Ühtlustamise Amet peab asuma seisukohale, et kõik temale poolte esitatud väited on põhjendatud, kui teine pool neid ei vaidlusta.

Lisaks täpsustas Üldkohus 25. septembri 2014. aasta kohtuotsuses *Peri vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (Talrepi kuju)* (T-171/12, EKL, EU:T:2014:817), et põhimõtteliselt ei saa ühenduse kaubamärgi taotluses esitatud kaupade või teenuste nimekirja piiramine määruse nr 207/2009 artikli 43 lõike 1 tähenduses, mis leidis aset pärast Üldkohtus vaidlustatud apellatsioonikoja otsuse tegemist, mõjutada kõnealuse otsuse õiguspärasust, mida ainsana on Üldkohtus vaidlustatud. Üldkohus on seisukohal, et sellest tuleneb, et Siseturu Ühtlustamise Ameti apellatsioonikoja otsust võidakse teataval juhul tema ees vaidlustada ainult selles osas, milles see puudutab teatavaid kaupu või teenuseid, mis on toodud asjaomase ühenduse kaubamärgi registreerimise taotlusega kaasnevas nimekirjas. Sellisel juhul muutub asjaomane otsus muude selles nimekirjas esitatud kaupade või teenuste osas lõplikuks. Seega võib kaubamärgi taotleja avaldust Üldkohtus, mis on niisiis esitatud pärast apellatsioonikoja otsust ja mille kohaselt taotleja võtab oma taotluse teatavate esialgses taotluses märgitud kaupade osas tagasi, tõlgendada kui avaldust, et vaidlustatud otsust vaidlustatakse üksnes ülejäänud kaupade osas, või kui osalist loobumist, juhul kui selline avaldus esitatakse Üldkohtu menetluse hilisemas staadiumis.

Kui aga kaubamärgitaotleja ei soovi ühenduse kaubamärgi taotlusega hõlmatavate kaupade nimekirja piiramisega jätta sellest nimekirjast üht või mitut kaupa välja, vaid muuta kõigi kaupade teatavat omadust või omadusi, ei saa välistada, et nimetatud muutmise avaldab mõju ühtlustamisameti talituste haldusmenetluses teostatud ühenduse kaubamärgi kontrollimisele. Sellises olukorras tähendaks Üldkohtu hagimenetluse staadiumis sellise muutmise lubamine hagi eseme muutmist kohtumenetluse käigus, mis on kodukorra artikli 135 lõike 4 kohaselt keelatud. Seega peab Üldkohus jätma nimetatud piiramise hagi põhjendatuse kontrollimisel arvesse võtmata.

Lisaks otsustas Üldkohus 8. oktoobri 2014. aasta kohtuotsuses *Fuchs vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Les Complices (Tähe kujutis ringis)* (T-342/12, EKL, EU:T:2014:858) küsimuse üle, kas hagejal kehtib edasi põhjendatud huvi vaidlustada otsus, millega on rahuldatud vastulause tema kaubamärgi registreerimise taotlusele pärast Siseturu Ühtlustamise Ameti otsust, millega tunnistati kehtetuks vastulause aluseks olev varasem kaubamärk.

Üldkohus rõhutas seoses sellega esmalt, et kuna küsimus hagi vastuvõetavuse tingimustest, sealhulgas menetluse algatamise huvi puudumisest, kuulub hagi vastuvõetavust takistavate asjaolude alla, siis peab Üldkohus omal algatusel kontrollima, kas hagejal on säilinud huvi vaidlustatud otsuse

tühistamiseks. Seda kontrollides märkis ta, et vastulause esemeks oleva kaubamärgi tühistamine pärast apellatsioonikoja otsust, millega rahuldatakse sellel kaubamärgil põhinev vastulause, ei kujuta endast viimati nimetatud otsuse tühistamist või kehtetuks tunnistamist. Nimelt ei ole ühenduse kaubamärgil määruse nr 207/2009 artikli 55 lõike 1 alusel tühistamise korral tühistamise taotluse esitamise kuupäevast alates nimetatud määruses sätestatud õiguslikku toimet. Kuni selle kuupäevani laieneb ühenduse kaubamärgile seevastu kogu selle kaitsest tulenev toime, mis on määratletud määruse VI peatüki 2. jaos. Niisiis, kui asuda seisukohale, et kaubamärgi tühistamise otsuse tegemisel langeb vaidluse ese menetluse kestel ära, siis oleks Üldkohus pidanud võtma arvesse põhjused, mis ilmnesid pärast vaidlustatud otsuse tegemist ja millel ei olnud mõju selle otsuse põhjendatusele ega vastulausemenetlusele, mille tagajärjeks on tühistamismenetlus.

Lisaks, kui Üldkohus tühistab vaidlustatud otsuse, siis võib selle *ex tunc* kadumine tuua hagejale kasu, mida otsuse tegemise vajaduse äralangemise tuvastamine kaasa ei too. Nimelt, kui Üldkohus peaks leidma, et puudub vajadus otsuse tegemiseks, võib hageja esitada lihtsalt Siseturu Ühtlustamise Ametile uue taotluse oma kaubamärgi registreerimiseks, ilma et selle taotluse suhtes võiks sellest ajast alates esitada vastulauset, mis põhineb tühistatud varasemal kaubamärgil. Kui Üldkohus peaks aga tegema sisulise otsuse ja hagi rahuldama, siis arvestades seda, et vastandatud kaubamärkide vahel puudub segiajamise tõenäosus, ei takista miski taotletavat kaubamärki registreerimast. Üldkohus märkis lisaks, et ainuüksi asjaolust, et vastulausete osakonna ja apellatsioonikoja otsuste peale esitatud kaebustel on määruse nr 207/2009 artikli 58 lõike 1 teise lause sätete kohaselt peatav mõju, ei piisa, et seada kahtluse alla sel juhul hageja põhjendatud huvi. Nimelt määruse nr 207/2009 artikli 45 kohaselt registreeritakse märk ühenduse kaubamärgina ainult sel juhul, kui vastulause on lõpliku otsusega tagasi lükatud.

Kohtuasjas, milles tehti 21. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus *Szajner vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Forge de Laguiole (LAGUIOLE)* (T-453/11, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2014:901), oli Üldkohtul samuti võimalus analüüsida, kas hagejal, kes vaidlustab Siseturu Ühtlustamise Ameti otsuse seaduslikkuse, on võimalik esitada temale liikmesriigi õiguse tõlgendamiseks, millele liidu õigus viitab, tõendusmaterjali, mis põhineb liikmesriigi õigusel või kohtupraktikal ja mida ei ole Siseturu Ühtlustamise Ametile esitatud.

Üldkohus märkis seoses sellega, et ei pooled ega tema ise saa olla takistatud sellist tõendusmaterjali arvesse võtmast, kuna tegemist ei ole etteheitega apellatsioonikoja, et ta ei ole arvesse võtnud faktilisi asjaolusid, mida sisaldab liikmesriigi kohtu konkreetne otsus, vaid tuginemisega õigusnormidele või kohtulahenditele, mis on esitatud selle väite põhjenduseks, et apellatsioonikojad on liikmesriigi õigusnormi valesti kohaldanud. Seoses sellega, kuigi on tõsi, et pool, kes esitab taotluse kohaldada siseriikliku õigusnormi, peab Siseturu Ühtlustamise Ametile esitama tõendid, millest selgub nende sisu, ei tähenda see, et Üldkohus ei saaks kontrollida siseriikliku õigusnormi kohaldamist Siseturu Ühtlustamise Ameti poolt, arvestades ühtlustamisameti otsusest hiljem tehtud siseriikliku kohtu otsust, mille menetluspool esitas esimest korda alles Üldkohtus.

Üldkohtu hinnangul kehtib see seisukoht isegi juhul, kui asjaomase liikmesriigi kohtu otsus muudab varasemat kohtupraktikat. Nimelt on selline muudatus kohaldatav olemasolevatele olukordadele üldjuhul tagasiulatuvalt. Seda põhimõtet õigustab kaalutlus, et õigusnormi tõlgendus kohtupraktikas mingil ajahetkel ei saa olla erinev sõltuvalt käsitletavate faktiliste asjaolude asetleidmise ajast, ja mitte keegi ei saa tugineda staatilisest kohtupraktikast tulenevale õigusele. Kuigi vastab tõele, et seda põhimõtet võib leevendada sellega, et erakorralistel asjaoludel võivad kohtud sellest kõrvale kalduda, kohandamaks ümbervaatamise tagasiulatuva jõu ajalist toimet, säilib aluspõhimõttena siiski ümbervaatamise tagasiulatuva jõud. Seega, isegi kui liikmesriigi kohtu otsus, millega muudetakse kohtupraktikat, on iseenesest uus faktiline asjaolu, piirdub see liikmesriigi õiguse väl-

jendamisega, nii nagu seda oleks pidanud kohaldama Siseturu Ühtlustamise Amet ja nii nagu seda peab kohaldama Üldkohus.

d. Muutmise pädevus

26. septembri 2014. aasta kohtuotsuses *Koscher + Würtz vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Kirchner & Wilhelm (KW SURGICAL INSTRUMENTS)* (T-445/12, EKL, EU:T:2014:829) käsitles Üldkohus taas temale määruse nr 207/2009 artikli 65 lõikes 3 antud muutmise pädevuse kasutamise tingimusi.

Üldkohus tuletas seoses sellega meelde, et muutmise pädevus, mida ta võib selle sätte alusel kasutada, ei saa talle anda pädevust viia läbi selline hindamine, mille kohta apellatsioonikoda ei ole veel oma seisukohta esitanud. Muutmise pädevuse teostamine peab seega üldjuhul piirduma olukordadega, milles Üldkohtul on pärast apellatsioonikoja antud hinnangu kontrollimist võimalik tuvastatud faktiliste ja õiguslike asjaolude alusel otsustada, millise otsuse apellatsioonikoda oleks pidanud tegema. Üldkohus leidis seoses selle põhimõttega, et antud juhul ei olnud tal kohustust läbi viia mingisugust varasema kaubamärgi tegeliku kasutamise hindamist, kuna apellatsioonikoda ei olnud selle kohta otsust teinud. Seevastu teise väite kohta segiajamise tõenäosuse puudumise kohta, mille hageja esitas oma tühistamisnõude toetuseks, leidis Üldkohus, et tal tuleb seda kontrollida, kuna juhul, kui see tunnistatakse põhjendatuks, võib hageja saavutada vaidluse täieliku lahendamise. Üldkohus täpsustas lisaks, et ehkki käesolevas asjas tulenes tema kontrollist, et teine väide tuleb tagasi lükata ja et hageja esitatud muutmise nõuded tuleb rahuldamata jätta, siis Siseturu Ühtlustamise Ametil on pärast varasema kaubamärgi tegeliku kasutamise küsimuse analüüsimist kohustus teha vajaduse korral uuesti otsus kahe vastandatud kaubamärgi vahelise segiajamise tõenäosuse kohta. Seega tuleb tal teha oma järeldused nende kahe kaubamärgi võrdluse kohta ning varasema kaubamärgi tegeliku kasutamise võimaliku puudumise kohta seoses teatavate selle kaubamärgiga hõlmatud kaupadega.

e. Kaubamärgi tegeliku kasutamise tõendamine

Esiteks tuli Üldkohtul kohtuasjas, milles tehti 27. märtsi 2014. aasta kohtuotsus *Intesa Sanpaolo vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – equinet Bank (EQUITER)* (T-47/12, EKL, EU:T:2014:159), kontrollida varasema kaubamärgi tegeliku kasutamise võimalust ainult seoses osaga kaupadest või teenustest, mille jaoks see oli registreeritud.

Üldkohtu seisukohal on määruse nr 207/2009 artikli 8 lõike 1 punktil b põhineva vastulausemenetluse eesmärk anda ühtlustamisametile võimalus hinnata segiajamise tõenäosust, mille raames tuleb vastandatud kaubamärkide sarnasuse korral uurida nende kaubamärkidega tähistatud kaupade ja teenuste sarnasust. Samas kontekstis tuleb siis, kui tõendid kasutamise kohta on esitatud neist kategooriatest, mille jaoks varasem kaubamärk on registreeritud ja millel põhineb vastulause, üksnes ühte kuuluva mõne kauba või teenuste kohta, apellatsioonikojal otsustada, kas sellel kategoorial on alamkategooriaid, kuhu kuuluvad kaupad ja teenused, mille osas kasutamine on tõendatud, nii et tuleb asuda seisukohale, et asjaomased tõendid on esitatud üksnes selle kaupade või teenuste alamkategooria kohta, või vastupidi ei ole võimalik selliseid alamkategooriaid eristada. Üldkohus täpsustas, et järelikult koosneb hinnangu andmine sellele, kas vastulause aluseks olevat kaubamärki on määruse nr 207/2009 artikli 42 lõike 2 tähenduses tegelikult kasutatud, kahel lahutamatu tasandil. Esmalt tuleb tuvastada, kas kõnealust kaubamärki on liidus tegelikult kasutatud, isegi kui seda on kasutatud kaubamärgi registreeritud kujust selliste elementide poolest erineval kujul, mis selle kaubamärgi eristusvõimet ei muuda. Teiseks tuleb kindlaks teha, milliseid kaupu või teenuseid, mille jaoks varasem kaubamärk on registreeritud ja millel vastulause põhineb, tõendatud tegelik kasutamine hõlmab.

Teiseks, kohtuasjas, mis oli aluseks eespool viidatud kohtuotsusele *KW SURGICAL INSTRUMENTS* (EU:T:2014:829), tekkis Üldkohtul võimalus meelde tuletada, et varasema kaubamärgi tegeliku kasutamise tõendamise taotluse eesmärk on panna oma kaubamärgi tegeliku kasutamise tõendamise kohustus vastulause esitajale, kuna vastasel juhul lükatakse tema vastulause tagasi. Varasema kaubamärgi tegeliku kasutamise küsimus tuleb juhul, kui kaubamärgitaotleja on selle tõstatanud, põhimõtteliselt lahendada enne, kui tehakse otsus vastulause enda suhtes. Varasema kaubamärgi tegeliku kasutamise taotlus on vastulausemenetluse jaoks seega spetsiifiline eelküsimus, mis muudab menetluse sisu. Neid kaalutlusi arvesse võttes leidis Üldkohus, et Siseturu Ühtlustamise Ameti apellatsioonikoda on käesolevas asjas õigust valesti kohaldanud, kui ta keeldus andmast taotlejale ühenduse kaubamärgi kaitset rahvusvahelise kaubamärgi suhtes, mis oli registreeritud ilma, et oleks eelnevalt kontrollitud varasema kaubamärgi tegelikku kasutamist, samas kui taotleja oli sellise kasutamise vaidlustanud vastulause te komisjonis.

Kolmandaks otsustas Üldkohus spetsiifilises asjas, mis puudutas ruumilist kaubamärki, 11. detsembri 2014. aasta kohtuotsuses *CEDC International vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Underberg (Pudelile oleva rohulible kuu)* (T-235/12, EKL, EU:T:2014:1058), et kaubamärgi ruumilisus on vastuolus kahe mõõtmelise staatilise vaatega ja nõuab dünaamilist ruumilist vaatlemist. Niisiis võib asjaomane tarbija ruumilist kaubamärki põhimõtteliselt vaadelda mitmest küljest. Sellise kaubamärgi kasutamise kohta esitatavate tõendite puhul tuleb seega võtta arvesse mitte ainult selle kujutiste väljanägemist kahest küljest, vaid kujutisi selle kohta, kuidas asjaomased tarbijad seda ruumiliselt tajuvad. Järelikult võivad ruumilise kaubamärgi kujutised küljelt ja tagantvaates olla tõeliselt asjakohased selle kaubamärgi tegeliku kasutamise hindamisel ja neid ei saa kõrvale jätta üksnes seetõttu, et need ei kujuta endast eesvaates kujutisi.

2. Disainilahendused

Kohtuasjas, milles tehti 9. septembri 2014. aasta kohtuotsus *Biscuits Poult vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Banketbakkerij Merba (Küpsis)* (T-494/12, EKL, EU:T:2014:757), täpsustas Üldkohus, et määruse (EÜ) nr 6/2002¹⁷ artikli 4 lõige 2 ei kehtesta erinormi, mis puudutaks konkreetselt disainilahendusi, mida kohaldatakse mõnele tootele või mis on paigutatud sellisesse tootesse, mis kujutab endast mitmeosalise toote koostisosa selle määruse artikli 3 punkti c tähenduses. Nimetatud normi kohaselt kaitstakse neid disainilahendusi üksnes siis, kui esiteks on koostisosa pärast mitmeosalisse tootesse paigutamist selle tavakasutuse käigus nähtav ning koostisosa nähtavad omadused kui sellised vastavad uudsuse ja eristatavuse tingimustele. Nimelt, arvestades määruse nr 6/2002 artikli 3 punkti c tähenduses mitmeosalise toote koostisosade iseäralikku olemust, kusjuures neid koostisosi võidakse toota ja turustada mitmeosalise toote tootmisest ja turustamisest eraldi, on mõistlik, et seadusandja on näinud ette võimaluse neid disainilahendusena registreerida, kuid üksnes tingimusel, et koostisosa on pärast mitmeosalisse tootesse paigutamist nähtav ning koostisosa vastav osa on nähtav mitmeosalise toote tavakasutuse käigus ning koostisosa vastab uudsuse ja eristatavuse tingimustele. Üldkohus järeldas, et kui toode – käesolevas asjas küpsis – ei ole mitmeosaline toode määruse nr 6/2002 artikli 3 punkti c tähenduses, kuna see ei koosne mitmest koostisosast, mis võidakse asendada selliselt, et võimaldada see lahti võtta ja uuesti kokku panna, ei olnud apellatsioonikoda teinud viga, asudes seisukohale, et selle kindlakstegemisel, kas vaidlusalune disainilahendus oli kaitstav, ei saanud arvesse võtta toote mittenähtavaid omadusi, mis ei puudutanud selle välisilmet.

¹⁷ Nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määrus (EÜ) nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta (EÜT 2002, L 3, lk 1; ELT eriväljaanne 13/27, lk 142).

Lõpetuseks, 3. oktoobri 2014. aasta kohtuotsuses *Cezar vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Poli-Eco (Peiteliist)* (T-39/13, EKL, EU:T:2014:852) leidis Üldkohus, et ühenduse disainilahenduse uudsust ja eristatavust ei saa hinnata, võrreldes seda varasema disainilahendusega, mis ei ole mitmeosalise toote koostisosana selle kasutamisel nähtav. Nähtavuse tingimus, nagu see on esitatud määruse nr 6/2002 põhjenduses 12, mille kohaselt disainilahendustele antud kaitset ei tohiks laiendada neile koostisosadele, mis ei ole toote tavapärase kasutuse käigus nähtavad, ega selliste osade tunnusjoontele, mis ei ole pärast osa monteerimist nähtavad, on seega kohaldatav varasemale disainilahendusele. Üldkohus järeldas sellest, et apellatsioonikoda on asjaomaste disainilahenduste võrdlemisel teinud hindamisvea, kuna tema otsus põhines varasemal disainilahendusel, mis ei olnud mitmeosalise toote koostisosana viimase tavapärasel kasutamisel nähtav.

Ühine välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP). Piiravad meetmed

Ühise välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas võetud piiravate meetmetega seotud kohtupraktikas toimusid 2014. aastal olulised arengud.

Täpsemalt tuleb mainida kahte kohtuasja, mis puudutavad piiravaid meetmeid Süüria Araabia Vabariigi vastu, ühte kohtuasja, mis puudutab teatavate isikute ja üksuste vara külmutamist terrorismivastases võitluses¹⁸, ja ühte kohtuasja, mis on seotud Iraani Islamivabariigi suhtes võetud piiravate meetmetega eesmärgiga takistada tuumarelvade levikut.

3. juuli 2014. aasta kohtuotsuses *Alchaar vs. nõukogu* (T-203/12, EU:T:2014:602) käsitleti piiravaid meetmeid, mis võeti Süüria valitsuse endise ministri vastu ja mis jäeti kehtima, kuigi viimane oli ministriametist tagasi astunud.

Üldkohus rõhutas esmalt, et hageja esialgne kandmine nende isikute loetelusse, kellele kohaldatakse piiravaid meetmeid, oli seaduslik, kuna selle aluseks oli tema ministritegevus selles osas, milles valitsuse liikmeid tuleb lugeda solidaarselt vastutavaks selle valitsuse represseeriva poliitika eest. Mis puutub seevastu hageja nime sellesse loetelusse allesjätmisses põhjendustesse, mis on seotud tema endise ministristaatusega, siis selle kohta leidis Üldkohus, et võib eeldada, et tal on isegi pärast tema ametist tagasiastumist tihedad sidemed Süüria režiimiga, tingimusel et sellist eeldust on võimalik ümber lükata, et see on proportsionaalne edendatava eesmärgiga ja et sellega austatakse kaitseõigusi. Käesolevas asjas ei olnud Euroopa Liidu Nõukogu aga esitanud piisava tõendusliku jõuga kaudseid tõendeid, millest oleks võinud mõistlikult tuletada, et hagejal olid alles jäänud tihedad sidemed režiimiga ka pärast tema tagasiastumist, millest tulenevalt nõukogu oli tõendamiskoormise ümber pööranud ja teinud ilmse hindamisvea.

Üldkohus sedastas ka, et nõukogu ei olnud hoolikalt ja erapooletult kontrollinud hageja poolt menetluse käigus esitatud tõendusmaterjali, eelkõige vande all antud töotusi, mis ta oli esitanud ja milles oli öeldud eelkõige, et ta on vägivalla kasutamise vastu. Üldkohtu hinnangul ei olnud mingit põhjust kahelda neis avaldustes esitatud teabe tõele vastavuses, kui mitte eeldada, et hageja on pahauskne. Kohus leidis lisaks, et hageja rahvusvaheline maine oleks pidanud tekitama nõukogus küsimuse, mis põhjusel ta loobus ministri ülesannete täitmisest, selle asemel, et eeldada, et tal on Süüria režiimiga tihedad sidemed seetõttu, et ta täitis neid ülesandeid lühikese ajavahemiku jooksul.

¹⁸ Teatavate isikute ja üksuste rahaliste vahendite külmutamise kohta terrorismivastases võitluses vaata ka eespool punktis „ELTL artikli 265 alusel esitatud hagide vastuvõetavus” viidatud 21. märtsi 2014. aasta kohtuotsust *Yusef vs. komisjon* (EU:T:2014:141) puudutavad kohtupraktika arengud.

Kohtuasjas *Mayaleh vs. nõukogu* (5. novembri 2014. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-307/12 ja T-408/13, EKL, EU:T:2014:926) tekkis Üldkohtul võimalus seda lähenemist täpsustada¹⁹. Üldkohtule esitati selles kohtuasjas tühistamishagi nõukogu mitme akti peale, millega viimane oli vastu võtnud või kehtima jätnud piiravad meetmed hageja vastu seetõttu, et ta oli Süüria Keskpanga juhataja.

Üldkohus leidis, et kuigi selles osas, mis puudutab Süüria režiimi toetavate isikute suhtes võetud piiravaid meetmeid, ei ole mõistet „režiimi toetamine” asjasse puutuvates sätetes määratletud, ei võimalda miski sellest järeldada, et neid meetmeid võidakse kohaldada ainult nende isikute suhtes, kes toetavad Süüria režiimi konkreetse eesmärgiga võimaldada tal jätkata oma tegevust tsiviilelanikkonnastaste repressioonide näol. Seega, kui on teada, et Süüria keskpanka ülesanne oli olla eelkõige seda riiki teenindav pank, ei saa eitada, et see toetas rahaliselt Süüria režiimi. Olles sedastanud, et hageja täitis Süüria Keskpanga juhatajana selles pangas esmatähtsaid ülesandeid, tuletas Üldkohus seejärel meelde, et ka seda isikut ennast, kes täidab selliseid ülesandeid, mis annavad talle juhtimisõiguse sellises üksuses, millele kohaldatakse piiravaid meetmeid, võib lugeda osalejaks sellises tegevuses, mis õigustas nimetatud üksuse suhtes võetud piiravate meetmete võtmist. Sellest tuleneb, et nõukogu võis proportsionaalsuse põhimõtet rikkumata tugineda hageja ameti-ülesannetele, et leida, et tal oli võimu- ja mõjupositsioon selles osas, mis puudutas Süüria Keskpanga poolt rahalise toetuse andmist Süüria režiimile.

Lõpetuseks märkis Üldkohus, et sätted, mis reguleerivad Süüria Araabia Vabariigi vastu võetud piiravaid meetmeid, tunnustavad liikmesriikide ainupädevust selles osas, mis puudutab asjaomaste piirangute kohaldamist oma kodanikele. Sellest tuleneb, et liidu õigus ei pane Prantsuse ametiasutustele kohustust keelata sellisel isikul, kellel on lisaks Süüria kodakondsusele ka Prantsuse kodakondsus, siseneda oma territooriumile. ETL artikli 21 lõikes 1 on küll sätestatud, et igal liidu kodanikul on õigus vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil, kuid ainult siis, kui aluslepingutega ja nende rakendamiseks võetud meetmetega kehtestatud piirangutest ja tingimustest ei tulene teisiti. Seoses riiki sisenemise piirangutega, mis sisalduvad ELL artikli 29 alusel vastu võetud otsustes, mis on selgelt Euroopa Liidu lepingu kohaldamiseks vastu võetud sätted, sedastas Üldkohus, et nõukogu võis käesolevas asjas aktide vastuvõtmisega ühise välis- ja julgeolekupoliitika raames piirata õigust liidu piires vabalt liikuda, mis hagejal oli tema liidu kodaniku staatusest tulenevalt, võttes arvesse, et võetud meetmed on vajalikud, asjakohased ja ajaliselt piiratud. Selles kontekstis tuleb riiki sisenemise piiranguid puudutavaid sätteid selles osas, milles need on kohaldatavad liidu kodanikele, lugeda erinormideks direktiivi 2004/38/EÜ²⁰ suhtes, nii et need sätted on sellistes olukordades, mida nendega on konkreetselt reguleeritud, direktiivi suhtes ülimuslikud.

¹⁹ Üldkohtul oli selles kohtuotsuses samuti võimalus täpsustada, kuidas tuleb meetmetest nende adressaatidele teatada ja kuidas tuleb arvutada hagi esitamise tähtaega. Üldkohus otsustas seega, et avaldamist Euroopa Liidu Teatajas loetakse selle tähtaja algust tähistavaks sündmuseks ainult siis, kui akti, millega puudutatud isiku suhtes kehtestatakse või jäetakse edasi kehtima piiravad meetmed, on võimatu temale isiklikult edastada. Kui nõukogu le on teada aadress, millel isik, kellele piiravaid meetmeid kohaldatakse, alaliselt elab, ja kui ta edastab temale nõuetekohaselt sellel aadressil aktid, mis neid meetmeid sisaldavad, siis ei saa omistada mingit tähtsust asjaolule, et nende aktide vaidlustamiseks ette nähtud hagi esitamise tähtaeg võib olla nimetatud isiku jaoks soodsam, kui see arvutatakse alates asjaomaseid akte puudutava teate Euroopa Liidu Teatajas avaldamise kuupäevast, arvestades eelkõige kodukorra artikli 102 lõike 1, mis näeb hagi esitamise tähtaja arvutamisel ette neliteist lisapäeva alates Euroopa Liidu Teatajas avaldamisest, kohaldamist. Lisaks, kui see akt tuleb edastada, selleks et hagi esitamise tähtaeg hakkaks kulgema, tuleb seda üldjuhul teha selle akti adressaadile, mitte teda esindavatele advokaatidele, kui pooltevahelist kokkulepet puudutavates õigusnormides ei ole ette nähtud teisiti.

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT L 158, lk 77; ELT eriväljaanne 05/05, lk 46).

Lisaks tuli Üldkohtul 16. oktoobri 2014. aasta kohtuotsuses *LTTE vs. nõukogu* (T-208/11 ja T-508/11, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2014:885) teha otsus hagi kohta, mille oli esitanud Sri Lanka valitsuse vastane ja vägivaldsetes kokkupõrgetes osalenud liikumine selliste aktide peale, millega nõukogu oli otsustanud jätta nimetatud liikumise vastu kehtestatud piiravad meetmed kehtima.

Kuigi hageja vaidlustas nende meetmete kehtima jätmise eelkõige põhjendusel, et tema vastuseisu näol nimetatud valitsusele oli tegemist „relvastatud konfliktiga”, mille suhtes kehtib ainult rahvusvaheline humanitaarõigus, mitte terrorismivastased õigusaktid, siis Üldkohus rõhutas, et rahvusvahelise humanitaarõiguse tähenduses relvastatud konflikti esinemine ei välista liidu õiguse terrorismi puudutavate sätete kohaldamist selle käigus toimepandud võimalikele terroriaktidele.

Kontrollides argumenti, mille kohaselt nimetatud meetmete kehtima jätmine põhineb väidetavalt mitteusaldusväärsel põhjendusel, mis ei tulene ühise seisukoha 2001/931/ÜVJP²¹ tähenduses pädevate ametiasutuste otsustest, märkis Üldkohus, et liiduvälise riigi ametiasutus võib olla selle õigusakti tähenduses pädev asutus. Nõukogul on siiski enne, kui ta tugineb kolmanda riigi ametiasutuse otsusele, kohustus hoolikalt kontrollida, et selle riigi asjasse puutuvates õigusnormides on kaitseõigused ja õigus tõhusale kohtulikule kaitsele tagatud samal tasemel kui liidus. Lisaks nõuab ühine seisukoht 2001/931 selleks, et kaitsta puudutatud isikuid ja võttes arvesse, et liidul puuduvad oma uurimisvahendid, et terrorismi valdkonnas vastu võetud liidu rahaliste vahendite külmutamise otsuste faktiline alus ei põhineks mitte sellistel asjaoludel, mida nõukogu on leidnud ajakirjandusest või veebist, vaid selle ühise seisukoha tähenduses pädevate asutuste otsustes konkreetselt kontrollitud ja esitatud asjaoludel. Selleks et tagada terrorismivastase võitluse tõhusus, peavad liikmesriigid seega nõukogule regulaarselt edastama nimetatud liikmesriikides vastu võetud pädevate ametiasutuste otsused ja nende otsuste põhjendused, mille nõukogu peab kokku koguma. Üldkohus märkis seoses sellega, et kui sellest teabe edastamisest hoolimata ei ole nõukogu käsutuses pädeva asutuse otsust, mis puudutab konkreetset faktilist asjaolu, mis võib kujutada endast terroriakti, tuleb tal oma uurimisvahendite puudumisel küsida selle liikmesriigi pädeva asutuse hinnangut selle faktilise asjaolu kohta, et saada selle pädeva asutuse otsus.

Lõpetuseks tuli Üldkohtul 25. novembri 2014. aasta kohtuotsuses *Safa Nicu Sepahan vs. nõukogu* (T-384/11, EKL, EU:T:2014:986) teha otsus seoses hagi, mille hageja oli esitanud nõudega tühistada aktid, millega nõukogu oli kehtestanud tema suhtes määruse (EL) nr 961/2010²² ja määruse (EL) nr 267/2012²³ alusel piiravad meetmed, ja hüvitada nimetatud meetmete võtmisega temale väidetavalt tekitatud mittevahaline ja vaheline kahju.

Analüüsides liidu lepinguvälise vastutuse tekkimise tingimusi, kontrollis Üldkohus esmalt nõukogule ette heidetud käitumise õigusvastasust. Üldkohus märkis seoses sellega esiteks, et vaidlustatud piiravate meetmete kehtestamine rikkus määruse nr 961/2010 ja määruse nr 267/2012 asjasse puutuvaid norme, mis sisaldasid selliseid sätteid, mille eesmärk oli kaitsta puudutatud eraõiguslike isikute individuaalseid huve, piirates nende piiravate meetmete kohaldamist, ulatust või tugevust, mida neile võidakse seaduslikult kohaldada. Sellised sätted tuli seega lugeda õigusnormideks, mille eesmärk on anda eraõiguslikele isikutele õigusi. Teiseks tuletas Üldkohus meelde, et nõukogu kohustuse tõendada, et hagejat puudutavad piiravad meetmed on põhjendatud, dikteerivad puudutatud

²¹ Nõukogu 27. detsembri 2001. aasta ühine seisukoht 2001/931/ÜVJP terrorismivastaste erimeetmete rakendamise kohta (EÜT 2001, L 344, lk 93).

²² Nõukogu 25. oktoobri 2010. aasta määrus (EL) nr 961/2010, milles käsitletakse Iraani vastu suunatud piiravaid meetmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 423/2007, ELT L 281, lk 1).

²³ Nõukogu 23. oktoobri 2012. aasta määrus (EL) nr 267/2012, milles käsitletakse Iraani vastu suunatud piiravaid meetmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 961/2010 (ELT L 88, lk 1).

isikute ja üksuste põhiõigused ja eelkõige nende õigus tõhusale kohtulikule kaitsele, mis tähendab, et tal ei ole selles osas kaalutlusõigust. Kolmandaks sedastas Üldkohus, et õigusnorm, mis paneb nõukogule kohustuse tõendada, et võetud piiravad meetmed on põhjendatud, ei ole seotud eriti keerulise olukorraga, ning et see on selge ja täpne, mistõttu see ei tekita raskusi kohaldamisel või tõlgendamisel. Kõike eelnevat arvesse võttes asus Üldkohus seisukohale, et tavapäraselt hoolas ja ettevaatlik haldusorgan oleks käesoleva asja asjaoludel esimese vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal olnud võimeline aru saama, et tal tuleb koguda teavet ja tõendusmaterjali, mis näitavad, et hagejat puudutavate piiravate meetmete võtmine on õigustatud, selleks et vaidlustamise korral tõendada nimetatud meetmete põhjendus, esitades nimetatud teabe või nimetatud tõendusmaterjali liidu kohtule. Kuna ta seda ei teinud, oli nõukogu süüdi eraõiguslikele isikutele õigusi andva õigusnormi piisavalt selges rikkumises.

Hageja kantud kahju kohta rõhutas Üldkohus, et kui üksusele kohaldatakse piiravaid meetmeid toetuse tõttu, mida ta on väidetavalt andnud tuumarelvade levikuks, seostatakse teda avalikult sellise tegevusega, mida peetakse tõsiseks ohuks rahvusvahelisele rahule ja julgeolekule, mis tekitab tema suhtes hukkamõistu ja usaldamatust ning mis mõjutab seega tema mainet ja tekitab temale seeläbi mittevartal kahju, mis on seda olulisem, et see tuleneb liidu institutsiooni seisukohast. Üldkohus otsustas seega, et hagejat puudutavate piiravate meetmete vastuvõtmine ja kehtima jätmine on temale tekitanud mittevartal kahju, mis on eristatav tema ärisuhete kahjustamisega seotud varalisest kahjust, ja et järelikult tuleb tunnustada tema õigust saada sellise kahju eest hüvitist. Nimelt, kuna nõukogu hageja vastu esitatud süüdistused olid eriti tõsised ja kuna nende tõendamiseks ei olnud esitatud vähimatki tõendusmaterjali, otsustas Üldkohus, hinnates hageja poolt kantud mittevartal kahju *ex aequo et bono* (õigluse) põhimõttel, et 50 000 euro suuruse summa väljamõistmine kujutab endast kohast hüvitamist.

Rahvatervis

Üldkohtul avanes 14. mai 2014. aasta kohtuotsuses *Saksamaa vs. komisjon* (T-198/12, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2014:251) võimalus täpsustada põhimõtteid, mis kehtivad liidu administratsiooni kontrollile, mis puudutab rahvatervist. Hagi ese oli komisjoni otsus, millega jäeti osaliselt rahuldamata Saksamaa Liitvabariigi taotlus teha erand teatavate kemikaalide piirnormidest mänguasjades, mis on kehtestatud direktiivis 2009/48/EÜ²⁴. Kuigi Saksamaa Liitvabariik soovis need oma õigusnormides kehtestatud piirnormid plii-, baariumi-, antimoni-, arseeni- ja elavhõbedasisaldust puudutavalt alles jätta, siis komisjon jättis taotluse kolme viimast ainet puudutavalt rahuldamata ja lubas kahe esimese osas riiklikud piirnormid kehtima jätta ainult kuni 21. juulini 2013.

Tehes otsuse põhimenetluses pärast seda, kui president oli teinud ajutiste meetmete kohaldamise määruse²⁵, tuletas Üldkohus esmalt meelde, et liikmesriik võib taotleda kehtivate riiklike sätete allesjätmist, kui ta leiab, et ohtu rahvatervisele tuleb hinnata erinevalt liidu seadusandja hindamisest Euroopa ühtlustamismeetme vastuvõtmisel. Selleks on taotlejast liikmesriik kohustatud tõendama, et siseriiklikud sätted tagavad rahvatervise kaitstuse kõrgema taseme kui liidu ühtlustamismeetme ja et need ei lähe kaugemale, kui on selle eesmärgi saavutamiseks vajalik. Käesolevas asjas, olles võrrelnud Saksa piirnorme direktiivis 2009/48 ette nähtud normidega, asus Üldkohus seisukohale, et direktiivis on kehtestatud migratsiooni piirnormid, kusjuures terviseriski peetakse seotuks

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2009. aasta direktiiv 2009/48/EÜ mänguasjade ohutuse kohta (ELT L 170, lk 1).

²⁵ 15. mai 2013. aasta kohtumäärus *Saksamaa vs. komisjon* (T-198/12 R, EKL, EU:T:2013:245), millega määratakse, et komisjon peab andma loa jätta kehtima viis Saksa piirnormi kuni Üldkohtu otsuse tegemiseni põhimenetluses.

konkreetses kahjuliku aine kogusega, mis võib mänguasjast eralduda ja mille laps võib seejärel omastada. Üldkohus märkis lisaks, et direktiiv nägi ette erinevad migratsiooni piirnormid, mis on kehtestatud vastavalt mänguasjamaterjali liigile, milleks on kuiv, habras, pulbrilaadne või elastne mänguasjamaterjal, vedel või kleepuv mänguasjamaterjal ning mahakraabitud mänguasjamaterjal, samas kui Saksa piirnormid väljendasid omalt poolt biosaadavust. Viimastes oli kindlaks määratud keemilise aine lubatud maksimaalne kogus, mis võib mänguasjade kasutamisest tulenevalt bioloogiliste protsesside kaudu inimorganismi imenduda või millega inimorganism võib kokku puutuda; need olid kohaldatavad igat liiki mänguasjadele, olenemata nende materiaalsest koostisest.

Üldkohtu hinnangul, kuna direktiivi materjalide migratsiooni piirnormid olid ainult mahakraabitud mänguasjamaterjali puudutavalt rangemad nendest, mis saadi Saksamaal kehtivate piirnormide ümberarvutamisel, ei saanud komisjonile ette heita, et ta jättis rahuldamata taotluse jätta kehtima Saksa piirnormid, kuna need kehtivad olenemata sellest, millise mänguasja koostisosaga on tegemist. Kohus järeldas sellest, et Saksamaa Liitvabariik ei olnud arseeni, antimoni ja elavhõbedat puudutavalt tõendanud, et riiklikud piirnormid tagavad direktiivi omast ulatuslikuma kaitse. Üldkohus tühistas seevastu vaidlustatud otsuse pliisisaldust puudutavas osas, kuna see otsus kiitis selle raskemetalli osas piirnormid heaks ainult kuni 21. juulini 2013. Kohus asus seisukohale, et komisjon on rikkunud oma põhjendamiskohustust, kuna tema otsus sisaldas selles küsimuses vasturääkivusi, mis võivad takistada selle aluseks olevatest põhjustest õigesti arusaamist.

Kemikaalide registreerimine

Kohtuasjas, milles tehti 2. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus *Spraylat vs. kemikaaliamet* (T-177/12, EKL, EU:T:2014:849), esitati Üldkohtule hagi nõudega tühistada Euroopa Kemikaali ameti otsus, millega kohustati hagejat tasuma kemikaali registreerimise jaoks ette nähtud tasu nimel halduskulu, mis oli üle 17 korra kõrgem kui nimetatud tasu määr. Seda halduskulu kohaldati, tuginedes selle tuvastamisele, et hageja ei vastanud vastupidi tema väitele väikestele ettevõtjatele kemikaali ameti haldusnõukogu otsuses MB/D/29/2010, mis sisaldas nende teenuste loetelu, mille eest nõutakse halduskulude tasumist, ette nähtud vähendamise nõuetele. Hageja väitis eelkõige, et on rikutud proportsionaalsuse põhimõtet.

Olles juhtinud tähelepanu, et väites, et seda põhimõtet on rikutud, esitas hageja väite, et otsus MB/D/29/2010 on õigusvastane, märkis Üldkohus, et määruse nr 340/2008²⁶ põhjendus 11 täpsustab, et „[v]äärandmete esitamist soovitakse ära hoida [kemikaali ameti] poolt kohaldatavate haldustasudega ning vajaduse korral liikmesriigi määratavate hoiatavate trahvidega”. Sellest põhjendusest nähtub Üldkohtu hinnangul, et haldustasu määramine teenib ettevõtjate poolt valeandmete esitamise ärahoidmise eesmärki, kuid nimetatud haldustasu ei tohi olla trahviga samaväärne. Kuna haldustasu summa oli seega antud juhul märksa suurem kui rahaline eelis, mille hageja oleks valeandmete deklareerimisega võinud saada, leidis Üldkohus, et õigusaktide eesmärgid ei võimalda põhjendada hagejal selliste tasude kohaldamise tõttu tekkinud kahjulikke majanduslikke tagajärgi. Järelikult, kuna otsus MB/D/29/2010, nagu seda hagejale kohaldati, ulatus ilmselgelt kaugemale sellest, mis oli vajalik kohaldatavate õigusaktidega edendatava haldustasude eesmärgi saavutamiseks, tuli need tasud seega lugeda kohaldamatuks ning rahuldada järelikult hageja nõuded ja tühistada vaidlustatud otsus sel põhjendusel.

²⁶ Komisjoni 16. aprill 2008. aasta määrus (EÜ) nr 340/2008 Euroopa Kemikaali ametile vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH), makstavate tasude kohta (ELT L 107, lk 6).

Institutsioonide dokumentidega tutvumine

7. oktoobri 2014. aasta kohtuotsuses *Schenker vs. komisjon* (T-534/11, EKL, EU:T:2014:854) tegi Üldkohus otsuse mõiste „ülekaalukas avalik huvi, mis õigustab dokumentide avaldamist määruse (EÜ) nr 1049/2001²⁷ artikli 4 lõike 2 tähenduses” tõlgendamise kohta konkurentsioiguse valdkonnas ning nende tingimuste kohta, millal võidakse pikendada dokumentidega tutvumise taotlusele vastamiseks ette nähtud kuupäeva. Käesolevas asjas nõudis hageja, et tühistataks komisjoni otsus, millega keelduti tal lubamast tutvuda sellise lõpliku otsuse haldustoimikuga, mis puudutas kartellikokkulepet lennuveo teenuste valdkonnas, ning selle otsuse täieliku ja mittekonfidentsiaalse versiooniga.

Üldkohus rõhutas, et üldsusel peab olema võimalik tutvuda komisjoni tegevusega konkurentsioiguse valdkonnas ja et seega on olemas ülimuslik avalik huvi, et ta saaks tutvuda komisjoni tegevuse peamiste osadega selles valdkonnas. Selle avaliku huvi olemasolu ei kohusta komisjoni lubama määruse nr 1049/2001 alusel üldist juurdepääsu kogu teabele, mis on kokku kogutud ELTL artikli 101 kohaldamise käigus. Nimelt võib selline üldine juurdepääs seada ohtu tasakaalu, mida liidu seadusandja soovis kehtestada puudutatud ettevõtjate kohustuse vahel edastada komisjonile võimalikult tundlikku turundusalast teavet ja tagatist tõhustatud kaitse kohta seoses ametialase saladuse ja ärisaladusega komisjonile selliselt edastatud teabe suhtes. Seega ei õigusta üldine huvi olla informeeritud komisjoni tegevusest konkurents valdkonnas iseenesest uurimistoimiku avalikustamist ega vastu võetud otsuse tervikversiooni avaldamist, kuna need dokumendid ei ole vajalikud selleks, et mõista komisjoni tegevuse põhielemente, nagu menetluse tulemus ja põhjused, millest ta oma tegevuses juhindus. Nimelt saab komisjon tagada viidatud tulemus ja põhjuste piisava mõistmise muu hulgas asjasse puutuva otsuse mittekonfidentsiaalse versiooni avaldamisega.

Üldkohus on arvamisel, et selles küsimuses tähtsust omava teabe kindlakstegemisel on oluline arvesse võtta, et vastavalt määruse nr 1/2003 artikli 30 lõigetele 1 ja 2 on komisjon kohustatud – arvestades ettevõtjate õigustatud huvi kaitsta oma ärisaladusi – avalikustama otsused, mis ta võtab vastu viidatud määruse artikli 7 alusel, esitades osapoolte nimed ja otsuse põhilise sisu, sealhulgas kehtestatud sanktsioonid. Seega ei ole nimetatud ülimusliku huviga arvestatud, kui avaldatakse ainult pressiteade, millega antakse teada sellest, et nimetatud otsus on vastu võetud, kuna selles pressiteates ei ole määruse nr 1/2003 artikli 7 kohaselt esitatud peamist osa vastuvõetud otsustest. See ülekaalukas üldine huvi nõuab, et nendest otsustest avaldataks mittekonfidentsiaalne versioon. Neid kaalutlusi arvesse võttes leidis Üldkohus, et komisjonil oli käesolevas asjas kohustus edastada hagejale vaidlusaluse otsuse mittekonfidentsiaalne versioon pärast tema taotlust määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 6 alusel tutvuda osaliselt selle otsusega.

Komisjon peab andma endast parima, et koostada selline versioon nii kiiresti kui võimalik, ent igal juhul mõistliku tähtaja jooksul, mis tuleb kindlaks teha, võttes eraldi arvesse iga kohtuasja asjaolusid, eelkõige puudutatud ettevõtjate poolt esitatud konfidentsiaalsena käsitlemise taotluste hulga olulisust ning tehnilist ja juriidilist keerukust. Käesolevas asjas leidis Üldkohus, et miski ei takistanud komisjonil edastada hagejale vaidlusaluse otsuse seda osa, mis ei ole konfidentsiaalne ja mille kohta ei ole esitatud ühtegi konfidentsiaalsena käsitlemise taotlust. Komisjonil on seega kohustus teha hagejale kättesaadavaks vaidlustatud otsuse mittekonfidentsiaalne versioon, ootamata ära, kuni tehakse lõplik otsus kõikide puudutatud äriühingute poolt esitatud konfidentsiaalsena käsitlemise taotluste kohta.

²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 01/03, lk 331).

II. Kahju hüvitamise vaidlused

Kohtuasjas, milles tehti 18. septembri 2014. aasta kohtuotsus *Holcim (Romania) vs. komisjon* (T-317/12, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2014:782), esitati Üldkohtule nõue hüvitada hageja poolt väidetavalt kantud kahju seoses komisjoni keeldumisega avaldada temale andmed, mis on seotud kasvuhoonegaaside eraldamise kvootidega, mis temalt väidetavalt ära võeti, ning tühistada nende kvootidega seotud tehing. Hageja nõudis liidu kohustuse tuvastamist esmajärjekorras lepingulise vastutuse korras ja teise võimalusena lepinguvälise vastutuse korras.

Hagi vastuvõetavuse kohta tuletas Üldkohus meelde, et vastavalt Euroopa Kohtu kuulutatud kohtuotsusele *Roquette frères vs. komisjon*²⁸ võib ELTL artiklis 268 ja artikli 340 teises lõigus ette nähtud kahju hüvitamise hagi vastuvõetavus teatud olukordades sõltuda sellest, kas on ammendatud riigisisesed õiguskaitsevahendid, mis on olemas siseriikliku ametiasutuse otsuse kehtetuks tunnistamiseks, eeldusel et need õiguskaitsevahendid tagavad tõhusalt huvitatud üksikisikute õiguste kaitse ja võimaldavad väidetava kahju hüvitamist. Selles põhimõtte väljenduses tunnistab tegusõna „võima“ kasutamine, et kui „riigisisesed õiguskaitsevahendid, mis on olemas siseriikliku ametiasutuse otsuse kehtetuks tunnistamiseks“ ei ole ammendatud, siis ei saa see automaatselt kaasa tuua liidu kohtu poolt hagi vastuvõetamatuks tunnistamist. Üldkohtu hinnangul tuleneb sellest, et nii on üksnes juhul, kui liidu kohtule esitatud hagi vastuvõetamatus tuleneb tingimata asjaolust, mis ei olnud siseriiklikule kohtule esitatud kahju hüvitamise hagi lõplikult määratletud. Jutt käib juhtumist, kus see asjaolu välistab liidu kohtu poolt talle esitatud hagi viidatud kahju iseloomu ja ulatuse kindlaksmääramise. Asudes seisukohale, et käesolevas asjas ei olnud sellega tegemist, välistas Üldkohus, et hagi tuleks vastuvõetamatuse tõttu jätta läbi vaatamata.

Hagi põhjendatuse kohta täpsustas Üldkohus, et kui isik esitab kaks hagi ühe ja sama kahju hüvitamiseks, millest üks on esitatud siseriikliku ametiasutuse vastu liikmesriigi kohtus ja teine liidu institutsiooni või asutuse vastu liidu kohtus, siis esineb oht, et kui need kohtud annavad erinevad hinnangud selle kahju kohta, makstakse sellele isikule ebapiisavat või liiga suurt hüvitist. Enne seda, kui ta saab teha otsuse kahju kohta, peab liidu kohus ära ootama, kuni liikmesriigi kohus teeb menetlust lõpetava lahendi talle esitatud hagi kohta. Samas on tal isegi enne, kui liikmesriigi kohus asja lahendab, võimalik kindlaks määrata, kas etteheidetav tegevus toob kaasa liidu lepinguvälise vastutuse.

III. Apellatsioonkaebused

Üldkohtu apellatsioonikoja otsuste seast, mis on tehtud 2014. aastal, väärivad erilist tähelepanu kolm kohtulahendit.

Esiteks kinnitas Üldkohus 21. mai 2014. aasta kohtuotsuses *Mocová vs. komisjon* (T-347/12 P, EKL (Väljavõtted), EU:T:2014:268) Avaliku Teenistuse Kohtu seisukohta, et arvestades seda, et kohtueelne menetlus areneb järjest edasi, tuleb esialgse huve kahjustava akti seaduslikkuse kontrollimisel arvesse võtta kaebuse rahuldamata jätmise otsuses sisalduvaid põhjendusi, kuna eeldatakse, et need kattuvad nimetatud aktiga. Tegemist on selle kohtupraktika järelausega, mis puudutab vaidlustatavuse kindlaksmääramist, millest tuleneb, et ametisse nimetav asutus või lepingute sõlmimise pädevusega asutus võib olla sunnitud kaebuse rahuldamata jätmise otsuses oma otsust täiendama või muutma.

²⁸ 30. mai 1989. aasta kohtuotsus *Roquette frères vs. komisjon* (C-20/88, EKL, EU:C:1989:221).

Teiseks täpsustas Üldkohus 21. mai 2014. aasta kohtuotsuses *komisjon vs. Macchia* (T-368/12 P, EKL AT, EU:T:2014:266) kohustust, mis institutsioonil lasub juhul, kui ajutise teenistuja tähtajalist lepingut ei pikendata. Üldkohus otsustas käesolevas asjas, et Avaliku Teenistuse Kohus oli ühest küljest valesti tõlgendanud administratsiooni hoolitsemiskohustust ja kohaldas teisest küljest ebatäpselt 8. märtsi 2012. aasta kohtuotsust *Huet* (C-251/11, EKL, EU:C:2012:133). Hoolitsemiskohustust puudutavalt otsustas Üldkohus, et Avaliku Teenistuse Kohus, kui ta tõlgendas nimetatud kohustust liiga laialt seeläbi, et kehtestas administratsioonile kohustuse kontrollida eelnevalt, kas puudutatud teenistujat on võimalik teisele ametikohale üle viia, ja pannes temale selliselt kohustuse, mida ei ole Euroopa Liidu muude teenistujate teenistustingimustes ette nähtud, ületas oma pädevust, mis seisneb selles, et kontrollida, kas asjaomane ametiasutus jäi mõistlikesse piiridesse ega kasutanud oma kaalutusõigust ilmselgelt valesti. Eespool viidatud kohtuotsust *Huet* (EU:C:2012:133) puudutavalt täpsustas Üldkohus, et nimetatud kohtuotsuses ei ole tunnistatud lepinguliste töötajate õiguse olemasolu töökoha teatavale allesjäämisele, vaid piirduakse ainult meeldetuletusega, et 18. märtsil 1999 sõlmitud tähtajalist tööd puudutava „raamlepingu“ eesmärk on vältida määratud tähtajaga lepingute kuritarvitavat kasutamist.

Kolmandaks otsustas Üldkohus 16. oktoobri 2014. aasta kohtuotsuses *Schönberger vs. kontrollikoda* (T-26/14 P, EKL AT, EU:T:2014:887), et Avaliku Teenistuse Kohus, kui ta lükkas ühe väite tagasi asjasse puutuva sätte sellise tõlgenduse alusel, mis ei ole kooskõlas administratsiooni poolt vaidlusaluse otsuse põhjendamiseks kasutatud tõlgendusega, mitte ainult ei asendanud põhjendusi, vaid võttis ka selle tagasilükkamise aluseks sellised faktilised ja õiguslikud asjaolud, mille üle pooled tema ees ei vaieldnud, nii et ta on rikkunud võistlevuse põhimõtet.

IV. Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused

Üldkohtule esitati 2014. aastal 45 ajutiste meetmete kohaldamise taotlust, mis näitab, et nende arv on selgelt tõusnud võrreldes 2013. aastal esitatud taotluste arvuga (31). Üldkohtu tegi sel aastal otsuse 48 kohtuasjas²⁹ võrreldes 27 kohtuasjaga 2013. aastal. Üldkohtu president rahuldas neli taotlust: 13. veebruari 2014. aasta määruses kohtuasjas *Luxembourg Pamol (Küpros) ja Luxembourg Industries vs. komisjon* (T-578/13 R, EU:T:2014:103), 13. juuni 2014. aasta määruses kohtuasjas *SACE ja Sace BT vs. komisjon* (T-305/13 R, EU:T:2014:595), 25. juuli 2014. aasta määruses kohtuasjas *Deza vs. kemikaaliamet* (T-189/14 R, EU:T:2014:686) ja 4. detsembri 2014. aasta määruses kohtuasjas *Vanbreda Risk & Benefits vs. komisjon* (T-199/14 R, EKL (Väljavõtted), EU:T:2014:1024).

Eespool viidatud kohtumäärustes *Luxembourg Pamol (Küpros) ja Luxembourg Industries vs. komisjon* (EU:T:2014:103) ning *Deza vs. kemikaaliamet* (EU:T:2014:686), mis puudutavad komisjoni ja kemikaaliamenti poolt väidetavalt konfidentsiaalse teabe plaanitud avalikustamist, on suures osas identsed

²⁹ Kaks kohtulahendit on tehtud ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustava kohtuniku poolt, kes asendas Üldkohtu presidenti vastavalt kodukorra artiklile 106: 4. veebruari 2014. aasta määrus kohtuasjas *Serco Belgium jt vs. komisjon* (T-644/13 R, EU:T:2014:57) ja 27. oktoobri 2014. aasta määrus kohtuasjas *Diktyo Amyntikon Viomichanion Net vs. komisjon* (T-703/14 R, EU:T:2014:914).

2012. ja 2013. aastal tehtud kohtumäärustega³⁰. Üldkohtu president tunnistas esiteks, et on olemas *fumus boni iuris*: suure hulga selliste andmete konfidentsiaalsuse hindamine, mis puudutavad keemikaale (kohtuasi T-189/14 R), füüsikalis-keemilisi aineid, bioloogilisi aineid ja ravimeid (kohtuasi T-578/13 R), ning milles tekkisid keerulised ja varem käsitlemata teaduslikud küsimused, mida ei saanud *prima facie* lugeda ilmselgelt asjakohatuteks, kuid mille lahendamine väärís põhjalikumat hindamist põhimenetluses.

Kiireloomulisust puudutavalt nõustus Üldkohtu president väitega, et kahju on tõsine, ja ajutiste meetmete kohaldamise menetluse läbiviimiseks tuli vaidlusalune teave lugeda konfidentsiaalseks. Kuna hagejate tootmis- ja turustamistegevuse teave kujutab endast immateriaalset vara, mida võidakse kasutada konkrentsis ja mille väärtus võib oluliselt väheneda, kui nende andmete konfidentsiaalsus kaob, otsustas Üldkohtu president, et teabe veebis avalikustamisega tekitatud kahju ei ole võimalik arvudes väljendada, kuna veebile pääseb ligi piiramatult isikuid kogu maailmas. Mis puutub vaidlusaluste andmete avalikustamisse kolmandale isikule, kes oli esitanud sellekohase taotluse määruse nr 1049/2001 alusel, siis selle kohta leidis Üldkohtu president, et hagejad olid sattunud kaitsetusse olukorda, mis oli vähemasti sama ohtlik kui avalikustamine veebis. Nimelt sai see teave sellele kolmandale isikule kohe teatavaks ning ta sai seda kohe kasutada kõikidel eesmärkidel, eelkõige konkrentsi silmas pidades, mis tundusid talle kasulikud, et nõrgestada nii hagejate konkrentsis seisundit. Seda kahju ei saanud Üldkohtu presidendi hinnangul arvuliselt väljendada, kuna hagejad pidid leppima võimalusega, et määramata ja teoreetiliselt piiramatult arv olemasolevaid ja võimalikke konkrentte kogu maailmas saavad vaidlusaluse teabe enda kasutusse, et kasutada seda suurel hulgal lühiajaliselt ning keskmise ja pika ajavahemiku jooksul.

Huvide kaalumise käigus rõhutas Üldkohtu president, et kohtuotsus, mis tühistab otsuse, milles eitati, et vaidlusalused andmed on konfidentsiaalsed, oleks näiline ja sellel puuduks kasulik mõju, kui ajutiste meetmete kohaldamise taotlused jäetaks rahuldamata, kuna selle rahuldamata jätmise tagajärjel oleks lubatud nimetatud andmed kohe avalikustada ja seega *de facto* tulevase sisulise otsuse sisu ette ära otsustada.

Kohtuasja, milles tehti eespool viidatud kohtumäärus *SACE ja Sace BT vs. komisjon* (EU:T:2014:595), ese oli otsus, millega komisjon tunnistas ühest küljest ebaseaduslikuks ja siseturuga vastuolus olevaks riigiabi, millega Itaalia riiklik kindlustusettevõtja Servizi assicurativi del commercio estero SpA (SACE SpA) investeeris kapitali oma tütarettevõtjasse Sace BT SpA-sse, mis oli loodud oma emaettevõtja poolt eraldi üksusena selleks, et eraldada teatavate riskide haldamine, ning kohustas teisest küljest Itaalia ametiasutusi nõudma Sace BT-lt tagasi abi summas 78 miljonit eurot.

Oma 13. juuni 2014. aasta määruses nõustus Üldkohtu president, et *fumus boni iuris*’e tingimus oli täidetud, kuna hagejad olid tõendanud, et põhimenetluses esitatud väide – et on rikutud ELTL artiklit 107, kuna komisjon oli asunud ebaõigesti seisukohale, et vaidlusalused meetmed on Itaalia riigi poolt antud – tekitas väga tõsiseid kahtlusi vaidlustatud otsuse seaduslikkuse osas, mida ei

³⁰ Tegemist on 16. novembri 2012. aasta määrusega kohtuasjas *Evonik Degussa vs. komisjon* (T-341/12 R, EU:T:2012:604) ja kohtuasjas *Akzo Nobel jt vs. komisjon* (T-345/12 R EU:T:2012:605) ning 29. novembri 2012. aasta määrusega kohtuasjas *Alstom vs. komisjon* (T-164/12 R, EU:T:2012:637), mida ei ole edasi kaevatud (vt aastaaruanne 2012, lk 149 ja 150), samuti 11. märtsi 2013. aasta määrusega kohtuasjas *Pilkington Group vs. komisjon* (T-462/12 R, EKL, EU:T:2013:119), mida kinnitati apellatsioonimenetluses, ning 25. aprilli 2013. aasta määrusega kohtuasjas *AbbVie vs. EMA* (T-44/13 R, EU:T:2013:221) ja *InterMune UK jt vs. EMA* (T-73/13 R, EU:T:2013:222) (vt 2013. aasta aastaaruanne, lk 141). Euroopa Kohus tühistas viimased kaks kohtumäärust apellatsioonimenetluses. Pärast kohtuasjade tagasisaatmist Üldkohtule loobusid apellatsioonkaebuse esitajad oma ajutiste meetmete kohaldamise taotlustest, mis tõi kaasa kohtuasjade T-44/13 R ja T-73/13 R registrist kustutamise 8. aprillil ja 21. mail 2014.

saanud ajutiste meetmete kohaldamise menetluse raames teise poole seisukohtades kõrvaldada. Eelkõige ei ole komisjon, kuna ta ei võtnud ajutiste meetmete kohaldamise menetluses seisukohta *fumus boni iuris*-e kohta, ümber lükanud hagejate argumente, mille kohaselt komisjon oli jätnud tähelepanuta, et SACE on turunduslikult ja strateegiliselt iseseisev. Arvestades dispositiivsuse põhimõtet, mis tähendab, et pooltel on õigus vabalt kindlaks määrata hagi ese, ei võinud ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik jätta tähelepanuta seda komisjoni menetluslikku tegevust.

Seoses kiireloomulisusega paluti hagejatel tõendada, et Sace BT-le tekib tõsine ja korvamatuh kahju, kui täitmise peatamise taotlust ei rahuldata. Üldkohtu president rõhutas nimelt ühest küljest, et komisjon oli ise tunnistanud, et selle otsuse tervikuna täitmine, millega määratakse, et väidetav riigiabi tuleb tagasi nõuda, kui sellega oleks pidanud kaasnema Sace BT likvideerimine enne sisulise kohtuotsuse väljakuulutamist, tekitaks viimasele tõsist ja korvamatut kahju, ning teisest küljest, et selle abi kogusumma tagasimaksmise tagajärg oleks see, et Sace BT ei vasta enam Itaalia kindlustussüsteemi kehtestatud nõuetele ja tuleb kindlustusettevõtjana likvideerida.

Üldkohtu president tuletas selle huvide kaalumise käigus meelde, et seoses ebaseaduslikult antud ja ühisturuga vastuolus olevaks tunnistanud abi tagasinõudmise kohustusega peab komisjoni huvi olema tavaliselt eespool abisaaja huvist, kuid viimase kasuks võidakse erandkorras määrata ajutised meetmed. Kuna hagejad olid käesolevas asjas tõendanud nii kiireloomulisuse kui ka *fumus boni iuris*-e olemasolu, tunnustas Üldkohtu president nende õiguspärast huvi, et nende ajutiste meetmete kohaldamise taotlus rahuldataks. Lisaks, kuna kirjalik menetlus oli põhimenetluses juba mitu kuud tagasi lõpetatud, järeldas Üldkohtu president, et Üldkohus peaks oma otsuse tegema suhteliselt kiiresti, võttes arvesse, et tegemist on erandliku menetlusliku laadi asjaoluga, mida ta võib huvide kaalumisel arvesse võtta. Arvestades siiski liidu huvi, et ühest küljest nõutakse riigiabi tõhusalt tagasi, ja teisest küljest hagejate kinnitust, et Sace BT-I on vaja ainult minimaalset netokapitali selleks, et tagada tema allesjäämine, rahuldas Üldkohtu president ajutiste meetmete kohaldamise taotluse ainult osaliselt.

Eespool viidatud kohtumäärus *Vanbreda Risk & Benefits vs. komisjon* (EU:T:2014:1024) puudutas kindlustusturuga seotud hanget, mille komisjon oli enda ja liidu mitme institutsiooni ja ameti nimel välja kuulutanud augustis 2013. Hanke eesmärk oli asendada sel ajal kehtinud leping, mis oli sõlmitud sellise konsortsiumiga, mille kindlustusmaakler oli Vanbreda Risk & Benefits. Komisjon teatas 30. jaanuaril 2014 hagejale, et tema pakkumus lükati tagasi põhjendusel, et tema pakutud hind ei olnud kõige madalam, ning et hankeleping sõlmiti kindlustusmaakleriga Marsh SA. Hageja esitas esiteks hagi selle otsuse tühistamiseks koos kahju hüvitamise nõudega (miljon eurot) ning teiseks ajutiste meetmete kohaldamise taotluse, milles palus Üldkohtu presidendil määrata vaidlustatud otsuse täitmise peatamine. Üldkohtu president rahuldas selle taotluse oma 1. detsembri 2014. aasta määrusega.

Üldkohtu president leidis, et esineb eriti oluline *fumus boni iuris*. Nimelt seisnes üks peamine hanketeate tingimus selles, et ühise pakkumuse esitanud pakkuja tagab, et kõik ühise pakkumuse esitanud partnerid täidavad solidaarselt hankelepingu täitmiseks esitatud pakkumust. Äriühingu Marsh esialgne pakkumus ei vastanud sellele tingimusele, kuna seda kindlustusmaaklerit volitanud kindlustusettevõtjad võtsid endale kohustuse ainult lepingu selle osa eest, mille kohta nad võtsid igaüks iseseisvalt täitmise kohustuse. See asjaolu, et hiljem, lepingu allakirjutamisel nõustusid kõik äriühingud, kellega leping sõlmiti, solidaarse täitmise tingimusega, oli pakkumuse *prima facie* ebaseadusliku muutmise tagajärg pärast seda, kui komisjoni ja äriühingu Marsh vaheliste kahepoolsete lepingute tõttu olid esitatud pakkumused. Lisaks, pärast ühe kindlustusettevõtja loobumist, kes pidi osalema äriühingu Marsh pakkumuses, lubas komisjon viimasel pärast hankelepingu sõlmimist lisada lepingu alla kirjutanud ettevõtjate hulka kaks uut kindlustusettevõtjat, kelle puhul ei kont-

rollitud nende majanduslikku ega finantssuutlikkust ega tehnilist suutlikkust, enne hankelepingu sõlmimist ja teiste pakkujatega lepingu sõlmimata jätmist. Üldkohtu presidendi arvates tekitas see esmapilgul tõsisid kahtlusi, mis puudutavad hankelepingute sõlmimise menetluse seaduslikkust.

Kiireloomulisuse tingimuse kohta sedastas Üldkohtu president pärast seda, kui ta oli nõustunud, et väidetav rahaline kahju on oluline, et hageja ei ole suutnud tõendada, et see kahju ei ole hüvitatav, kuna väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei saa rahalist kahju tavaliselt lugeda hüvitamatuks, sest seda võib tavaliselt hiljem rahaliselt hüvitada. Mis puutub täpsemalt hankelepingute sõlmimist puudutavasse vaidlusse, siis kõrvalejäetud pakkujal on samas eriti keeruline tõendada seda liiki vaidlustega seotud süsteemsetel põhjustel, et talle võib tekkida hüvitamatu kahju. Tundub, et sellist tagajärge ei saa ühitada hankemenetlustega seotud tõhusa esialgse kaitse kohustusega. Üldkohtu president asus seega seisukohale, et tuleb kasutada uut lähenemisviisi, mis vastab selliste vaidluste spetsiifikale. Seega juhul, kui kõrvalejäetud pakkujal õnnestub tõendada, et esineb eriti oluline *fumus boni iuris*, ei nõuta temalt selle tõendamist, et tema ajutiste meetmete kohaldamise taotluse rahuldamata jätmine võib talle tekitada hüvitamatut kahju, muidu võidakse ülemäära ja põhjendamatult kahjustada tema õigust tõhusale kohtulikule kaitsele, mis tal on, tulenevalt Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklist 47. Selline *fumus boni iuris* tekib, kui selgub, et esineb piisavalt ilmne ja oluline õigusrikkumine, mille tekkimist ja tagajärgede jätkumist tuleb võimalikult kiiresti takistada, välja arvatud juhul, kui huvide kaalumise ei ole sellega lõplikult vastuolus. Neil erandlikel asjaoludel piisab ainuüksi selle kahju olulisuse tõendamisest, mis tekib, kui vaidlustatud otsuse täitmist ei peatata, et oleks täidetud kiireloomulisust puudutav tingimus, võttes arvesse vajadust, et sellisel õigusrikkumisel ei oleks mingeid tagajärgi. Üldkohtu president sedastas käesolevas asjas, et on *prima facie* toime pandud olulised rikkumised, et hankemenetlus on vigane ja et komisjoni tegevust tuleb lugeda piisavalt ilmseks ja oluliseks liidu õiguse rikkumiseks, mistõttu selle tagajärgede tekkimist tuleb tulevikus vältida.

Huvide kaalumist puudutavalt asus Üldkohtu president seisukohale, et prevaleerivad hageja huvid ja et tema huvi, et oleks tagatud tema õigus tõhusale kohtulikule kaitsele, ning liidu rahaliste huvide kaitse ja vajadus kõrvaldada tuvastatud õigusvastasuse tagajärjed kaaluvad üles komisjoni huvi, et vaidlustatud otsus jääks jõusse. Üldkohtu president lükkas seoses sellega tagasi komisjoni argumendi, mille kohaselt vaidlustatud otsuse kehtivuse peatamine tekitavat tema jaoks katastroofilisi tagajärgi liidu rahalisi huve silmas pidades. Seoses kindlustuse puudumisega vaadeldavatel hoonetel selgus, et oli olemas mitu lahendust, mis võimaldavad tagada, et neid hooneid saab kindlustada kehtiva lepingu raames.

Üldkohtu president asus seega seisukohale, et kõnesoleva asja asjaolude tõttu oli vaja määrata vaidlustatud otsuse täitmise peatamine. Võttes siiski arvesse lähenemise muutumist ja õiguskindluse põhimõtet, määras ta, et täitmine peatatakse pärast apellatsioonkaebuse esitamise tähtaja möödumist³¹.

³¹ Teised ajutiste meetmete kohaldamise taotlused, mis olid esitatud seoses hangetega, jäeti *fumus boni iuris* e puudumisel rahuldamata, ilma et oleks kontrollitud kiireloomulisust puudutavat tingimust (4. veebruar 2014. aasta määrus kohtuasjas *Serco Belgium jt vs. komisjon* (T-644/13 R, EU:T:2014:57); 5. detsembri 2014. aasta määrus kohtuasjas *AF Steelcase vs. Siseturu Ühtlustamise Amet* (T-652/14 R, EU:T:2014:1026) ja 8. detsembri 2014. aasta määrus kohtuasjas *STC vs. komisjon* (T-355/14 R, EU:T:2014:1046)).

B. Üldkohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 31. detsembril 2014)

Esimene rida, vasakult paremale:

Kodade esimehed G. Berardis, M. Van der Woude, A. Dittrich, S. Papasavvas; Üldkohtu asepresident H. Kanninen; Üldkohtu president M. Jaeger; kodade esimehed M. E. Martins Ribeiro, M. Prek, S. Frimodt Nielsen ja D. Gratsias.

Teine rida, vasakult paremale:

Kohtunikud E. Buttigieg, A. Popescu, I. Labucka, I. Wiszniewska-Białecka, F. Dehousse, N. J. Forwood, O. Czúcz, I. Pelikánová, J. Schwarcz ja M. Kancheva.

Kolmas rida, vasakult paremale:

Kohtunikud L. Madise, I. Ulloa Rubio, V. Kreuschitz, V. Tomljenović, C. Wetter, E. Bieliūnas, A. M. Collins ja S. Gervasoni; kohtusekretär E. Coulon.

1. Üldkohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Marc Jaeger

Sündinud 1954; Strasbourgi Robert Schumani Ülikooli õigusteaduste diplom; õpingud Collège d'Europe'is; vastuvõtmine Luksemburgi advokatuuri liikmeks (1981); Luksemburgi peaprokuröri õigusnõunik (1983), Tribunal d'arrondissement de Luxembourg'i kohtunik (1984); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1986–1996); Institut Universitaire International de Luxembourg'i (IUIL) president; Üldkohtu kohtunik alates 11. juulist 1996; Üldkohtu president alates 17. septembrist 2007.

Heikki Kanninen

Sündinud 1952; Helsingi Kõrgema Kommertsikooli ja Helsingi Ülikooli õigusteaduskonna diplom; Soome Kõrgema Halduskohtu nõunik; valitsuse õiguskaitsekomitee peasekretär; Kõrgema Halduskohtu vanemametnik; halduskohtumenetluse reformikomitee peasekretär, justiitsministeeriumi õigusloomeosakonna nõunik; EFTA Kohtu asekohtusekretär; Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik; Kõrgema Halduskohtu kohtunik (1998–2005); pagulaste õiguskaitsekomisjoni liige; Soome kohtuasutuste arendamise komitee aseesimees; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik 6. oktoobrist 2005 kuni 6. oktoobrini 2009; Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Nicholas James Forwood

Sündinud 1948; lõpetanud Cambridge'i ülikooli (BA 1969, MA 1973) (mehaanikateadused ja õigusteadus); Inglise advokatuuri astumine 1970, seejärel töötanud advokaadina Londonis (1971–1999) ja Brüsselis (1979–1999); lirimaa advokatuuri astumine 1981; *Queen's Counsel* 1987; *Bench of the Middle Temple* 1998; Inglise ja Walesi advokatuuride esindaja Euroopa Advokatuuride Nõukogus (CCBE) ja CCBE alalise delegatsiooni president Euroopa Kohtu juures (1995–1999); World Trade Law Association'i ja European Maritime Law Organisation'i juhatuse liige (1993–2002); Üldkohtu kohtunik alates 15. detsembrist 1999.

Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro

Sündinud 1956; õpingud Lissabonis, Brüsselis ja Strasbourgis; advokatuuri liige Portugalis ja Brüsselis; sõltumatu uurija, Institut d'études européennes de l'université libre de Bruxelles; Portugali kohtuniku J. C. Moitinho de Almeida õigusnõunik Euroopa Kohtus (1986–2000), seejärel Esimese Astme Kohtu presidendi B. Vesterdorfi õigusnõunik (2000–2003); Üldkohtu kohtunik alates 31. märtsist 2003.

Franklin Dehousse

Sündinud 1959; õigusteaduskonna diplom (Liège'i ülikool, 1981); aspirant (Fonds national de la recherche scientifique, 1985–1989); esindajate koja õigusnõunik (1981–1990); õigusteaduste doktor (Strasbourg'i ülikool, 1990); professor (Liège'i ja Strasbourg'i ülikoolid, Collège d'Europe, Institut royal supérieur de Défense, Bordeaux' Montesquieu' Ülikool; collège Michel Servet des universités de Paris; Namuri Notre-Dame de la Paix' teaduskonnad); välisministri eriesindaja (1995–1999); Institut royal des relations internationales'i Euroopa õpingute juhataja (1998–2003); Conseil d'Etat' liige (2001–2003); Euroopa Komisjoni konsultant (1990–2003); Observatoire Internet'i liige (2001–2003); Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

Ottó Czúcz

Sündinud 1946; Szegedi ülikooli õigusteaduste doktor (1971); tööministeeriumi ametnik (1971–1974); Szegedi ülikooli õppejõud ja professor (1974–1989), õigusteaduskonna dekaan (1989–1990), aserektor (1992–1997); advokaat; riikliku pensionikindlustuse presiidiumi liige; Euroopa Sotsiaalkindlustuse Instituudi aseesimees (1998–2002); Rahvusvahelise Sotsiaalkindlustuse Assotsiatsiooni teadusnõukogu liige; konstitutsioonikohtu kohtunik (1998–2004); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Irena Wiszniewska-Bialecka

Sündinud 1947; Varssavi ülikooli õigusteaduste diplom (1965–1969); Poola teaduste akadeemia õigusteaduste instituudi teadur (assistent, dotsent, professor) (1969–2004); Max Plancki instituudi teadur välisriikide ja rahvusvahelise patendi-, autori- ja konkurentsioiguse alal Münchenis (AvH sihtasutuse stipendium: 1985–1986); advokaat (1992–2000); kõrgema halduskohtu kohtunik (2001–2004); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Irena Pelikánová

Sündinud 1949; õigusteaduste doktor, majandusõiguse assistent (enne 1989), seejärel teaduste doktor, äriõiguse professor (alates 1993) Praha Karli Ülikooli õigusteaduskonnas; väärtpaberikomisjoni juhtorgani liige (1999–2002); advokaat; Tšehhi valitsuse õigusloomenõukogu liige (1998–2004); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Ingrida Labucka

Sündinud 1963; Läti ülikooli õigusteaduste diplom (1986); siseministeeriumi Kirovi rajooni ja Riia linna inspektor (1986–1989); Riia esimese astme kohtu kohtunik (1990–1994); advokaat (1994–1998 ja juuli 1999–mai 2000); justiitsminister (november 1998–juuli 1999 ja mai 2000–oktoober 2002); Haagi rahvusvahelise vahekohtu liige (2001–2004); parlamendiliige (2002–2004); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Savvas Papasavvas

Sündinud 1969; õpingud Ateena ülikoolis (Ptychion 1991); 3. tsükli õpingud Paris II ülikoolis (*DEA* avalikus õiguses 1992) ja Aix-Marseille III ülikoolis (õigusteaduste doktor 1995); Küprose advokatuuri astumine, Nikosia advokatuuri liige alates 1993; Küprose ülikooli õppejõud (1997–2002), konstitutsiooniõiguse õppejõud alates septembrist 2002; Euroopa Avaliku Õiguse Keskuse teadur (2001–2002); Üldkohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Miro Prek

Sündinud 1965; lõpetanud õigusteaduskonna (1989); vastu võetud advokatuuri (1994); erinevad ametikohad ja ülesanded riigiteenistuses, põhiliselt valitsuse õigusloome eest vastutavas talituses (aseriigisekretär ja asedirektor, Euroopa õiguse ja võrdleva õiguse osakonna juhataja) ning Euroopa asjade talituses (aseriigisekretär); ühinemislepingu läbirääkimiste töörühma liige (1994–1996) ja Euroopa Liiduga ühinemise läbirääkimiste töörühma liige (1998–2003), õigusasjade eest vastutav isik; advokaat; Euroopa Ühenduse õigusega kooskõlla viimise ja Euroopaga integreerumise projektide ees vastutav isik, eelkõige Lääne-Balkani riikides; Euroopa Ühenduste Kohtu osakonnajuhataja (2004–2006); Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Alfred Dittrich

Sündinud 1950; õigusteaduste õpingud Erlangen-Nürnbergi ülikoolis (1970–1975); *Rechtsreferendar* Oberlandesgericht Nürnbergis (1975–1978); föderaalse majandusministeeriumi ametnik (1978–1982); ametnik Saksamaa Liitvabariigi alalises esinduses Euroopa ühenduste juures (1982); ametnik föderaalses majandusministeeriumis ühenduse õiguse ja konkurentsioiguse alal (1983–1992); justiitsministeeriumi Euroopa Liidu õiguse osakonna juhataja (1992–2007); nõukogu töögrupi „Euroopa Kohus“ Saksa delegatsiooni juht; föderaalvalitsuse riiklik esindaja paljudes Euroopa Ühenduste Kohtus arutatud kohtuasjades; Üldkohtu kohtunik alates 17. septembrist 2007.

Sten Frimodt Nielsen

Sündinud 1963; lõpetanud õigusteaduse eriala, Kopenhaageni ülikool (1988); välisministeeriumi ametnik (1988–1991); rahvusvahelise õiguse ja Euroopa õiguse õppejõud, Kopenhaageni ülikool (1988–1991); saatkonnasekretär Taani alalises esinduses ÜRO juures, New York (1991–1994); välisministeeriumi juriidilise talituse ametnik (1994–1995); Kopenhaageni ülikooli professor (1995); peaministri nõunik, seejärel esimene nõunik (1995–1998); minister-nõunik Taani alalises esinduses Euroopa Liidu juures (1998–2001); peaministri erinõunik juriidilistes küsimustes (2001–2002); peaministri kantselei juhataja ja õigusnõunik (märts 2002–juuli 2004); aseriigisekretär ja peaministri õigusnõunik (august 2004–august 2007); Üldkohtu kohtunik alates 17. septembrist 2007.

Juraj Schwarz

Sündinud 1952; õigusteaduste doktor (Comeniuse Ülikool Bratislavas 1979); äriühingu jurist (1975–1990); Košice munitsipaalkohtu kohtusekretär, äriregistri pidaja (1991); Košice munitsipaalkohtu kohtunik (jaanuar–oktoober 1992); Košice ringkonnakohtu kohtunik ja koja esimees (november 1992–2009); Slovaki Vabariigi Ülemkohtusse lähetatud kohtunik, äriõiguse koda (oktoober 2004–september 2005); Košice ringkonnakohtu äriõiguse kolleegiumi esimees (oktoober 2005–september 2009); Košice P. J. Šafárika Ülikooli äri- ja majandusõiguse õppetooli külalislektor (1997–2009); Õigusakadeemia külalisõppejõud (2005–2009); Üldkohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Marc van der Woude

Sündinud 1960; õigusteaduste bakalaureusekraad (Groningeni ülikool, 1983); õpingud Collège d'Europe'is (1983–1984); assistant Collège d'Europe'is (1984–1986); kursuste korraldamine Leideni ülikoolis (1986–1987); Euroopa Ühenduste Komisjoni konkurentsipädirektoraadi raportöör (1987–1989); õigusnõunik Euroopa Ühenduste Kohtus (1989–1992); Euroopa Ühenduste Komisjoni konkurentsipädirektoraadi poliitika koordinaator (1992–1993); teenistuja Euroopa Ühenduste Komisjoni õigusteenistuses (1993–1995); Brüsseli advokatuuri advokaat alates aastast 1995; Rotterdami Erasmuse ülikooli professor alates aastast 2000; mitme väljaande autor; Üldkohtu kohtunik alates 13. septembrist 2010.

Dimitrios Gratsias

Sündinud 1957; Ateena ülikooli diplom õigusteaduse erialal (1980); Paris I Panthéon-Sorbonne'i Ülikooli diplom avaliku õiguse süvaõppes (1981); Centre universitaire d'études communautaires et européennes'i (Paris I ülikool) tunnistus (1982); riiginõukogu nooremametnik (1985–1992); riiginõukogu nõunik (1992–2005); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1994–1996); Kreeka kõrgeima erikohtu asendusliige (1998 ja 1999); riiginõukogu liige (2005); kohtunike vastutuse asjade erikohtu liige (2006); halduskohtute ülemnõukogu liige (2008); halduskohtute inspektor (2009–2010); Üldkohtu kohtunik alates 25. oktoobrist 2010.

Andrei Popescu

Sündinud 1948; Bukaresti ülikooli diplom õigusteaduse erialal (1971); kraadiõpe rahvusvahelises tööõiguses ja Euroopa sotsiaalõiguses, Genfi ülikool (1973–1974); õigusteaduste doktor, Bukaresti ülikool (1980); Bukaresti ülikooli nooremteadur (1971–1973), teadur (1974–1985) ja seejärel tööõiguse lektor (1985–1990); töö- ja sotsiaalkaitse teadusliku uurimisinstituudi vanemteadur (1990–1991); töö- ja sotsiaalkaitseministeeriumi asepeadirektor (1991–1992) ja direktor (1992–1996); Bukaresti riikliku politoloogia- ja haldusjuhtimiskooli dotsent (1997), seejärel professor (2000); Euroopa integratsiooni ministeeriumi riigisekretär (2001–2005); Rumeenia õigusloomenõukogu osakonnajuhtaja (1996–2001 ja 2005–2009); Euroopa õiguse alase Rumeenia ajakirja asutaja ja peatoimetaja, Rumeenia Euroopa õiguse ühingu president (2009–2010); Rumeenia valitsuse esindaja Euroopa Liidu kohtutes (2009–2010); Üldkohtu kohtunik alates 26. novembrist 2010.

Mariyana Kancheva

Sündinud 1958; Sofia ülikooli diplom õigusteaduse erialal (1979–1984); täiendav magistriõpe Euroopa õiguses, Institut d'études européennes de l'université libre de Bruxelles (2008–2009); süvaõpe majandusõiguses ja intellektuaalomandi õiguses; stažeerimine kohtunikuna Sofia ringkonnakohtus (1985–1986); õigusnõunik (1986–1988); advokaat Sofia advokatuuris (1988–1992); välisministeeriumi diplomaatilist korpust teenindava büroo peadirektor (1992–1994); advokaadipraksis Sofias (1994–2011) ja Brüsselis (2007–2011); majandusvaidlusi lahendav arbiiter Sofias; osalemine mitmesuguste õigusaktide tekstide koostamisel Bulgaaria parlamendi õigusnõunikuna; Üldkohtu kohtunik alates 19. septembrist 2011.

Guido Berardis

Sündinud 1950; diplom õigusteaduste erialal (Rooma La Sapienza ülikool, 1973), Euroopa õiguse kõrgkooliõpingute diplom, Collège d'Europe (Brugge, 1974–1975); Euroopa Ühenduste Komisjoni ametnik (põllumajanduse peadirektoraadi välisasjade direktoraat, 1975–1976); Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse liige (1976–1991 ja 1994–1995); Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse esindaja Luxembourgis (1990–1991); Euroopa Ühenduste Kohtu kohtunik G. F. Mancini õigusnõunik (1991–1994); Euroopa Ühenduste Komisjoni liikmete M. Monti õigusnõunik (1995–1997) ja F. Bolkesteini õigusnõunik (2000–2002); Euroopa Ühenduste Komisjoni siseturu peadirektoraadi hangete poliitika direktoraadi direktor (2002–2003), teenuste, intellektuaalse ja tööstusomandi, meedia ja andmekaitse direktoraadi direktor (2003–2005) ning teenuste direktoraadi direktor (2005–2011); Euroopa Komisjoni õigustalituse töörühma „Õigus, vabadus ja turvalisus, tsiviil- ja karistusõigus“ peaõigusnõunik ja juht (2011–2012); Üldkohtu kohtunik alates 17. septembrist 2012.

Eugène Buttigieg

Sündinud 1961; Malta ülikooli õigusteaduste doktor; Euroopa õiguse magister (Exeteri ülikool); konkurentsioiguse doktor (Londoni ülikool); justiitsministeeriumi jurist (1987–1990); välisministeeriumi peajurist (1990–1994); Copyright Board'i liige (autoriõiguse komisjon) (1994–2005); justiits- ja kohalike omavalitsuste ministeeriumi jurist-toimetaja (2001–2002); Malta Resources Authority ametnik (Malta ressurshaldusamet) (2001–2009); Euroopa õiguse konsultant (alates aastast 1994); rahandus-, majandus- ja investeerimisministeeriumi konkurentsioiguse ja tarbijakaitse valdkonna nõunik (2000–2010); peaministri nõunik konkurentsioiguse ja tarbijakaitse valdkonnas (2010–2011), Malta Competition and Consumer Affairs Authority (Malta konkurents- ja tarbijakaitseamet) konsultant (2012); Malta ülikooli õppejõud (1994–2001), dotsent (2001–2006), seejärel külalisprofessor (alates aastast 2007) ja Jean Monnet' nimelise Euroopa õiguse õppetooli juhataja (alates aastast 2009); Malta Association for European Law' (Euroopa õiguse ühing Maltal) asutajaliige ja asepresident; Üldkohtu kohtunik alates 8. oktoobrist 2012.

Carl Wetter

Sündinud 1949; Uppsala ülikooli majandusteaduste diplom (*Bachelor of Arts*, 1974) ja õigusteaduste diplom (*Master of Laws*, 1977); välisministeeriumi ametnik (1977); Rootsi advokatuuri liige (alates 1983); Rahvusvahelise Kaubanduskoja (CCI) konkurentsioiguse Rootsi töögrupi liige; konkurentsioiguse õppejõud (Lundi ja Stockholmi ülikoolid); paljude publikatsioonide autor; Üldkohtu kohtunik alates 18. märtsist 2013.

Vesna Tomljenović

Sündinud 1956; Rijeka ülikooli (magister, 1979) ja Zagrebi ülikooli (LL.M., 1984; õigusteaduste doktor, 1996) diplomid; Rijeka ülikooli õigusteaduskonna lektor (1980–1998), dotsent (2003–2009) ja professor (2009–2013); Rijeka ülikooli majandusteaduskonna lektor (1990–2013); Horvaatia Võrdleva Õigusteaduse Ühingu president (2006–2013); Üldkohtu kohtunik alates 4. juulist 2013.

Egidijus Bieliūnas

Sündinud 1950; Vilniuse ülikooli õigusteaduste diplom (1973); Vilniuse ülikooli õigusteaduskonna õigusteaduste doktor (1978), assistent, lektor, vastutav õppejõud ning seejärel dotsent (1977–1992); Leedu Vabariigi Ülemnõukogu Seimi taastamiseks (Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba – Atkuriamasis Seimas) õigusosakonna konsultant (1990–1992); Leedu saatkonna Belgias nõunik (1992–1994); Leedu saatkonna Prantsusmaal nõunik (1994–1996); Euroopa Inimõiguste Komisjoni liige (1996–1999); Leedu ülemkohtu kohtunik (1999–2011); Vilniuse ülikooli lektor, kriminaalõiguse õppetooli hoidja (2003–2013); Leedu Vabariigi esindaja Eurojusti ühises järelevalveasutuses (2004–2011); Leedu Vabariigi konstitutsioonikohtu kohtunik (2011–2013); Üldkohtu kohtunik alates 16. septembrist 2013.

Viktor Kreuschitz

Sündinud 1952; Viini ülikooli õigusteaduste doktor (1981); liidukantselei ametnik, konstitutsiooniliste küsimuste teenistus (1981–1997); Euroopa Komisjoni õigusteenistuse nõunik (1997–2013); Üldkohtu kohtunik alates 16. septembrist 2013.

Anthony Michael Collins

Sündinud 1960; Dublini Trinity College'i (õigusteadus) (1984) ja Dublini Honourable Society of the King's Inns'i (*Barrister-at-Law* alates 1986 ja *bencher* alates 2013) diplomid; praktiseeris Iirimaa advokatuuris *Barrister-at-Law*'na (1986–1990 ja 1997–2003) ning *Senior Counsel*'ina (2003–2013); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1990–1997); Irish Centre for European Law' (Iiri Euroopa õiguse keskus) direktor (1997–2000) ning jätkuvalt selle juhatuse liige; Council of European National Youth Committees'i (Euroopa riiklike noorte ühenduste nõukogu) asepresident (1979–1981); Organising Bureau of European School Student Unions'i (Euroopa koolinoorte ühenduste korraldusbüroo) peasekretär (1977–1984); Irish Union of School Students'i (Iiri koolinoorte ühendus) peasekretär (1977–1979); Union of Students in Ireland'i (Iirimaa tudengite ühendus) rahvusvaheline asepresident (1982–1983); Euroopa Advokatuuride ja Õigusliitude Nõukogu (CCBE) alalise delegatsiooni ELi ja EFTA kohtute juures liige (2006–2013); Üldkohtu kohtunik alates 16. septembrist 2013.

Ignacio Ulloa Rubio

Sündinud 1967; *cum laude* kraad õigusteadustes (1985–1990) ja *PhD* (1990–1993) õpingud, Universidad Complutense, Madrid; Girona prokurör (2000–2003); Coalition Provisional Authority (ajutine koalitsiooninõukogu) nõunik õigusemõistmise ja inimõiguste küsimustes, Bagdad, Iraak (2003–2004); esimese astme tsiviilkohtu kohtunik ja uurimiskohtunik (2003–2007), seejärel vanemkohtunik (2008), Girona; Euroopa Liidu integreeritud õigusriigimissiooni Iraagis EUJUST LEX asejuht (2005–2006); Hispaania konstitutsioonikohtu õigusnõunik (2006–2011 ja 2013); kaitseminister (2012–2013); Euroopa Liidu Nõukogu tsiviilekspert õigusriigi ja julgeolekusektori reformi valdkonnas (2005–2011); Euroopa Komisjoni välisekspert põhiõiguste ja kriminaalõiguse alal (2011–2013); lektor ja mitme väljaande autor; Üldkohtu kohtunik alates 16. septembrist 2013.

Stéphane Gervasoni

Sündinud 1967; Grenoble'i Institut d'études politiques'i (1988) ja École nationale d'administration'i (1993) diplom; riiginõukogu *auditeur* (*juge rapporteur* kohtuvaidluste osakonnas (1993–1997) ja sotsiaalküsimuste osakonna liige (1996–1997)); riiginõukogu *maître des requêtes* (1996–2008); õppejõud Pariisi Institut d'études politiques'is (1993–1995); valitsuse komissar cassation des pensions'i erikomisjonis (1994–1996); õigusnõunik avaliku teenistuse ministeeriumis ja Pariisi linnavalitsuses (1995–1997); Yonne'i departemangu prefektuuri peasekretär, Auxerre'i linnajao abiprefekt (1997–1999); Savoie departemangu prefektuuri peasekretär, Chambéry linnajao abiprefekt (1999–2001); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (2001–2005); NATO vaidluste lahendamise komisjoni koosseisuline liige (2001–2005); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik (2005–2011), koja esimees (2008–2011); riiginõukogu liige (kohtuvaidluste osakonna 8. koja presidendi asetäitja (2011–2013); Euroopa Kosmoseagentuuri vaidluste lahendamise komisjoni liige (2011–2013); Üldkohtu kohtunik alates 16. septembrist 2013.

Lauri Madise

Sündinud 1974; õigusteaduste diplom (Tartu ülikool ja Poitiers' ülikool); justiitsministeeriumi nõunik (1995–1999); Riigikogu põhiseaduskomisjoni sekretariaadijuhataja (1999–2000); Tallinna ringkonnakohtu kohtunik (alates 2002); kohtunikueksamikomisjoni liige (alates 2005); osalemine konstitutsiooniõiguse ja haldusõiguse valdkonna õigusloomes; Üldkohtu kohtunik alates 23. oktoobrist 2013.

Emmanuel Coulon

Sündinud 1968; õpingud õigusteaduste alal (Panthéon-Assasi ülikool, Pariis); õpingud juhtimise alal (Pariisi Dauphine'i ülikool); Collège d'Europe (1992); sisseastumiseksam Pariisis asuvasse advokaate ettevalmistavasse piirkondlikku koolituskeskusse; Brüsseli advokatuuris advokaadina tegutsemise õiguse tunnistus; tegutsemine advokaadina Brüsselis; läbinud Euroopa Ühenduste Komisjoni avaliku konkursi; õigusnõunik Esimese Astme Kohtus (president A. Saggio kabinetis 1996–1998, president B. Vesterdorfi kabinetis 1998–2002); Esimese Astme Kohtu presidendi kabineti juhataja (2003–2005); Üldkohtu kohtusekretär alates 6. oktoobrist 2005.

2. Muudatused Üldkohtu koosseisus 2014. aastal

2014. aastal Üldkohtu koosseisus muudatusi ei olnud.

3. Protokolliline järjestus

1. jaanuarist 2014 kuni 31. detsembrini 2014

M. JAEGER, Üldkohtu president
 H. KANNINEN, asepresident
 M. E. MARTINS RIBEIRO, koja esimees
 S. PAPASAVVAS, koja esimees
 M. PREK, koja esimees
 A. DITTRICH, koja esimees
 S. FRIMODT NIELSEN, koja esimees
 M. VAN DER WOUDE, koja esimees
 D. GRATSIAS, koja esimees
 G. BERARDIS, koja esimees
 N. J. FORWOOD, kohtunik
 F. DEHOUSSE, kohtunik
 O. CZÚCZ, kohtunik
 I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, kohtunik
 I. PELIKÁNOVÁ, kohtunik
 I. LABUCKA, kohtunik
 J. SCHWARCZ, kohtunik
 A. POPESCU, kohtunik
 M. KANCHEVA, kohtunik
 E. BUTTIGIEG, kohtunik
 C. WETTER, kohtunik
 V. TOMLJENOVIC, kohtunik
 E. BIELIŪNAS, kohtunik
 V. KREUSCHITZ, kohtunik
 A. COLLINS, kohtunik
 I. ULLOA RUBIO, kohtunik
 S. GERVASONI, kohtunik
 L. MADISE, kohtunik

 E. COULON, kohtusekretär

4. Üldkohtu endised liikmed

David Alexander Ogilvy Edward (1989–1992)
Christos Yeraris (1989–1992)
José Luis da Cruz Vilaça (1989–1995), president (1989–1995)
Jacques Biancarelli (1989–1995)
Donal Patrick Michael Barrington (1989–1996)
Romain Alphonse Schintgen (1989–1996)
Heinrich Kirschner (1989–1997)
Antonio Saggio (1989–1998), president (1995–1998)
Cornelis Paulus Briët (1989–1998)
Koen Lenaerts (1989–2003)
Bo Vesterdorf (1989–2007), president (1998–2007)
Rafael García-Valdecasas y Fernández (1989–2007)
Andreas Kalogeropoulos (1992–1998)
Christopher William Bellamy (1992–1999)
André Potocki (1995–2001)
Rui Manuel Gens de Moura Ramos (1995–2003)
Pernilla Lindh (1995–2006)
Virpi Tiili (1995–2009)
Josef Azizi (1995–2013)
John D. Cooke (1996–2008)
Jörg Pirrung (1997–2007)
Paolo Mengozzi (1998–2006)
Arjen W. H. Meij (1998–2010)
Mihalis Vilaras (1998–2010)
Hubert Legal (2001–2007)
Verica Trstenjak (2004–2006)
Daniel Šváby (2004–2009)
Ena Cremona (2004–2012)
Vilenas Vadapalas (2004–2013)
Küllike Jürimäe (2004–2013)
Enzo Moavero Milanesi (2006–2011)
Nils Wahl (2006–2012)
Teodor Tchipev (2007–2010)
Valeriu M. Ciucă (2007–2010)
Santiago Soldevila Fragoso (2007–2013)
Laurent Truchot (2007–2013)
Kevin O'Higgins (2008–2013)

Presidendid

José Luis da Cruz Vilaça (1989–1995)

Antonio Saggio (1995–1998)

Bo Vesterdorf (1998–2007)

Kohtusekretär

Hans Jung (1989–2005)

C. Üldkohtu statistika

Üldkohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2010–2014)

Saabunud kohtuasjad

2. Menetluse liigid (2010–2014)
3. Hagi liigid (2010–2014)
4. Hagi valdkonnad (2010–2014)

Lõpetatud kohtuasjad

5. Menetluse liigid (2010–2014)
6. Hagi valdkonnad (2014)
7. Hagi valdkonnad (2010–2014) (kohtuotsused ja -määrused)
8. Kohtukoosseis (2010–2014)
9. Menetlusaeg kuudes (2010–2014) (kohtuotsused ja -määrused)

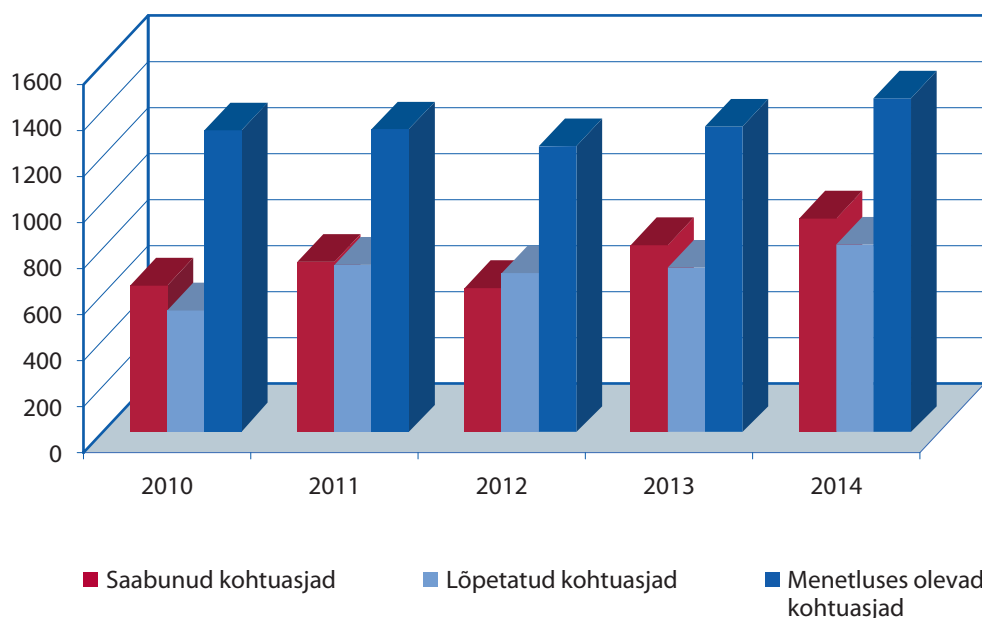
Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

10. Menetluse liigid (2010–2014)
11. Hagi valdkonnad (2010–2014)
12. Kohtukoosseis (2010–2014)

Muu

13. Ajutiste meetmete kohaldamine (2010–2014)
14. Kiirendatud menetlused (2010–2014)
15. Euroopa Kohtusse edasi kaevatud Üldkohtu lahendid (1990–2014)
16. Euroopa Kohtule esitatud apellatsioonkaebuste jaotus vastavalt menetluse liigile (2010–2014)
17. Euroopa Kohtule esitatud apellatsioonkaebuste tulemused (2014) (kohtuotsused ja -määrused)
18. Euroopa Kohtule esitatud apellatsioonkaebuste tulemused (2010–2014) (kohtuotsused ja -määrused)
19. Üldine areng (1989–2014) (saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad)

1. Üldkohtu üldine tegevus. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2010–2014)^{1 2}

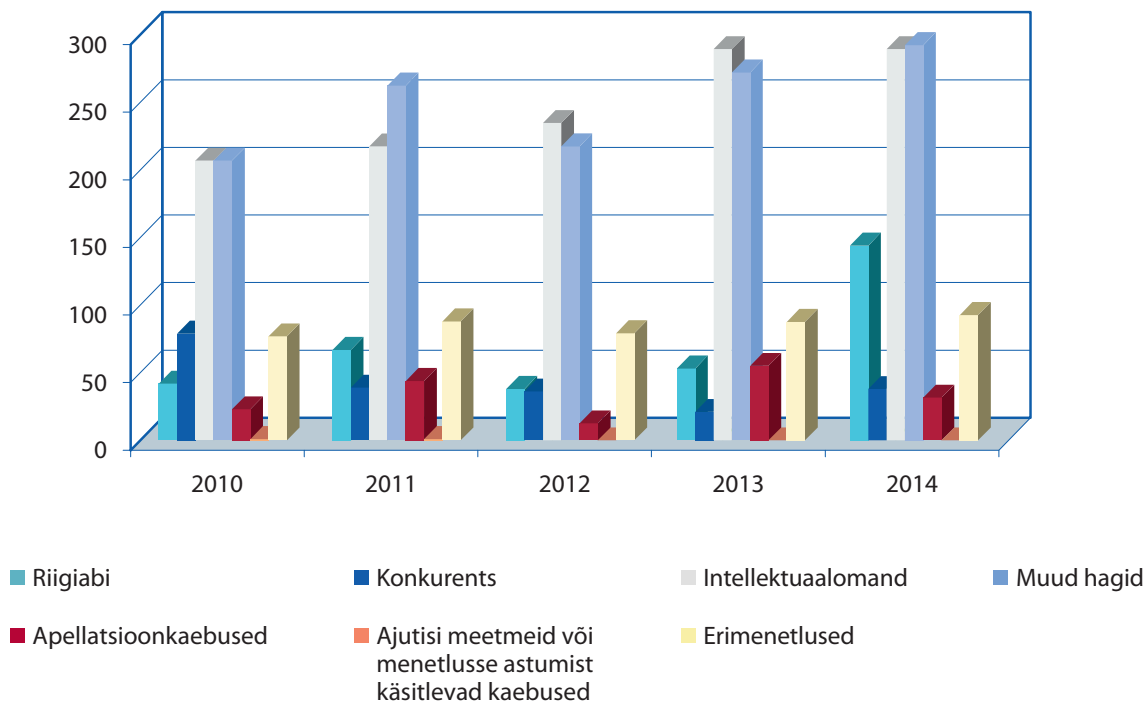

	2010	2011	2012	2013	2014
Saabunud kohtuasjad	636	722	617	790	912
Lõpetatud kohtuasjad	527	714	688	702	814
Menetluses olevad kohtuasjad	1300	1308	1237	1325	1423

¹ Käesolev tabel ja järgnevatel lehekülgedel olevad tabelid hõlmavad erimenetlusi, kui ei ole täpsustatud teisiti. „Erimenetluseks” loetakse: tagaseljaotsuse peale esitatud kaja (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 41; Üldkohtu kodukorra artikkel 122); kohtuotsuse vaidlustamine kolmanda isiku poolt (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 42; Üldkohtu kodukorra artikkel 123); kohtuotsuse teistmine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 44; Üldkohtu kodukorra artikkel 125); kohtuotsuse tõlgendamine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 43; Üldkohtu kodukorra artikkel 129); kohtukulude kindlaksmääramine (Üldkohtu kodukorra artikkel 92); tasuta õigusabi (Üldkohtu kodukorra artikkel 96) ja kohtuotsuse parandamine (Üldkohtu kodukorra artikkel 84).

² Käesolev tabel ja järgnevatel lehekülgedel olevad tabelid ei hõlma ajutiste meetmete kohaldamise menetlusi, kui ei ole täpsustatud teisiti.

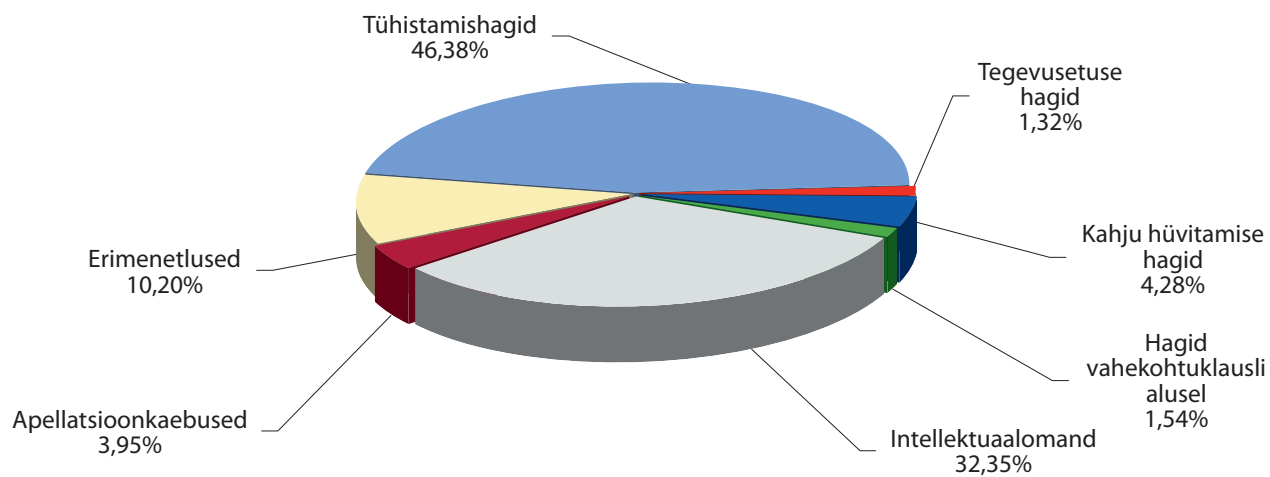
2. Saabunud kohtuasjad. Menetluse liigid (2010–2014)

	2010	2011	2012	2013	2014
Riigiabi	42	67	36	54	148
Konkurents	79	39	34	23	41
Intellectuaalomand	207	219	238	293	295
Muud hagid	207	264	220	275	299
Apellatsioonkaebused	23	44	10	57	36
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	1	1	1		
Erimenetlused	77	88	78	88	93
Kokku	636	722	617	790	912

3. Saabunud kohtuasjad. Hagi liigid (2010–2014)

Jaotus 2014. aastal

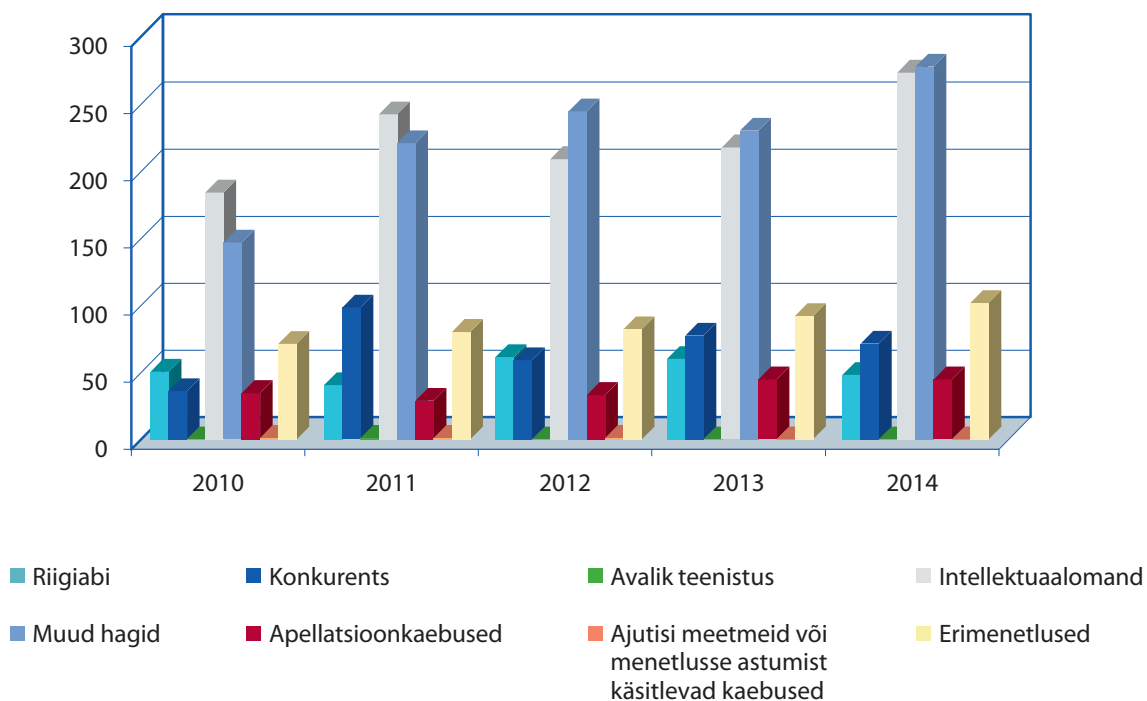

	2010	2011	2012	2013	2014
Tühistamishagid	304	341	257	319	423
Tegevusetuse hagi	7	8	8	12	12
Kahju hüvitamise hagi	8	16	17	15	39
Hagi vahekohtuklausli alusel	9	5	8	6	14
Intellektuaalomand	207	219	238	293	295
Apellatsioonkaebused	23	44	10	57	36
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	1	1	1		
Erimenetlused	77	88	78	88	93
Kokku	636	722	617	790	912

4. Saabunud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2010–2014)

	2010	2011	2012	2013	2014
Asutamisvabadus					1
Energeetika		1		1	3
Euroopa Liidu välistegevus	1	2	1		3
Hanked	15	18	23	15	17
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport		2	1	2	
Institutsiooniõigus	17	44	41	44	67
Intellektuaal- ja tööstusomand	207	219	238	294	295
Isikute vaba liikumine	1				
Juurdepääs dokumentidele	19	21	18	20	17
Kalanduspoliitika	19	3		3	3
Kaubanduspoliitika	9	11	20	23	31
Kaupade vaba liikumine				1	
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)	8	3	2	12	3
Keskkond	15	6	3	11	10
Konkurents	79	39	34	23	41
Kultuur				1	
Liidu kodakondsus					1
Majandus- ja rahapoliitika	4	4	3	15	4
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	24	3	4	3	3
Maksustamine	1	1	1	1	1
Piiravad meetmed (välistegevus)	21	93	59	41	68
Põllumajandus	24	22	11	27	15
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettuste vastane võitlus)			1		5
Rahvatervis	4	2	12	5	11
Riigiabi	42	67	36	54	148
Sotsiaalpoliitika	4	5	1		
Tarbijakaitse				1	1
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	3	4	3	5	2
Teenuste osutamise vabadus	1		1		1
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	4	10	6	1	7
Tööhõive				2	
Tööstuspoliitika					2
Transport	1	1		5	1
Turism				2	
Uute riikide ühinemine				1	
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala		1		6	1
Vahekohtuklausel	9	5	8	6	14
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus				1	
Välis- ja julgeolekupoliitika	1			2	
Õigusaktide ühtlustamine				13	
Äriühinguõigus					1
Üleeuroopalised võrgud				3	
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine				1	
EÜ asutamisleping / ETL kokku	533	587	527	645	777
Euratori asutamisleping kokku	1				
Personalieeskirjad	25	47	12	57	42
Erimenetlused	77	88	78	88	93
KÕIK KOKKU	636	722	617	790	912

5. Lõpetatud kohtuasjad. Menetluse liigid (2010–2014)

	2010	2011	2012	2013	2014
Riigiabi	50	41	63	60	51
Konkurents	38	100	61	75	72
Avalik teenistus		1			
Intellektuaalomand	180	240	210	217	275
Muud hagid	149	222	240	226	279
Apellatsioonkaebused	37	29	32	39	42
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	1	1	1		
Erimenetlused	72	80	81	85	95
Kokku	527	714	688	702	814

6. Lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2014)

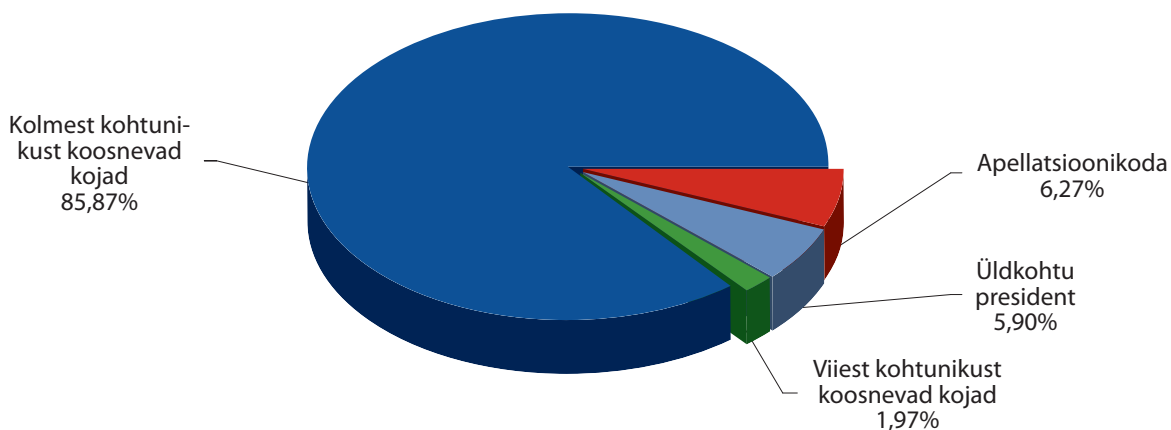
	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku
Energeetika		3	3
Hanked	16	2	18
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport	2		2
Institutsiooniõigus	6	27	33
Intellektuaal- ja tööstusomand	207	68	275
Juurdepääs dokumentidele	8	15	23
Kalanduspoliitika	12	3	15
Kaubanduspoliitika	8	10	18
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)	1	2	3
Keskkond	5	5	10
Konkurents	54	18	72
Liidu kodakondsus		1	1
Majandus- ja rahapoliitika		13	13
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	1		1
Maksustamine		2	2
Piiravad meetmed (välistegevus)	38	30	68
Põllumajandus	8	7	15
Rahvatervis	4	6	10
Riigiabi	30	21	51
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos		1	1
Teenuste osutamise vabadus		1	1
Tolliliit ja ühine tollitariifistik		6	6
Transport	1	2	3
Turism	1		1
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala		1	1
Vahekohtuklausel	5	5	10
Välis- ja julgeolekupoliitika		2	2
Õigusaktide ühtlustamine		13	13
Üleeuroopalised võrgud		1	1
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine		1	1
EÜ asutamisleping / ELTL kokku	407	266	673
Personalieeskirjad	21	25	46
Erimenetlused		95	95
KÕIK KOKKU	428	386	814

7. Lõpetatud kohtuasjad. Hagi valdkonnad (2010–2014) (kohtuotsused ja -määrused)

	2010	2011	2012	2013	2014
Energeetika	2			1	3
Euroopa Liidu välistegevus	4	5		2	
Hanked	16	15	24	21	18
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport	1	1	1	1	2
Institutsiooniõigus	26	36	41	35	33
Intellektuaal- ja tööstusomand	180	240	210	218	275
Isikute vaba liikumine		2	1		
Juurdepääs dokumentidele	21	23	21	19	23
Kalanduspoliitika		5	9	2	15
Kaubanduspoliitika	8	10	14	19	18
Kaupade vaba liikumine				1	
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)		4	1	6	3
Keskkond	6	22	8	6	10
Konkurents	38	100	61	75	72
Liidu kodakondsus					1
Majandus- ja rahapoliitika	2	3	2	1	13
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	2	9	12	14	1
Maksustamine	1		2		2
Piiravad meetmed (välistegevus)	10	32	42	40	68
Põllumajandus	16	26	32	16	15
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettustevastane võitlus)			2		
Rahvatervis	2	3	2	4	10
Riigiabi	50	41	63	59	51
Sotsiaalpoliitika	6	5	1	4	
Tarbijakaitse	2	1			
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	3	5	3	4	1
Teenuste osutamise vabadus	2	3	2		1
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	4	1	6	9	6
Transport	2	1	1		3
Turism				1	1
Tööhõive				2	
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala			2	7	1
Vahekohtuklausel	12	6	11	8	10
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus				1	
Välis- ja julgeolekupoliitika					2
Õigusaktide ühtlustamine					13
Äriühinguõigus	1				
Üleeuroopalised võrgud					1
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine					1
EÜ asutamisleping / ELTL kokku	417	599	574	576	673
ESTÜ asutamisleping kokku				1	
Euratomi asutamisleping kokku		1			
Personalieeskirjad	38	34	33	40	46
Erimenetlused	72	80	81	85	95
KÕIK KOKKU	527	714	688	702	814

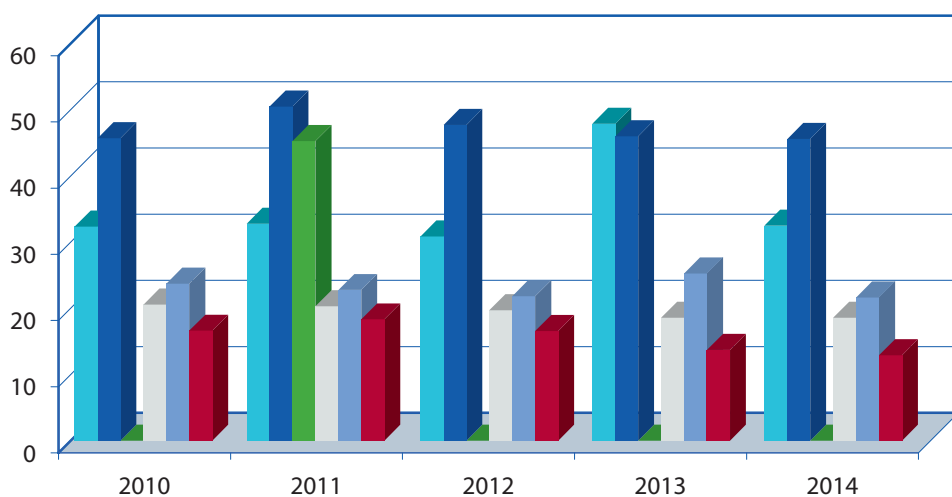
8. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtukoosseis (2010–2014)

Jaotus 2014. aastal

	2010			2011			2012			2013			2014		
	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku
Suurkoda		2	2												
Apellatsioonikoda	22	15	37	15	14	29	17	20	37	13	45	58	21	30	51
Üldkohtu president		54	54		56	56		50	50		40	40		48	48
Viie kohtunikust koosnevad kojad	8		8	19	6	25	9		9	7	1	8	9	7	16
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	255	168	423	359	245	604	328	264	592	378	218	596	398	301	699
Ainukohtunik	3		3												
Kokku	288	239	527	393	321	714	354	334	688	398	304	702	428	386	814

9. Lõpetatud kohtuasjad. Menetlusaeg kuudes (2010–2014)¹ (kohtuotsused ja -määrused)

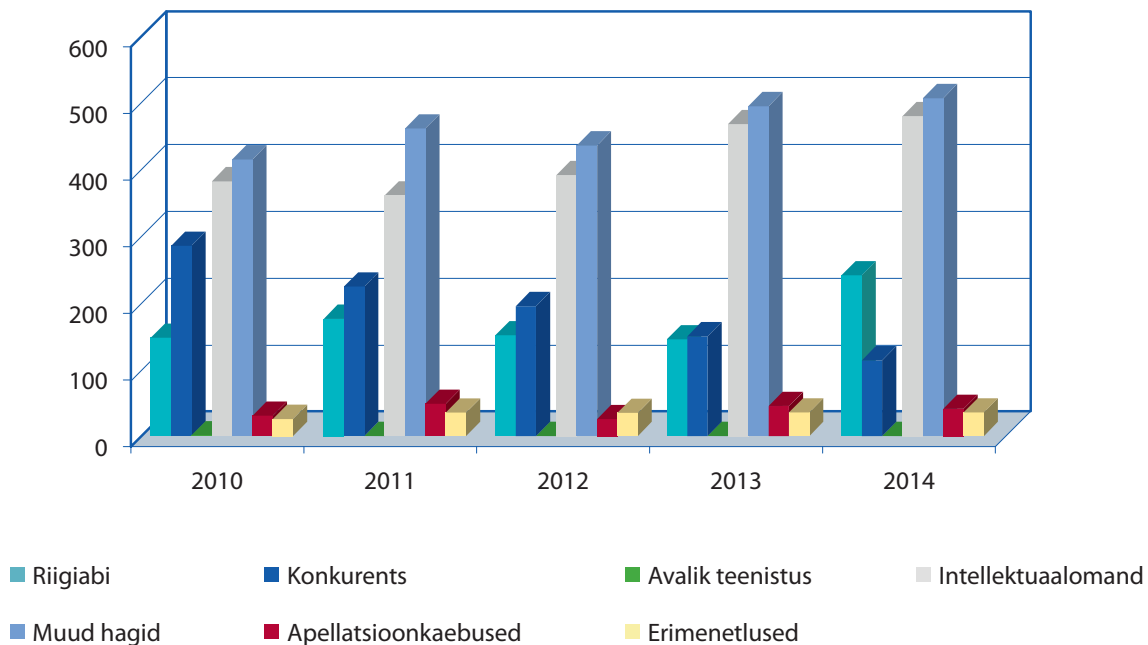
■ Riigiabi ■ Konkurents ■ Avalik teenistus
■ Intellektuaalomand ■ Muud hagid ■ Apellatsioonkaebused

	2010	2011	2012	2013	2014
Riigiabi	32,4	32,8	31,5	48,1	32,5
Konkurents	45,7	50,5	48,4	46,4	45,8
Avalik teenistus		45,3			
Intellektuaalomand	20,6	20,3	20,3	18,7	18,7
Muud hagid	23,7	22,8	22,2	24,9	22,1
Apellatsioonkaebused	16,6	18,3	16,8	13,9	12,8

¹ Keskmise menetlusaaja arvutamisel ei ole arvesse võetud: kohtuasju, milles on tehtud vaheotsus; erimenetlusi; ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevaid kaebusi.

Menetlusaega väljendatakse kuudes ja kümnendikuudes.

10. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Menetluse liigid (2010–2014)

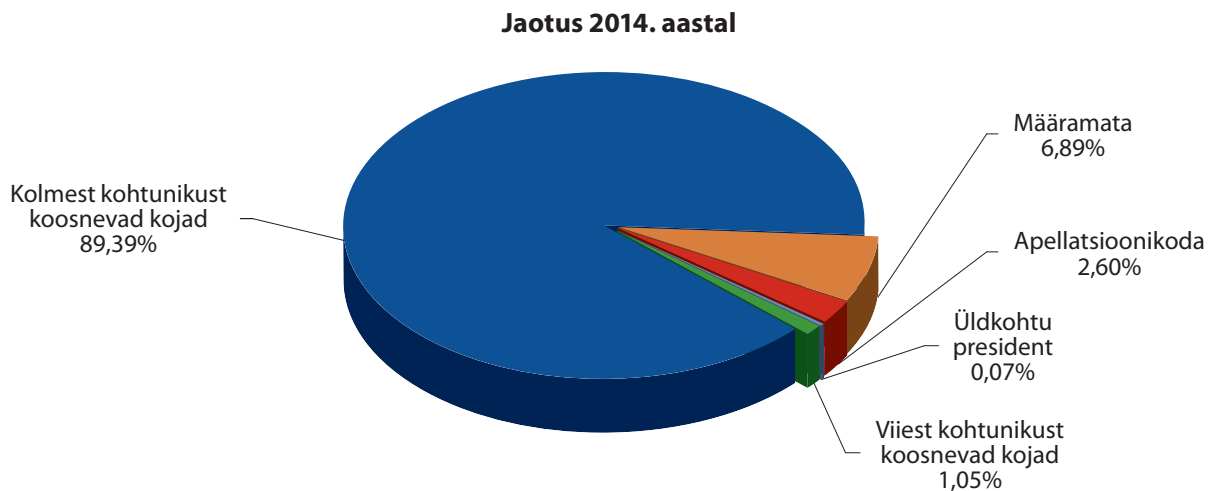

	2010	2011	2012	2013	2014
Riigiabi	153	179	152	146	243
Konkurents	288	227	200	148	117
Avalik teenistus	1				
Intellektuaalomand	382	361	389	465	485
Muud hagid	416	458	438	487	507
Apellatsioonkaebused	32	47	25	43	37
Erimenetlused	28	36	33	36	34
Kokku	1300	1308	1237	1325	1423

11. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Hagi valdkonnad (2010–2014)

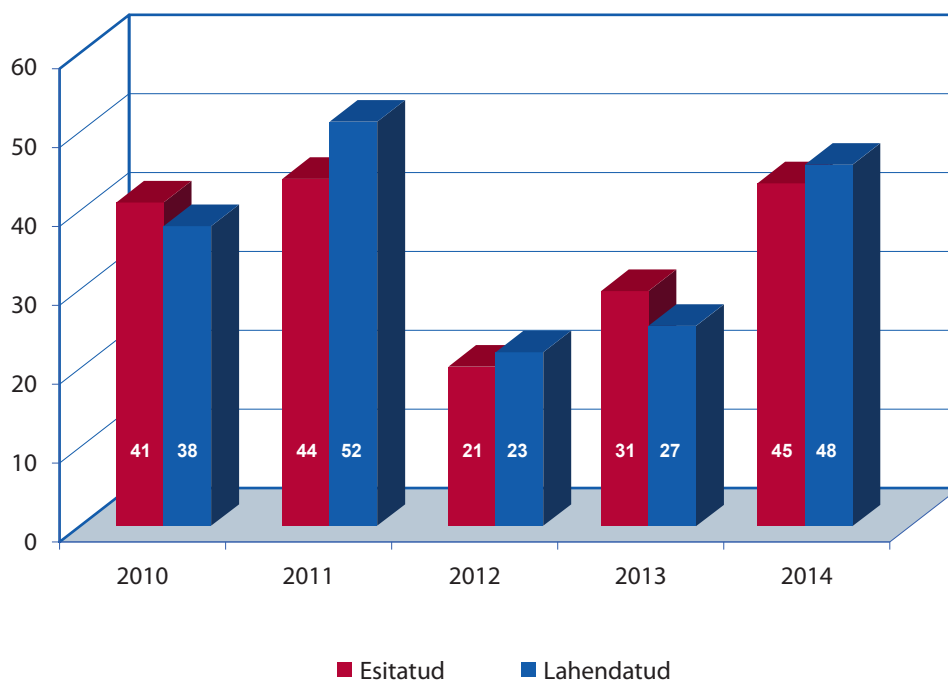
	2010	2011	2012	2013	2014
Asutamisvabadus					1
Energeetika		1	1	1	1
Euroopa Liidu välistegevus	5	2	3	1	4
Hanked	40	43	42	36	35
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport		1	1	2	
Institutsiooniõigus	33	41	41	50	84
Intellektuaal- ja tööstusomand	382	361	389	465	485
Isikute vaba liikumine	3	1			
Juurdepääs dokumentidele	42	40	37	38	32
Kalanduspoliitika	27	25	16	17	5
Kaubanduspoliitika	34	35	41	45	58
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)	8	7	8	14	14
Keskkond	34	18	13	18	18
Konkurents	288	227	200	148	117
Kultuur				1	1
Majandus- ja rahapoliitika	2	3	4	18	9
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	38	32	24	13	15
Maksustamine		1		1	
Piiravad meetmed (välistegevus)	28	89	106	107	107
Põllumajandus	65	61	40	51	51
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettustevastane võitlus)	2	2	1	1	6
Rahvatervis	6	5	15	16	17
Riigiabi	152	178	151	146	243
Sotsiaalpoliitika	4	4	4		
Tarbijakaitse	1			1	2
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	8	7	7	8	9
Teenuste osutamise vabadus	4	1			
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	6	15	15	7	8
Tööstuspoliitika					2
Transport	1	1		5	3
Turism				1	
Uute riikide ühinemine				1	1
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	2	3	1		
Vahekohtuklausel	19	18	15	13	17
Välis- ja julgeolekupoliitika	1	1	1	3	1
Õigusaktide ühtlustamine				13	
Äriühinguõigus					1
Üleeuroopalised võrgud				3	2
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine				1	
EÜ asutamisleping / ELTL kokku	1235	1223	1176	1245	1349
ESTÜ asutamisleping kokku	1	1	1		
Euratomi asutamisleping kokku	1				
Personalieeskirjad	35	48	27	44	40
Erimenetlused	28	36	33	36	34
KÕIK KOKKU	1300	1308	1237	1325	1423

12. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Kohtukoosseis (2010–2014)

	2010	2011	2012	2013	2014
Apellatsioonikoda	32	51	38	51	37
Üldkohtu president	3	3	3	1	1
Viie kohtunikust koosnevad kojad	58	16	10	12	15
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	1132	1134	1123	1146	1272
Määramata	75	104	63	115	98
Kokku	1300	1308	1237	1325	1423

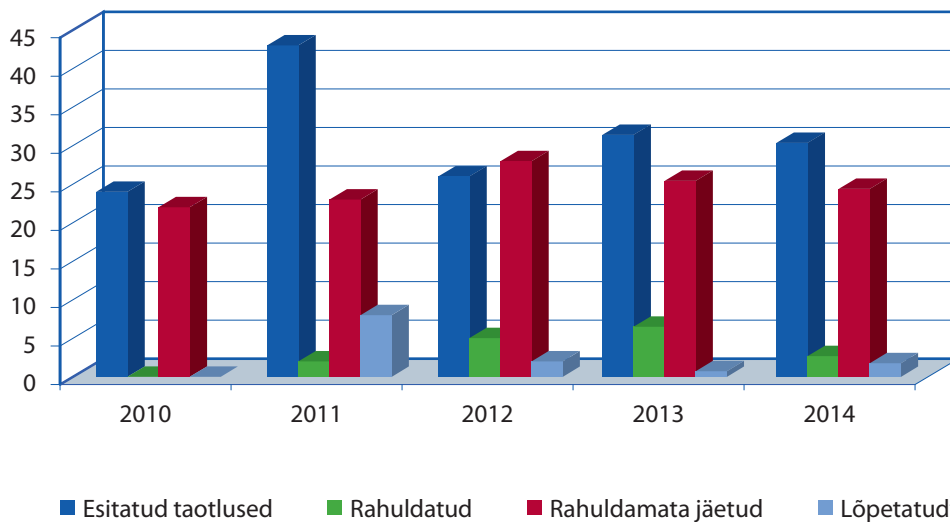
13. Muu. Ajutiste meetmete kohaldamine (2010–2014)

Jaotus 2014. aastal

	Esitatud ajutiste meetmete kohalda- mise taotlused	Lahenda- tud ajutiste meetmete kohalda- mise taotlused	Kohtulahendi sisu		
			Rahulda- tud	Registrist kustutami- ne / otsuse tegemise vajaduse äralange- mine	Rahulda- mata jäetud
Hanked	5	4	1		3
Institutsiooniõigus	3	4		2	2
Juurdepääs dokumentidele	1	3	1	2	
Kaubanduspoliitika	2	2			2
Keskkond		1			1
Piiravad meetmed (välistegevus)	2	2			2
Põllumajandus		1	1		
Rahvatervis	1	1			1
Riigiabi	29	27	1	2	24
Teadusuuringud, tehnoloogia aren- damine ja kosmos	1	1			1
Vahekohtuklausel	1	1			1
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine		1			1
Kokku	45	48	4	6	38

14. Muu. Kiirendatud menetlused (2010–2014)¹

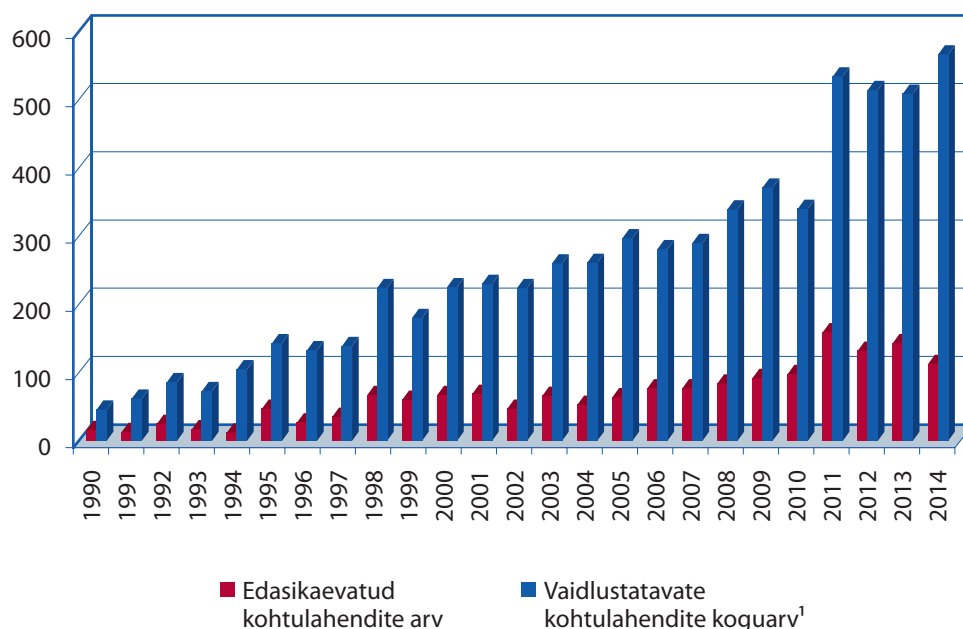

	2010				2011				2012				2013				2014			
	Esitatud taotlused	Kohtula-hendi sisu	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud²	Esitatud taotlused	Kohtula-hendi sisu	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud²	Esitatud taotlused	Kohtula-hendi sisu	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud²	Esitatud taotlused	Kohtula-hendi sisu	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud²
Energeetika													1	1						
Euroopa Liidu välistegevus	1		1																	
Hanked	2		2										2	1		1	2			
Institutsiooniõigus					1	1	1	1	1							1	1			
Juurdepääs dokumentidele					2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	2					
Kaubanduspoliitika					3	2	3	2	15	2	14	1								
Keskkond					2	2			5	5		1				1				
Konkurents	3		3		4	4	2	2	2		2		2		1		1			
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	1		1				1	1												
Piiravad meetmed (välistegevus)	10		10		30	2	12	7	10	4	16	4	4	9	9					
Põllumajandus												1	1							
Rahvatervis								5	1	3	1	2	3	1	1					
Riigiabi	7		5			2	2		2						13	2	10			
Sotsiaalpoliitika					1	1														
Tolliliit ja ühine tollitariifistik								1	1											
Kokku	24		22		43	2	23	9	26	5	28	2	32	7	26	1	31	3	25	2

¹ Üldkohtu menetluses oleva kohtuasja lahendamist kiirendatud menetluses võib otsustada kodukorra artikli 76a alusel. Säte on kohaldatav alates 1. veebruarist 2001.

² Kategooria „lõpetatud“ alla kuuluvad: taotluse tagasivõtmine, hagist loobumine ning juhtumid, kui hagi lahendatakse kohtumäärusega veel enne kiirendatud menetluse taotluse suhtes otsuse tegemist.

15. Muu. Euroopa Kohtusse edasi kaevatud Üldkohtu lahendid (1990–2014)

	Edasikaevatud kohtulahendite arv	Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv ¹	Edasikaevatud kohtulahendite protsent
1990	16	46	35%
1991	13	62	21%
1992	25	86	29%
1993	17	73	23%
1994	12	105	11%
1995	47	143	33%
1996	27	133	20%
1997	35	139	25%
1998	67	224	30%
1999	60	180	33%
2000	67	225	30%
2001	69	230	30%
2002	47	225	21%
2003	66	260	25%
2004	53	261	20%
2005	64	297	22%
2006	77	281	27%
2007	78	290	27%
2008	84	339	25%
2009	92	371	25%
2010	98	338	29%
2011	158	533	30%
2012	132	514	26%
2013	144	510	28%
2014	110	561	20%

¹ Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv – kohtuotsused, ajutisi meetmeid ja menetlusse astumise avalduse rahuldamata jätmist käsitlevad kohtumäärused ning menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud registrist kustutamise või teisele kohtuinstantsile suunamise määrused –, mille kaebetähtaeg on möödunud või mis kaevati edasi.

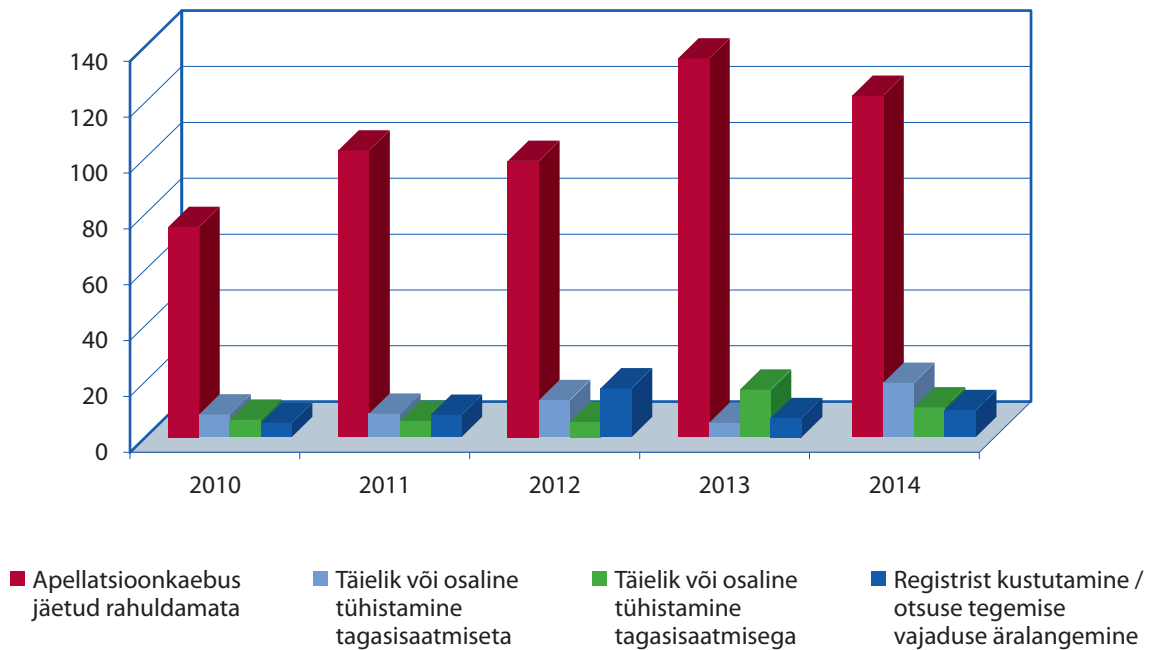
16. Muu. Euroopa Kohtule esitatud apellatsioonkaebuste jaotus vastavalt menetluse liigile (2010–2014)

	2010			2011			2012			2013			2014		
	Edasikaevatud kohtulahendid	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Edasikaevatud kohtulahendid	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Edasikaevatud kohtulahendid	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Edasikaevatud kohtulahendid	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent	Edasikaevatud kohtulahendid	Vaidlustatavad kohtulahendid	Apellatsioonkaebuste protsent
Riigiabi	17	34	50%	10	37	27%	18	52	35%	16	52	31%	15	77	19%
Konkurents	15	33	45%	49	90	54%	24	60	40%	28	73	38%	15	44	34%
Avalik teenistus				1	1	100%									
Intellektuaal-omand	32	140	23%	39	201	19%	41	190	22%	38	183	21%	33	209	16%
Muud hagid	34	131	26%	59	204	29%	47	208	23%	62	202	31%	47	231	20%
Apellatsioon-kaebused							2	2	0%						
Erimenetlused							2	2	100%						
Kokku	98	338	29%	158	533	30%	132	514	26%	144	510	28%	110	561	20%

17. Muu. Euroopa Kohtule esitatud apellatsioonkaebuste tulemused (2014) (kohtuotsused ja -määrused)

	Apellatsioonkaebus jäetud rahuldamata	Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta	Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega	Registrist kustutamine / otsuse tegemise vajaduse äralangemine	Kokku
Hanked	1				1
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport	1				1
Institutsiooniõigus	5	1			6
Intellektuaal- ja tööstusomand	40	2	5	5	52
Juurdepääs dokumentidele	2	2		2	6
Kalanduspoliitika	3				3
Kaubanduspoliitika	3			2	5
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)	5				5
Konkurents	13	8	3		24
Liidu õiguse põhimõtted	1				1
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	2	5			7
Personalieeskirjad	1				1
Põllumajandus	8				8
Rahvatervis	1				1
Riigiabi	30		2		32
Sotsiaalpoliitika	3				3
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	1				1
Välis- ja julgeolekupoliitika	1				1
Kokku	121	18	10	9	158

18. Muu. Euroopa Kohtule esitatud apellatsioonkaebuste tulemused (2010–2014) (kohtuotsused ja -määrused)

	2010	2011	2012	2013	2014
Apellatsioonkaebus jäetud rahuldamata	73	101	98	134	121
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta	6	9	12	5	18
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega	5	6	4	15	10
Registrist kustutamine / otsuse tegemise vajaduse äralangemine	4	8	15	6	9
Kokku	88	124	129	160	158

19. *Muu. Üldine areng (1989–2014)* (saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad)

	Saabunud kohtuasjad ¹	Lõpetatud kohtuasjad ²	Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1117
1998	238	348	1007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1174
2005	469	610	1033
2006	432	436	1029
2007	522	397	1154
2008	629	605	1178
2009	568	555	1191
2010	636	527	1300
2011	722	714	1308
2012	617	688	1237
2013	790	702	1325
2014	912	814	1423
Kokku	11 652	10 229	

¹ 1989: Euroopa Kohus saatis uuele Üldkohtule 153 kohtuasja.

1993: Euroopa Kohus saatis Üldkohtu pädevuse esimese laiendamise tõttu Üldkohtule 451 kohtuasja.

1994: Euroopa Kohus saatis Üldkohtu pädevuse teise laiendamise tõttu Üldkohtule 14 kohtuasja.

2004–2005: Euroopa Kohus saatis Üldkohtu pädevuse kolmanda laiendamise tõttu Üldkohtule 25 kohtuasja.

² 2005–2006: Üldkohus saatis uuele Avaliku Teenistuse Kohtule 118 kohtuasja.

III peatükk

Avaliku Teenistuse Kohus

A. Avaliku Teenistuse Kohtu tegevus 2014. aastal

President Sean Van Raepenbusch

1. Avaliku Teenistuse Kohtu 2014. aasta statistikast nähtub, et vaatamata asjaolule, et sel aastal registreeriti esimesed kohtuasjad, mis on seotud 1. jaanuaril 2014 jõustunud Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade (edaspidi „personalieeskirjad”) reformiga, näib saabunud kohtuasjade arv (157) olevat stabiliseerunud, kui võrrelda seda statistikaga 2011. aastal (159) ja 2013. aastal (160). Aastal 2012 registreeris kohus 178 uut hagiavaldust, kuid praeguse seisuga tundub, et nimetatud aasta oli erandlik.

2014. aastal lõpetatud kohtuasjade arv (152) on aga vähenenud võrreldes eelmise aastaga (184), mil Avaliku Teenistuse Kohus saavutas arvuliselt parima tulemuse oma loomisest alates. Niisugune vähenemine on seletatav kahe kohtuniku ametiaja lõppemisega 30. septembril 2014 ning asjaoluga, et ametist lahkuvad kohtunikud pidid enne seda kuupäeva keskenduma nende kohtuasjade menetlemisele, mida oli võimalik lõpetada enne ametist lahkumist, mistõttu jäid menetlusse kohtuasjad, mida ei oleks jõudnud lõpuni menetleda. Kuna 2014. aasta septembris selgus, et Euroopa Liidu Nõukogu ei jõua ametisse nimetamiste suhtes üksmeelele, asusid mõlemad kohtunikud, kes täidavad nüüd oma kohustusi Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 5 kolmanda lõigu alusel, uusi kohtuasju läbi vaatama, kuid neid ei jõutud aasta lõpuks lõpuni menetleda.

Eelnevast tulenevalt on menetluses olevate kohtuasjade arv veidi suurenenud võrreldes eelmise aastaga (216 kohtuasja 2014. aastal ja 211 kohtuasja 31. detsembril 2013). Olgu siiski märgitud, et 2014. aastal peatati 99 kohtuasja ja 2013. aastal peatati 26 kohtuasja, mistõttu suurenes lahendamata kohtuasjade jääk aruandeaasta 31. detsembri seisuga 117 kohtuasjani. Tuleb rõhutada, et enamikus neist kohtuasjadest on menetlus kuni Euroopa Liidu Üldkohtu otsuse tegemiseni peatatud. Nii on menetlus peatatud 64 kohtuasjas, mille aluseks on pensioniõiguste ülekandmisega seotud vaidlus, ja 14 kohtuasjas, mis on seotud personalieeskirjade reformiga.

Keskmine menetlusaeg, mille hulka ei ole arvatud võimalikku menetluse peatumise aega, on vähenenud 14,7 kuult 2013. aastal 12,7 kuule 2014. aastal. Selline tulemus on seletatav peatatud kohtuasjade arvu ja varasemaga võrreldes proportsionaalselt suuremal hulgal kohtumääruste tegemisega vaidluste lõpetamiseks (2014. aastal 55% ja 2013. aastal 50%).

Lisaks tegi Avaliku Teenistuse Kohtu president vaadeldaval aastal viis ajutisi meetmeid käsitlevat määrust võrreldes 2013. aastaga, mil neid oli kolm, ja 2012. aastaga, mil neid oli 11.

2014. aasta kohtustatistikast selgub veel, et Avaliku Teenistuse Kohtu lahendite peale esitati Euroopa Liidu Üldkohtule 36 apellatsioonkaebust, mis on vähem kui 2013. aastal (56), ning väiksem on ka vaidlustatavate kohtulahendite protsent (2014. aastal 36,36% ja 2013. aastal 38,89%). 2014. aastal lahendatud 42 apellatsioonkaebusest jäeti 33 rahuldamata ja tervikuna või osaliselt lahendati kaheksa apellatsioonkaebust. Viis kohtuasja, milles kohtulahend tühistati, saadeti uueks arutamiseks. Üks apellatsioonkaebus kustutati kohtuasjade registrist.

Kodukorra alusel lõpetati kompromissiga 12 kohtuasja (eelmisel aastal üheksa kohtuasja), mis on koos 2010. aastaga Avaliku Teenistuse Kohtu parim tulemus selles valdkonnas.

2. Vajab veel märkimist, et 21. mail 2014 võttis Avaliku Teenistuse Kohus vastu uue kodukorra ja uue kohtusekretäri ametijuhendi ning uued praktilised juhendid pooltele. Need õigusaktid jõustusid 1. oktoobril 2014.

3. Järgnevas kokkuvõttes antakse ülevaade Avaliku Teenistuse Kohtu kõige tähelepanuväärsematest lahenditest.

I. Menetlusküsimused

Kohtualluvus

Möödunud aastal tuli Avaliku Teenistuse Kohtul selgitada oma pädevuse ulatust töötajate esindajatega seotud vaidluste lahendamisel.

Kõigepealt meenutas Avaliku Teenistuse Kohus kohtuasjas *Colart jt vs. parlament* (F-31/14, EU:F:2014:264), et personalikomiteesid puudutavates valimisalastes kohtuvaidlustes on üksnes liidu kohus pädev tegema personalieeskirjade artiklite 90 ja 91 alusel otsust asjasse puutuva institutsiooni vastu esitatud hagi kohta, mille ese on ametisse nimetava asutuse tegevus või tegevusetus seoses viimase kohustusega ennetada valimisi läbiviivate organite ilmseid rikkumisi ja karistada nende eest, et tagada ametnikele võimalus nimetada oma esindajad täiesti vabalt ja kehtestatud nõudeid järgides. Seega võib liidu kohus valimiskomisjoni otsuste võimaliku õigusvastasuse küsimust analüüsida ainult täiendavalt, kui ta kontrollib kohtulikult ametisse nimetava asutuse tegevust või tegevusetust valimiste õiguspärasuse tagamise kohustuse seisukohast.

Pädevuse jaotust Euroopa Liidu Üldkohtu ja Avaliku Teenistuse Kohtu vahel selgitati kohtumääruses *Colart jt vs. parlament* (F-87/13, EU:F:2014:53). Hagejad väitsid end olevat ametiühingu või kutse-liidu seaduslikud esindajad ning vaidlustasid nende isikute määramise parlamendi poolt, kellel on juurdepääsuõigused nimetatud organisatsiooni e-postkastile. Avaliku Teenistuse Kohus jättis hagi vastuvõetamatusesse tõttu läbi vaatamata, leides sisuliselt, et ametiühing või kutseliit peab ise esitama Euroopa Liidu Üldkohtule ELTL artikli 263 alusel tühistamishagi nende esindajate kaudu, kes on nõuetekohaselt volitatud hagi esitamise otsuse tegema – pädevus, millele hagejad tuginesidki.

Vastuvõetavuse tingimused

1. Isikut kahjustav meede

Personalieeskirjade artikli 90 lõikest 2 ja artikli 91 lõikest 1 ilmneb, et ametnikud võivad esitada kaebuse ja seejärel hagi mis tahes „üldist laadi meetme” peale, mis kahjustab nende huve. Sellest tulenevalt on kohtupraktikas välja kujunenud seisukoht, et huvitatud isikutel on õigus esitada hagi ametisse nimetava asutuse üldist laadi meetme vastu, mis neid kahjustab, tingimusel, et esiteks ei nõua see meede õiguslike tagajärgede tekitamiseks rakendamismeetmeid või ei jäta mingit kaalutlusruumi ametiasutustele, kelle ülesanne on võtta selle kohaldamiseks vajalikke meetmeid, ja et teiseks puudutab see ametnike huve vahetult, tuues kaasa selge muudatuse nende õiguslikus seisundis. Avaliku Teenistuse Kohus kohaldas seda kohtupraktikat kohtuotsuses *Julien-Malvy jt vs. Euroopa välisteenistus* (F-100/13, EU:F:2014:224) ja kohtuotsuses *Osorio jt vs. Euroopa välisteenistus* (F-101/13, EU:F:2014:223, Üldkohtusse edasi kaevatud) otsuse puhul, mille ametisse nimetav asutus tegi personalieeskirjade X lisa artikli 10 alusel ning mis tõi kolmandates riikides asuvates teatavates delegatsioonides ja büroodes töötavate teenistujate jaoks kaasa elamistingimuste eest makstava toetuse lõppemise. Avaliku Teenistuse Kohus tunnistas hagi vastuvõetavaks, kuna tegemist näis olevat piisavalt täpse ja tingimusteta otsusega, mille rakendamine ei nõua ühtegi erimeedet. On tõsi, et otsuse kohaldamine asjasse puutuvatele teenistujatele toetuse maksmise lõpetamiseks eeldas halduslike üksikmeetmete võtmist. Kuid Avaliku Teenistuse Kohus märkis, et selliste vahemeetmete võtmiseks puudus haldusasutustel igasugune kaalutlusõigus ning meetme võtmine ei vääranud vahetut mõju hagejate õiguslikule olukorrale.

Lisaks tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et kiri, mis piirdub teenistujale tema lepingu selliste tingimuste meenutamisega, mis puudutavad lepingu lõppemise kuupäeva, ega sisalda nende tingimustega võrreldes uut asjaolu, ei ole isikut kahjustav meede. Avaliku Teenistuse Kohus meenutas siiski kohtuotsuses *Drakeford vs. EMA* (F-29/13, EU:F:2014:10, Üldkohtusse edasi kaevatud), et juhul kui lepingut saab pikendada, on administratsiooni poolt pärast uuesti läbivaatamist tehtud otsus leping pikendamata jätta isikut kahjustav meede, mis on kõnealusest lepingust eraldiseisev ja mille peale saab esitada kaebuse või hagi personalieeskirjades sätestatud tähtaja jooksul. See kehtib iseäranis kirja puhul, milles formaalselt kõigest „meenutatakse” lepingu lõppemise kuupäeva, kuid mida kasutatakse kontekstis, kus leping on pikendatav, ja mis koostatakse pärast sisemist menetlust, mille aluseks on Euroopa Liidu muude teenistujate teenistustingimuste (edaspidi „muude teenistujate teenistustingimused”) artikkel 8.

2. Kohtueelse menetluse järgimine

Kohtupraktikas on personalieeskirjade artikli 91 lõikest 2 tuletatud põhimõte, mille kohaselt peavad kaebus selle sätte tähenduses ja kaebusele järgnev hagi olema teineteisega vastavuses. See põhimõte nõuab, et liidu kohtule esitatud väide oleks esitatud juba kohtueelses menetluses – et ametisse nimetav asutus võiks mõista, mida asjaomane isik vaidlustatud otsuses kritiseerib –, vastasel korral on see väide vastuvõetamatu. Kohtuotsustes *CR vs. parlament* (F-128/12, EU:F:2014:38) ja *Cerafogli vs. EKP* (F-26/12, EU:F:2014:218, Üldkohtusse edasi kaevatud) leidis Avaliku Teenistuse Kohus aga, et vastavuse põhimõte ei ole kohaldatav õigusvastasuse väitele, mis esitati esimest korda hagi. Kohus märkis sellega seoses esiteks, et Euroopa Liidu institutsioonide aktide õiguspärasuse eeldamise põhimõttest tulenevalt ei saa ametisse nimetav asutus otsustada jätta kohaldamata kehtivat üldkohaldatavat akti, millega on tema meelest eiratud ülimuslikku õigusnormi. Teiseks meenutas kohus, et õigusvastasuse väide on laadilt üldpõhimõtte väljendus, millega püütakse sobitada kokku seaduslikkuse põhimõte ja õiguskindluse põhimõte. Kolmandaks märkis kohus, et ELTL artiklis 277 ette nähtud võimalus vaidlustada üldkohaldatav akt pärast hagi esitamise tähtaja möödumist on poolel ainult kohtuvaidluses liidu kohtus, mistõttu ei saa see väide avaldada oma täit mõju haldusmenetluses. Neljandaks leidis kohus, et esimest korda hagi esitatud õigusvastasuse väite vastuvõetamatus kujutab endast õiguse tõhusale kohtulikule kaitsesele piirangut, mis ei ole proportsionaalne vastavuse põhimõttega taotletava eesmärgiga, st eesmärgiga teha võimalikuks asjaomase ametniku ja administratsiooni vaheliste erimeelsuste lahendamine kompromissiga. Õigusvastasuse väide hõlmab oma laadilt arutluskäiku, mida ei saa kaebuse esitanud ametnikult või teenistujalt, kellel ei pruugi olla asjakohaseid õiguslaseid teadmisi, nõuda õigusvastasuse väite sõnastamiseks kohtueelses menetluses, mille tegemata jätmise korral tunnistatakse see väide hiljem vastuvõetamatuks.

Seevastu personalieeskirjade artiklite 90 ja 91 traditsioonilisel moel kohaldamise tulemusena otsustas Euroopa Kohus otsuses *Colart jt vs. parlament* (EU:F:2014:264), mis tehti – eespool käsitletud – töötajate esindamisega seotud vaidluses, et hagi, milles vaidlustatakse personalikomitee valimiste tulemused, ei ole vastuvõetav olukorras, kus ametisse nimetavale asutusele ei ole esitatud ühtegi taotlust ega kaebust personalieeskirjade artikli 90 alusel. Hagejad olid küll esitanud valimiskomisjonile „kaebuse” ametnike üldkoosolekul vastu võetud eeskirja alusel. See asjaolu ei vabastanud neid siiski kohustusest taotleda enne ELTL artikli 270 ja personalieeskirjade artikli 91 alusel hagi esitamist ametisse nimetava asutuse sekkumist valimisprotsessi. Ehkki asjaomase eeskirja sõnastus oli mitmetimõistetav, leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et institutsiooni ametnike üldkoosolekul ega personalieeskirjades ette nähtud organitel, näiteks personalikomiteel, ei ole „personalikomitee valimiste tingimuste” raames, mille nad on pidanud personalieeskirjade II lisa artikli 1 teise lõigu alusel vastu võtma, pädevust kalduda kõrvale personalieeskirjade artiklist 90.

Samamoodi tunnistas Avaliku Teenistuse Kohus määruses *Klar ja Fernandez Fernandez vs. komisjon* (F-114/13, EU:F:2014:192, Üldkohtusse edasi kaevatud) hagi, milles väideti, et kostjaks oleva institutsiooni otsus mitte tunnistada personalikomitee kohaliku sektsiooni otsus õiguspäraseks ei ole seaduslik, vastuvõetamatuks põhjusel, et hagejad ei olnud esitanud eelnevat kaebust personalieeskirjades sätestatud kolmekuulise tähtaja jooksul ajast, mil institutsioon võttis esimest korda selge ja põhjendatud seisukoha.

3. Põhjendatud huvi

Vaatlusalusel perioodil tuli Avaliku Teenistuse Kohtul hinnata vastuvõetamatuse vastuväidet, mille kohaselt hagejal kui endisel ametnikul, kes on pensioniikka jõudmise tõttu pensionile saadetud, ei ole enam huvi hindamisaruannet vaidlustada, kuigi aruanne on koostatud varem tehtud tühistamisotsuse täitmiseks. Kohtuotsuses *Cwik vs. komisjon* (F-4/13, EU:F:2014:263) meenutas Avaliku Teenistuse Kohus, et õigus pöörduda kohtusse jääks illusoorseks, kui lõplikult jõustunud ja siduv kohtuotsus jääb täitmata, kahjustades sellega ühe poole huve, ning et kohtuotsuse täitmist tuleb pidada Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 6 viidatud menetluse lahutamatuks osaks. Neil asjaoludel leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et kui ei tunnustata hageja põhjendatud huvi nõuda uue aruande tühistamist, rikutaks sellega tema õigust esimese kohtuotsuse nõuetekohaseks täitmiseks ja seega tema õigust tõhusale kohtulikule kaitsele.

4. Kiireloomuline vajadus otsustada ajutiste meetmete kohaldamise üle

Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale on täitmise peatamine põhimenetluse suhtes, millele see lisandub, puhtalt täiendavat laadi. Seetõttu peab ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustava kohtuniku otsus olema ajutist laadi selles mõttes, et see ei tohi mõjutada tulevikus sisulistes küsimustes tehtava kohtuotsuse sisu ega muuta seda illusoorseks, jättes selle ilma kasulikust mõjust. Kohtumääruses *DK vs. Euroopa välisteenistus* (F-27/14 R, EU:F:2014:67) leidis Avaliku Teenistuse Kohtu president siiski, et kui hageja esitatud argumendid tekitavad tõsiseid kahtlusi vaidlustatud otsuse õiguspärasuses seoses põhimõttega, mille kohaselt kriminaalmenetlus peatab distsiplinaarmenetluse, ei saa ta jätta täitmise peatamise taotlust kiireloomulise puudumise tõttu rahuldamata, ilma et talle saaks omakorda ette heita selle põhimõtte rikkumist. Teisisõnu, kuna esmapilgul näib, et on rikutud põhimõtet, mille kohaselt kriminaalmenetlus peatab distsiplinaarmenetluse, ei saa selle kaitsmist edasi lükata isegi ajutiselt, et oodata ära kohtuotsus asja sisuliseks lahendamiseks, ilma hagejale tõsist ja korvamatut kahju tekitamata, kuna hüpoteetiliselt võib kriminaalmenetluse tulemus tõsiselt mõjutada haldusasutuse seisukohta sellise protsessi aluseks olnud faktiliste asjaolude tõele vastavuse kohta.

II. Sisulised küsimused

Aktide kehtivuse üldtingimused

1. Erapooletuse kohustus

Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale on konkursikomisjon kohustatud tagama, et tema hinnangud kõikidele suuliste katsete käigus eksamineeritavatele kandidaatidele antakse võrdsetes ja objektiivsetes tingimustes. Kohtuotsuses *CG vs. EIB* (F-115/11, EU:F:2014:187) kohaldas Avaliku Teenistuse Kohus seda kohtupraktikat valikukomisjonile, kelle eesmärk on valida välja parimad kandidaadid nende hulgast, kes esitasid oma kandidatuuri vaba ametikoha kohta avaldatud teate peale. Seetõttu leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et valikukomisjoni kõikidel liikmetel peab olema vajalik sõltumatus, et nende objektiivsust ei saaks kahtluse alla seada. Seega ainuüksi asjaolu, et kandidaat

on esitanud valikukomisjoni liikme peale väidetava ahistamise tõttu kaebuse, ei saa iseenesest tuua kaasa asjaomase liikme kohustust ennast taandada. Kuna aga käesolevas asjas märkis hageja, et kõnealusest liikmest pidi saama ametikohale nimetatava kandidaadi otsene ülemus, ning esitas objektiivsed, asjakohased ja kokkulangevad asjaolud, mis näitasid, et sellel liikmel oli isiklik huvi panna hageja ebasoodsasse olukorda, leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et asjaomane liige rikkus erapooletuse kohustust. Kuna valikukomisjoni kõik liikmed peavad olema nii sõltumatud nagu vaja, et ei kahjustataks valikukomisjoni objektiivsust tervikuna, otsustas kohus seega, et rikuti valikukomisjoni erapooletust tervikuna.

Ühes teises kohtuasjas tuli Avaliku Teenistuse Kohtul hinnata, kas on õiguspärane ameti tegevdirektori valikumenetlus, millesse muu hulgas sekkub eelvalikukomitee, kelle ülesanne on koostada kõige kvalifitseeritumaks peetavate kandidaatide esialgne nimekiri, samas kui ametisse nimetamise pädevus on ameti haldusnõukogul. Avaliku Teenistuse Kohus leidis otsuses *Hristov vs. komisjon ja EMA* (F-2/12, EU:F:2014:245), et kuigi esialgne nimekiri ei ole siduv, rikuti erapooletuse kohustust ainuüksi asjaolu tõttu, et kaks haldusnõukogu liiget kuulusid eelvalikukomiteesse.

2. Õigus olla ära kuulatud

Hinnates ajutise teenistuja õigust olla tema lepingu võimaliku pikendamise küsimuses ära kuulatud, rõhutas Avaliku Teenistuse Kohus otsuses *Tzikas vs. ERA* (F-120/13, EU:F:2014:197) vajadust teha asjaomasele isikule selgelt teatavaks, mida vestlus tema ülemusega puudutab, et ta saaks esitada tõhusalt oma seisukoha enne, kui tema teenistuslepingu lõppemise küsimuses tehakse otsus, mis on talle ebasoodne. Seega, ehkki puuduvad sätted, kus oleks ette nähtud kirjalik vorm, ning vestluse teemast võib teatada suuliselt ja teema võib tuleneda kontekstist, milles see vestlus toimus, võib asjaomase isiku kirjalik kohalekutsumine olla sobivam.

Lisaks on distsiplinaarmenetluse raames õigust olla ära kuulatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta tähenduses „rakendatud” esiteks personalieeskirjade IX lisa artikli 16 lõikes 1 ja teiseks sama lisa artiklis 4. Avaliku Teenistuse Kohus märkis otsuses *Brito Sequeira Carvalho vs. komisjon* (F-107/13, EU:F:2014:232), et nimetatud sätetega koostoimes harta artikli 52 lõikega 1 ei ole kooskõlas sellise ametniku olukord, kes ei viibinud või ei olnud esindatud distsiplinaarnõukogu istungil ning kellel ei olnud ka võimalik esitada kirjalikke seisukohti, kuigi ta oli esiteks nõuetekohaselt põhjendanud, miks tal ei ole võimalik ette nähtud kuupäeval istungil osaleda, ja teiseks kuulati sellel istungil ära üksnes ametisse nimetava asutuse määratud tunnistaja, kes andis süüstavaid ütlusi.

Ametnike ja teenistujate karjäär

Avaliku Teenistuse Kohus leidis otsuses *Montagut Viladot vs. komisjon* (F-160/12, EU:F:2014:190, Üldkohtusse edasi kaevatud), et igasuguste vastupidiste sätete puudumisel, mis sisalduks kas töölevõtmiseks korraldatavatele konkurssidele kohaldatavas määruses või direktiivis või konkursiteates, on ülikoolidiplomi, mille omamist avalikul konkursil osalemiseks nõutakse, omamise nõuet tingimata vaja tõlgendada diplomile selle liikmesriigi seaduses antud tähenduse mõttes, kus kandidaat teostas oma õpingud, millele ta viitab.

Lisaks tuletas Avaliku Teenistuse Kohus otsuses *De Mendoza Asensi vs. komisjon* (F-127/11, EU:F:2014:14) meelde, et võrdse kohtlemise ja hindamise objektiivsuse põhimõtete järgimine eeldab põhimõtteliselt konkursikomisjoni koosseisu stabiilsuse säilitamist võimaluste piires kogu katsete perioodi jooksul. Kohus mõõnis siiski, et ei saa välistada, et hindamise ühtluse saab tagada muude vahenditega. Käesolevas asjas aktsepteeris kohus konkursikomisjoni töökorralduse uut meetodit, mille puhul oli konkursikomisjoni koosseisu stabiilsus tagatud üksnes menetluse mõnes etapis. Avaliku Teenistuse Kohus märkis siinjuures esiteks, et stabiilsus oli tagatud olulistest

etappides, nimelt päris alguses, kui otsustati, kuidas katsed hakkavad toimuma, seejärel iga kahe või kolme päeva tagant, kui kandidaatidele antud hinded võeti kokku, et anda hinnang sel ajavahe-
mikul eksamineeritud kandidaatide võimetele ja oskustele, ning lõpuks siis, kui kõikide katsete lõ-
pus kontrolliti, kas hinnangud on ühtlased. Teiseks nentis kohus, et kandidaatide võrdne kohtlemi-
ne on tagatud ka seeläbi, et töömeetodid, mis hõlmavad eelstruktureeritud testide kasutamist, on
identsed ja kohaldatakse samu kandidaatide soorituste hindamise kriteeriume. Kolmandaks sedas-
tas kohus, et konkursikomisjoni president oli kohal kõikide katsete esimestel minutitel. Neljandaks
ja viimaseks märkis kohus, et hindamiste ühtluse kontrollimiseks viidi läbi uuringud ja analüüsid.

Ametnike ja teenistujate õigused ja kohustused

Täpsustades kohtuotsuses *CG vs. EIB* (F-103/11, EU:F:2014:185) ja kohtuotsuses *De Nicola vs. EIB* (F-52/11, EU:F:2014:243) Euroopa Investeeringuspanga eetikakoodeksi artiklis 3.6.1 silmas peetud psühholoogilise ahistamise mõistet koostoimes samuti panga poolt välja töötatud töökohal vääri-
ka kohtlemise poliitika artikliga 2.1, kasutas Avaliku Teenistuse Kohus sama tõlgendust, mille ta on
andnud personalieeskirjade artiklile 12a tuginedes ja mille kohaselt ei ole nõutud, et ohvri enese-
hinnangut ja -usaldust kahjustavad hoiakud või teod oleksid tahtlikud. Sellest tulenevalt tühistas
Avaliku Teenistuse Kohus kaks panga otsust lõpetada psühholoogilise ahistamise kaebuse menet-
lemine, kuna asjas ei ilmnenu, et süükspandud käitumine oleks olnud sellist laadi.

Ametnike töötasu ja sotsiaalsed soodustused

1. Kodumaalt lahkumise toetus

Otsustades, kas ametnikul on õigus saada kodumaalt lahkumise toetust, meenutas Avaliku Tee-
nistuse Kohus otsuses *Ohrgaard vs. komisjon* (F-151/12, EU:F:2014:8), et personalieeskirjade VII lisa
artikli 4 lõike 1 punktidest a ja b nähtub, et arvessevõetavate riigis elamise perioodide neutralisee-
rimiseks teeb liidu seadusandja vahet ametnikul, kes ei ole ega ole kunagi olnud selle riigi kodanik,
kus asub tema töökoht, ning ametnikul, kes on või on olnud selle riigi kodanik. Esimesel juhul ei
võeta arvesse perioode, mis on seotud „teisele riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile tehtud
tööst tulenevate asjaoludega”. Teisel juhul neutraliseeritakse perioodid, mis on seotud asjaoludega,
kus on tegemist „tööga mõne riigi või rahvusvahelise organisatsiooni teenistuses”. Lisaks meenutas
Avaliku Teenistuse Kohus, et esimene väljend on teisega võrreldes palju laiaulatuslikum. Kuigi on
tõsi, et liidu seadusandja on leidnud, et praktika mõnes liidu institutsioonis loetakse neutraliseeri-
tuks seoses „[...] rahvusvahelisele organisatsioonile tehtud tööst tulenevate asjaoludega”, kui amet-
nikul ei ole ega ole kunagi olnud teenistuskohariigi kodakondsust, leidis Avaliku Teenistuse Kohus,
et praktikad, mille komisjon on korraldanud peamiselt väljaõppe eesmärgil, ei saa pidada hõlmatuks
mõistega „töö tegemine”, mida kohaldatakse ametnikele, kes on või on olnud selle riigi kodanikud.
Nimelt eeldab viimati nimetatud mõiste vastupidi praktika mõistele, et tegevusega aidatakse pea-
miselt kaasa asjaomase riigi või rahvusvahelise organisatsiooni ülesannete täitmisele.

2. Peretoetused

Avaliku Teenistuse Kohtul, kellele esitati distsiplinaarkaristuse peale hagi, tuli täpsustada ametni-
ku kohustusi tulenevalt asjaolust, et liidu makstavad peretoetused on siseriiklike toetuste suhtes
täiendavat laadi. Kohtuotsuses *EH vs. komisjon* (F-42/14, EU:F:2014:250) otsustas Avaliku Teenistu-
se Kohus kõigepealt, et kui ametnik taotleb ja talle antakse seoses tema perekondliku olukorra-
ga personalieeskirjades ette nähtud toetust, siis ei saa ta tugineda oma väidetavale teadmatusele
oma abikaasa olukorrast. Seejärel vastuseks väitele, et administratsioon ei kontrollinud siseriikliku
kindlustusandja käest, kas viimane oli tööpoolest peretoetuste maksimisest keeldunud, leidis Ava-
liku Teenistuse Kohus, et ehkki hoolika administratsiooni puhul võiks eeldada, et ta kaasajastab

vähemalt kord aastas nende isikute isikuandmeid, kellele makstakse igal kuul personalieeskirjades ette nähtud toetusi, ei saa võrrelda tuhandete erinevate toetuste ja hüvitiste maksmise tagamise eest vastutava administratsiooni olukorda ametniku olukorraga, kellel on isiklik huvi kontrollida talle makstud summasid ning anda teada igast võimalikust tema suhtes ebasoodsast või soodsast veast. Lõpetuseks luges Avaliku Teenistuse Kohus tähtsusetuks asjaolu, et administratsioon oli saanud teatava teabe juhuslikult või kaudselt, kuna personalieeskirjades ette nähtud toetuse saaja on kohustatud selgelt ja ühemõtteliselt saatma otse oma institutsiooni pädevale talitusele iga otsuse samalaadse siseriikliku toetuse määramise kohta.

Lisaks ilmneb personalieeskirjade VII lisa artikli 2 lõikest 1 ja artikli 2 lõike 2 esimesest lõigust nende sätete koostoimes, et ametnikele makstakse ülalpeetava lapse toetust, kui lapsed on nende poolt „tegelikult ülalpeetavad”. Avaliku Teenistuse Kohtul oli otsuses *Armani vs. komisjon* (F-65/12, EU:F:2014:13) võimalus meenutada, et mõiste „tegelik ülalpidamine” hõlmab lapse kõigi või osa peamiste vajaduste katmist eelkõige seoses majutuse, toidu, riietuse, hariduse, hoolduse ja ravikuludega. Järelikult, kui ametnik katab tegelikult kõik või osa oma abikaasa lapse peamistest vajadustest, siis tuleb teda pidada seda last tegelikult ülal pidavaks ja seega isikuks, kelle ülalpidamisel see laps on. Sellises olukorras ja ühegi vastupidise sätte puudumisel ei sõltu ametniku õigus saada ülalpeetava lapse toetust oma abikaasa lapse eest tingimusest, et abikaasa ei ole liidu ametnik või teenistuja. Muu hulgas selgitas Avaliku Teenistuse Kohus selles kohtuotsuses veel, et kuigi pere-toetused arvatakse töötasu sisse, ei ole need mõeldud ametnike, vaid üksnes laste ülalpidamiseks.

3. Alusetult saadu tagastamine

Kohtuasjas *CR vs. parlament* (EU:F:2014:38) tuli Avaliku Teenistuse Kohtul otsustada, kas on õiguspärane personalieeskirjade artikli 85 teise lõigu teine lause, milles on sätestatud, et viieaastane tähtaeg, mille jooksul võib alusetult saadu ametnikelt ja teenistujatelt tagasi nõuda, ei kehti administratsiooni suhtes, kui ta suudab näidata, et toetuse saaja eksitas teda tahtlikult asjaomase summa saamiseks. Olles meenutanud, et see, millises ulatuses aegumist kasutatakse, tuleneb õiguskindluse ja õiguspärasuse nõuete kaalumise, arvestades ajaloolisi ja sotsiaalseid olusid, mis prevaleerivad ühiskonnas antud ajajärgul, ning et see küsimus kuulub seetõttu üksnes seadusandja tehtavate valikute hulka, leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et asjaolu, et administratsiooni suhtes ei kehti eelnevalt viidatud viieaastane aegumistähtaeg, ei kujuta endast iseenesest õiguskindluse põhimõtte rikkumist. Lisaks tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et kui liidu seadusandja ei ole aegumistähtaega kehtestanud, ei saa administratsioon oma volituste kasutamist lõputult edasi lükata, kuna see oleks vastuolus õiguskindluse aluspõhimõttega, ning seega on administratsioon kohustatud tegutsema mõistliku aja jooksul pärast faktiliste asjaolude teadasaamist.

Samas kohtuotsuses otsustas Avaliku Teenistuse Kohus veel, et asjaolu, et administratsiooni suhtes ei kehti alusetult makstud summade tagasinõudmiseks viieaastane aegumistähtaeg, ei ole vastuolus ka proportsionaalsuse põhimõttega. Nimelt on personalieeskirjade artikli 85 eesmärk liidu finantshuvide kaitse liidu institutsioonide ja nende töötajate suhete konkreetsetes kontekstis, kusjuures need töötajad on isikud, keda seob nende institutsioonidega personalieeskirjade artiklis 11 ette nähtud konkreetne lojaalsuskohustus.

Lõpetuseks selgitas Avaliku Teenistuse Kohus otsuses *López Cejudo vs. komisjon* (F-28/13, EU:F:2014:55), et personalieeskirjade artikli 85 teise lõigu teises lauses on peetud silmas olukorda, kus töötaja eksitab ametisse nimetavat asutust tahtlikult, et saada alusetult mõni makse, eelkõige nii, et ta ei esita viimasele kogu teavet oma isikliku olukorra kohta, või nii, et ei teata talle oma isiklikus olukorras toimunud muutustest, või ka nii, et kombineerib selleks, et ametisse nimetaval asutusel oleks raskem märgata, et makse, mille töötaja sai, on alusetu, ja seda ka vale- või ebatäpset teavet esitades.

Distsiplinaarmedmed

Kohtuotsuses *EH vs. komisjon* (EU:F:2014:250) leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et kuigi administratsioon võib otsustada võtta arvesse asjaolu, et asjaomane isik läheneb pensionilemineku eale, ei ole personalieeskirjade IX lisa artikli 10 sõnastuses midagi sellist, mis sunniks ametisse nimetatavat asutust käsitlema seda asjaolu distsiplinaarkaristust kergendava asjaoluna.

Lepingutega seotud vaidlused

Kahes kohtuotsuses *Bodson jt vs. EIP* (F-73/12, EU:F:2014:16, ja F-83/12, EU:F:2014:15, Üldkohtusse edasi kaevatud) lükkas Avaliku Teenistuse Kohus tagasi hagejate väited, et nende töösuhte lepingulise laadi ja lepingute siduvusega ei ole kooskõlas see, kui pank muudab ühepoolset töötajate peamisi töötingimusi. Sellega seoses leidis kohus, et kui töölepingud sõlmiti liidu asutusega, kes täidab oma ülesannet avalikes huvides ja kel on volitused kehtestada eeskirjadega oma personalile kohaldatavad sätted, on poolte tahe sellise lepingu puhul tingimata piiratud igasuguste kohustuste näol, mis tulenevad sellest spetsiifilisest ülesandest ning mis kehtivad nii selle asutuse juhtorganite kui ka teenistujate suhtes. Samuti piirdub pooltevaheline kokkulepe üldise nõustumisega eeskirjades ette nähtud õiguste ja kohustustega ning pooltevahelised suhted, mis on küll lepingulist laadi, on põhiosas eeskirjadega reguleeritud. Sellest tulenevalt otsustas Avaliku Teenistuse Kohus, et pangal oli temal lasuva avalikes huvides teostatava ülesande täitmiseks pädevus muuta ühepoolset oma töötajate töötasu, vaatamata nende töösuhete aluseks olevatele lepingulist laadi õigusaktidele.

Veel olgu meenutatud, et vastavalt muude teenistujate teenistustingimuste artikli 8 esimesele lõigule võib artikli 2 punktis a sätestatud ajutise teenistuja lepingut pikendada üks kord kindlaksmääratud ajaks, kuna „seejärel pikendatakse lepingut” tähtajatult. Kohtuotsuses *Drakeford vs. EMA* (EU:F:2014:10) leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et seda sätet ei saa tõlgendada nii, et mis tahes ametiülesannete muutmine uue lepinguga katkestab töösuhte jätkumise, mille tagajärjeks on tähtajatu leping. Niisugune tõlgendus muudaks muude teenistujate teenistustingimuste artikli 8 esimese lõigu kohaldamisala selle artikli aluseks oleva eesmärgiga võrreldes kitsamaks, kuivõrd see tooks kaasa olukorra, kus juba teenistuses oleva ajutise teenistuja formaalselt eraldi lepinguga nimetamine hierarhiliselt kõrgemale ametikohale tähendaks seda, et asjaomane teenistuja asetatakse tema teenistussuhte kestuse osas uue töölevõetud teenistujaga identsesse olukorda. Peale selle seataks sellise tõlgendusega ebasoodsamasse olukorda need eriti teenekad teenistujad, kelle karjäär on edenenud just tänu oma töötulemustele. Avaliku Teenistuse Kohtu hinnangul tekitaks see tõsisaid kahtlusi harta artiklis 20 sätestatud võrdse kohtlemise põhimõtte seisukohast. Samuti läheks see vastuollu seadusandja tahtega, mis on selgelt väljendatud muude teenistujate teenistustingimuste artikli 12 lõikes 1 – tagada, et institutsiooni teenistusse saadakse võimalikult võimekad, tõhusad ja sõltumatud ajutised teenistujad.

B. Avaliku Teenistuse Kohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 1. oktoobril 2014)

Vasakult paremale:

kohtunikud E. Perillo ja H. Kreppel; koja esimees R. Barents; president S. Van Raepenbusch; koja esimees K. Bradley; kohtunikud M. I. Rofes i Pujol ja J. Svenningsen; kohtusekretär W. Hakenberg.

1. Avaliku Teenistuse Kohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Sean Van Raepenbusch

Sündinud 1956; õigusteaduste diplom (Université libre de Bruxelles, 1979); eridiplom rahvusvahelise õiguse alal (Brüssel, 1980); õigusteaduste doktor (1989); Société anonyme du canal et des installations maritimes de Bruxelles'i õigustalituse jurist (1979–1984); Euroopa Ühenduste Komisjoni ametnik (sotsiaalküsimuste peadirektoraat, 1984–1988); Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse teenistuja (1988–1994); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1994–2005); õppejõud Charleroi' ülikoolis (rahvusvaheline sotsiaalõigus ja Euroopa õigus, 1989–1991), Mons-Hainaut' ülikoolis (Euroopa õigus, 1991–1997), Liège'i ülikoolis (Euroopa avaliku teenistuse õigus, 1989–1991; Euroopa Liidu institutsiooniline õigus, 1995–2005; Euroopa sotsiaalõigus, 2004–2005) ning alates 2006. aastast Brüsseli vabas ülikoolis (Euroopa Liidu institutsiooniline õigus); mitu Euroopa sotsiaalõiguse ja Euroopa Liidu institutsioonilise õiguse teemalist publikatsiooni; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005; Avaliku Teenistuse Kohtu president alates 7. oktoobrist 2011.

Horstpeter Kreppel

Sündinud 1945; ülikooliõpingud Berliinis, Münchenis, Maini-äärses Frankfurdis (1966–1972); esimene riigieksam (1972); kohtunikupraktika Maini-äärses Frankfurdis (1972–1973 ja 1974–1975); Collège d'Europe Brugges (1973–1974); teine riigieksam (Maini-äärne Frankfurt, 1976); tööhõiveameti õigusnõunik ja advokaat (1976); töökohtu kohtunik (Hesseni liidumaa, 1977–1993); õppejõud Maini-äärse Frankfurdi Fachhochschule für Sozialarbeit'is ja Wiesbadeni Verwaltungsfachhochschule's (1979–1990); riiklik ekspert Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituses (1993–1996 ja 2001–2005); sotsiaalküsimuste atašee Saksa Liitvabariigi suursaatkonnas Madridis (1996–2001); Maini-äärse Frankfurdi töökohtu kohtunik (veebruar–september 2005); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Maria Isabel Rofes i Pujol

Sündinud 1956; õigusteaduste õpingud (*licenciatura en derecho*, Universidad de Barcelona, 1981); rahvusvahelisele kaubandusele spetsialiseerumine (Mehhiko, 1983); eurointegratsioonialased õpingud (Barcelona kaubanduskoda, 1985) ja ühenduse õiguse alased õpingud (Escola d'Administració Pública de Catalunya, 1986); Generalitat de Catalunya ametnik (tööstus- ja energeetikaministeeriumi õigustalitus, aprill 1984–august 1986); Barcelona advokatuuri liige (1985–1987); Euroopa Ühenduste Kohtu teabeotsingu ja dokumentatsiooni osakonna ametnik, hiljem vanemametnik (1986–1994); Euroopa Kohtu õigusnõunik (kohtujurist D. Ruiz-Jarabo Colomeri kabinetis, jaanuar 1995–aprill 2004; kohtunik U. Lõhmuse kabinetis, mai 2004–august 2009); ühenduse menetlusõiguse lektor (Universitat Autònoma de Barcelona, 1993–2000); mitu publikatsiooni ja kursust Euroopa sotsiaalõiguse alal; ühenduse sordiameti apellatsioonikoja liige (2006–2009); Avaliku Teenistuse Kohu kohtunik alates 7. oktoobrist 2009.

Ezio Perillo

Sündinud 1950; õigusteaduste doktor ja Padova advokatuuri kuuluv advokaat; Padova ülikooli õigusteaduskonna tsiviilõiguse ja võrdleva õiguse assistent ning seejärel koosseisuline teadustöötaja (1977–1982); ühenduse õiguse lektor Parma Euroopa Kolledžis (1990–1998), Padova ülikooli (1985–1987), Macerata ülikooli (1991–1994), Napoli ülikooli (1995) ja Milano riikliku ülikooli (2000–2001) õigusteaduskondades; Padova ülikooli teaduskomitee „Master in European integration” liige; Euroopa Ühenduste Kohtu raamatukogu, teabeotsingu ja dokumentatsiooni direktoraadi ametnik (1982–1984); kohtujurist G. Frederico Mancini õigusnõunik (1984–1988); Euroopa Parlamendi peasekretäri Enrico Vinci õigusnõustaja (1988–1993); samas institutsioonis veel: õigustalituse üksuse juhataja (1995–1999); õigusloome ja lepitusmenetluse, institutsioonidevaheliste suhete ja liikmesriikide parlamentidega suhtlemise valdkonna eest vastutav direktor (1999–2004); välissuhete direktor (2004–2006); õigustalituse õigusloome eest vastutav direktor (2006–2011); arvukate publikatsioonide autor Itaalia tsiviilõiguse ja Euroopa Liidu õiguse küsimustes; Avaliku Teenistuse Kohu kohtunik alates 6. oktoobrist 2011.

René Barents

Sündinud 1951; õigusteaduste diplom, eridiplom majandusteaduste alal (Rotterdami Erasmuse ülikool, 1973); õigusteaduste doktor (Utrechti ülikool, 1981); teadustöötaja Euroopa õiguse ja rahvusvahelise majandusõiguse alal (1973–1974) ning Euroopa õiguse ja rahvusvahelise majandusõiguse dotsent Utrechti ülikooli Euroopa instituudis (1974–1979) ja Leideni ülikoolis (1979–1981); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1981–1986), seejärel personalieeskirjade õigusküsimustega tegeleva üksuse juht Euroopa Ühenduste Kohtus (1986–1987); Euroopa Komisjoni õigustalituse töötaja (1987–1991); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1991–2000); üksuse juhataja (2000–2009) ja seejärel direktor Euroopa Liidu Kohtu teabeotsingu ja dokumentatsiooni direktoraadis (2009–2011); Maastrichti ülikooli korraline Euroopa õiguse professor (1988–2003) ja auproffessor (alates 2003); 's-Hertogenboschi apellatsioonikohtu konsultant (1993–2011); Madalmaade kuningliku teaduste akadeemia liige (alates 1993); arvukate publikatsioonide autor Euroopa õiguse küsimustes; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2011.

Kieran Bradley

Sündinud 1957; õigusteaduste diplom (Trinity College, Dublin, 1975–1979); senaator Mary Robinsoni abi teabeotsingu alal (1978–1979 ja 1980); Pádraig Pearse'i stipendiaat Collège d'Europe'is (1979); kraadiõpe Euroopa õiguse alal Collège d'Europe'is (1979–1980); magistrakraad õigusteaduses, Cambridge'i ülikool (1980–1981); praktika Euroopa Parlamendis (Luxembourg, 1981); Euroopa Parlamendi õiguskomitee sekretariaadi ametnik (Luxembourg, 1981–1988); Euroopa Parlamendi õigustalituse töötaja (Brüssel, 1988–1995); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1995–2000); Harvard Law School'i Euroopa õiguse lektor (2000); Euroopa Parlamendi õigustalituse töötaja (2000–2003), seejärel üksuse juhataja (2003–2011) ja direktor (2011); arvukate publikatsioonide autor; Avaliku Teenistuse Kohtunik alates 6. oktoobrist 2011.

Jesper Svenningsen

Sündinud 1966; õigusteaduste õpingud (*Candidatus iuris*), Århusi ülikool (1989); advokaat-praktikant Taani valitsuse õigusnõuniku juures (1989–1991); Euroopa Kohtu õigusnõunik (1991–1993); Taani advokatuuri liikmeks võtmine (1993); advokaat Taani valitsuse õigusnõuniku juures (1993–1995); Kopenhaageni ülikooli Euroopa õiguse lektor; Euroopa avaliku halduse instituudi Luxembourgigi haru vanemlektor, hiljem direktori kohusetäitja (1995–1999); EFTA järelevalveameti õigustalituse ametnik (1999–2000); Euroopa Kohtu ametnik (2000–2013); õigusnõunik (2003–2013); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2013.

Waltraud Hakenberg

Sündinud 1955; õpingud Regensburgi ja Genfi ülikooli õigusteaduskonnas (1974–1979); esimene riigieksam (1979); Euroopa Ühenduse õiguse magistriõpingud Collège d'Europe'is, Brugges (1979–1980); õigusteaduste praktikant Regensburgis (1980–1983); õigusteaduste doktor (1982); teine riigieksam (1983); advokaat Münchenis ja Pariisis (1983–1989); Euroopa Ühenduste Kohtu ametnik (1990–2005); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (kohtunik P. Janni kabinetis, 1995–2005); õppejõud mitmes Saksamaa, Austria, Šveitsi ja Venemaa ülikoolis; Saarimaa ülikooli auprofessor (alates 1999); mitme õiguslase komisjoni, ühenduse ja komitee liige; ühenduse õigust ja ühenduse menetlusõigust käsitlevate arvukate publikatsioonide autor; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtusekretär alates 30. novembrist 2005.

2. Muudatused Avaliku Teenistuse Kohtu koosseisus 2014. aastal

2014. aastal Avaliku Teenistuse Kohtu koosseisus muudatusi ei olnud.

3. Protokolliline järjestus

1. jaanuarist 2014 kuni 30. septembrini 2014

S. VAN RAEPENBUSCH, Avaliku Teenistuse
Kohtu president
H. KREPPEL, koja esimees
M. I. ROFES i PUJOL, koja esimees
E. PERILLO, kohtunik
R. BARENTS, kohtunik
K. BRADLEY, kohtunik
J. SVENNINGSEN, kohtunik

W. HAKENBERG, kohtusekretär

1. oktoobrist 2014 kuni 31. detsembrini 2014

S. VAN RAEPENBUSCH, Avaliku Teenistuse
Kohtu president
R. BARENTS, koja esimees
K. BRADLEY, koja esimees
H. KREPPEL, kohtunik
M. I. ROFES i PUJOL, kohtunik
E. PERILLO, kohtunik
J. SVENNINGSEN, kohtunik

W. HAKENBERG, kohtusekretär

4. Avaliku Teenistuse Kohtu endised liikmed

Heikki Kanninen (2005–2009)
Haris Tagaras (2005–2011)
Stéphane Gervasoni (2005–2011)
Irena Boruta (2005–2013)

President

Paul J. Mahoney (2005–2011)

C. Avaliku Teenistuse Kohtu statistika

Avaliku Teenistuse Kohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2010–2014)

Saabunud kohtuasjad

2. Kohtuasjade arvu protsent kostjaks olevate institutsioonide kaupa (2010–2014)
3. Kohtumenetluse keel (2010–2014)

Lõpetatud kohtuasjad

4. Kohtuotsused ja -määrused. Kohtukoosseis (2014)
5. Kohtulahendi sisu (2014)
6. Ajutiste meetmete kohaldamine (2010–2014)
7. Menetluse kestus kuudes (2014)

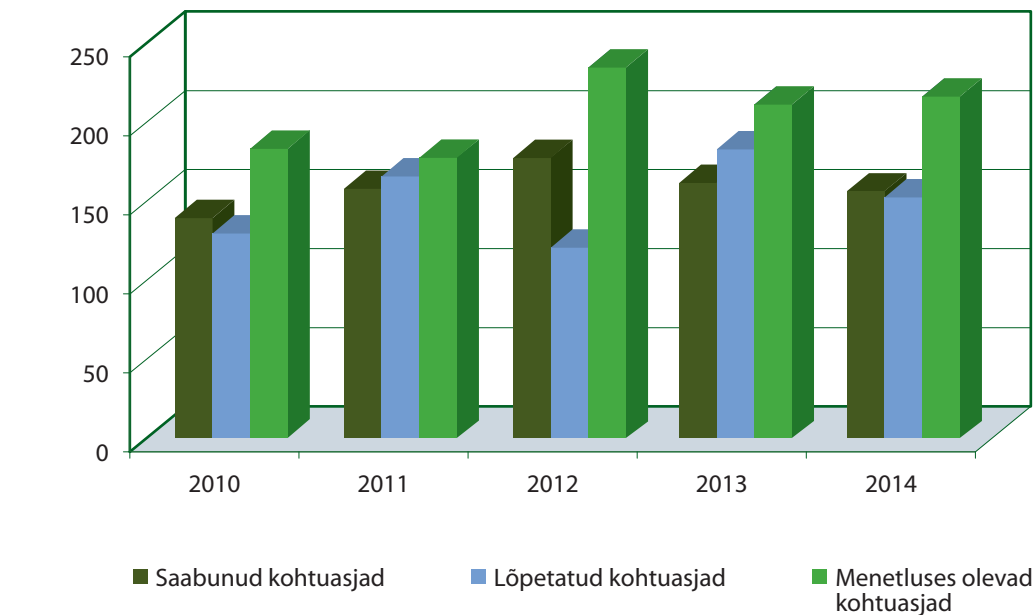
Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

8. Kohtukoosseis (2010–2014)
9. Hagejate arv (2014)

Muud küsimused

10. Üldkohtusse edasi kaevatud Avaliku Teenistuse Kohtu lahendid (2010–2014)
11. Üldkohtule esitatud apellatsioonkaebuste tulemused (2010–2014)

1. Avaliku Teenistuse Kohtu üldine tegevus. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2010–2014)

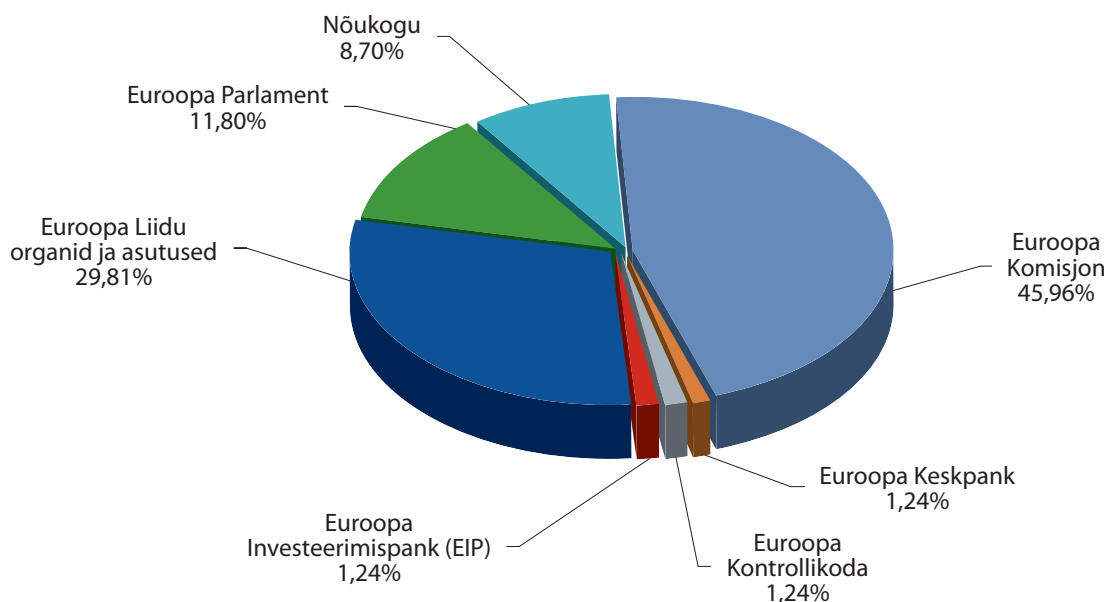
	2010	2011	2012	2013	2014
Saabunud kohtuasjad	139	159	178	160	157
Lõpetatud kohtuasjad	129	166	121	184	152
Menetluses olevad kohtuasjad	185	178	235	211	216 ¹

Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

¹ Neist 99 kohtuasja menetlus on peatatud.

2. Saabunud kohtuasjad. Kohtuasjade arvu protsent kostjaks olevate institutsioonide kaupa (2010–2014)

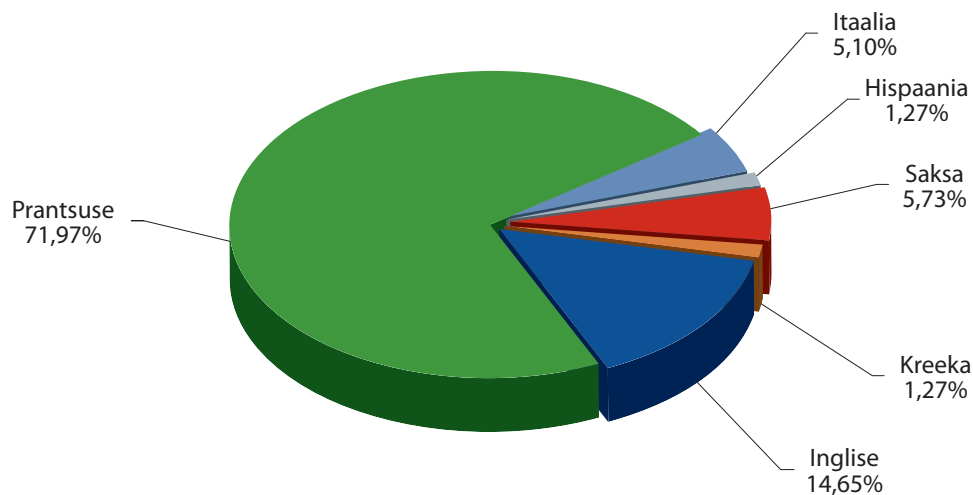
2014. aastal saabunud kohtuasjade arvu protsent

	2010	2011	2012	2013	2014
Euroopa Parlament	9,35%	6,29%	6,11%	5,66%	11,80%
Nõukogu	6,47%	6,92%	3,89%	3,77%	8,70%
Euroopa Komisjon	58,99%	66,67%	58,33%	49,69%	45,96%
Euroopa Liidu Kohus	5,04%	1,26%		0,63%	
Euroopa Keskpank	2,88%	2,52%	1,11%	1,89%	1,24%
Euroopa Kontrollikoda		0,63%	2,22%	0,63%	1,24%
Euroopa Investeeringuspank (EIP)	5,76%	4,32%	4,44%	5,03%	1,24%
Euroopa Liidu organid ja asutused	11,51%	11,40%	23,89%	32,70%	29,81%
Kokku	100%	100%	100%	100%	100%

3. Saabunud kohtuasjad. Kohtumenetluse keel (2010–2014)

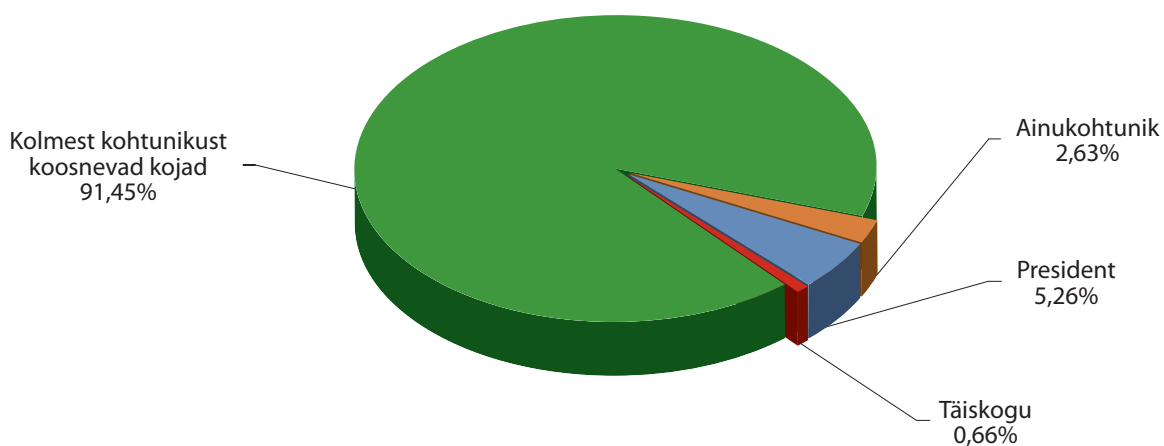
Jaotus 2014. aastal

Kohtumenetluse keel	2010	2011	2012	2013	2014
Bulgaaria			2		
Hispaania	2	2	3		2
Saksa	6	10	5	2	9
Kreeka	2	4	1	4	2
Inglise	9	23	14	26	23
Prantsuse	105	87	108	95	113
Itaalia	13	29	35	21	8
Ungari		1			
Hollandi	2	1	6	12	
Poola		1	2		
Rumeenia			2		
Slovaki		1			
Kokku	139	159	178	160	157

Kohtumenetluse keel näitab kohtuasja esitamise keelt, mitte hageja emakeelt või kodakondsust.

4. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtuotsused ja -määrused. Kohtukoosseis (2014)

	Kohtuotsused	Registrist kustutamise määrused pärast vaidluse lahendamist kompromissiga ¹	Muud menetlust lõpetavad kohtumäärused	Kokku
Täiskogu	1			1
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	64	11	64	139
Ainukohtunik	3	1		4
President			8	8
Kokku	68	12	72	152

¹ 2014. aastal püüti veel 14 korral vaidlus Avaliku Teenistuse Kohtu algatusel kompromissiga lahendada, kuid ebaõnnestunult.

5. Lõpetatud kohtuasjad. Kohtulahendi sisu (2014)

	Kohtuotsused		Kohtumäärused				Kokku
	Tervikuna või osaliselt rahuldatud hagid	Tervikuna rahuldamata jäetud hagid, otsuse tegemise vajaduse äralangemine	[Ilmselgelt] vastuvõetamatud või põhjendamatud hagid/taotlused	Kompromiss pärast kohtukoosseisu sekkumist	Registrist kustutamine muudel alustel, otsuse tegemise vajaduse äralangemine või uueks arutamiseks saatmine	Tervikuna või osaliselt rahuldatud taotlused (erimenetlused)	
Ametisse nimetamine / üleviimine	1	2		1			4
Distsiplinaarmenetlused	1	1					2
Hindamine / edutamine	5	6	2	1	2		16
Konkursid	1	2	2				5
Pensionid ja invaliidsustoetused	1	1	4				6
Sotsiaalkindlustus / kutsehaigus/ õnnetused		1	1	1	3		6
Teenistuja lepingu ülesütlemine või pikendamata jätmine	3	11	3	4	2		23
Töölevõtmine / ametisse nimetamine / palgaastme määramine	4	5	1		1		11
Töötasu ja hüvitised	4	7	3	2	3		19
Töötingimused / puhkused			2				2
Muu	3	9	15	3	4	24	58
Kokku	23	45	33	12	15	24	152

6. Lõpetatud kohtuasjad. Ajutiste meetmete kohaldamine (2010–2014)

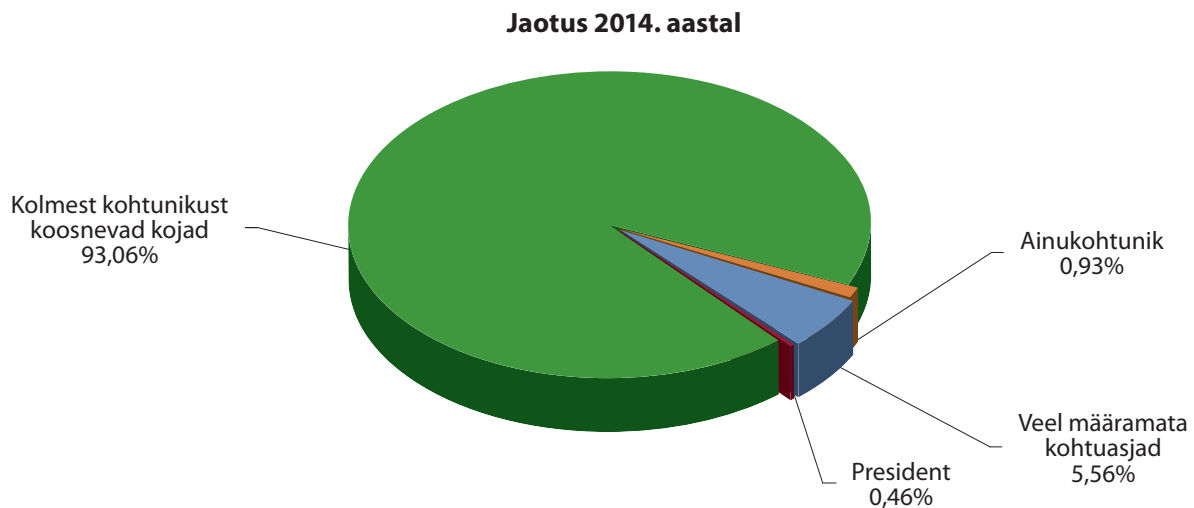
Lõpetatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused		Kohtulahendi sisu		
		Täielik või osaline rahuldamine	Rahuldamata jätmine	Registrist kustutamine
2010	6		4	2
2011	7		4	3
2012	11		10	1
2013	3		3	
2014	5	1	4	
Kokku	32	1	25	6

7. Lõpetatud kohtuasjad. Menetluse kestus kuudes (2014)

Lõpetatud kohtuasjad		Keskmise menetlusaeg	
		Menetluse kogukestus	Menetlusaeg, v.a menetluse võimaliku peatamise aeg
Kohtuotsused	68	17,3	17,1
Kohtumäärused	84	10,7	9,1
Kokku	152	13,7	12,7

Kestust väljendatakse kuudes ja kümnendikkuudes.

8. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Kohtukoosseis (2010–2014)

	2010	2011	2012	2013	2014
Täiskogu	1		1	1	
President	1	1		2	1
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	179	156	205	172	201
Ainukohtunik		2	8	3	2
Veel määramata kohtuasjad	4	19	21	33	12
Kokku	185	178	235	211	216

9. Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga. Hagejate arv (2014)

Aastal 2014 menetluses olevad kohtuasjad, milles on suurim hagejate arv

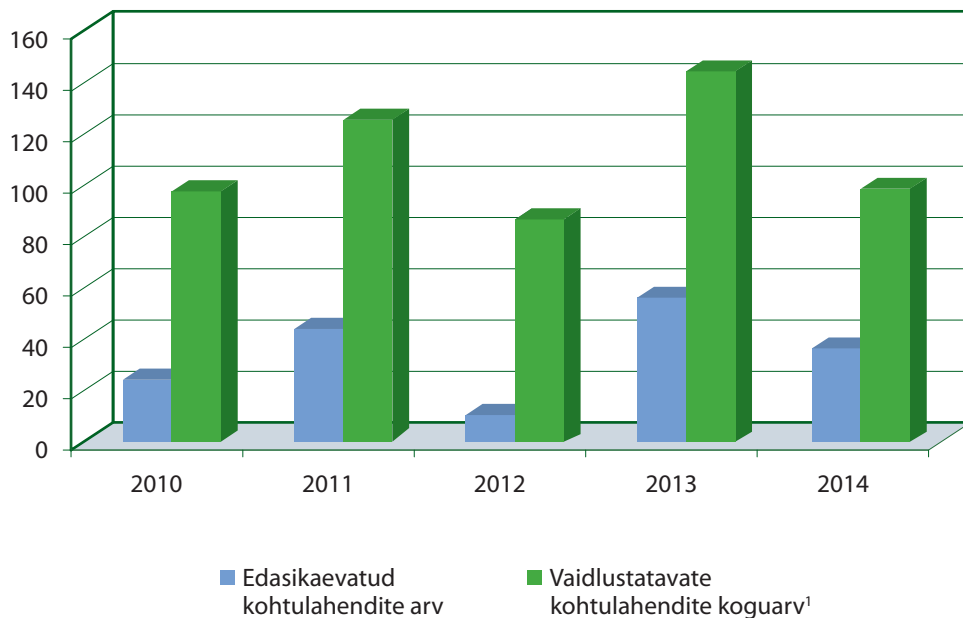
Hagejate arv	Valdkonnad
486	Personalieeskirjad – EIP – Töötasu – Töötasude iga-aastane kohandamine
484	Personalieeskirjad – EIP – Töötasu – EIP töötasude ja palgatõusu süsteemi reform
451	Personalieeskirjad – EIP – Töötasu – Töötulemustel põhinev uus süsteem – Lisatasude määramine
35	Personalieeskirjad – Tagasisaatmine pärast Üldkohtu otsuse uuesti läbivaatamist – EIP – Pensionid – 2008. aasta reform
33	Personalieeskirjad – EIP – Pensionid – Pensionireform
30	Personalieeskirjad – Euroopa Investeerimisfond (EIF) – Töötasu – Töötasude iga-aastane kohandamine
29	Personalieeskirjad – Euroopa Investeerimisfond (EIF) – Töötasu – EIF töötasude ja palgatõusu süsteemi reform
26 (4 kohtuasja)	Personalieeskirjad – Personalieeskirjad – 1. jaanuaril 2014 jõustunud personalieeskirjade reform – Töötamiskohast päritolukohta sõitmise kulude arvutamise uued eeskirjad – Nimetatud hüvitise määramise seostamine välisriigis elamise või kodumaalt lahkumisega – Sõiduaja kaotamine
25	Personalieeskirjad – Edutamine – 2010. ja 2011. aasta edutamised – Edutamiskünnise määramine
20	Personalieeskirjad – Personalieeskirjad – 1. jaanuaril 2014 jõustunud personalieeskirjade reform – Teenistuskäigu ja edutamise uued eeskirjad – Ülemineku-vanemadministraatori ametikohale liigitamine – Sama palgaastme (AD 13) juristide erinev kohtlemine Euroopa Komisjoni õigustalituses – Võrdse kohtlemise põhimõte

Mõiste „personalieeskirjad“ all on silmas peetud Euroopa Liidu ametnike personalieeskirju ja liidu muude teenistujate teenistustingimusi.

Hagejate koguarv kõikide menetluses olevate kohtuasjade kohta (2010–2014)

	Hagejaid kokku	Menetluses olevaid kohtuasju kokku
2010	812	185
2011	1006	178
2012	1086	235
2013	1867	211
2014	1902	216

10. Muud küsimused. Üldkohtusse edasi kaevatud Avaliku Teenistuse Kohtu lahendid (2010–2014)

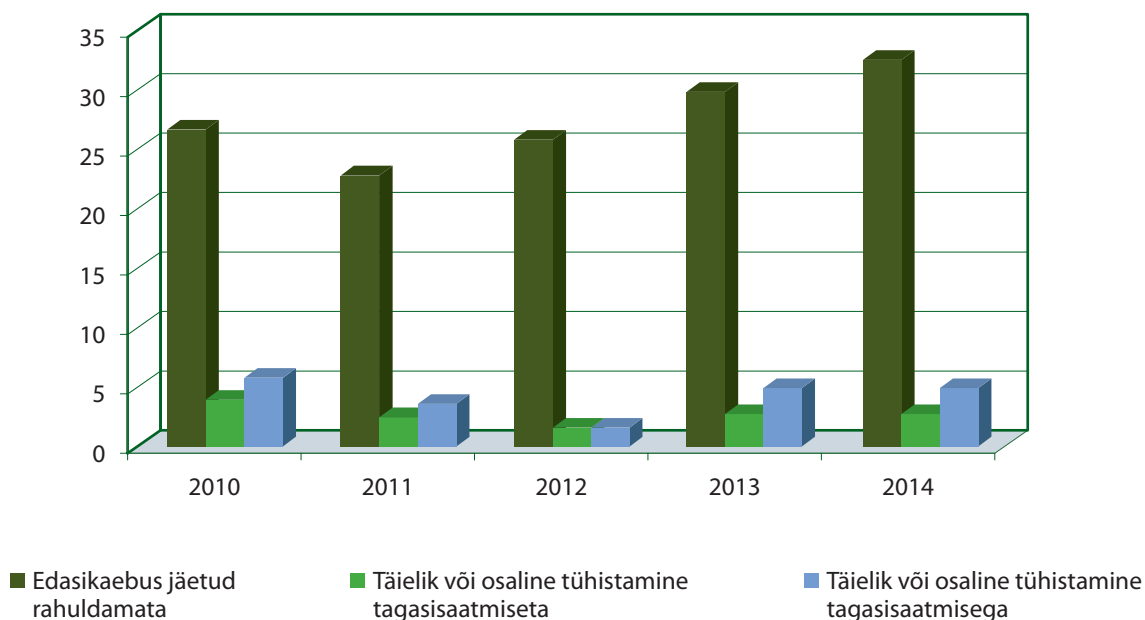

	Edasikaevatud kohtulahendite arv	Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv ¹	Edasikaevatud kohtulahendite protsent ²
2010	24	99	24,24%
2011	44	126	34,92%
2012	11	87	12,64%
2013	56	144	38,89%
2014	36	99	36,36%

¹ Vaadeldaval aastal kuulutatud või tehtud kohtuotsused ja -määrused, millega hagi tunnistatakse vastuvõetamatuks, ilmselt vastuvõetamatuks või ilmselt põhjendamatuks, ajutiste meetmete kohaldamise määrused, määrused otsuse tegemise vajaduse äralangemise või menetlusse astumise avalduse rahuldamata jätmise kohta.

² See protsent ei pruugi antud aastal vastata vaadeldaval aastal tehtud edasikaevatavatele kohtulahenditele, kuna edasikaebamise tähtaeg võib ulatuda kahe kalendriaastani.

11. Muud küsimused. Üldkohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2010–2014)

	2010	2011	2012	2013	2014
Edasikaebus jäetud rahuldamata	27	23	26	30	33
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta	4	3	2	3	3
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega	6	4	2	5	5
Registrist kustutamine / otsuse tegemise vajaduse äralangemine			3		1
Kokku	37	30	33	38	42

KUST SAAB ELi VÄLJAANDEID?

Tasuta väljaanded:

- üksikeksemplarid:
EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>);
- rohkem eksemplare ning plakatid ja kaardid:
Euroopa Liidu esindustest (http://ec.europa.eu/represent_et.htm),
delegatsioonidest väljaspool ELi (http://eeas.europa.eu/delegations/index_et.htm),
kasutades Europe Direct'i teenistust (http://europa.eu/eurodirect/index_et.htm)
või helistades infotelefonile 00 800 6 7 8 9 10 11 (kõikjalt ELis helistades tasuta) (*).

(*) Antav teave on tasuta nagu ka enamik kõnesid (v.a mõne operaatori, hotelli ja telefonikabiini puhul).

Tasulised väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>).

■ Väljaannete talitus

